

Paziņojums Nr.

Saturs

Lappuse

III *Sagatavošanā esoši tiesību akti*

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

445. plenārā sesija, kas notika 2008. gada 28. un 29. maijā

2008/C 224/01	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Videi draudzīga ražošana"	1
2008/C 224/02	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par Kopienas piedalīšanos pētniecības un attīstības programmā, kuras mērķis ir uzlabot vecāku cilvēku dzīves kvalitāti, izmantojot jaunās informācijas un komunikāciju tehnoloģijas (IKT), un kuru īsteno vairākas dalībvalstis" COM(2007) 329 galīgā redakcija — 2007/0116 (COD)	8
2008/C 224/03	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par uzņēmējdarbības uzsākšanu un veikšanu apdrošināšanas un pārāpdrošināšanas jomā Maksātpēja II" COM(2007) 361 galīgā redakcija — 2007/0143 (COD)	11
2008/C 224/04	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par Kopienas dalību vairāku dalībvalstu īstenotā pētniecības un attīstības programmā, kuras mērķis ir atbalstīt pētniecībā un attīstībā iesaistītos MVU" COM(2007) 514 galīgā redakcija — 2007/0188 (COD)	18
2008/C 224/05	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Pārvarēt aizspriedumus par neveiksmīgu uzņēmējdarbību — Otras iespējas politika. Lisabonas partnerības izaugsmei un darbavietām īstenošana"" COM(2007) 584 galīgā redakcija	23
2008/C 224/06	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Starptautiskais publiskais iepirkums"	32

2008/C 224/07	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu — “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza atsevišķus tiesību aktus, kuriem piemēro EK līguma 251. pantā minēto procedūru, lai pielāgotu tos Padomes Lēmumam 1999/468/EK, kurā grozījumi izdarīti ar Lēmumu 2006/512/EK, attiecībā uz regulatīvo kontroles procedūru” (pirmā daļa) — “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza atsevišķus tiesību aktus, kuriem piemēro EK līguma 251. pantā minēto procedūru, lai pielāgotu tos Padomes Lēmumam 1999/468/EK, kurā grozījumi izdarīti ar Lēmumu 2006/512/EK, attiecībā uz regulatīvo kontroles procedūru. Pielāgošana regulatīvajai kontroles procedūrai” (otrā daļa) — “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza atsevišķus tiesību aktus, kuriem piemēro EK līguma 251. pantā minēto procedūru, lai pielāgotu tos Padomes Lēmumam 1999/468/EK, kurā grozījumi izdarīti ar Lēmumu 2006/512/EK, attiecībā uz regulatīvo kontroles procedūru. Pielāgošana regulatīvajai kontroles procedūrai” (trešā daļa) — “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza atsevišķus tiesību aktus, kuriem piemēro EK līguma 251. pantā minēto procedūru, lai pielāgotu tos Padomes Lēmumam 1999/468/EK, kurā grozījumi izdarīti ar Lēmumu 2006/512/EK, attiecībā uz regulatīvo kontroles procedūru. Pielāgošana regulatīvajai kontroles procedūrai” (ceturtnā daļa) COM(2007) 741 galīgā redakcija — 2007/0262 (COD) — COM(2007) 824 galīgā redakcija — 2007/0293 (COD) — COM(2007) 822 galīgā redakcija — 2007/0282 (COD) — COM(2008) 71 galīgā redakcija — 2008/0032 (COD)	35
2008/C 224/08	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību” (kodificēta versija) COM(2008) 98 galīgā redakcija — 2008/0037 (COD)	39
2008/C 224/09	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Zaļā grāmata “Ceļā uz jaunu pilsētu mobilitātes kultūru”” COM(2007) 551 galīgā redakcija	39
2008/C 224/10	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Komisijas paziņojums “Kravu pārvadājumu loģistikas rīcības plāns”” COM(2007) 607 galīgā redakcija	46
2008/C 224/11	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu — “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko izdara grozījumus Direktīvā 2002/21/EK par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem, Direktīvā 2002/19/EK par piekļuvi elektronisko komunikāciju tīkliem un ar tiem saistītām iekārtām un to savstarpēju savienojumu un Direktīvā 2002/20/EK par elektronisko komunikāciju tīklu un pakalpojumu atļaušanu” — “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko izdara grozījumus Direktīvā 2002/22/EK par universālo pakalpojumu un lietotāju tiesībām attiecībā uz elektronisko sakaru tīkliem un pakalpojumiem, Direktīvā 2002/58/EK par personas datu apstrādi un privātās dzīves aizsardzību elektronisko komunikāciju nozarē un Regulā (EK) Nr. 2006/2004 par sadarbību patērētāju tiesību aizsardzības jomā” — “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko izveido Eiropas Elektronisko sakaru tirgus iestādi” COM(2007) 697 galīgā redakcija — 2007/0247 (COD) — COM(2007) 698 galīgā redakcija — 2007/0248 (COD) — COM(2007) 699 galīgā redakcija — 2007/0249 (COD)	50
2008/C 224/12	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai “Rīcības kodekss datorizētām rezervēšanas sistēmām”” COM(2007)709 galīgā redakcija	57

2008/C 224/13	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam, ar ko izveido daudzgadu Kopienas programmu to bērnu aizsardzībai, kuri izmanto internetu un citas saziņas tehnoloģijas" COM(2008) 106 galīgā redakcija — 2008/0047(COD)	61
2008/C 224/14	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par mehānisko transportlīdzekļu un to piekabju tehniskajām apskatēm" COM(2008) 100 galīgā redakcija — 2008/0044 (COD)	66
2008/C 224/15	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un padomei — Meklējot risinājumu sausuma un ūdens trūkuma problēmai Eiropas Savienībā" COM(2007) 414 galīgā redakcija	67
2008/C 224/16	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas ATZINUMS par tematu "Priekšlikums Padomes regulai, ar kuru izveido Kopienas sistēmu, lai aizkavētu, novērstu un izskaustu nelegālu, neregistrētu un neregulētu zveju" COM(2007) 602 galīgā redakcija — 2007/0223(CNS)	72
2008/C 224/17	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu — "Priekšlikums Padomes regulai par jutīgu jūras ekosistēmu aizsardzību pret grunts zvejas rīku negatīvo ietekmi tāljūras zvejā" un — "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Kaitīgas zvejas metodes tāljūras zvejā un jutīgu dziļjūras ekosistēmu aizsardzība" COM(2007) 605 galīgā redakcija — 0227/0224(CNS) — COM(2007) 604 galīgā redakcija	77
2008/C 224/18	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par jauniem pārtikas produktiem un par Regulas (EK) Nr. XXX/XXXX grozīšanu (vienotā procedūra)" COM(2007) 872 galīgā redakcija — 2008/0002 (COD)	81
2008/C 224/19	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas ATZINUMS par tematu "Priekšlikums Padomes Direktīvai, ar ko vienkāršo informācijas norādīšanas un publicēšanas procedūras veterinārijas un zootehnikas jomā un groza Direktīvas 64/432/EEK, 77/504/EEK, 88/407/EEK, 88/661/EEK, 89/361/EEK, 89/556/EEK, 90/427/EEK, 90/428/EEK, 90/429/EEK, 90/539/EEK, 91/68/EEK, 92/35/EEK, 92/65/EEK, 92/66/EEK, 92/119/EEK, 94/28/EK, 2000/75/EK, Lēmumu 2000/258/EK un Direktīvas 2001/89/EK, 2002/60/EK un 2005/94/EK" COM(2008) 120 galīgā redakcija — 2008/0046 (CNS)	84
2008/C 224/20	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz ekstrakcijas šķīdinātājiem, ko izmanto pārtikas produktu un pārtikas sastāvdaļu ražošanā" (pārstrādāta redakcija) COM(2008)154 — 2008/0060 (COD)	87
2008/C 224/21	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai — darba kvalitātes un produktivitātes uzlabošana — Kopienas stratēģija par drošību un veselības aizsardzību darbā no 2007. līdz 2012. gadam" COM(2007) 62 galīgā redakcija	88
2008/C 224/22	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Darba ņēmēju norīkošana darbā pakalpojumu sniegšanas jomā — izmantojot priekšrocības un iespējas un nodrošinot darba ņēmēju aizsardzību" COM(2007) 304 galīgā redakcija	95

2008/C 224/23	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Jauniešu mobilitātes veicināšana Eiropā — praktiskie aspekti un pasākumu plānošana”	100
2008/C 224/24	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par nabadzības un sociālās atstumtības izskaušanas Eiropas gadu (2010)” COM (2007) 797 <i>galīgā redakcija</i> — 2007/0278 (COD)	106
2008/C 224/25	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas ATZINUMS par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam, ar kuru groza Lēmumu 1719/2006/EK, ar ko izveido programmu “Jaunatne darbībā” laikposmam no 2007. gada līdz 2013. gadam” COM(2008) 56 <i>galīgā redakcija</i> — 2008/0023 (COD)	113
2008/C 224/26	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam, ar kuru groza Lēmumu 1720/2006/EK, ar ko izveido rīcības programmu mūžizglītības jomā” COM(2008) 61 <i>galīgā redakcija</i> — 2008/0025 (COD)	115
2008/C 224/27	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Euro sniegto priekšrocību un ieguvumu novērtējums”	116
2008/C 224/28	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Padomes direktīvai, ar ko attiecībā uz apdrošināšanas un finanšu pakalpojumiem groza Direktīvu 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu” COM(2007) 747 <i>galīgā redakcija</i>	124
2008/C 224/29	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “ES un Serbijas attiecības — pilsoniskās sabiedrības loma”	130

III

(Sagatavošanā esoši tiesību akti)

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

445. PLENĀRĀ SESIJA, KAS NOTIKA 2008. GADA 28. UN 29. MAIJĀ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Videi draudzīga ražošana"

(2008/C 224/01)

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 2007. gada 16. februārī saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu nolēma sagatavot pašiniciatīvas atzinumu par tematu

"Videi draudzīga ražošana".

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2008. gada 6. maijā. Ziņotāja — *Darmanin* kdze.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 445. plenārajā sesijā, kas notika 2008. gada 28. un 29. maijā (29. maija sēdē), vienbalsīgi pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Komiteja stingri atbalsta visas iniciatīvas, kas palīdz izstrādāt tādu Kopienas politiku ilgtspējīgas ražošanas un ilgtspējīga patēriņa jomā, kura pilnībā integrēta citās Kopienas politikas jomās, ar mērķi:

— **iespējamās problēmas pārvērst par iespējām, lai ES uzņēmumi spētu konkurēt** pasaules tirgū, izvēloties videi nekaitīgas ražošanas metodes, kas paredz izmantot "ekoloģiskus" produktus un pakalpojumus, kurus visi ES patērētāji var viegli atpazīt;

— **izveidot "ekoloģisku ražojumu un pakalpojumu tirgu"**, lai šādi ražojumi un pakalpojumi atbilstu skaidrām un vienotām definīcijām un lai tie patiešām būtu pieejami visās dalībvalstīs;

— **veicināt Eiropas iedzīvotāju izpratni** par atbildīgu un no vides aizsardzības viedokļa "inteliģentāku" patēriņu un videi nekaitīgas rīcības modeļiem, jau sākumskolās atbilstošas pūles veltot informēšanai, apmācībai un izglītībai;

— **izmantot stratēģiskāku pieeju**, lai ietekmētu uzņēmēju, politiķu, patērētāju un visu iedzīvotāju pieņemtos lēmumus un nodrošinātu vienotus Kopienas pamatprincipus, kas palīdzētu novērst tirgus sadrumstalotību, ko ir veicinājuši atšķirīgi noteikumi un maldinoši reklāmas saukļi par minēto ražojumu ekoloģisko kvalitāti un par atbilstošajām ražošanas un izplatīšanas sistēmām;

— **nodrošināt patērētāju izvēles tiesību aizsardzību** un to, lai ražotāji un izplatītāji ievērotu vides aizsardzības noteikumus un garantētu tirdzniecībā nonākušo ražojumu atbilstību ekoloģiskās ilgtspējības prasībām;

— **nodrošināt, lai atbildību par ilgtspējīga patēriņa veicināšanai paredzētās politikas īstenošanu** un ar to saistīto lēmumu pieņemšanu uzņemtos visas pilsoniskās sabiedrības grupas un organizācijas: ražotāji, izplatītāji, patērētāji, pedagogi, publiskās pārvaldes iestādes, vides un patērētāju tiesību aizsardzības organizācijas, sociālie partneri.

1.2 Saistībā ar ilgtspējīgas attīstības un patēriņa pamatprincipu īstenošanu Komiteja iesaka definēt jēdzienus "ekoloģisks ražojums/pakalpojums" un "ekoloģisks patēriņš", pamatojoties uz skaidriem vides kritērijiem, rādītājiem un standartiem, kas paver iespējas jauninājumiem un uzlabojumiem, kā arī noteikt, ka minētajām definīcijām **jābūt spēkā visā ES un atzītām starptautiskā mērogā**.

1.3 Komiteja rosina **Eiropas rūpniecības**, kā arī izplatīšanas un pakalpojumu nozares uzņēmumus **skaidri apliecināt, ka tie īsteno** visas nozares aptverošu pieeju, **izvirzot pakāpeniskus un pārbaudāmus mērķus**. Šāda pieeja nozīmē, ka jāņem vērā visi trīs ilgtspējības aspekti, proti, ekoloģiskais, ekonomiskais un sociālais aspekts, savukārt par atbilstību vides prasībām visā "kalpošanas laikā" jādomā jau ražojuma izstrādes posmā, izvirzot arvien augstākus mērķus attiecībā uz kvalitāti, jauninājumiem un patērētāju apmierinātību.

1.4 Komiteja iesaka uzņēmumiem, publiskām un privātām struktūrām vairāk kopīgi izmantot pieejamos Kopienas un valstu instrumentus, lai **cik vien iespējams paplašinātu pētniecību** tādā jomā kā **“videi nekaitīgas” tehnoloģijas un ražojumi**.

1.5 Komiteja uzsver, ka **tehnisko standartu**, kas attiecas uz ekoloģiskiem ražojumiem un ražošanas metodēm, izstrādes process ir jāpilnveido un **jāpaātrina**.

1.6 Komiteja norāda — visā iekšējā tirgū ir jānodrošina, ka ekoloģisko ražojumu **marķēšanas sistēmās** ir noteikti skaidri kritēriji un vienādas minimālās prasības. Tas jā dara, lai patērētāji, izvēloties ekoloģiskus ražojumus vai pakalpojumus, netiktu maldināti, kā arī nodrošinātu vienādas pārbaudes visā ES un ekoloģisku ražojumu brīvas aprites pamatprincipa ievērošanu. Līdztekus valstu un nozaru marķējuma sistēmām jāturpina ieviest arī Eiropas ekomarķējums (“Ekoopuķite”).

1.7 Komiteja uzskata, ka svarīgi ir stiprināt **“ražojumu dimensiju” vides vadības sistēmās**, lai to plašāk izmantotu ražotāji un izplatītāji un lai to varētu vieglāk pielāgot vietējo pašvaldību vadības sistēmām, kā arī, lai tā veidotu sinerģiju ar citiem ilgtspējīgas attīstības veicināšanai paredzētajiem instrumentiem.

1.8 Pēc Komitejas domām, jāatbalsta **EMAS (Vides vadības un audita sistēma) plašāks pielietojums**. Tas izdarāms, īstenojot gan fiskālus un finansiālus, gan veicināšanas un mārketinga pasākumus, nosakot administratīvus atvieglojumus, atzīstot, ka līdzdalība EMAS “liecina par izcilām sasniegumiem” starptautiskā mērogā, kā arī veicot pasākumus, lai atbalstītu mazo uzņēmumu pakāpenisku iesaistīšanos minētajā sistēmā.

1.9 EESK uzskata, ka būtiska nozīme ir tam, lai **ražojuma īpašības vērtētu kopumā**, ņemot vērā ne tikai vides aizsardzības kritērijus, bet arī citus svarīgus aspektus, piemēram, ražojuma īpašības, kas nozīmīgas patērētājiem un ražotājiem un raksturo to no rentabilitātes, drošības, funkcionalitātes un veselības aizsardzības viedokļa. Jāņem vērā arī resursu un materiālu racionāla izmantošana, loģistika, novatorisms, noiets, spēja paplašināt patērētāju izvēles iespējas, kalpošanas ilgums un sociālie aspekti.

1.10 Komiteja iesaka pilnveidot **“videi nekaitīgu” publisko iepirkumu (Green public procurement — GPP)**, nosakot “ekoloģisku” ražojumu tehniskās specifikācijas (jāsāk ar ražojumiem, kuru nelabvēlīgā ietekme uz vidi ir vislielākā), ražojumu vai pakalpojumu aprakstā iekļaujot izmaksas to kalpošanas laikā, tiešsaistē izveidojot attiecīgu datu bāzi, pielāgojot EK publiskā iepirkuma direktīvas un iekļaujot tajās norādes uz standartiem, EMS sistēmām, ekomarķējumu un ekoloģisku izstrādi, kā arī publicējot valstu rīcības plānus “videi nekaitīga” publiskā iepirkuma ieviešanai.

1.11 Komiteja vēlreiz uzsver, cik liela nozīme ir tam, lai **juridisko pamatu** veidotu EK Līguma 153. pants, kas, pēc Komitejas domām, ir vispiemērotākais, **lai panāktu augsta līmeņa patērētāju aizsardzību** un nodrošinātu viņu tiesības uz pilnvēr-

tīgu, nesagrozītu, pienācīgu, saprotamu un savlaicīgu informāciju.

1.12 Lai tuvinātos pašregulējuma sistēmai, pēc Komitejas domām, būtu **jāizstrādā rīcības kodekss**, kā tas jau paredzēts Direktīvā 2005/29/EK, lai nepieļautu ar vides aizsardzību saistītu argumentu negodprātīgu izmantošanu reklāmas nolūkos un maldinošu reklāmu. Vienlaikus jāstrādā, lai izveidotu ekoloģisko nodokļu sistēmu un tiesisko regulējumu. EESK iesaka noteikt, ka argumentiem, kas saistīti ar vides aizsardzību, jābūt apliecinātiem ar ticamu un atzītu marķējumu.

1.13 Komiteja uzskata, ka papildu tiesvedībai, kurai būtu jābūt visiem pieejamai, jāveido arī elastīgas, efektīvas un ar zemām izmaksām saistītas ārpusvietas **pārraudzības un arbitražas** iestādes, kuras risinātu patērētājus interesējošos jautājumus un kuru darbība raisītu uzticību, jo tās nodrošinātu ražojumu atbilstību ekoloģiskajiem standartiem un tirgū nonākušo ražojumu atbilstību vides ilgtspējības principiem.

1.14 Tā kā pašlaik spēkā esošie noteikumi, kas attiecas uz patērētājiem sniedzamo informāciju un ilgtspējīgiem ražojumiem izvirzītām prasībām, ir atšķirīgi, Komiteja uzskata, ka steidzami ir jāizveido vienota un skaidri definēta pamatsistēma, pieņemot **“Eiropas hartu ilgtspējīgam patēriņam un ilgtspējīgai ražošanai iekšējā tirgū”**.

2. Pašreizējais stāvoklis un perspektīvas

2.1 Kopienas ekomarķējuma piešķiršanas sistēmas⁽¹⁾ mērķis ir veicināt tādu ražojumu izplatību, kuru ietekme uz vidi visā to lietošanas laikā ir neliela, kā arī sniegt patērētājiem precīzu un zinātniski pamatotu informāciju. Šis marķējums neattiecas uz pārtikas produktiem un dzērieniem, medikamentiem un medicīnā izmantojamu aparāturu⁽²⁾, kā arī uz bīstamiem vai kaitīgiem⁽³⁾ ražojumiem un vielām.

2.1.1 Videi nekaitīgu ražojumu izstrāde, ražošana, izplatīšana un patēriņš ir ES vides politikas neatņemama sastāvdaļa, kā tas noteikts Sestās vides rīcības programmas⁽⁴⁾ mērķos un prioritātēs, kas īstenojami līdz 2010. gadam. Komiteja vairākkārt paudusi viedokli par minēto programmu, kurā izsmēloši aprakstīti pasākumi, kas sekmētu ilgtspējīgas attīstības stratēģijas īstenošanu.

2.1.2 Līdztekus citām svarīgām Kopienas iniciatīvām īpaša nozīme pašlaik ir arī integrētai produktu politika (IPP)⁽⁵⁾, par kuru Komiteja vairākkārt paudusi savu viedokli⁽⁶⁾. Minētā politika attiecas uz visiem ražojumiem un pakalpojumiem, kas ietekmē vidi.

2.1.3 Lai integrētā produktu politika būt efektīva, ir jā rada stimuli ražotājiem ražot videi nekaitīgus ražojumus, kā arī jārosina patērētāji šādus ražojumus iegādāties. Šajā nolūkā var izmantot šādus instrumentus:

— videi nekaitīgāku produktu ražošanas atbalstam paredzēti pasākumi nodokļu jomā;

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 17. jūlija Regula (EK) Nr. 1980/2000, ar kuru tiek pārskatīta Kopienas ekomarķējuma piešķiršanas sistēma.

⁽²⁾ Direktīva 93/42/EEK.

⁽³⁾ Direktīva 67/548/EEK.

⁽⁴⁾ COM(2001) 31 galīgā redakcija.

⁽⁵⁾ COM(2003) 302 galīgā redakcija un Zaļā grāmata, COM(2001) 68 galīgā redakcija.

⁽⁶⁾ OVC 80, 30.3.2004.

- vides aspektu ievērošana publiskā iepirkuma procedūrā ⁽⁷⁾;
- izpratnes par kalpošanas ilgumu veicināšana;
- brīvprātīgu instrumentu, piemēram, ekomarkēšanas, EMAS (Vides vadības un audita sistēma), EPD (Ražojumu vides deklarācijas), "videi nekaitīga" publiskā iepirkuma u.c., ieviešana un to izmantošanas sekmēšana;
- patērētāju informēšana, lai viņi "ražojumus izvēlētos pārdomāti" (iegāde, lietošana, atbrīvošanās no atkritumiem).

2.1.4 Atzinīgi vērtējama arī pamatdirektīva ⁽⁸⁾, ko pieņēma 2005. gadā, lai ieviestu jaunu tiesisko regulējumu attiecībā uz enerģiju patērējošu ražojumu izstrādi.

2.1.5 Pirmie pamatdirektīvas ieviešanas noteikumi stāsies spēkā 2008. gadā. Pašlaik tiek apspriesti pasākumi, kas skars 20 ražojumu grupas (tostarp apgaismes sistēmas, datorus un veļas mazgājamās mašīnas); atbilstošus pasākumus attiecībā 14 grupām (tostarp ielu un biroju apgaismojuma sistēmām) noteiks līdz 2008. gada beigām, savukārt attiecībā uz pārējām grupām, piemēram, privāti lietojamām apgaismojuma sistēmām, tos noteiks līdz 2009. gada beigām.

2.1.6 Sestajā vides rīcības programmā ⁽⁹⁾ noteiktas piecas prioritāras stratēģiskās rīcības jomas: spēkā esošo vides aizsardzības tiesību aktu efektīva ieviešana, vides jautājumu iekļaušana citās politikas jomās, sadarbība ar tirgus dalībniekiem, iedzīvotāju iesaistīšana, rosinot viņus mainīt savus ieradumus un atbalstot šādu cilvēku pieprasījumu, kā arī vides aspektu ievērošana, pieņemot lēmumus teritoriālās plānošanas un teritorijas izmantošanas jomā.

2.1.7 ES ilgtspējīgas attīstības stratēģijā, ko Eiropadome pārskatīja 2006. gadā, iekļauta vispārēja norāde, ka "ilgtspējīga ražošana un attīstība" ir viens no svarīgākajiem problēmjautājumiem, kas jārisina, samazinot ekonomiskās un sociālās attīstības ietekmi uz ekosistēmu. Eiropadome ierosinājusi arī jaunu rīcības plānu minētajā jomā.

2.1.8 Ziņojumā ⁽¹⁰⁾ par stratēģijas īstenošanu (2007. gads) minēts, ka visaptverošs un ticams ilgtspējīga patēriņa un ilgtspējīgas ražošanas novērtējums gandrīz nav iespējams. Kaut gan ilgtspējīgu ražojumu un pakalpojumu daudzums strauji palielinās un aplēses liecina, ka ikgadējais enerģijas ietaupījums sasniedz aptuveni 60 miljardus EUR, ekomarkējumu saņemto ražojumu skaits vēl joprojām ir neliels. Tas pats sakāms arī par EMAS iesaistījušos uzņēmumu skaitu. Tikai 14 dalībvalstis ir pieņēmušas valsts rīcības plānus "videi nekaitīga" publiskā iepirkuma jomā, un tikai 21 dalībvalsts ir sagatavojuši ceļvedi Vides tehnoloģiju rīcības plāna (ETAP) ⁽¹¹⁾ īstenošanai.

2.2 No otras puses, tehnisko standartu jomā jau pirms ilgāka laika ir sākti attiecīgu pasākumu īstenošana, lai jaunajos tehni-

skajos standartos iekļautu arī vides aspektus, piemēram, Eiropas Standartizācijas komitejā (CEN) ir pieņemti "regulējoši noteikumi vides jautājumu risināšanai", kuri CEN struktūrām jāievēro, izstrādājot vides specifikācijas. Ja attiecīgais standarts ir izstrādāts saskaņā ar "jauno pieeju", varam uzskatīt, ka nodrošināta atbilstība attiecīgās ES direktīvas pamatprasībām. Vēl viens panākums minētajā jomā ir vides vadības sistēmas ISO 14001 izveidošana.

2.3 Eiropas Vides aģentūra 2007. gada 10. oktobrī publicēja ceturto ziņojumu "Vide Eiropā" ⁽¹²⁾, kurā viena nodaļa veltīta tematam "Ilgtspējīgs patēriņš un ražošana".

2.4 Savukārt Eiropas Komisija ikgadējā ziņojumā par Lisabonas stratēģijas izaugsmi un nodarbinātībai īstenošanas gaitu 2007. gadā īpaši uzsvērusi klimata pārmaiņu, ekoloģisko jauninājumu, energoefektivitātes, atjaunojamo enerģijas avotu un enerģētikas tirgu nozīmi.

2.5 Visbeidzot, Eiropadomes sanāksme, kas 2007. gada 8. un 9. martā notika Briselē, īpašu uzmanību veltīja vides un klimata pārmaiņu jautājumiem, savukārt Vides ministru padome 2007. gadā uzsvēra, ka ES ilgtspējīgas attīstības stratēģija un Lisabonas stratēģija izaugsmi un nodarbinātībai papildina viena otru un Lisabonas stratēģijai ir īpaša nozīme ilgtspējīgas attīstības stratēģijas prioritāro mērķu sasniegšanā. Padome arī uzsvēra, ka vides aspekti ir jāņem vērā visās politikas jomās. Sanāsmē, kas notika 2007. gada decembrī, Eiropadome vēlreiz stingri uzsvēra minētās pamatnostādnes ⁽¹³⁾.

2.6 Viens no Komisijas 2008. gada darba programmas ⁽¹⁴⁾ galvenajiem mērķiem ir panākt, lai Eiropas Savienības uzmanības centrā būtu tieši iedzīvotāji. Novērtējot pašreizējo situāciju sociālajā jomā un vienlaicīgi gatavojot iekšējā tirgus pārskatu, pastāvīgu uzmanību paredzēts veltīt tam, lai Savienības iedzīvotāji gūtu pēc iespējas lielāku labumu no iekšējā tirgus.

2.7 EESK vairākkārt aicinājusi ⁽¹⁵⁾ izmantot EK Līguma 153. pantu kā juridisko pamatu, lai panāktu augstu patērētāju aizsardzības līmeni un stiprinātu viņu tiesības saņemt pilnvērtīgu ⁽¹⁶⁾, nesagrozītu, precīzu, pienācīgu, saprotamu, pārskatāmu un savlaicīgu informāciju.

2.7.1 Kas attiecas uz sekundāriem tiesību aktiem, patērētāju tiesības uz informāciju ir noteiktas Direktīvā 2005/29/EK ⁽¹⁷⁾, kuras priekšmets ir tāda "uzņēmēju negodīga komercprakse", kas kaitē patērētāju saimnieciskajām interesēm. Pielikumā uzskaitīta virkne tādas komercprakses piemēru, kas jebkuros apstākļos uzskatāma par negodīgu, piemēram, "uzticības zīmju, kvalitātes zīmju vai līdzīgu zīmju izmantošana bez vajadzīgās atļaujas iegūšanas".

⁽⁷⁾ COM(2002) 412 galīgā redakcija, 17.7.2002., un Direktīva 2004/18/EK, 31.3.2004.

⁽⁸⁾ Direktīva 2005/32/EEK (OV L 191, 22.7.2005.). Lēmums 2000/729/EK, Lēmums 2000/730/EK un Lēmums 2000/731/EK (OV L 293, 22.11.2000.).

⁽⁹⁾ OV L 242, 10.9.2002.

⁽¹⁰⁾ Ziņojums par ilgtspējīgas attīstības stratēģiju, 2007. gads.

⁽¹¹⁾ Skatīt 18. zemsvītras piezīmi.

⁽¹²⁾ ISBN 978-92-9167-932-4- EVA, Kopenhāgena, 2007. gads.

⁽¹³⁾ Eiropadomes sanāksme 2007. gada 14. decembrī Briselē.

⁽¹⁴⁾ COM(2007) 640 galīgā redakcija.

⁽¹⁵⁾ OV C 108, 30.4.2004.

⁽¹⁶⁾ OV C 175, 27.7.2007.; OV C 44, 16.2.2008.

⁽¹⁷⁾ Direktīva 2005/29/EK (OV L 149, 11.6.2005.).

2.8 Komiteja tomēr ir pārliecināta, ka Kopienas līmenī ir spēkā pretrunīgi tiesību akti, kas nosaka pamatprasības attiecībā uz patērētāju informēšanu un ilgtspējīgiem ražojumiem, un uzskata, ka ir svarīgi izstrādāt "Eiropas hartu ilgtspējīgam patēriņam un ilgtspējīgai ražošanai iekšējā tirgū".

2.8.1 Pēc Komitejas domām, ja minētās hartas un Direktīvā 2005/29/EK paredzētā pašregulējuma kodeksa piemērošana izrādītos nesekmīga, būtu jāizskata citas iespējas, piemēram, attiecīgās jomas regulējuma pilnīgāka saskaņošana vai arī īpašu un tieši piemērojamu Kopienas noteikumu ieviešana.

3. Vispārīgas piezīmes.

3.1 Komiteja uzskata, ka nekavējoties ir jāizstrādā **skaidras un precīzas definīcijas** tādiem jēdzieniem kā "ilgtspējīgs ražojums", "ilgtspējīga izstrāde, ražošana un izplatīšana" un "ilgtspējīgs patēriņš", lai visā ES teritorijā un visā Eiropas Ekonomikas zonā varētu pārbaudīt, vai dalībvalstīs/reģionos patiešām arī tiek ievēroti Kopienas tiesību un normatīvie akti, kā arī brīvprātīgas vienošanās, kurās iekļautas atsauces uz šādām definīcijām.

3.2 Šis starptautiskā līmenī vispārārstītās definīcijas nav nemainīgs lielums, un tādēļ pašsaprotams ir fakts, ka tās tiek **nepārtraukti uzlabotas**. Pēc Komitejas domām, **līdztekus** minētajām definīcijām noteikti ir **jāizstrādā**:

— **vides rādītāji** ⁽¹⁸⁾, lai sekotu līdzi attīstības tendencēm ar dažādu robežlielumu palīdzību, kas ļautu noteikt, vai ražošanas procesi, ražojumi un pakalpojumi, kā arī izplatīšanas sistēmas ir "ilgtspējīgas";

— **vides aizsardzības prasībām atbilstoši Kopienas tehniskie standarti** (tie varētu būt saskaņoti ar ISO standartiem), Eiropas standartizācijas procesā pilnībā integrējot vides aspektus. Komiteja jau vairākkārt uzsvērusi ⁽¹⁹⁾, ka ražojumiem, ražošanas procesiem, izplatīšanas sistēmām un pakalpojumiem ir jāatbilst šādiem standartiem saskaņā ar Kopienas attiecīgajās direktīvās ⁽²⁰⁾ paredzētajiem atbilstības noteikumiem.

3.2.1 Komiteja uzskata, ka iepriekš ierosinātajām definīcijām, kuras papildinātu attiecīgi rādītāji un standarti, ir būtiska nozīme, lai īstenotu efektīvu Kopienas politiku, kas ļautu informētajiem patērētājiem savā rīcībā un izvēlē ievērot ilgtspējīgas attīstības principus, tādējādi sekmējot videi nekaitīgas ražošanas attīstību.

⁽¹⁸⁾ Skatīt ANO izdevumu "Indicators of Sustainable Development. Framework and Methodologies", 1996. gads.

⁽¹⁹⁾ OV C 48, 21.2.2002., 112. lpp., OV C 117, 30.4.2004., OV C 74, 23.3.2005.

⁽²⁰⁾ Kopā 2006. gada CENELEC (Eiropas Elektrotehnikas standartizācijas komiteja) tiešsaistē veido datu bāzi par CENELEC standartos iekļautajiem vides aspektiem.

3.3 Komisija pati ir uzsvērusi, ka "**Eiropas rūpniecība** jau ir izdevīgā pozīcijā, lai izmantotu sava stingrā stāvokļa priekšrocības jauno izstrādājumu, pakalpojumu un uz vides tehnoloģijām balstītu procesu tirgū. Bez tam Eiropas uzņēmumi kļūst arvien jutīgāki pret vides rādītājiem kā daļu no to korporatīvās sociālās atbildības pieejas" ⁽²¹⁾.

3.3.1 Komiteja atzinīgi vērtē faktu, ka Komisija šajā sakarā paredzējusi stimulēt zemas oglekļa koncentrācijas un energoefektīvu tehnoloģiju, ražojumu un pakalpojumu attīstību un komercializāciju, izveidot dinamisku iekšējo tirgu, kā arī radīt zemas oglekļa koncentrācijas un energoefektīvu tehnoloģiju, ražojumu un pakalpojumu globālo tirgu.

3.3.2 Komiteja vēlreiz norāda uz nesenu pieņemtā atzinumā pausto viedokli, ka "izcili sasniegumi zinātnes un tehnikas jomā, kā arī šo sasniegumu pārvēršana konkurētspējīgā ekonomikas jaudā ir izšķiroši nosacījumi, lai nodrošinātu mūsu nākotni, piemēram, attiecībā uz enerģētiku un ar klimatu saistītajām problēmām, lai saglabātu un uzlabotu mūsu pašreizējo stāvokli globālajā vidē un lai varētu uzlabot nevis apdraudēt Eiropas sociālo modeli" ⁽²²⁾.

3.3.3 Komiteja uzskata, ka jāīsteno integrēta pieeja, lai pārvarētu grūtības un šķēršļus, kas Eiropas, valstu, reģionālam un vietējam līmenim, kā arī atsevišķiem tirgus dalībniekiem neļauj kopīgi un saskaņoti izmantot visus pieejamos finanšu instrumentus ⁽²³⁾, lai izstrādātu videi draudzīgas un efektīvas tehnoloģijas un novatoriskus lietojumus, kuri pavērtu ceļu īpaši ilgtspējīgiem procesiem, ražojumiem un pakalpojumiem.

3.3.4 Pēc Komitejas domām, koordinācijas un tehniskās palīdzības nolūkā ir vajadzīga visu ģenerāldirektorātu īstenota Kopienas iniciatīva, lai optimizētu pieejamo Kopienas, Eiropas un valstu instrumentu kopīgu izmantošanu un tādējādi Eiropas Pētniecības un inovācijas telpā cik vien iespējams pastiprinātu uzņēmumu, kā arī valsts un privāto iestāžu uz vides aizsardzību vērstos pūliņus **pētniecības un inovācijas** jomā.

3.3.5 Komitejas ⁽²⁴⁾, Komisijas, Padomes un Eiropas Parlamenta dokumentos vairākkārt ir norādīts, cik būtiski ir samazināt birokrātisko slogu, kas gulstas uz uzņēmumiem (it īpaši, maziem un vidējiem uzņēmumiem), lai tie savas ekonomiskās un sociālās spējas varētu izmantot darba apstākļu, kā arī ražošanas un organizācijas struktūru ilgtspējīgā modernizēšanā.

⁽²¹⁾ COM(2007) 374 galīgā redakcija, 4.7.2007.

⁽²²⁾ OV C 325, 30.12.2006.

⁽²³⁾ Eiropas un starptautiskajā mērogā iespējams izmantot daudzus instrumentus (Septītā pamatprogramma, Konkurētspējas un jauninājumu pamatprogramma, struktūrfondi, Eiropas Investīciju banka, i2i, EUREKA, LEED-OECD, Eiropas Attīstības bankas padome u.c.), taču to kopīgu izmantošanu apgrūtina atšķirīgās metodes un procedūras, īstenošanas grafika nesaskaņotība un koordinācijas trūkums ("simultaneous engineering") dažādu pasākumu īstenošanā.

⁽²⁴⁾ Skatīt atzinumu OV C 120, 16.5.2008., 66. lpp., ziņotājs — Pezzini kgs.

3.4 Lai veicinātu videi nekaitīgu ražošanas metožu izmantošanu, 1997. gadā ES ievieja ekoloģisko marķējumu ražojumiem un vēlāk arī pakalpojumiem. Laika gaitā šī marķējuma sistēma tika pilnveidota, un pašlaik ir izplatīti publiski marķējumi, kas liecina par vairāku kritēriju izpildi un tiek piešķirti dažāda veida ražojumiem un pakalpojumiem ⁽²⁵⁾.

3.4.1 Pēc Komitejas domām, šāda situācija var radīt apjukumu ne tikai ražotāju, bet jo īpaši arī Eiropas patērētāju vidē. Minētais trūkums ir jānovērš, visā Eiropā nosakot kopīgus obligātos kritērijus, saskaņā ar kuriem marķējums ir obligāti jāreģistrē un jānovērtē, minēto pienākumu uzticot ārējai un neatkarīgai apliecinātājiespēdei.

3.4.2 Eiropas kopīgais marķējums var pastāvēt vienlaikus un nekonkurēt ar dažādās valstīs un nozarēs lietoto marķējumu, ko patērētāji reizēm pazīst labāk nekā Eiropas marķējumu. Turklāt starptautiskajā līmenī vajadzētu saskaņot veiksmīgu marķējumu kā, piemēram, "enerģijas zvaigzni" ("Energy Star").

3.4.3 Marķējumam jābūt ticamam un jāraisa patērētājos pašātrību. Tādēļ, lai panāktu augstāku ticamības pakāpi, šāda marķējuma standartu noteikšana un tirgus uzraudzība būtu jāuztiek (visām) iesaistītajām personām.

3.4.4 Varētu apsvērt ražojumu vai pakalpojumu marķējumu, kas norādītu to radītās oglekļa emisijas daudzumu.

3.5 Arī saistībā ar **EMAS sistēmu**, kas ļauj dalībniekiem, kuri vēlas parādīt, ka tie uzlabo savas darbības vides aspektus, **brīvprātīgi** pievienoties Kopienas vides vadības un audita sistēmai, tādējādi apliecinot, ka tie vēlas ievērot vides standartus un ieviest vides vadības sistēmu, Komiteja vēlētos norādīt, ka pēc ISO 14001 standarta pieņemšanas ir iespējams nostiprināt "ražojumu dimensiju" vides vadības sistēmās, lai veicinātu tās izplatību ražotāju un izplatītāju vidū, lai to labāk pielāgotu procesu vadībai vietējās pašvaldībās un lai tā kļūtu atvērtāka, kas nodrošinātu sinerģiju ar citiem instrumentiem ilgtspējīgas attīstības veicināšanai.

3.5.1 Komiteja uzskata, ka būtu jāsekmē EMAS izplatība arī starptautiskā līmenī, veicot finansālus, fiskālus, optimizējošus un administratīvus pasākumus, rīkojot veicināšanas un reklāmas kampaņas, kā arī atzīstot, ka līdzdalība EMAS "liecina par izcilu sasniegumiem". Savukārt maziem un vidējiem uzņēmumiem, it īpaši tiem, kas iesaistīti rūpniecības kopās, jānodrošina vienkāršākas un pakāpeniskas piekļuves iespējas.

⁽²⁵⁾ Piemēram, visā Eiropā izmatotais marķējums "Ekopuķīte" (http://europa.eu.int/comm/environment/ecolabel/index_en.htm) un galvenokārt Skandināvijas valstīs pazīstamais "Ziemeļu gulbis" (<http://www.svanen.nu/Eng/default.asp>). Vācijā izmanto marķējumu "Zilais engēlis" (http://blauer-engel.de/englisch/navigation/body_blauer_engel.htm), savukārt Nīderlandē pazīstams marķējums "Gaišais ziedīnš" (<http://www.flowercampaign.org>). Izveidoti arī publiski un vienam vides aspektam veltīti ekomarķējumi, piemēram, "Energy Star". Plaši izplatītas ir arī privātas marķējuma programmas, piemēram, IFOAM (International Federation of Organic Agricultural Movements) biomarķējuma programma (http://ec.europa.eu/environment/emas/index_en.htm).

3.6 Pēc Komitejas domām, ļoti svarīgi ir izveidot "**videi nekaitīgu**" ražojumu un pakalpojumu tirgu, paredzot virkni atvieglojumu un izveidojot instrumentus, lai piedāvātāju vidē sekmētu inovācijas procesu un patērētāju vidē izplatītu atbilstošu informāciju vai stimulētu videi nekaitīgu ražojumu iegādi.

3.6.1 Lai nodrošinātu iekšējā tirgus konkurētspēju, **ražojumu raksturošanā** jāņem vērā ne tikai ekoloģiskie, bet arī citi nozīmīgi kritēriji, piemēram, to ekonomiskie rādītāji no patērētāju un ražotāju viedokļa, to drošība un funkcionalitāte, to enerģijas patēriņš, loģistika, noiets, rādītāji, kas raksturo to ietekmi uz veselību un novatorismu, to ietekme uz patērētāju izvēles paplašināšanos, to kalpošanas laiks un nodošana atkritumos, kā arī sociālie aspekti.

3.6.2 Svarīgi, lai ekoloģiskā ražošana un ekoloģisko pakalpojumu nozare ļoti aktīvi atbalstītu pētniecību, izstrādi un jauninājumus.

3.7 Pēc Komitejas domām, Eiropas Standartizācijas komitejai (CEN), Eiropas Elektrotehnikas standartizācijas komitejai (CENELEC) un Eiropas Telekomunikāciju standartu institūtam (ETSI) ir jāuzņemas īpaša atbildība un jāpilnveido **tehniskās standartizācijas** process, tādējādi veicinot ražojumu ekoloģisko ilgtspējību. ⁽²⁶⁾

3.7.1 Komiteja jau uzsvērusi, ka "ekoloģiski tehnisku normu pielietošana nav jāveicina no augšas, bet tai jābalstās uz plašu atzinību, ko bauda ekoloģiski nekaitīgi produkti, un jāatbilst pilsoņu un patērētāju vajadzībām" ⁽²⁷⁾.

3.8 **Publisko pasūtījumu piešķiršanas** jomā nozīmīga ir Direktīva 2004/18/EK par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru ⁽²⁸⁾, kā arī Komisijas skaidrojošam paziņojumam par Kopienas tiesību aktiem, kas attiecināmi uz publisko iepirkumu, un iespējām integrēt vides jautājumus publiskā iepirkuma jomā ⁽²⁹⁾.

3.8.1 Komiteja uzskata, ka publiskie pasūtījumi, kas veido aptuveni 16 % no Kopienas IKP, būtiski ietekmē videi nekaitīgu ražojumu izplatību, un tā rosina veikt pasākumus, lai mudinātu par līgumu slēgšanu atbildīgās iestādes izmantot iespējas, kas pastāv tādā jomā kā "videi nekaitīgs" publiskais iepirkums ("Green Public Procurement").

⁽²⁶⁾ OV C 74, 23.3.2005.

⁽²⁷⁾ Turpat.

⁽²⁸⁾ OV L 134, 30.4.2004.

⁽²⁹⁾ COM(2001) 274 galīgā redakcija, OV C 333, 28.11.2001.

3.8.2 Nobeiguma ziņojumā par “videi nekaitīgu” publisko iepirkumu Eiropā ⁽³⁰⁾ (2006. gads) minēts, ka tā izplatību kavē šādi būtiski šķēršļi: videi nekaitīgu ražojumu izmaksas ir augstākas, īpaši tādēļ, ka trūkst informācijas par izmaksām “kalpošanas laikā”, vides zināšanas ir nepietiekamas, arī tādēļ, ka tiešaistē nav izveidota atbilstīga un viegli pieejama datu bāze, specifikācijas un pasūtījumu piešķiršanas kritēriji, kā arī videi nekaitīgu ražojumu definīcijas un standarti ir neskaidri, uzņēmumu vadītāji un politiķi nesniedz pietiekamu atbalstu, trūkst informācijas un apmācības iespējas ir nepietiekamas.

3.8.3 Komiteja tādēļ iesaka pārlicinoši definēt, ko nozīmē “videi nekaitīgi” ražojumi, skaidri aprakstot visas nozīmīgākās tehniskās prasības, kas attiecas uz šādiem ražojumiem, iekļaut specifikācijās attiecīgā ražojuma vai pakalpojuma izmaksas visā kalpošanas laikā, izveidot datu bāzi par “videi nekaitīgu” iepirkumu Eiropā (“*European GPP knowledge Database*”) ⁽³¹⁾, EK direktīvās, kas attiecas uz publisko iepirkumu, iekļaut ISO standarta 14004 un vides vadības sistēmu noteiktās prasības, kā arī norādes uz ekoloģisko marķējumu un videi nekaitīgu izstrādi, informēt sabiedrību par valstu rīcības plāniem “videi nekaitīga” iepirkuma procedūru ieviešanai, veltīt īpašu uzmanību ražojumiem, kuru ietekme uz vidi ir vislielākā.

3.9 Eiropā plaši izplatīta ir “**godīgas tirdzniecības**” ideja. Jautājumi, kas skar godīgu un ētisku tirdzniecību, jau ilgu laiku ir EESK uzmanības lokā, un tie sīki analizēti atzinumā REX/196 ⁽³²⁾. Komiteja uzskata, ka ilgtspējīgs patēriņš nav iedomājams bez godīgas un ētiskas tirdzniecības.

3.10 **Ilgtspējīga patēriņa pamatelements ir izglītošana**, un EESK uzsver, ka tā ir jāsāk jau skolas vecumā. Savukārt patērētājiem jebkurā laikā jābūt pieejamai informācijai par izvēlētajiem ražojumiem un pakalpojumiem, kā arī to ietekmi uz vidi. Mīnētā informācija jāsniedz patērētājiem interesantā veidā, un tai jābūt viegli uztveramai un saprotamai.

3.11 EESK uzskata, ka Kopienas tiesību akti, kas attiecas uz ilgtspējīgu ražošanu un ilgtspējīgu patēriņu, ir jākonsolidē un jāvienkāršo, lai tie būtu patērētājiem un ražotājiem saprotamāki un vieglāk pieejami. “Īstenojot principu “mazāk tiesību aktu un labāka likumdošana”, jāpanāk konsolidēts un saskaņots vides jomas regulējums, kas nodrošina tiesisko palāvību un pārredzamību saistībā ar nepieciešamo pielāgošanos rūpniecības pārmaiņām un ir orientēts uz to, kā labāk aizsargāt dabas resursus un vidi un pasaules tirgos izmantot ilgtspējīgus un konkurētspējīgus tehnoloģiskos jauninājumus. Jārada apstākļi, lai MVU būtu spējīgi segt ar atbilstības nodrošināšanu saistītās izmaksas, nezaudējot konkurences priekšrocību” ⁽³³⁾.

3.12 Tādā jomā kā “videi nekaitīgu” ražojumu reklāma būtu lietderīgi **pastiprināt Kopienas pasākumus maldinošas reklāmas un negodīgas tirdzniecības prakses** ⁽³⁴⁾ novēršanai. Apzīmējumus “ekoloģisks” un “bioloģisks” ļoti bieži lieto kā

tirdzniecības instrumentus, lai palielinātu noietu ražojumiem un pakalpojumiem, kuri patiesībā neatšķiras no citiem ražojumiem un pakalpojumiem un kuriem nav pievienota papildu vērtība.

3.12.1 Tādēļ Komiteja uzskata, ka **rīcība kodeksu** izstrāde, kas paredzēta Direktīvā 2005/29/EK, varētu būt īpaši nozīmīgs pašregulējuma elements, lai novērsu ar vides aizsardzību saistītu argumentu nepamatotu izmantošanu reklāmas nolūkos. Minētajos kodeksos jāiekļauj šādi kritēriji:

- reklāma, kurā izmantoti ar vides aizsardzību saistīti argumenti, nedrīkst radīt sabiedrībā nepamatotu satraukumu par vides problēmām, un šādas reklāmas nolūkos nedrīkst izmantot patērētāju neinformētību par minētajiem jautājumiem;
- reklāma nedrīkst mudināt uz tādu izturēšanos, kas kaitē vides aizsardzībai, vai attēlot šādu izturēšanos, nevērtējot to kritiski;
- reklāma nedrīkst sniegt nepatiesu informāciju par reklamētā ražojuma ietekmi uz vidi, maldinot patērētājus par minēto ietekmi vai to noklusējot;
- ražojuma vai pakalpojuma pozitīvo raksturojumu no ietekmes uz vidi viedokļa nedrīkst bez īpaša pamatojuma piedēvēt citiem attiecīgā uzņēmuma piedāvātajiem ražojumiem vai pakalpojumiem;
- ja attiecīgā ražojuma vai pakalpojuma ietekme uz vidi ir atkarīga no īpašiem izmantošanas vai lietošanas nosacījumiem vai metodēm, vai arī īpašiem apstākļiem tā kalpošanas laikā, reklāmā uz to ir jānorāda saprotamā veidā vai patērētāji ir nepārprotami jārosina meklēt attiecīgu informāciju;
- ar vides aizsardzību saistītus argumentus vai saukļus reklāmas nolūkos drīkst izmantot, pamatojoties vienīgi uz objektīviem tehniskiem un zinātniskiem kritērijiem. Ja reklāmas patiesība tiek apšaubīta, reklāmas devējam tās pareizība ir jāpierāda, iesniedzot neatkarīgas iestādes vai eksperta atzinumu;
- informējot par vielām, kas reklamētajam ražojumam pievienotas vai kas vairs netiek iekļautas tā sastāvā, lai mainītu attiecīgā ražojuma ietekmi uz vidi, skaidri un konkrēti ir jānorāda uz minētās ietekmes veidu un apmēru;
- saistībā ar ietekmi uz vidi lietotie apzīmējumi vai simboli nedrīkst radīt nepareizu vai maldinošu priekšstatu par to nozīmi. Tie nedrīkst arī radīt nepareizus priekšstatus par saistību ar ekoloģisko marķējumu, kas oficiāli tiek lietots konkrētās valstīs, ģeogrāfiskās zonās vai tautsaimniecības nozarēs. Reklamētā ražojuma lietotāju rekomendācijas un ieteikumus reklāmā drīkst izmantot, lai tikai informētu par attiecīgā ražojuma ekoloģiskajām īpašībām, pamatojoties uz konkrētiem un pārbaudāmiem faktiem, kā tas minēts ceturtajā ievilkumā no beigām.

⁽³⁰⁾ *Green Public Procurement in Europe 2006 — Conclusions and recommendations*. Virage Milieu & Management bv, Korte Spaarne 31, 2011 AJ Haarlem, the Netherlands (<http://europa.eu.int/comm/environment/gpp>).

⁽³¹⁾ Norādot arī uz *European Platform for Life-Cycle for the environmental performance of products, technologies and services*.

⁽³²⁾ “Ētiskas tirdzniecības un patēriņa sistēmas”, ziņotājs — Adams kgs, OV C 28, 3.2.2006.

⁽³³⁾ OV C 120, 16.5.2008., 66. lpp., ziņotājs — Pezzini kgs.

⁽³⁴⁾ Direktīva 2005/29/EK (OV L 149, 11.6.2005.).

3.12.2 Pēc Komitejas domām, jāveido arī elastīgas, efektīvas un ar zemām izmaksām saistītas **ārpustiesas pārraudzības un arbitražas iestādes**, kuras **risinātu patērētāju interesējošos jautājumus** un kuru darbība raisītu uzticību, jo tās nodrošinātu ražojumu atbilstību ekoloģiskajiem standartiem un tirgū nonākušo ilgtspējīgo ražojumu atbilstību ilgtspējīgas attīstības principiem. Minētā atbilstība būtiski ietekmē patērētāju izvēli. Tām nebūtu jāaizvieto tiesvedību, kurai vajadzētu jābūt visiem pieejamai.

3.13 Lai aizsargātu patērētāju tiesības iegādāties videi nekaitīgus ražojumus, Komiteja uzskata, ka īpaši svarīgi ir izstrādāt **Eiropas Hartu par ilgtspējīgu patēriņu un ilgtspējīgu ražošanu**. Minētajā hartā jāiekļauj šādi elementi:

- atbildība par ilgtspējīgu patēriņu ir jāuzņemas visām pilsoniskās sabiedrības grupām un organizācijām: ražotājiem, izplatītājiem, patērētājiem, pedagogiem, valsts iestādēm, patērētāju un vides aizsardzības organizācijām, sociālajiem partneriem;
- politika ilgtspējīga patēriņa un ilgtspējīgas ražošanas veicināšanai ir jāintegrē citās nozīmīgās ES politikas jomās, konsultējoties gan ar patērētāju un vides aizsardzības organizācijām, gan ar ražotāju, tirgotāju un izplatītāju organizācijām, kā arī citām interešu grupām;
- Eiropas rūpniecībai un ražotājiem ir jāuzņemas īpaša atbildība par to, lai ilgtspējīgs patēriņš patiešām būtu iespējams visā ražojuma kalpošanas laikā ("no šūpuļa līdz kapam"), kā arī izplatīšanas un pakalpojumu nozarē;
- Eiropas Savienība ir atbildīga par to, lai tiktu izveidota vienota, skaidra, saskaņota un saprotama visu attiecīgo ES tiesību normu sistēma, vienlaikus nostiprinot patērētāju tiesības, kā arī nodrošinot lietotāju interesēm atbilstošus un bezmaksas līdzekļus minēto tiesību netraucētai īstenošanai praksē;
- elementi, kas varētu papildināt spēkā esošos tiesību normas un būt dalībvalstu kompetencē;

Briselē, 2008. gada 29. maijā

- elementi, kuri varētu papildināt spēkā esošās tiesību normas un kurus varētu izveidot pašregulējuma ceļā⁽³⁵⁾, minētajā procesā iesaistoties ieinteresētām personām no privātā sektora, patērētāju apvienībām⁽³⁶⁾, vides organizācijām⁽³⁷⁾ un uzņēmumu pārstāvjiem;
- ES un dalībvalstu valdības ir atbildīgas par dinamisku, pārbaudāmu un vienoti īstenojamu pasākumu veicināšanu šādās jomās: videi draudzīgi konstruktīvie risinājumi visa veida ražojumiem, ticams ekoloģiskais marķējums visā ES, plaši izplatītas vides vadības sistēmas, starptautiski atzītu un tehniskā ziņā progresīvu ekoloģisko standartu izstrāde un ieviešana, īpašas un saistošas tehniskās un ekoloģiskās prasības publiskā iepirkuma procedūrās, ekoloģiskā marķējuma nepamatota izmantošana reklāmas nolūkos, godīga tirdzniecība un starptautiskā sadarbība ilgtspējīga patēriņa veicināšanai;
- jāpārtrina pētniecība un tehnoloģiju izstrāde, kā arī progresīvu lietojumu ieviešana, kas sekmētu ilgtspējīgu ražošanu un ilgtspējīgu patēriņu, piešķirot gan publiskos līdzekļus Kopienas un dalībvalstu līmenī, gan arī privātos līdzekļus atbilstoši EPT⁽³⁸⁾ izvirzītajam mērķim panākt, ka pētniecība un izstrādē tiek ieguldīti 3 % no IKP;
- visu ilgtspējīgā patēriņā ieinteresēto sabiedrības grupu informēšana, izglītošana un apmācīšana, kā arī pārvaldes iestāžu un ieinteresēto organizāciju darbības uzlabošana;
- jāizstrādā publiski pieejami rādītāji, metodes un datu bāzes, lai visos līmeņos varētu novērtēt sasniegumus ceļā uz ilgtspējīgu patēriņu;
- jāveicina pētniecība tādā jomā kā videi draudzīga patērētāju izturēšanās, lai noskaidrotu, kas jādara, lai patēriņa modeļi kļūtu ilgtspējīgāki.

3.13.1 Nemot vērā jautājuma nozīmīgumu, EESK ierosina sarīkot konferenci par Eiropas hartu ilgtspējīgam patēriņam un ražojumiem, aicinot piedalīties arī Eiropas Parlamentu un Eiropas Komisiju.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

⁽³⁵⁾ Skatīt Iestāžu nolīguma par labāku likumdošanas procesu 22. un 23. punktu, OV C 321, 31.12.2003.

⁽³⁶⁾ Skatīt EESK atzinumu, kura 3.5. punktā Komiteja aplūko dažādas pazīmes, kas raksturo "patērētāju pārstāvošas apvienības", tādējādi cenšoties izstrādāt vienotu minētā jēdziena definīciju (OV C 185, 8.8.2006.).

⁽³⁷⁾ EESK uzskata, ka jāveicina pilsoniskās sabiedrības iesaistīšana to jautājumu risināšanā, kas skar ilgtspējīgu attīstību (4.2.6. punkts atzinumā OV C 120, 16.5.2008., 33. lpp.).

⁽³⁸⁾ EPT — Eiropas Pētniecības telpa.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par Kopienas piedalīšanos pētniecības un attīstības programmā, kuras mērķis ir uzlabot vecāku cilvēku dzīves kvalitāti, izmantojot jaunās informācijas un komunikāciju tehnoloģijas (IKT), un kuru īsteno vairākas dalībvalstis”

COM(2007) 329 galīgā redakcija — 2007/0116 (COD)

(2008/C 224/02)

Padome 2007. gada 10. jūlijā saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 169. un 172. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par Kopienas piedalīšanos pētniecības un attīstības programmā, kuras mērķis ir uzlabot vecāku cilvēku dzīves kvalitāti, izmantojot jaunās informācijas un komunikāciju tehnoloģijas (IKT), un kuru īsteno vairākas dalībvalstis”.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2008. gada 6. maijā. Ziņotāja — *Darmanin* kdze.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 445. plenārajā sesijā, kas notika 2008. gada 28. un 29. maijā (29. maija sedē), vienbalsīgi pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu, kurš paredzēts vecāku cilvēku dzīves kvalitātes uzlabošanai, izmantojot jaunās informācijas un komunikāciju tehnoloģijas. AAL var būt viens no līdzekļiem, kurš efektīvi un primāri nodrošinās dzīves kvalitāti ne tikai vecākiem cilvēkiem, bet ikvienai personai, kura nespēj uzturēties savā dzīvesvietā sakarā ar veselības problēmām.

1.2 EESK izsaka pārliecību, ka pieejai attiecībā uz šādu pētniecību un izstrādi IKT jomā pirmām kārtām būtu jānodrošina, ka saņēmēju vajadzības tiek pilnībā saprastas, ņemtas vērā un risinātas. Tādēļ šai pieejai vajadzētu būt “augšupējai”, pirmām kārtām apzinot lietotāju vajadzības un pēc tam attiecīgi veicot pētniecību un izstrādi.

1.3 EESK uzskata, ka viena no galvenajām AAL ieinteresētajām pusēm ir persona, kura galu galā gūs labumu no šīs tehnoloģijas. Tādēļ ir svarīgi ne tikai saprast šādu cilvēku vajadzības, bet arī sagatavot šos cilvēkus šādas tehnoloģijas lietošanai un tos iesaistīt tehnoloģijas izstrādāšanā un testēšanā.

1.3.1 Šis ir arī viens no iemesliem, kuru dēļ EESK uzskata par svarīgām ES politikas, kuras saistītas ar mūžizglītību un iekļaušanu (*eInclusion*). Šajā sakarā Komiteja uzskata, ka Komisijai būtu arī jānodrošina kompleksa pieeja attiecībā uz AAL un iepriekš minētajām politikām.

1.4 EESK uzskata, ka pirmām kārtām šī programma, vairāk nekā jebkura cita pētniecības un izstrādes programma, tiek uztverta kā ļoti “humāna”. Tā patiešām ir pētniecības programma, bet pievēršas sociālajiem apstākļiem, kādi visnotaļ bieži rodas problemātiskā dzīves stadijā.

1.5 EESK uzskata, ka četras būtiskās jomas, kurām vienlaicīgi saskaņā ar AAL programmu būtu jāpievērš uzmanība, ir: lieto-

tāju vajadzības, lietotāju drošība, veselības un sociālās organizācijas (kopā ar apvienībām, kuras pārstāv profesionālus šajās nozarēs) un izmantojamā tehnoloģija.

1.6 EESK uzsver, ka jāpievērš pienācīga uzmanība ētikas un privātuma aspektiem saskaņā ar starptautiskajām vadlīnijām, tādēļ atzinīgi vērtē to, ka šādu jautājumu nozīmība ir atzīta Komisijas paziņojumā.

2. Komisijas priekšlikuma būtība

2.1 Komisijas priekšlikums ir vērstas uz šādiem konkrētiem mērķiem:

- veicināt inovatīvu, uz IKT balstītu pilnvērtīgu vecumdienu nodrošināšanai paredzētu izstrādājumu un pakalpojumu rašanos, tādējādi uzlabojot vecāko cilvēku dzīves kvalitāti un samazinot veselības un sociālās aprūpes izmaksas;
- uzlabot nosacījumus rūpniecības izmantošanai, nodrošinot saskaņotu Eiropas sistēmu, lai attīstītu kopīgas pieejas, sekmētu lokalizāciju un samazinātu pakalpojumu izmaksas;
- izveidot un efektīvi izmantot “kritisko masu” pētniecībai, izstrādei un inovācijai ES līmenī pilnvērtīgu vecumdienu nodrošināšanai paredzēto tehnoloģiju un pakalpojumu jomā.

2.2 Šis priekšlikums seko Komisijas uzsāktajam rīcības plānam par pilnvērtīgām vecumdienu informācijas sabiedrībā. Šis rīcības plāns tiek aplūkots kā galvenā sastāvdaļa, pievēršoties sociālām un ekonomiskām problēmām, ar kurām Eiropa saskaras demogrāfisko izmaiņu rezultātā. Tiek prognozēts, ka Eiropas iedzīvotāju skaits vecumā no 65 līdz 80 gadiem pieaugs par aptuveni 40 % laikposmā no 2010. līdz 2030. gadam⁽¹⁾. IKT tiek aplūkots kā līdzeklis, ar kura palīdzību šajā vecumā varētu uzlabot dzīves kvalitāti, palielināt patstāvību un saglabāt veselību.

⁽¹⁾ COM(2007) 329 galīgā redakcija.

2.3 Komisija paredz uzsākt 6 gadu programmu "Interaktīva automatizēta dzīves vide" (AAL), kas saskaņā ar FP7 papildina IKT programmu sabiedrībai, kura noveco, un arī Konkurētspējas un inovāciju programmu (CIP). AAL programma 2008.–2013. gadam saņems finansējumu aptuveni 300 milj. euro apmērā, kas veidojas no Kopienas un dalībvalstu finansējuma vienādās daļās.

2.4 AAL programmas tiesiskais regulējums ir balstīts uz Līguma 169. pantu. 169. pants ļauj Eiropas Kopienas piedalīties pētniecības programmās, kuras kopīgi veic vairākas dalībvalstis, ieskaitot līdzdalību struktūrās, kuras izveidotas nacionālo programmu izpildei. Šis konkrētais tiesiskais regulējums ir izraudzīts AAL programmai, lai sasniegtu lielāku efektivitāti šajā pētniecības jomā, maksimāli izmantojot pārrobežu zināšanu potenciālu; dalībvalstīm uzņemoties saistības daļēji finansēt šo pētniecību; nodrošinot saskaņotu pieeju šim jautājumam Eiropas līmenī; reāli nodrošinot iekšējā tirgū saderīgus IKT risinājumus novecošanās jomā.

3. Komisijas priekšlikuma pamats

3.1 Iepriekšējā 169. panta iniciatīva, atsaucoties uz Komisijas priekšlikumu par klīniskajiem pētījumiem Āfrikā *EDCTP* (Eiropas un jaunattīstības valstu partnerība klīnisko pētījumu jomā), ir parādījusi, cik svarīga nozīme ir tam, ka iesaistītās dalībvalstis uzņemas skaidras saistības projekta vairākgažu finansēšanā. AAL programma faktiski paredz 50-50 finansējumu no ES līdzekļiem un valstu līdzekļiem.

3.2 Sagatavošanas darbs šai programmai tika veikts laikposmā no 2004. gada 1. septembra līdz 2006. gada 31. decembrim, īstenojot īpašo atbalsta pasākumu projektu "Interaktīva automatizēta dzīves vide" saskaņā ar FP6 IST (Informācijas sabiedrības tehnoloģijas) prioritāti. Tika izveidots partneru konsorcijs no šādām dalībvalstīm: Austrija, Vācija, Francija, Somija, Itālija, Beļģija un Šveice. Partneri bija no privātā sektora, publiskā sektora un universitātes.

3.3 AAL apvienotās programmas juridiskā struktūra ir AAL apvienība. Šo apvienību pašlaik veido pārstāvji no 21 dalībvalstīm. Kā augšupēji vērsta programmai, tai ir izveidoti vairāki kontaktpunkti dalībvalstīs, kuri pārstāv minēto apvienību.

4. Vispārējās piezīmes

4.1 EESK atzinīgi vērtē šo AAL iniciatīvu saskaņā ar 169. pantu. It īpaši mēs atzīstam, ka iniciatīvā ir pilnībā ņemtas vērā Eiropas iedzīvotāju demogrāfiskās tendences.

4.1.1 EESK uzskata, ka, lai veicinātu ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju tajās dalībvalstīs, kurās nav pietiekošas

infrastruktūras šī priekšlikuma īstenošanai, šādu "īpašu pasākumu" pieņemšana saskaņā ar ES Līguma 159. pantu būtu nepieciešama, lai novērstu galvenās reģionālās disproporcijas Eiropas Savienībā.

4.2 EESK uzskata, ka iniciatīvai jāapskata vairāk nekā viena iespēja, lai veidotu izmēģinājuma sistēmas, kuru mērķis ir demonstrēt koncepcijas pareizību. Ir ļoti svarīgi, lai šī iespēja piesaistītu plašu ieinteresēto dalībnieku loku, kas ir nepieciešams, lai šai iniciatīvai būtu noturīgs rezultāts.

4.2.1 Galvenās ieinteresētās puses ir AAL galīgie labuma guvēji. AAL ir galvenokārt paredzēta novecojošu cilvēku patstāvības pagarināšanai un arī, lai nodrošinātu, ka šī iedzīvotāju kategorija varētu dzīvot mājās pēc iespējas ilgāku laiku. Vajadzētu atcerēties, ka iniciatīva neaprobežojas tikai ar novecošanās sektoru, bet arī attiecas uz ikvienu personu, kurai veselības stāvokļa dēļ ir grūtības patstāvīgi dzīvot savās telpās. Šai iniciatīvai ir jānodrošina, lai šī pētniecība patiesi būtu vērsta uz ieinteresēto pušu vajadzībām un prasībām.

4.3 Vēl viena svarīga ieinteresētā puse ir veselības un labklājības organizācijas. Šai iniciatīvai jāņem vērā to organizatoriskās vajadzības. EESK iesaka sekmēt iespējas šīm organizācijām pievērst citu ieinteresēto dalībnieku uzmanību tādiem jautājumiem kā sistēmu integrācija un sadarbība, lai iniciatīva būtu sekmīga.

4.4 Būtu ļoti ieteicams, ka šīs iniciatīvas ietvaros veidojamās sistēmas lietotāji iesaistītos darbā kā galvenās ieinteresētās puses no paša sākuma. EESK iesaka konsorciem maksimāli atbalstīt uz lietotāju koncentrētas metodes, piemēram, līdzdalības projektu to attīstības metodoloģijai, sevišķi, lai veicinātu iekārtu un lietotāja interfeisu efektīvu lietojamību. Komiteja arī iesaka saskaņā ar starptautiskajām pamatnostādnēm ņemt vērā ētiskos un privātuma aspektus.

4.5 EESK atzīst saistības, kuras MVU paredzētas priekšlikuma projektā un atbalsta rūpniecības organizāciju kā galveno ieinteresēto pušu atzīšanu, kuras var atbalstīt inovatīvus, uz tirgu orientētus biznesa modeļus, kuri parāda pārdomātus un skaidrus ceļus uz izmantošanu. It īpaši mēs iesakām atzīt, ka MVU var dot ieguldījumu tādā pētniecībā, kurai ir īsāks laiks no sākotnējās izstrādes līdz pabeigšanai (2+ gadi).

4.5.1 Mēs rosinām atzīt, ka MVU dažkārt ir tehnoloģiski dinamiski, un tiem piemīt potenciāls ieviest tirgū jaunās tehnoloģijas un biznesa modeļus ātrāk nekā lielajiem uzņēmumiem vai veselības un labklājības organizācijām. Šī MVU iezīme ir īpaši būtiska šajā iniciatīvā. Tādējādi saskaņota partnerība starp lielajiem uzņēmumiem un MVU sniegtu abpusēju labumu.

4.6 AAL ir vērsta uz to, lai atbalstītu cilvēkus, sniedzot tiem iespēju dzīvot ilgāk mājās. Lai sasniegtu šo mērķi, ir vajadzīgs plašs sensoru, enerģijas pārveidotāju, lietotāja interfeisu, procesoru un komunikācijas aprīkojuma klāsts, ko bieži vien var nodrošināt tikai ar daudzu dažādu Eiropas MVU palīdzību.

4.7 Attiecībā uz visām ieinteresēto dalībnieku grupām mēs šajā iniciatīvā atbalstām pasākumus, kuri veicina daudzdisciplīnu tīklu starp tehnoloģiem, ārstiem un citu veselības un sociālās labklājības organizāciju personālu, un it īpaši starp lietotājiem, gan mājas iemītniekiem, gan to vietējiem aprūpētājiem un tuviniekiem.

4.8 Eiropas inovācijas sistēmas kontekstā, šai iniciatīvai ir iespēja pieņemt jaunus inovācijas modeļus, kuri atvērtā veidā atspoguļo pašreizējo progresu un lietotāja inovāciju, kas virza progresu uz Lisabonas stratēģijas sasaisti ar jaunu Eiropas inovācijas sistēmu, kas vairāk orientēta uz lietotāju.

4.9 EESK apstiprina, ka ir svarīgi, ka šī iniciatīva ir vienlīdz pieejama visiem organizāciju veidiem visās dalībvalstīs.

4.10 Turklāt jāveicina piedalīties visas valstu valdības. Lai sniegtu ieguldījumu AAL programmā, pašlaik ir piekritušas koordinēt kopējus pasākumus Austrija, Beļģija, Kipra, Dānija, Somija, Francija, Vācija, Grieķija, Ungārija, Īrija, Itālija, Nīderlande, Polija, Portugāle, Rumānija, Slovēnija, Spānija un Zviedrija, kā arī Izraēla, Norvēģija un Šveice.

4.11 EESK izsaka bažas par to, ka dažas valstis nepiedalās sakarā ar pētniecības līdzfinansēšanas izmaksām. Šādām valstīm būtu jānodrošina iespēja iesaistīties programmas norisē jebkurā tās stadijā, ja tās izpilda programmas prasības (galvenokārt attiecībā uz līdzfinansēšanu).

4.12 EESK atzīst, ka AAL var veicināt sociālās aprūpes sistēmas izmaksu samazināšanos. Tomēr tā vēlreiz atkārtoti, ka AAL darbības mērķis ir nevis izmaksu samazināšana, bet gan efektīva dzīves kvalitātes nodrošināšana noteiktai iedzīvotāju kategorijai. Izmaksu samazināšana ir pozitīvi akceptētas sekas.

5. Īpašas piezīmes

5.1 EESK pauž pārliecību, ka AAL programmai vajadzētu galveno uzmanību pievērst šādu trīs nozaru specifikai: lietotājam, veselības organizācijām un izmantotajai tehnoloģijai.

5.2 Labuma guvējs un galvenā ieinteresētā puse galvenokārt ir vecāki cilvēki. Tas ir pats svarīgākais, ka programma galveno uzmanību pievērs galā lietotāju vajadzībām. Iekrišana amatās tādējādi, ka lietotāji tikai tiks izmantoti pētniecības vidēs, lai

pārbaudītu pētniecību, diemžēl var izveidot inovāciju, kas faktiski neatbilst galvenā labuma saņēmēja vajadzībām. Tādēļ jāatceras par lietotāju vajadzībām, kas ietver: minimālas dzīves veida izmaiņas, mobilitāti, izvēli, uzlabotu dzīves kvalitāti un cieņu pret privātumu.

5.3 Jāatceras arī, ka vecāki cilvēki, iespējams, ir tā iedzīvotāju kategorija, kura cieš no e-atstumtības (izslēgšana no līdzdalības elektronisko sakaru izmantošanā) un tāpēc "digitālajai plīksmai" jābūt pārvaramai. Turklāt būtiska ir savienojamība un tāpēc būtu jāpieliek pūles, lai visiem reģioniem, it īpaši lauku reģioniem būtu pieejams interneta pieslēgums (gan fiziskā, gan finansiālā aspektā).

5.3.1 Būtiski ir tas, lai:

— tehnoloģija neaizstātu tiešo kontaktu ar aprūpētāju vai ārstniecības personām,

— uzmanības centrā būtu profilaktiskā aprūpe un pašaprūpe,

— viens no galvenajiem mērķiem būtu sociālā iekļaušana,

— AAL būtu integrēta personas dzīves veidā un kopā ar citiem pakalpojumiem.

— ņemot vērā lietotāju specifiku, izmantojamā tehnoloģija būtu droša un lietotājdraudzīga.

5.3.2 Tādēļ EESK ir cieši pārliecināta, ka AAL jābūt orientētai uz augšupēju pieeju. Visam procesam vajadzētu būt vērstam uz lietotāju vajadzībām, nevis uz pašu tehnoloģiju. Būtu jāveic pilnīgs pētījums, lai noteiktu visu vajadzību spektru, no kurām dažas var identificēt kā: vajadzību būt saskarē ar cilvēkiem, it īpaši augošā vecumā (šajā sakarā balss pārraides pakalpojumi, izmantojot interneta protokolu (VOIP), piemēram, SKYPE, kā arī e-pasts ir sevi pierādījuši kā efektīvi un lēti līdzekļi), intereses trūkums sekot strauji augošām tehnoloģiskām izmaiņām, prasmi apgūt tehnoloģiskas pārmaiņas, gatavību izmantot šādas tehnoloģijas. Turklāt lietotāji būtu jāiesaista šādu sistēmu radīšanā, ieviešanā un vērtēšanā.

5.4 Veselības aprūpes un labklājības organizācijas un to pārstāvji, kā arī lietotāju ģimenes locekļi ir tie, kuri izmantos šīs tehnoloģijas, lai nodrošinātu aprūpi labuma guvējiem. Ir būtiski, ka šādas organizācijas tiek iesaistītas dažādās pētījuma stadijās, lai nodrošinātu gala produkta atbilstību šādu organizāciju darbības sistēmai. Var paredzēt, ka, lai īstenotu jaunās AAL tehnoloģijas, būs vajadzīgs uzsākt organizatoriskās izmaiņas, tādēļ ir ļoti svarīgi, ka sociālās labklājības organizācijas ir gatavas šādām izmaiņām un pārcietīs tās vismierīgākajā veidā, lai maksimizētu AAL tehnoloģiju potenciālu.

5.4.1 Visā sociālās labklājības procesā, pat AAL ietvaros, patiešām svarīgs faktors ir aprūpētājs. Tādejādi paradigmas maiņa jāparedz ne tikai organizācijas līmenī, bet arī aprūpētāja līmenī, lai nodrošinātu, ka persona, kurai ir tiešais kontakts ar personu, kurai vajadzīgs AAL, ir ne tikai kompetenta šādās tehnoloģijās, bet patiešām ticēs šādu tehnoloģiju izmantošanai, lai arī turpmāk iedvesmotu personas uzticību šādiem instrumentiem kā labākas dzīves kvalitātes līdzekļiem.

5.4.2 EESK arī uzskata, ka veselības sistēmu vajadzētu rūpīgi pārskatīt, lai nodrošinātu ne vien organizatorisko gatavību AAL ieviešanai, bet arī veselības un sociālās aprūpes organizāciju spēju aprūpēt lielāku cilvēku skaitu mājas apstākļos.

5.4.3 Turklāt līdz ar AAL pieņemšanu, ir vēl jo svarīgāk uzlabot sadarbību un koordināciju starp veselības un sociālajām

organizācijām. Lai uzlabotu šādu sadarbību, arī šajā ziņā par instrumentu var kalpot tehnoloģijas, tomēr svarīgāks ir vajadzības uzstādījums un vēlēšanās sadarboties.

5.5 Paredzēts, ka AAL sistēmas būs kompleksas, tāpēc vienam no galvenajiem mērķiem šajā programmā jābūt sadarbībai. Inovācijai un tehnoloģijām jābūt plaša mēroga, pielāgotām, integrētām un proaktīvām.

5.6 EESK uzskata, ka Komisijai vajadzētu arī nodrošināt integrētu pieeju attiecībā uz AAL un tādām politikām kā mūžizglītība. Faktiski apmācībai minēto politiku ietvaros vajadzētu būt vērstai arī uz AAL programmas ieinteresētajām pusēm, jo apmācība ir šādas tehnoloģijas sekmīgas izmantošanas neatņemama sastāvdaļa.

Briselē, 2008. gada 29. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par uzņēmējdarbības uzsākšanu un veikšanu apdrošināšanas un pārapsrošināšanas jomā Maksātspēja II”

COM(2007) 361 galīgā redakcija — 2007/0143 (COD)

(2008/C 224/03)

Padome 2007. gada 31. oktobrī saskaņā ar Eiropas Kopienas Dibināšanas līguma 47. panta 2. punktu un 251. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par uzņēmējdarbības uzsākšanu un veikšanu apdrošināšanas un pārapsrošināšanas jomā — Maksātspēja II” (*).

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2008. gada 6. maijā. Ziņotājs — *Robyns de Schneidauer* kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 445. plenārajā sesijā, kas notika 2008. gada 28. un 29. maijā (29. maija sedē), ar 67 balsīm par un 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Ieteikumi

1.1. EESK atzinīgi vērtē to, ka Komisija ir sistemātiski pārskatījusi daudzas sarežģītas direktīvas un tās apvienojusi vienā precīzā dokumentā, vienlaikus ņemot vērā noteikumus, kas regulē pārstrādātās daļas. ES tiesiskajā regulējumā nevajadzētu pievērst uzmanību vienīgi tādai uzraudzības politikai, kas pievēršas kapitāla nozīmei apdrošināšanas pakalpojumu (kuri no Eiropas uzņēmumu un iedzīvotāju viedokļa ir svarīgi arī daudz-

ējādā citādā ziņā) nodrošināšanā. Tādēļ EESK vēlas savlaicīgi izteikt viedokli par jaunajām tendencēm patērētāju un (pār) apdrošināšanas sabiedrību attiecībās, it īpaši, ņemot vērā Komisijas nesenās iniciatīvas attiecībā uz finanšu pakalpojumiem privātpersonām un vidējiem un mazajiem uzņēmumiem.

(*) Pēc pārstrādāšanas — COM(2008) 119 galīgā redakcija. Šajā atzinumā punktu numerācija atbilst ierosinātās direktīvas jaunākajai versijai.

EESK aicina Komisiju turpināt saskaņot apdrošinājuma ņēmēju un apdrošināšanas sabiedrību attiecību tiesiskos aspektus, ko

pašreiz analizē Veselības un patērētāju aizsardzības ģenerāldirektorāta vadītās iniciatīvas "Vienotas atskaites sistēma" (*common framework of reference*) ietvaros.

1.2. EESK īpaši atzinīgi vērtē Komisijas ierosināto direktīvu "Maksātspēja II", kā arī pozitīvi vērtē pirms direktīvas izstrādes notikušās plašās konsultācijas. Komisijas pieeja atbilst tās noteiktajiem labāka tiesiskā regulējuma principiem. Konsultējoties par šādām reformām, tomēr ir pienācīgi jāņem vērā arī darba ņēmēju un patērētāju viedoklis, kurus neapšaubāmi interesē konsultāciju rezultāti. EESK aicina Komisiju izveidot attiecīgu forumu, kas līdzinātos FINUSE forumam un kur varētu norisināties šādas konsultācijas.

1.3. EESK atzinīgi vērtē ekonomisku pieeju, kā pamatā ir risku apzināšana, lai novērtētu prasības attiecībā uz apdrošināšanas sabiedrību maksātspējas kapitālu, kā arī "kopējās ekonomiskās bilances pieeju", kuras pamatā ir aktīvu un pasīvu visaptverošs ekonomisks novērtējums, lai izvērtētu finanšu stāvokli. Šādas pieejas mērķis ir precīzi apzināt patiesos riskus un uzņēmumos īstenojamos risku mazinošos pasākumus. Minētā pieeja ir ekonomiskā ziņā korekta, un tā ļauj izvairīties arī no tiesību aktu atšķirīgas interpretācijas un vienlaikus ļauj nodrošināt atbilstošu aizsardzības līmeni visiem apdrošinājuma ņēmējiem Eiropā neatkarīgi no uzņēmuma tiesiskā statusa, lieluma vai atrašanās vietas.

1.4. EESK īpaši atzinīgi vērtē trīs pīlāru pieejas ieviešanu sistemātiskas uzraudzības īstenošanai; minētā pieeja izstrādāta atbilstoši banku nozarē piemērojamajiem kapitāla pietiekamības noteikumiem "Bāzele II", vienlaikus ņemot vērā apdrošināšanas jomas īpatnības. Komiteja vēlas uzsvērt, ka no apdrošināšanas sabiedrību kvalitatīvas uzraudzības viedokļa svarīgi jauni pasākumi ir uzraudzības kontroles procesa ieviešana un kvalitatīvu prasību noteikšana (II pīlārs), tādu principu ieviešana, kas regulē uzraudzības vajadzībām nepieciešamās informācijas sniegšanu un informācijas publiskošanu (III pīlārs), kā arī uz risku vērstu kapitāla prasību noteikšana.

1.5. EESK atzinīgi vērtē tādas maksātspējas sistēmas ieviešanu, kuras pamatā ir divas kapitāla prasības, proti, maksātspējas kapitāla prasība (SCR) un minimālā kapitāla prasība (MCR), kam ir atšķirīgi mērķi. SCR atspoguļo kapitāla apjomu, kas uzņēmumam būtu jānodrošina normālas darbības apstākļos, savukārt, ja uzņēmuma kapitāla apjoms samazinās zem MCR līmeņa, jāuzsāk maksimālie uzraudzības pasākumi. Komiteja atzinīgi vērtē II līmeņa regulu, lai precizētu SCR vienkāršota aprēķina kritērijus (108. pants), kā arī apstākļus, kādos izvirzāma prasība nodrošināt maksātspējas papildu kapitālu.

1.6. EESK uzskata, ka MCR un SCR aprēķiniem ir jābūt cieši saistītiem un tādējādi to pamatā jābūt uz risku vērstai pieejai, lai attiecīgi varētu īstenot pakāpeniskus uzraudzības pasākumus,

tādējādi nodrošinot, lai attiecīgās apdrošināšanas sabiedrības, kā arī uzraudzības iestādes rīcībā būtu pietiekami ilgs laika posms piemērotu pasākumu īstenošanai un situācijas stabilizēšanai pēc SCR prasību pārkāpšanas.

1.7. EESK atzinīgi vērtē ierosinātajā direktīvā iekļauto proporcionālības principu, kas visām apdrošināšanas sabiedrībām ļautu piemērot Regulu "Maksātspēja II". Komiteja atzinīgi vērtētu II līmeņa regulu, lai precizētu vispārējo proporcionālības principu (28. panta 3. punkts) un tādējādi precīzāk pielāgotu prasības un, nepieciešamības gadījumā, korektīvus pasākumus; tas tomēr nenozīmē, ka nav jāņem vērā iepriekš izstrādātie tiesību akti. EESK iesaka minēto principu efektīvi un konsekventi piemērot visā Eiropā, nodrošinot efektīvas sistēmas administratīva vai, nepieciešamības gadījumā, tiesas procesa uzsākšanai, lai garantētu minētā principa piemērošanu.

1.8. EESK īpaši ierosina Komisijai saglabāt apdrošināšanas tirgus daudzveidību, ņemot vērā mazo un vidējo apdrošināšanas sabiedrību, kā arī kopējo apdrošināšanas sabiedrību un kooperatīvo apdrošināšanas biedrību nozīmi. Ņemot vērā, ka tās darbojas tirgus nišās, Komiteja uzskata, ka ļoti svarīgi ir pieļaut zināmas atkāpes no standarta pieejas, piemēram, dodot iespēju izmantot pašu datus, kas ir daudz piemērotāki. Nopietni jāanalizē un jāapsver kopējo apdrošināšanas sabiedrību iespējas aicināt savus locekļus iesaistīties to maksātspējas statusa uzlabošanā, kā tas jau notiek praksē.

1.9. EESK atzīst apdrošināšanas grupu uzraudzības nozīmi; lai arī to skaits ir salīdzinoši neliels, tām ir liela nozīme ES apdrošināšanas tirgū. Komiteja uzskata, ka grupu uzraudzības ieviešana ir nozīmīgs solis, kas ļaus visām par grupu uzraudzību atbildīgajām iestādēm, kā arī citām iesaistītajām uzraudzības iestādēm uzlabot izpratni par visas grupas riska profilu. Ieteicams pēc iespējas saskaņot uzraudzības iestāžu darbību un nodrošināt iespējami labāku pārredzamību, kā arī skaidru kompetenču sadali starp minētajām iestādēm.

1.10. EESK atzinīgi vērtē tāda neobligāta režīma ieviešanu, kas grupām dod iespēju veicināt kapitāla pārvaldību grupas līmenī, uzlabojot kapitāla mobilitāti grupā un nodrošinot praktisku un pārredzamu sistēmu, lai tās varētu izmantot ar diversifikācijas efektu noteikšanu grupu līmenī saistītās priekšrocības, neietekmējot kapitāla prasības meitasuzņēmumiem. Būs jāapsver jautājums par meitasuzņēmumu patieso kapitāla apjomu, jo daļu no tā nosegs, izmantojot nevis skaidru naudu vai līdzvērtīgus citus līdzekļus, bet gan grupas deklarācijas. Komiteja atzīmē, ka grupu līmenī diversifikācijas efektus var noteikt tikai tad, ja SCR aprēķinā diversifkācijas metodi, un ar priekšlikumu jādod iespēja diversifikācijas efektus grupu līmenī noteikt arī bez grupas atbalsta.

1.11. EESK iesaka novērtēt ierosinātā neobligātā režīma ietekmi uz konkurenci vietējā līmenī, patērētāju aizsardzības līmeni parastās un krīzes situācijās (tam nevajadzētu būt zemākam kā bankrota gadījumā), kā arī precizēt juridiskus un praktiskus jautājumus, tostarp drošību, veicot līdzekļu pārrobežu pārvedumus starp dažādiem vienas grupas uzņēmumiem, proti, valsts līmenī noteiktos iespējamajos juridiskos ierobežojumos kapitāla pārvedumiem (grupas atbalsts) uz meitasuzņēmumu, kas atrodas citā dalībvalstī.

1.12. EESK izsaka cerību, ka II līmeņa iestādes ņems vērā kvantitatīvā ietekmes novērtējuma (QIS4), kas tika izstrādāts šā atzinuma pieņemšanas laikā, ceturta posma rezultātus.

1.13. EESK uzskata, ka direktīva jāpiemēro saskaņoti, izvairoties no papildu prasībām, kas nav paredzētas ES tiesību aktos (*goldplating*), vai atšķirīgām politikām, kuras izriet no iespēju dažādības; šāda attīstība kavētu vienotas un sistemātiskas politikas īstenošanu visā vienotajā tirgū.

1.14. EESK aicina Komisiju nodrošināt uzraudzības pasākumu prognozējamību, lai apdrošināšanas sabiedrībām garantētu riska un maksātspējas politikas attīstībai vajadzīgo drošības līmeni.

1.15. Lai īstenotu direktīvu "Maksātspēja II", EESK atzīst riska mazināšanas pasākumu nozīmi, piemēram, uzticamas informācijas apmaiņa starp apdrošināšanas sabiedrībām un apdrošināšanas fondiem. Tie atvieglo piekļuvi pie tirgus jauniem un maziem uzņēmumiem un tiem ļauj uzlabot veikspēju, kā arī samazināt riska robežu attiecībā uz apdrošināšanas iemaksām. Komiteja tādēļ aicina Komisiju apsvērt šo sakarību, pārskatot Grupu atbrīvojuma regulu apdrošināšanas jomā.

1.16. EESK atzinīgi vērtē Komisijas un iesaistīto Lamafalīsi (*Lamfalussy*) komiteju vadošo lomu, ko tās uzņēmas šajā reformu procesā, veicinot paraugprakses piemērošanu un izpratnes veidošanas pasākumus visā Eiropas tirgū. Ierosinātā direktīva ir patiens salīdzinājuma pamats, izstrādājot daudzus citus tiesību aktus un attīstot citas finanšu pakalpojumu jomas. Konsultējoties par šādām reformām, tomēr ir lielā mērā jāņem vērā arī darba ņēmēju un patērētāju viedoklis, ko neapšaubāmi interesē konsultāciju rezultāti. EESK aicina Komisiju izveidot attiecīgu forumu, kas līdzinātos *FINUSE* forumam un kur varētu norisināties šādas konsultācijas.

1.17. EESK aicina Komisiju uzlabot citiem līdzīgu finanšu pakalpojumu sniedzējiem paredzētos maksātspējas noteikumus, tos pielāgojot "Maksātspēja II" direktīvai saskaņā ar "līdzvērtīgi riski, līdzvērtīgi noteikumi" principu un neskatoties uz šo pakalpojumu sniedzēju darbības specifiku. Ņemot vērā finanšu tirgu neprognozējamību, patērētājiem vai šo pakalpojumu izmantotājiem jānodrošina tāda pati uzlabota aizsardzība pret uzņēmumu maksātnespēju. Attiecībā uz maksātspējas kapitāla prasībām ir būtiski nodrošināt vienlīdzīgus nosacījumus arī tādēļ, lai finanšu tirgū veicinātu godīgu konkurenci.

1.18. Direktīvas "Maksātspēja II" principi jāņem vērā, ieviešot jaunus maksātspējas standartus, piemēram, pārskatot PKUI (*IORP*)⁽¹⁾ direktīvu 2008. gadā, it īpaši attiecībā uz privāto pensiju fondu, kas darbojas Eiropas Savienībā, pienākumiem.

2. Ievads

2.1. Ar pašreizējo direktīvas priekšlikumu par jaunu maksātspējas sistēmu "Maksātspēja II", kas paredzēta privātajām apdrošināšanas un pārapsedrošināšanas sabiedrībām, tiek ieviests pārskatīts režīms, lai nodrošinātu apdrošinājuma ņēmēju un saņēmēju labāku aizsardzību, padziļinātu ES vienotā apdrošināšanas tirgus integrāciju un uzlabotu ES apdrošināšanas nozares kopumā, kā arī atsevišķu apdrošināšanas un pārapsedrošināšanas sabiedrību konkurētspēju starptautiskā mērogā. Vienlaikus jāatzīmē, ka priekšlikumā ir apkopotas dažādos laika posmos izstrādātās direktīvas apdrošināšanas jomā, tās iekļaujot vienā pārstrādātā direktīvā. Minētais režīms attiecas gan uz apdrošināšanas, gan pārapsedrošināšanas sabiedrībām.

2.2. Detalizēti un pastāvīgi konsultējoties ar visām iesaistītajām pusēm, Komisija un Lamfalīsi komitejas, kuru sastāvā ietilpst likumdevēji un uzraudzības iestādes, uzņēmas vadošo lomu, lai izstrādātu vadošās pieejas globālā vidē, it īpaši finanšu pakalpojumu jomā. Tādēļ "Maksātspēja II" ir viena no pārdomātākajām pasaules sistēmām, kas regulē apdrošināšanas sabiedrību maksātspēju, un līdz ar to Eiropas tiesību sistēma kļūst daudz progresīvāka nekā citas tiesību sistēmas. Konsultējoties par šādām reformām, tomēr ir lielā mērā jāņem vērā arī darba ņēmēju un patērētāju viedoklis, ko neapšaubāmi interesē konsultāciju rezultāti. EESK aicina Komisiju izveidot attiecīgu forumu, kas līdzinātos *FINUSE* forumam un kur varētu norisināties šādas konsultācijas.

3. Vispārīga informācija

3.1. Ierosinātā maksātspējas režīma mērķis ir uzlabot Eiropas apdrošināšanas tirgus finansiālo stabilitāti un rentabilitāti. Šādā veidā varētu uzlabot gan ES apdrošināšanas nozares kopējo konkurētspēju, gan arī atsevišķu apdrošināšanas un pārapsedrošināšanas sabiedrību konkurētspēju, kā arī patērētāju drošību. Uzticams apdrošināšanas tirgus būtiski ietekmē Eiropas Savienības sociālo un ekonomisko attīstību.

3.2. Apdrošināšana, pirmkārt un galvenokārt, ir individuāls un kolektīvs aizsardzības instruments. Apdrošināšanas pakalpojumus izmanto privātās māsaimniecības, MVU, lielie uzņēmumi, apvienības un valsts iestādes. Apdrošināšanas sabiedrības uzņemas saistības gan attiecībā uz apdrošinājuma ņēmējiem, gan arī trešām pusēm un apdrošināšanas sabiedrību faktiskajiem klientiem. EESK īpaši apzinās apdrošināšanas nozares ietekmi uz Eiropas iedzīvotāju ikdienas dzīvi. Apdrošināšanas sabiedrības darbojas ne tikai tirgus nišā, kuras specifika ir apdrošināšana nāves gadījumā, bet tām ir liela nozīme arī krājnoguldījumu nodrošināšanā. Apdrošināšanas sabiedrības piedalās sociālās nodrošināšanas shēmā — piemēram, pensiju sistēmas (Ziemeļu valstis), ar negadījumiem darba vietā saistīto kompensāciju sistēmas (BE, FI, PT) un valsts veselības aizsardzības sistēmu (IE, NL) — pārvaldībā, un šajā procesā bieži tiek iesaistīti darba

(¹) Papildpensijas kapitāla uzkrāšanas institūcijas.

ņēmēju pārstāvji. Apdrošināšanas sabiedrības nodrošina darbinieku pabalstus, kuru nozīme strauji palielinās no darbaņēmēju, kas ir svarīga interešu grupa, viedokļa. Minētās sabiedrības, dažkārt iedibinot (pār)apdrošināšanas sabiedrību un valdības partnerības, nodrošina aizsardzību pret jauniem riskiem, piemēram, dabas katastrofām, terorismu, kā arī lauksaimniecības riskiem.

3.3. Apdrošināšanas tirgus ne tikai ievērojami sekmē ekonomiku kopumā, veicinot iniciatīvu un savstarpējo uzticēšanos, bet ir arī nozīmīgs ekonomikas faktors, jo šajā nozarē Eiropā ir nodarbināti gandrīz miljons darbaņēmēju⁽²⁾. Komisija uzskata, ka apdrošināšanas sabiedrībām un uzraudzības iestādēm ierosinātās direktīvas īstenošanai būs nepieciešami papildu ieguldījumi 2 līdz 3 miljardu *euro* apmērā. Paredzams, ka šo ieguldījumu ļoti liela daļa tiks investēta cilvēkkapitālā, lai vietējā līmenī radītu ilgstošas darba vietas augsti kvalificētiem darbiniekiem (piemēram, riska pārvaldītāji, aktuāri, IKT eksperti un atbilstības novērtēšanas speciālisti). EESK uzskata, ka, veicot šādus ieguldījumus, ieguvējas būs visas interešu grupas, tostarp patērētāji un apdrošināšanas pakalpojumu saņēmēji.

3.4. Papildus apdrošināšanas nozarē tieši nodarbinātajiem darbaņēmējiem vēl viens miljons darbaņēmēju tiek nodarbināti, apdrošināšanas pakalpojumus piedāvājot ar aģentu un mākleru, kā arī ar viņu darbinieku starpniecību.

Ņemot vērā, ka apdrošināšanas un pārpadrošināšanas sabiedrību investīcijas pārsniedz 6,5 miljardus *euro*⁽³⁾, tās ir nozīmīgi institucionālie investori. Tie ir atbildīgi par individuālo iemaksu pārvēršanu finanšu aktīvos proporcionāli attiecīgajiem riskiem, kā arī par apdrošinājumaņēmēju un saņēmēju drošību vidējā termiņā un ilgtermiņā.

3.5. Mājsaimniecības, MVU, lieli uzņēmumi, apvienības un publiskās iestādes veic iemaksas vairāk nekā 5 % apmērā no IKP dzīvības apdrošināšanai⁽⁴⁾ un mazāk nekā 3 % apmērā cita veida apdrošināšanai. Pat stabilos tirgos apdrošināšanas nozares izaugsme vairumā gadījumu pārsniedz ekonomikas izaugsmi kopumā. Apdrošināšanas sabiedrību investīciju apjoms pārsniedz 50 % no IKP⁽⁵⁾ (puse no tiem fiksēto ienākumu fondi un aizdevumi⁽⁶⁾), savukārt minēto sabiedrību kopējo mainīgo investīciju apjoms līdzinās ceturtdaļai no Eiropas vērtspapīru tirgus kapitālizācijas vērtības⁽⁷⁾.

3.6. Neskatoties uz to, ka pēdējā laikā ir apvienojušās daudzas apdrošināšanas sabiedrības, Eiropā vēl joprojām ir apmēram 5 000 šāda veida sabiedrību⁽⁸⁾. Lielām finanšu grupām var būt dažādi meitasuzņēmumi dažādās valstīs. Ņemot vērā apdrošināšanas grupu struktūru, tās var aptvert dažādus darbības veidus apdrošināšanas nozarē (pārpadrošināšana, dzīvības un nedzīvības apdrošināšana, apdrošināšanas starpniecība), vai arī tās var izvērst darbību finanšu pakalpojumu jomā

⁽²⁾ Avots: Eiropas Apdrošināšanas komiteja (*Comité Européen des Assurances*), Eiropas apdrošināšana skaitļos (*European Insurance in Figures*), 2007. Šī informācija atspoguļo 2006. gada beigās pieejamos datus.

⁽³⁾ Skat. 2. zemspītras piezīmi.

⁽⁴⁾ Skat. 2. zemspītras piezīmi.

⁽⁵⁾ Skat. 2. zemspītras piezīmi.

⁽⁶⁾ Skat. 2. zemspītras piezīmi.

⁽⁷⁾ Skat. 2. zemspītras piezīmi.

⁽⁸⁾ Skat. 2. zemspītras piezīmi.

(tostarp bankas — banku apdrošināšana — ķīlas). Turklāt grupas sastāvā var ietilpt ne tikai mātes un meitas uzņēmumi, bet arī kopuzņēmumi, kontrolāciju sabiedrības utt. Lielāko 20 grupu rīcībā ir apmēram puse no Eiropā veikto iemaksu ieņēmumiem⁽⁹⁾. Ievērojamu tirgus daļu ir pārņēmušas savstarpējās un kooperatīvās apdrošināšanas sabiedrības. Kooperatīvās sabiedrības bieži ir saistītas ar daudzām pilsoniskās sabiedrības organizācijām un to rīcībā ir 30 % no kopējiem Eiropā veikto iemaksu ieņēmumiem⁽¹⁰⁾.

3.7. Pašreizējā finansiālā krīze, kas saistīta ar augstas riska pakāpes hipotekārajiem kredītiem ASV, liecina, ka nepieciešami pamatoti un pārdomāti maksātspējas standarti, kas apdrošināšanas sabiedrībām dod iespēju izpildīt saistības pat nelabvēlīgos apstākļos. Šo mērķi var sasniegt ar noteikumu, pārvaldības metožu un stresa testu palīdzību.

4. Likumdošanas pieeja

4.1. Komisija saskaņā ar programmu "Labāks tiesiskais regulējums" detalizēti un rūpīgi izstrādāja direktīvu "Maksātspēja II", vienlaikus ņemot vērā noteikumus, kas attiecas uz tās pārstrādātajām daļām. Pateicoties vairākkārtējiem kvalitatīviem un kvantitatīviem ietekmes novērtējumiem un konsultācijām, apdrošināšanas nozares un uzraudzības iestādēm bija iespēja vērst uzmanību uz daudzām problēmām, kas tika ņemtas vērā. Turklāt ir paredzēts veikt atkārtotu detalizētu izpēti un konsultācijas.

4.2. Komisijas priekšlikums ir tā dēvētā "Lamfalisi" direktīva, kuras pamatā ir finanšu pakalpojumu jomā piemērojamā Lamafalisi četru līmeņu struktūra. Direktīvas 1. līmeņa noteikumi nosaka principus, kas nodrošina pamatu 2. līmeņa pasākumu īstenošanai un sniedz norādījumus uzraudzības pasākumu konverģencei procesa 3. līmenī. Šis jaunās pieejas mērķis ir panākt jaunā režīma tūlītēju apstiprināšanu, lai atspoguļotu pārmaiņas tirgū, starptautiskās tendences grāmatvedības un (pār) apdrošināšanas regulējumā, tehnoloģiju attīstību, neseno pieredzi un jaunās metodoloģijas. Direktīvā iekļaujot detalizētus aprēķinus, negatīvi tiku ietekmēta šā inovatīvā likumdošanas procesa būtība. Šādi aprēķini būtu piemērotāki 2. un 3. līmenī.

4.3. Gan banku jomā piemērojamo kapitāla pietiekamības pamatnoteikumu "Bāzele II", gan jaunā apdrošināšanas režīma pamatā ir trīs pīlāri, vienlaikus atspoguļojot apdrošināšanas jomas īpatnības. I pīlārs (74.–142. pants) nosaka kvantitatīvas finanšu prasības, II pīlārs (27.–34., 36.–38., 40.–49., 181.–183. pants) attiecas uz uzraudzības kontroles procesu, savukārt III pīlārs (35., 50.–55. pants) regulē uzraudzības vajadzībām nepieciešamās informācijas sniegšanu un informācijas publiskošanu. Visi trīs pīlāri ir savstarpēji saistīti un papildinoši, lai sasniegtu sistēmas mērķus. Rūpīgi ir jāapsver jautājums par dažādos pīlāros iekļauto noteikumu savstarpējo saikni.

⁽⁹⁾ Skat. 2. zemspītras piezīmi.

⁽¹⁰⁾ Avots: AISAM

4.4. Pārskatot pašreizējo maksātspējas režīmu, tika pārstrādātas arī 13 (pār)apdrošināšanas direktīvas, tās apvienojot vienā vienkāršotā direktīvā, kurā ir iekļauti jaunie maksātspējas noteikumi. Lai ierosināto direktīvu uzlabotu, tajā ir iekļauti vairāki savstarpēji saistīti pakārtotas nozīmes grozījumi. Aktualitāti zaudējušie panti ir svītroti, un svītrotas ir arī aktualitāti zaudējušās pantu daļas.

5. Vispārēji aspekti.

5.1. Pēdējo 30 gadu laikā izstrādājot daudzas ES direktīvas, tika izveidots Eiropas (pār)apdrošināšanas tirgus, ko regulē kopīgi noteikumi, tostarp savstarpējas atzišanas un izcelsmes valsts kontroles principi. Tādējādi izveidojās tirgus, kas ir atvērts uzņēmējiem no valstīm, kuras nav ES dalībvalstis, un direktīvas ES apdrošināšanas sabiedrības rosināja izvērst darbību tirgos ārpus ES, visvairāk Ziemeļamerikā, Āzijā un valstīs, ko var uzskatīt par nākamajām iespējamajām ES dalībvalstīm.

5.2. Maksātspējas jomā ierosinātā vadošā regulējuma mērķis ir nodrošināt apdrošinātāju finansiālo stabilitāti un spēju pretoties nelabvēlīgiem apstākļiem, lai viņi attiecībā uz apdrošinājumaņēmējiem varētu izpildīt līgumā noteiktās saistības un garantēt finanšu sistēmas stabilitāti. Vienlaikus tomēr ir jāatzīmē, ka šāda palielināta aizsardzība ir jāgarantē šo finanšu pakalpojumu visiem izmantotājiem. Apdrošināšanas regula neattiecas uz visiem tirgus dalībniekiem, tostarp darba devēju pensiju nodrošināšanas iestādēm vai krājsabiedrībām un investīciju iestādēm.

5.3. Saskaņoti maksātspējas noteikumi rada uzticību ne tikai patērētāju, bet arī uzraudzības iestāžu vidū. Šāda uzticība ir izšķirīgs faktors, lai Eiropas tirgu, kura pamatā ir savstarpējas atzišanas un izcelsmes valsts kontroles principi, realizētu praksē. Pašreizējie ES līmenī izstrādātie maksātspējas noteikumi (Maksātspēja I) ir novecojuši. Tajos netiek ņemti vērā specifiski riski, kam pakļautas apdrošināšanas sabiedrības, tādējādi sabiedrībām ar atšķirīgiem riska profiliem maksātspējas jomā nosakot vienādas prasības. Turklāt pašreizējos maksātspējas noteikumos galvenā uzmanība ir pievērsta finansiālo prasību izpildei, pamatojoties uz noteikumu ievērošanu nevis labu pārvaldību, un tajos nav pievērsta pienācīga uzmanība grupu uzraudzībai. Turklāt saskaņā ar pašreizējo ES tiesisko pamatu dalībvalstīm ir pārlietu lielas iespējas piemērot savus noteikumus, tādējādi nelabvēlīgi ietekmējot starpvalstu operāciju uzraudzības efektivitāti un līdzvērtīgus konkurences nosacījumus. Ņemot vērā iepriekš minēto, pašreizējais režīms vairs neatbilda aktuālajai situācijai, ko ietekmēja attīstības tendences apdrošināšanas nozarē, starptautiskā mērogā un starpnozaru līmenī. Direktīvas priekšlikumā noteikto jauno maksātspējas standartu pamatā ir pieeja, ko ir attīstījuši uzņēmumi, kas apzinās riskus, kā arī dažādu valstu uzraudzības iestādes.

5.4. Pretēji "Maksātspēja I" režīmam reformā galvenā uzmanība ir pievērsta nevis noteikumiem, kas neņem vērā uzņēmumu īpašus riska profilus, bet gan uzņēmuma riska pārvaldības patiesajai kvalitātei, kā arī principiem un mērķiem.

Turklāt tās mērķis ir saskaņot uzraudzības praksi Eiropas ekonomikas zonā.

5.5. Jaunās sistēmas galvenais mērķis ir uzraudzības iestādes un apdrošināšanas sabiedrības nodrošināt ar pārdomātiem maksātspējas instrumentiem, lai attiecīgi reaģētu ne tikai uz neparedzētiem gadījumiem attiecībā uz apdrošināšanas riskiem (piemēram, plūdi, vētras vai lielas autokatastrofas), bet arī uz tirgus risku, kredītrisku, kā arī operatīvajiem riskiem. Saskaņā ar jauno sistēmu apdrošināšanas un pārpadrošināšanas sabiedrību rīcībā jābūt kapitālam, kas ir proporcionāls to kopējam maksātspējas riskam, ņemot vērā ne tikai kvantitatīvus elementus, bet arī kvalitatīvus aspektus, kas ietekmē uzņēmuma riska profilu. Jāatzīmē, ka pašreizējie tiesību akti šādu prasību neparedz.

5.6. Jaunās sistēmas pamatā ir uz ekonomiskiem riskiem orientēta pieeja, kuras mērķis ir nodrošināt pienācīgu uzmanību patiesajiem riskiem un riska mazināšanas pasākumiem, tādējādi novēršot tiesību aktu iespējamu atšķirīgu interpretāciju, kas var negatīvi ietekmēt un mazināt apdrošinājumaņēmēju aizsardzību. Tas arī nozīmē, ka attiecībā uz kapitālu izvirzītās prasības ļaus optimāli iedalīt kapitālu un rosinās labāku iekšējo pārvaldību attiecībā uz riskiem.

5.7. Otrkārt, sistēmas "Maksātspēja II" noteikumos ir uzsvērts, ka apdrošināšanas sabiedrību vadības iestādes ir atbildīgas par stabilas riska pārvaldības nodrošināšanu, un minētās sistēmas mērķis ir apdrošināšanas nozarē veicināt labu praksi šajā jomā. Apdrošināšanas sabiedrībām galvenā uzmanība būs jāpievērš risku aktīvai apzināšanai, izvērtēšanai un pārvaldībai, kā arī jāņem vērā iespējamā turpmākā attīstība, piemēram, jauni uzņēmējdarbības plāni vai tādu katastrofu iespējamība, kas var ietekmēt viņu finansiālo stāvokli. Turklāt saskaņā ar ierosināto reformu minētajām sabiedrībām, izmantojot "Pašu riska un maksātspējas novērtējumu" (PRMN) un ņemot vērā visus riskus, būs jānovērtē savas kapitāla vajadzības. Savukārt saskaņā ar Uzraudzības pārbaudes procesu (UPP) uzraudzības iestāžu uzmanības centrā vairs nebūs tādi jautājumi kā noteikumu ievērošana un kapitāla uzraudzība, bet gan apdrošināšanas sabiedrību patiesā riska profila, riska pārvaldības un pārvaldības sistēmu novērtēšana, izmantojot, piemēram, agrās brīdināšanas mehānismus un stresa testus. Jaunie noteikumi veicina arī uzraudzības iestāžu sadarbību un konvergenci, piemēram, palielinot Eiropas Apdrošināšanas un fondēto pensiju uzraudzītāju komitejas (CEIOPS) nozīmi. Tas ir solis ceļā uz finanšu pakalpojumu sniedzēju saskaņotāku uzraudzību, un EESK to vērtē atzinīgi.

5.8. Trešais nozīmīgais aspekts ir centieni uzlabot apdrošināšanas grupu uzraudzību ar grupas uzraudzības iestāžu starpniecību izcelsmes zemē. Grupu uzraudzība nodrošinās pienācīgu uzmanību grupas mēroga riskiem un veicinās grupu efektīvāku sadarbību, vienlaikus visiem apdrošinājumaņēmējiem garantējot augstu aizsardzības līmeni. Grupas uzraudzības iestādei būs īpaši uzdevumi, ko tā veiks ciešā sadarbībā ar attiecīgo valstu uzraudzības iestādēm; turklāt tā būs atbildīga par lēmumu pieņemšanu noteiktos jautājumos. Vietējās uzraudzības iestādes tiek rosinātas aktīvi iesaistīties uzraudzības iestāžu kolēģijas darbā, jo tās ir tiesīgas piedalīties koplēmumu procedūrā kamēr izdodas pieņemt kopīgu lēmumu. Lai to panāktu, jāpiemēro cita pieeja, kas ļautu apzināt tendences ekonomikas jomā un šādu grupu potenciālu attiecībā uz riska dažādošanu.

5.9. Ceturtkārt, direktīva "Maksāspēja II" veicina labāku pārskatāmību un objektivitāti gan attiecībā uz uzņēmuma sniegto informāciju par tā finansiālo stāvokli un ar to saistītajiem riskiem, gan arī attiecībā uz uzraudzības kontroles procesu. Patlaban dalībvalstis vēl joprojām piemēro dažādus uzraudzības modeļus, tādējādi ir iespējama tiesību aktu atšķirīga interpretācija. Ņemot vērā Eiropas politiku šajā jomā un to apdrošināšanas sabiedrību, kas pašreiz cenšas piekļūt jauniem valsts mēroga tirgiem, vajadzības, ir svarīgi nodrošināt ne tikai uzraudzības pasākumu objektivitāti un pārskatāmību, bet arī to prognozējamību un labu dokumentāciju.

6. Detalizēta analīze

6.1. Finansiālās prasības (I pīlārs).

(74.–142. pants).

6.1.1. Lai apdrošināšanas sabiedrībām noteiktu kvantitatīvas prasības, jaunā režīma pamatā ir visaptveroša "kopējās ekonomiskās bilances pieeja", kas paredz, ka visus aktīvus⁽¹⁾ un pasīvus novērtē atbilstoši tirgus tendencēm un visus ar tiem saistītos kvantitatīvi nosakāmos riskus precīzi atspoguļo kapitāla prasībās. Aktīvu un pasīvu novērtēšana, ņemot vērā to tirgus vērtību, nodrošina objektīvu un saskaņotu novērtēšanu. Turklāt tādējādi tiek nodrošināta katras ar tiem saistītās izvēles iespējas pareiza vērtība. Realistiska uz nākotni orientēta novērtēšana ir visefektīvākā aizsardzība pret iespējamu neobjektīvu vērtējumu, kas varētu nelabvēlīgi ietekmēt visu iesaistīto pušu tiesības.

6.1.2. Sakarā ar novērtēšanu īpaša nozīme ir piešķirta tehnisko rezervju aprēķināšanai, proti, saistībām pret apdrošinājumaņēmējiem un citiem šo pakalpojumu saņēmējiem. Tirgus tendencēm atbilstoša tehnisko rezervju novērtējuma pamatā ir "visprecīzākās vērtības" aprēķins, kas atbilst naudas plūsmu iespējamajam vidējam apjomam, ņemot vērā naudas laika vērtību, tostarp riska rezerves summu. Ar šādas pieejas palīdzību jānodrošina tehnisko rezervju kopējās vērtības atbilstība summai, ko varētu pieprasīt trešā puse, lai pārņemtu apdrošināšanas portfeli un izpildītu attiecīgās saistības. Aprēķinot tehniskās rezerves, jāizmanto finanšu tirgos iegūtā informācija, kā arī plaši pieejami dati par apdrošināšanas riskiem, un aprēķini jāveic saskaņā ar šo informāciju.

6.1.3. Attiecībā uz kapitāla prasībām jāatzīmē, ka jaunajā maksāspējas sistēmā ir paredzētas divas kapitāla prasības, proti, maksāspējas kapitāla prasība (SCR) un minimālā kapitāla prasība (MCR), kam ir atšķirīgi mērķi un kuras ir attiecīgi aprēķināmas.

6.1.4. SCR nosaka kapitāla apjomu, kas apdrošinātājam jānodrošina normālos darbības apstākļos, pretējā gadījumā pastiprināti tiks piemēroti uzraudzības pasākumi. Tas ļauj pakāpeniski pastiprināt uzraudzību pirms kapitāla apjoms ir samazinājies līdz MCR, tādējādi apdrošinājumaņēmējiem un saņēmējiem pamatoti garantējot, ka apdrošinātājs savas saistības izpildīs paredzētajā termiņā. No tehniskā viedokļa SCR ir jānosaka un jāaprēķina tā, lai attiecīgais kapitāla apjoms uzņēmumam ļautu

segt nozīmīgus neparedzētus zaudējumus, ņemot vērā šādu zaudējumu iespējamību noteiktā laika posmā (0,5 % gadā).

6.1.5. Ja kapitāla apjoms samazinājies līdz MCR, uzraudzības iestādes nepieciešamības gadījumā veic maksimālos uzraudzības pasākumus. Aprēķinot MCR, jāparedz pietiekama amplitūda salīdzinājumā ar SCR, lai uzraudzības iestādēm nodrošinātu pietiekamas iespējas samērīgai pakāpeniskai uzraudzībai.

6.1.6. Praksē aprēķinot SCR, apdrošinātājs var izmantot vai nu standarta formulu vai arī savu iekšējo modeli, ko apstiprinājušas uzraudzības iestādes. Standarta formula attiecīgi atspoguļo riska mazināšanas tehnikas un diversifikācijas efektus, kā arī pieejamajā kapitālā neiekļauto bilances elementu spēju līdzsvarot zaudējumus. Ņemot vērā, ka ierosinātajā direktīvā paredzētā pieeja ir orientēta uz risku, standarta aprēķinu (daļēji vai pilnībā) var aizvietot ar iekšējo modeli, ja to atļāvusi uzraudzības iestāde un ja tas labāk atspoguļo uzņēmuma riska profilu. Tas ir svarīgs stimuls, lai uzņēmumos veicinātu risku rūpīgu apzināšanu un vadību, kā arī augsti kvalificētu darbinieku apmācību un nolīgšanu.

6.1.7. Turklāt labu iekšējo pārvaldību var veicināt, ieguldījumu politikā piemērojot piesardzības principu, kas ļautu mākslīgi neierobežot ieguldījumus, vienlaikus nosakot augstus kvalitātes standartus un precīzi aprēķinot visus materiālos riskus, lai noteiktu kapitāla nodrošinājuma apjomu.

6.1.8. Ņemot vērā prasību sarežģītību, ir svarīgi atzīmēt, ka pašreizējā priekšlikumā ir iekļauti noteikumi, kas nodrošina I pīlāra prasību samērīgu un pārraugāmu īstenošanu. Tas ir īpaši svarīgi no mazo un vidējo apdrošināšanas sabiedrību viedokļa. Proporcionalitātes princips attiecas nevis uz uzņēmumiem aktuālo risku apjomu, bet gan to veidu un sarežģītību. Ja mazo un vidējo uzņēmumu riska profils līdzinās citu uzņēmumu riska profilam, uz tiem attiecas salīdzināmie vispārējie uzraudzības principi, un to klientiem un pakalpojumu izmantotājiem tiek garantēts tāds pats aizsardzības līmenis.

6.2. Uzraudzības kontrole un kvalitātes prasības (II pīlārs).

(27.–34., 36.–38., 40.–49., 181.–183. pants).

6.2.1. Komisijas priekšlikumā "Maksāspēja II" ir noteiktas uzraudzības un uzraudzības kontroles procedūras un instrumenti, tostarp uzraudzības iestāžu pilnvaras, kā arī noteikumi, kas regulē valsts līmeņa uzraudzības iestāžu sadarbību un veicina uzraudzības konvergenci. Papildus tam II pīlāra noteikumos ir paredzētas kvalitātes prasības uzņēmumiem, proti, attiecībā uz to vadības sistēmu, tostarp iekšējās kontroles sistēmas efektivitāti, riska pārvaldības sistēmu, aktuāra funkcijām, iekšējo auditu, atbilstības funkciju un noteikumiem par ārpakalpojumiem.

6.2.2. Uzraudzības instrumentu mērķis apzināt uzņēmumus, kuru finanšu stāvoklis, organizatoriskā struktūra vai citas pazīmes var būt augstāka riska profila cēlonis un kam īpašos

⁽¹⁾ ES apdrošināšanas sabiedrību nozīmīgākie aktīvi ir obligācijas (37 %), akcijas (31 %) un aizdevumi (15 %). Avots: *Comité européen des assurances, European Insurance in figures, 2007.*

apstākļos var izvirzīt prasību nodrošināt lielāku maksātspējas kapitālu nekā SCR un/vai īstenot pasākumus, lai samazinātu attiecīgos riskus.

6.2.3. Iepriekšminētais proporcionālītes princips attiecas arī uz uzraudzības kontroli. Uzraudzības iestādēm ir jāizmanto savas pilnvaras, ņemot vērā risku, kam pakļauti noteikti uzņēmumi, apjomu, veidu un sarežģītības pakāpi, lai izvairītos no pārliekas uzraudzības; tas īpaši attiecas uz mazām un vidējām apdrošināšanas sabiedrībām, kas vienīgi nelielā mērā ir pakļautas riskam.

6.2.4. Priekšlikuma "Maksātspēja II" mērķis ir uzlabot kvalitatīvo novērtējumu, ko uzraudzības iestādes veic, lai noteiktu uzņēmuma riska profilu. Svarīgi ir nodrošināt, lai uzraudzības iestādes saskaņotu savus pasākumus un lēmumus dažādās valstīs, dažādos uzņēmumos, kā arī saskaņotu darbības laika grafiku. Atkārtoti ir jāatzīmē, ka ir svarīgi nodrošināt uzraudzības pasākumu pārskatāmību, objektivitāti un prognozējamību. Tas ir īpaši svarīgi gadījumos, kad uzņēmumi piemēro iekšējos modeļus.

6.3. *Uzraudzības vajadzībām sniedzamā informācija un informācijas publiskošana (III pīlārs).*

(35., 50.–55. pants).

6.3.1. Nodrošinot pārredzamību un uzņēmumiem publikojot informāciju par savu finansiālo situāciju un riskiem, var sekmēt tirgus disciplīnu. Turklāt apdrošināšanas sabiedrību pienākums ir uzraudzības iestādēm sniegt kvantitatīvu un kvalitatīvu informāciju, kas tām ir nepieciešama, lai veiktu efektīvu kontroli un sniegtu norādījumus.

6.3.2. Uzraudzības vajadzībām un publiskošanai paredzētās informācijas saskaņošana ir jaunā režīma svarīga sastāvdaļa, jo steidzami ir jānodrošina konverģence, lai visā Eiropā nodrošinātu informācijas vienotu formātu un saturu. Tas ir īpaši svarīgi attiecībā uz starptautiskām grupām.

6.4. *Grupu uzraudzība.*

(210.–268. pants).

6.4.1. Pašreizējos ES tiesību aktos grupu uzraudzībai, salīdzinājumā ar atsevišķu uzņēmumu uzraudzību, ir vienīgi papildinoša nozīme. Atsevišķu uzņēmumu uzraudzības procesā netiek ņemts vērā, vai attiecīgā juridiskā persona ietilpst (piemēram, meitasuzņēmums) vai neietilpst kādas grupas sastāvā. Tādējādi grupas uzraudzību kā papildu procedūru veic pēc atsevišķu uzņēmumu uzraudzības, lai novērtētu tikai to, kā grupas locekļu attiecības ietekmē attiecīgo uzņēmumu. Šā iemesla dēļ ES pašreizējā maksātspējas režīmā nav ņemta vērā apdrošināšanas sabiedrību reālā saimnieciskā situācija un fakts, ka daudzos gadījumos

riska pārvaldības pasākumus īsteno nevis atsevišķu uzņēmumu, bet grupu līmenī. Priekšlikuma "Maksātspēja II" mērķis ir rast piemērotāku risinājumu grupu uzraudzības jomā, proti, izmainīt atsevišķu uzņēmumu un grupu uzraudzības procedūru, ņemot vērā virkni nosacījumus.

6.4.2. Katrai apdrošināšanas grupai paredzēts nozīmēt vienu uzraudzības iestādi, kas uzņemas galveno atbildību par visiem grupas uzraudzību saistītajiem galvenajiem jautājumiem (grupas maksātspēja, grupas iekšējie darījumi, riska koncentrācija, riska pārvaldība un iekšējā kontrole). Minētās iestādes un atsevišķu uzņēmumu uzraudzības iestāžu pienākums ir pastāvīgi apmainīties ar būtisku informāciju vai citu attiecīgo informāciju pēc pieprasījuma. Turklāt pirms nozīmīgu lēmumu pieņemšanas grupas uzraudzības iestādei un attiecīgajām atsevišķu uzņēmumu uzraudzības iestādēm ir savstarpēji jāapsprīžas, un attiecīgajām uzraudzības iestādēm ir jādara viss iespējamais, lai panāktu vienošanos. Tomēr gadījumos, kad jāapstiprina grupas iekšējais modelis, galīgo lēmumu pieņem grupas uzraudzības iestāde (kā tas notiek arī banku jomā). Šo noteikumu mērķis ir nodrošināt uzraudzības iestāžu izpratni par visas grupas riska profilu, tādējādi apdrošinājuma ņēmējiem, neskatoties uz to, kura grupas locekļa pakalpojumus viņi izmanto, nodrošinot paaugstinātu aizsardzības līmeni.

6.4.3. Ar priekšlikumu uzlabo gan grupu uzraudzības procesu, gan arī ievieš inovatīvu režīmu grupu atbalstam. Grupas, kas vēlas veicināt kapitāla pārvaldību grupas līmenī, var iesniegt pieprasījumu to uzraudzībai grupas atbalsta režīmā. Grupas, kas saņem šādu atļauju, noteiktos apstākļos daļu no meitasuzņēmuma SCR (nevis MCR) var nosegt, deklarējot grupas atbalstu (mātes uzņēmuma finansiālās, juridiskās saistības meitasuzņēmumu nepieciešamības gadījumā nodrošināt ar kapitālu). Lai grupas atbalsta režīms būtu efektīvs, priekšlikumā ir paredzētas tikai dažas papildu atkāpes no atsevišķu uzņēmumu uzraudzības noteikumiem. Ja piemēro grupas atbalsta režīmu, stresa apstākļos (viena uzņēmuma SCR nav pietiekams) ir paredzēta īpaša procedūra, proti, atsevišķu uzņēmumu uzraudzības iestāžu un grupas uzraudzības iestādes saskaņoti pasākumi.

6.4.4. Tā kā saskaņā ar grupu atbalsta režīmu meitasuzņēmumu SCR kapitāls var būt citu grupas dalībnieku rīcībā, minētais režīms apdrošināšanas sabiedrības nodrošina ar praktisku un pārskatāmu līdzekli, kas ļauj izmantot ar grupu diversifikācijas efektiem saistītās priekšrocības; turklāt uz atsevišķiem meitasuzņēmumiem attiecas tādas pašas kapitāla prasības, kas tiem būtu jāpilda arī tad, ja tie nebūtu grupas dalībnieki. Tādēļ jānodrošina atbilstoša uzraudzība, lai nodrošinātu iespēju nepieciešamības gadījumā nekavējoties pārvest kapitālu. Informāciju par grupas atbalsta deklarācijām un to izmantošanu publiko gan mātes uzņēmums, gan arī attiecīgais meitasuzņēmums.

Briselē, 2008. gada 29. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas

priekšsēdētājs

Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par Kopienas dalību vairāku dalībvalstu īstenotā pētniecības un attīstības programmā, kuras mērķis ir atbalstīt pētniecībā un attīstībā iesaistītos MVU”

COM(2007) 514 galīgā redakcija — 2007/0188 (COD)

(2008/C 224/04)

Eiropas Savienības Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 172. pantu 2007. gada 11. oktobrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par Kopienas dalību vairāku dalībvalstu īstenotā pētniecības un attīstības programmā, kuras mērķis ir atbalstīt pētniecībā un attīstībā iesaistītos MVU”.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma. Ziņotājs — Cappellini kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 445. plenārajā sesijā, kas notika 2008. gada 28. un 29. maijā (29. maija sēdē), vienbalsīgi pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK), kas atbalsta kopīgās programmas *Eurostars* mērķus, uzsver nepieciešamību ņemt vērā MVU dažādos veidus, lielumu un nozares, pieņemot jauno ES Pētniecības, izstrādes un inovāciju politiku un programmas, kas vērstas un pārorientētas uz MVU patiesajām vajadzībām.

1.2 EESK atzinīgi vērtē dalībvalstu priekšlikumu izveidot kopīgu programmu *Eurostars*, kuras mērķis ir atbalstīt tā sauktos “pētniecībā un izstrādē iesaistītos MVU”, un norāda, ka programmai jābūt pieejamai visiem MVU, kas darbojas programmas dalībvalstīs un vēlas piedalīties inovāciju procesos.

1.3 EESK uzsver, ka jāparedz instrumenti, kas ļautu programmā iesaistīt visas *EUREKA* dalībvalstis, kas nepiedalās kopīgajā programmā *Eurostars*.

1.4 EESK pauž bažas par kopīgajā programmā *Eurostars* paredzēto atbilstības kritēriju, ⁽¹⁾ kas ierobežo pētniecībā un izstrādē iesaistīto MVU iesaistīšanos programmā, nosakot, ka “pētniecības pasākumos nepieciešams ieguldīt 10 % vai vairāk no pilnas darba slodzes ekvivalenta vai gada apgrozījuma”. Kaut arī minētais ierobežojums attiecas tikai uz pētniecībā un izstrādē iesaistītajiem MVU, kas ierosina īstenot projektu (projekta vadītāji), šāda “pētniecībā un izstrādē iesaistītu MVU” definīcija, kuras pamatā ir sistematizēti rādītāji, šķiet, neņem vērā visus dažādos “neapzināto zināšanu” ⁽²⁾ veidus, taču daudziem augsti inovatīvajiem procesiem ir īpaši raksturīgas “slēptās zināšanas” ⁽³⁾.

⁽¹⁾ <http://www.eurostars-eureka.eu/>

⁽²⁾ Hartmut Hirsch-Kreinsen, “Low-Tech” Innovations, Industry and Innovation, 2008. gada februāris.

⁽³⁾ Izmēģinājuma projekts: <http://www.pilot-project.org>

1.5 Tāpēc EESK atkārtoti izsaka atbalstu principam, ka projektu priekšlikumu konkurencei jābūt godīgai, un tādēļ projektu atlase jāveic, ņemot vērā to satura kvalitāti, organizatorisko kompetenci pētniecības un izstrādes jomā un saskaņību ar programmas mērķiem, neliedzot līdzdalības iespējas daudziem inovatīviem MVU, kuri vēlas pieteikties programmai *Eurostars*. Finansējums jāparedz arī mācību programmām, lai sagatavotu profesionālus vadītājus, kas spēj nodrošināt pētniecības ceļā izstrādāto tehnoloģiju pārtapšanu pieprasītos produktos.

1.6 Tāpēc EESK rosina saskaņā ar attiecīgajām kopīgās programmas *Eurostars* procedūrām izveidot īpašu budžeta pozīciju starptautiskām iniciatīvām, kuras īsteno dalībvalstis sadarbībā ar MVU organizācijām, kas vēlas atbalstīt MVU noderīgas informācijas izplatīšanu par *Eurostars* projektiem plašākam MVU lokam. Vēl viens veids, kā pavērt “plašākas iespējas” programmas *Eurostars* veiksmīgā darbībā ieinteresētajiem MVU, ir kopīgas datu bāzes un nozares daudzvalodu tīmekļa platformu izveide un atbalstīšana, kas jāveic MVU organizācijām un sociālajiem partneriem.

1.7 EESK pauž bažas par kritērijiem, kas nosaka, kādam jābūt MVU ieguldījumam, lai segtu pētniecības un izstrādes projektu kopējās izmaksas. Jāprecizē, ka pašlaik kopīgajā programmā *Eurostars* paredzēts — MVU ir kopīgi jāiegulda vismaz 50 % no pētniecības un izstrādes projekta izmaksām. Tā kā šis kritērijs liegs daudziem uz tirgu orientētiem MVU iespēju piedalīties programmā, *Eurostars* programmas starpposma novērtējuma gaitā jāapsver iespēja samazināt šo barjeru līdz 25 % ⁽⁴⁾.

⁽⁴⁾ A6-0064/2008 (priekšlikuma grozījums), Eiropas Parlaments, Rūpniecības, pētniecības un enerģētikas komiteja, 2008. gads.

1.8 Vēlāk programmas ietekmes novērtējuma un rezultātu izplatīšanas posmā programmā iesaistītajām valstīm un ES dalībvalstu iestādēm jāņem vērā ES, katras valsts MVU organizāciju un citu pētniecībā ieinteresēto pušu izteiktās bažas. Regulāras pārbaudes, ko veic ES padomdevēja grupa MVU, pētniecības un izstrādes jautājumos, varētu kļūt par pastāvīgu tehnisko konsultāciju instrumentu dalībvalstīm un citām ES un valsts līmeņa iestādēm. Jāpiebilst, ka uzraudzības, ieviešanas un rezultātu izplatīšanas posmā EESK Iekšējā tirgus novērošanas centrs sadarbībā ar interešu grupu "Mazie un vidējie uzņēmumi" varētu veikt konsultatīvā locekļa funkcijas padomdevēja grupā.

1.9 EESK uzsver, ka kopīgā programma *Eurostars* ir jāievieš pārredzami un bez birokrātijas, lai MVU būtu vieglāk iegūt informāciju, piedalīties un, jo īpaši, iesaistīties turpmākos pasākumos ar saistītajām iestādēm, kas ieinteresētas pētniecībā un izstrādē. Savukārt projektu finansēšana būtu jāveic vienreizēja maksājuma veidā, un gadījumos, kad vienreizējs maksājums nav iespējams saskaņā ar valstu programmām, jāveic vienotas likmes maksājums.

1.10 Lai *Eurostars* programmas ieviešana būtu efektīva, jāstiprina reģionālie inovāciju tīkli, kas spētu sniegt vienas pieturas aģentūras pakalpojumus un atbalstīt inovatīvus MVU, nodrošinot minētajiem uzņēmumiem vienkāršu piekļu Eiropas finansējumam pētniecības un izstrādes jomā. Piemēram, lai palielinātu informētību par īpašām finansēšanas programmām pētniecībā un izstrādē iesaistītiem MVU, jāpadziļina un labāk jākoordinē sadarbība starp *EUREKA* [starptautiska sadarbības veicināšanas programma] tīkliem, citām valsts/privātām iestādēm un MVU organizācijām, kas darbojas ES, valstu un reģionu līmenī. Finansējums jāpiešķir virknei pasākumu, kurus rīkotu MVU pārstāvošas organizācijas, lai informētu MVU un ieinteresētās organizācijas par inovācijas nozīmi un svarīgumu, kā arī tās ietekmi uz ES nākotni.

1.11 *Eurostars* programmā⁽⁷⁾ jāparedz, ka projektu atlases rezultāti pa MVU nozarēm ir jāpublicē internetā ar *Eureka* tīkla starpniecību. Jāsagatavo arī īss saraksts, kurā apkopoti piemēroti un īpaši novatoriski projekti, kuriem nav piešķirts finansējums. Šāds saraksts norādītu publiskajiem un privātajiem ieguldītājiem, ka programmai nepieciešami papildu līdzekļi.

1.12 Efektīvai koordinācijai starp valsts iestādēm, kuru pārziņā ir MVU, pētniecības un attīstības politika, kā arī *EUREKA*, ir jābūt sistemātiskai un jāatbalsta MVU organizāciju un citu ieinteresēto pušu (tostarp privāto un valsts pētniecības iestāžu) vajadzībām. EESK aicina iesaistītās Eiropas iestādes, dalībvalstis, ES prezidentvalstis Slovēniju un Franciju nodrošināt, lai koordinācija tiek veikta saskaņā ar MVU vēlmēm un programmas mērķiem.

1.13 Saistībā ar MVU iesaistīšanos programmās, lai saņemtu finansējumu pētniecībai un izstrādei, un kopīgajā programmā *Eurostars* EESK rosina sāsināt periodu no priekšlikuma iesniegšanas brīža līdz ES apstiprinājuma saņemšanai, tādējādi mudinot MVU iesniegt projektus.

(7) http://ec.europa.eu/research/sme-techweb/index_en.cfm?pg=results

1.14 EESK uzsver — lai uzlabotu un palielinātu MVU iespējas saņemt finansējumu pētniecībai un izstrādei, Eiropas Komisijai ir jāizpēta, vai neizmantotos līdzekļus, kas MVU Septītajā pamatprogrammas īpašajā programmā "Sadarbība" paredzēti MVU (15 % no "tematiskām prioritātēm" paredzētā budžeta Sestajā pamatprogrammā), nevarētu novirzīt uz īpašo programmu "Iespējas" (CRAFT u. c.), kas ir vairāk orientēta uz MVU.

1.15 EESK lūdz lielāku uzmanību pievērst neproporcionāli lielajam normatīvajam slogam, kas aprūtinā MVU un kas dažkārt ir līdz desmit reizēm lielāks lielo uzņēmumu normatīvais slogs⁽⁸⁾. Jāsamazina arī pārvaldības izmaksas un jāvienkāršo iesniegšanas procedūras tiem MVU, kas piedalās pētniecības un izstrādes programmās kopā ar Eiropas un starptautiskajiem partneriem. EESK arī vēlētos, lai tiktu atrisināts jautājums par intelektuālā īpašuma tiesībām un Eiropas patentiem⁽⁹⁾, jo pašreizējā situācija traucē konkurētspējai un inovācijām Eiropā. Pieejama patentēšanas sistēma un intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzība⁽¹⁰⁾ ir arī svarīgs nemateriāls līdzeklis, lai nostiprinātu partnerattiecības starp uzņēmumiem, kas iesaistās starptautiskos projektos.

2. Atzinuma pamatojums

2.1 Eiropas Mazo uzņēmumu hartā, ko 2000. gadā apstiprināja ES valstu vadītāji, norādīts, ka Eiropas mazie uzņēmumi ir galvenais inovāciju, nodarbinātības, kā arī sociālās un vietējās integrācijas virzītājspēks⁽¹¹⁾. Eiropas Komisija 2007. gada oktobrī arī paziņoja, ka sagatavos "Mazās uzņēmējdarbības aktu Eiropai" (SBA)⁽¹²⁾, kurā paredzēs virkni pasākumu, kas sekmēs uzņēmējdarbību un tās kultūru, kā arī paplašinās iespējas iegūt kvalifikāciju⁽¹³⁾. Komisija 2008. gadā izskatīs arī vairākas iniciatīvas attiecībā uz MVU⁽¹⁴⁾, lai veicinātu to iesaistīšanos ES programmās.

2.2 Nemot vērā minētos apsvērumus, Komisija izstrādājusi priekšlikumu izveidot īpašu kopīgo programmu *Eurostars*. Programma, kas izstrādāta saskaņā ar EK līguma 169. pantu, ir saskaņota ar Septītajā pētniecības pamatprogrammā paredzētajiem "pētniecības pasākumiem MVU vajadzībām" un tos papildinās. Programmas vadība uzticēta *EUREKA*. Programmu kopīgi ierosināja 22 dalībvalstis un piecas *EUREKA* dalībvalstis (Islande, Izraēla, Norvēģija, Šveice un Turcija). Pašlaik *Eurostars* programmā piedalās 30 valstis: Austrija, Beļģija, Kipra, Čehijas

(8) Paraugi neproporcionāli liela MVU normatīvā sloga samazināšanai, Eiropas Komisija, 2007. gada maijs, Uzņēmējdarbības un rūpniecības ģenerāldirektorāts.

(9) *The Cost Factor in Patent Systems* (Izmaksu faktors patentu sistēmās), *Université Libre de Bruxelles*, darba dokuments WP-CEB 06-002, Brisele, 2006. gads, skatīt no 17. lpp.

(10) Eiropas patenti sistēmas stiprināšana, COM(2007) 165.

(11) Eiropas Mazo uzņēmumu harta, Eiropadomes 2000. gada 19. un 20. jūnija sanāksme Feirā (*Feira*).

(12) Mazo un vidējo uzņēmumu būtiskā nozīme, lai veicinātu lielāku izaugsmi un vairāk darbavietu. Mūsdienīgās MVU politikas pārskats, COM(2007) 592 galīgā redakcija, 4.10.2007.

(13) *Luc Hendrickx, UEAPME expectations on the proposal for a European Small Business Act*, 14.12.2007.

(14) http://ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/sba_en.htm

Republika, Dānija, Igaunija, Somija, Francija, Vācija, Grieķija, Ungārija, Islande, Īrija, Izraēla, Itālija, Latvija, Lietuva, Luksemburga, Nīderlande, Norvēģija, Polija, Portugāle, Rumānija, Slovākija, Slovēnija, Spānija, Zviedrija, Šveice, Turcija, Apvienotā Karaliste.

2.3 Septītajā pamatprogrammā paredzēti daudzi pasākumi, kas ierosināti Sestās pamatprogrammas pārskatīšanas gaitā ⁽¹³⁾, lai mazinātu plaisu, kas izveidojusies MVU atbalsta politikā. Septītajā pamatprogrammā iekļauta stratēģija, kas orientēta uz MVU un ietver gan kvalitatīvus, gan kvantitatīvus pasākumus, lai stimulētu darbību valsts un reģionālā mērogā. Tās mērķis ir veidot uzņēmumu kopas un tīklus, uzlabot visas Eiropas mazo uzņēmumu sadarbību, izmantojot informācijas tehnoloģijas, izplatīt labās prakses piemērus par sadarbības līgumiem un atbalstīt sadarbību starp mazajiem uzņēmumiem ⁽¹⁴⁾.

2.4 Eiropas Savienībā reģistrēti 23 miljoni MVU, kuri veido 99 % no visiem uzņēmumiem un divas trešdaļas no Eiropas apgrozījuma un kuriem ir svarīga nozīme ilgtspējīgas attīstības veicināšanā ⁽¹⁵⁾. Tomēr, lai šie uzņēmumi kļūtu konkurētspējīgāki, to darbība ir jāracionalizē un tiem ir jāapvienojas. Tiem jāveido vienots veselums, kam piemīt kritiskā masa, lai tie spētu izmantot riska kapitāla fondus, zinātnes parkus, inkubatorus un reģionālo politiku inovācijas jomā ⁽¹⁶⁾.

2.5 Ziņojumā “Flash Eurobarometer” arī uzsvērts, ka MVU izaugsmi var kavēt eiropiešiem raksturīgā nevēlēšanās riskēt un uzņēmējdarbības gara trūkums ⁽¹⁷⁾. Tāpēc īpaši svarīgi ir palielināt uzņēmēju profesijas prestižu un sabiedrībā palielināt izpratni par viņu būtisko nozīmi, nodrošinot jauninājumu izstrādi un ieviešanu, ekonomikas attīstību un vispārēju labklājību. Tikai aktīvi un idejām bagāti uzņēmēji, kuri apzinās savu atbildību un kuriem radītas vislabākās iespējas apliecināt sevi, spēs īstenot Lisabonas stratēģijas mērķus ⁽¹⁸⁾.

2.6 Taču īpašie pasākumi, kurus dalībvalstis īsteno MVU atbalstīšanai, ne vienmēr sekmē un atbalsta starptautisku sadarbību pētniecības jomā un tehnoloģiju nodošanu. Ņemot vērā tirgū notiekošās pārmaiņas un vērtību ķēžu internacionalizāciju, Eiropas MVU šobrīd ir jāpielāgojas spēcīgai globālai konkurencei, pastāvīgi iesaistoties inovācijas procesos pat plašākā starptautiskā mērogā. Ar kopīgo programmu *Eurostars* jāatbalsta MVU, kā arī valsts un/vai privātās pētniecības iestādes, kas sniedz īpašu ieguldījumu, lai atbalstītu pētniecības un izstrādes projektus, izplatītu to rezultātus, nodotu zināšanas un palīdzētu tās iegūt. Jo īpaši jāatbalsta tie projekti, kuros darbojas iestādes, MVU grupas un/vai atsevišķi MVU, kuri parasti retāk iesaistās šādās programmās vai kuriem ir grūti tām piekļūt. EESK uzsver,

ka ieguldījumi kopīgajā programmā *Eurostars* ir palielināti un minētais fakts ir īpaši nozīmīgs visām *EUREKA* dalībvalstīm, īpaši tām, kas nesen pievienojušās ES un bauda starptautiskās sadarbības priekšrocības.

2.7 Kopīgā programma *Eurostars* paredzēta pētniecībā un izstrādē iesaistītiem MVU, galvenokārt atbalstot uz tirgu orientētus pētniecības un izstrādes projektus un starptautiskus projektus ar vairākiem partneriem (ar vismaz diviem neatkarīgiem projektu dalībniekiem no dažādām iesaistītajām valstīm). Svarīgs programmas aspekts ir augšupējās pieejas izmantošana, kas dod iespēju “pētniecībā un izstrādē iesaistītiem MVU” uzņemties iniciatīvu un ieviest uzņēmējdarbībā stratēģiskas nozīmes inovācijas. Tādējādi MVU var kontrolēt un ietekmēt veikto pētījumu rezultātus, ņemot vērā komerciālās iespējas.

3. Kopīgās programmas *Eurostars* mērķi

3.1 Dalība pētniecības un izstrādes programmās saskaņā ar Līguma 169. pantu nozīmē, ka iesaistītās ES dalībvalstis saskaņo valstu pētniecības programmas, apņemoties īstenot kopīgu pētniecības programmu. Pamatojoties uz 169. pantu, kas veido juridisko pamatu, Komisija ir noteikusi četras iespējamās iniciatīvas. Viena no tām ir kopīgā pētniecības programma *Eurostars*, kas paredzēta MVU un to partneriem.

3.2 Programmu *Eurostars* veido projekti, kurus ierosinājuši viens vai vairāki MVU, kas dibināti iesaistītajās valstīs un aktīvi darbojas pētniecības un izstrādes jomā. Projektus var īstenot jebkurā zinātnes un tehnoloģiju jomā (taču tiem jābūt ar civiltiem mērķiem). Projektiem ir jābūt vērstiem uz sadarbību, un tajos jābūt iesaistītiem vismaz diviem dalībniekiem no divām dažādām programmā *Eurostars* iesaistītajām valstīm, kas piedalās dažādos pasākumos, kuri saistīti ar pētniecību, tehnoloģiju attīstību, demonstrējumiem, apmācību un attiecīgās informācijas izplatīšanu. MVU projektiem raksturīgs īss īstenošanas periods. Projekta maksimālais ilgums ir trīs gadi, un divu gadu laikā pēc projekta pabeigšanas pētniecības produktam jābūt gatavam ieviešanai tirgū.

3.3 Kopīgā programma *Eurostars* var būtiski palielināt Kopienas finansējuma radīto sviras efektu. Iesaistītās dalībvalstis un piecas *EUREKA* valstis (Islande, Izraēla, Norvēģija, Šveice un Turcija) ieguldīs 300 miljonus EUR. Papildu tam Kопienā piešķirs vienu trešdaļu no programmā iesaistīto valstu ieguldījuma, un tādējādi programmas budžetu veidos publiskais finansējums 400 miljonu EUR apmērā. Pieņemot, ka no programmas līdzekļiem tiks finansēti no 50–75 % attiecīgā projekta izmaksu,

⁽¹³⁾ OV C 234, 22.9.2005., 14. lpp., UEAPME Position Paper on a successor to the 6th Framework Programme for R&D, 2005. gada janvāris.

⁽¹⁴⁾ Mūsdienīgās MVU politikas pārskats, COM(2007) 592, 4.10.2007.

⁽¹⁵⁾ Kopienas Lisabonas programmas īstenošana: MVU izaugsmes finansēšana — Eiropas pievienotā vērtība, COM(2006) 349, 29.6.2006.

⁽¹⁶⁾ Zinātne un tehnoloģijas — Eiropas nākotnes pamats, COM(2004) 353, 16.6.2004.

⁽¹⁷⁾ Eiropas MVU novērošanas centrs, *Flash Eurobarometer* 196, 2007. gada maijs.

⁽¹⁸⁾ “Ieguldījumi zināšanās un inovācijā”, OV C 256, 27.10.2007., 8. lpp.

programmas "EUROSTARS" īstenošanas gaitā varētu piesaistīt no 133 līdz 400 miljoniem EUR papildu privāto finansējumu (sviras efekts). Iespējamā programmas līdzekļu daļa attiecīgā projekta īstenošanā ir aprēķināta, pieņemot, ka vidējās katra Eurostars projekta izmaksas ir 1,4 miljoni EUR. Ja vidējā finansējuma likme ir 50 %, publiskā finansējuma daļa katrā projektā ir 0,7 miljoni EUR un kopējais programmas budžets ir 400 miljoni EUR, iespējams atbalstīt 565 projektus.

3.4 Tāpēc Kopienas ieguldījums nodrošina nepieciešamo finansējumu jau pašā pētniecības un izstrādes projekta sākumā, kad inovatīvie pasākumi ir saistīti ar samērā lielu risku un pastāv iespēja, ka neizdosies piesaistīt tikai privātos investorus⁽¹⁹⁾. Publiskais finansējums, ko Kopiena piešķir programmai Eurostars, iedrošinās pētniecībā un izstrādē iesaistītos MVU aktīvāk meklēt privāto finansējumu, lai izstrādātu inovatīvus produktus vai pakalpojumus.

3.5 Finansējuma sakarā jāpiebilst, ka jāapsver iespēja dalībvalstīs noteikt nodokļu atvieglojumus ieguldījumiem pētniecībā un izstrādē. Šādi atvieglojumi ieinteresētu ieguldītājus, jo sliktākajā gadījumā viņi gūtu labumu vismaz no minētajiem atvieglojumiem. Vēl viena finansēšanas iespēja ir atbalsts MVU.

3.6 Taču pastāv bažas, ka daudzi MVU nevarēs iesaistīties ES iniciatīvā inovācijas procesa veicināšanai, kas ļautu palielināt konkurētspēju. Programmā Eurostars paredzēts, ka projektus var ierosināt pētniecībā iesaistītie MVU, kas pētniecības pasākumiem novirza vismaz 10 % no to apgrozījuma vai no pilnas darba slodzes ekvivalenta. Kaut arī minētais ierobežojums attiecas uz projekta vadītāju, tas var kavēt daudzus mazus uzņēmumus iesniegt inovatīvus projektus. Tādējādi iespējams, ka programma piesaistīs tikai jau stabilus augsto tehnoloģiju uzņēmumus, kam ir pieejami daudzi citi atbilstoši finansējuma veidi.

3.7 Turklāt dažās ES valstīs pētniecības un izstrādes izmaksas ļoti bieži ir iekļautas darbības izmaksās, un tāpēc tās nav iespējams izdalīt atsevišķi⁽²⁰⁾. Tāpēc ESAO (Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas) izmantotajai pētniecības un izstrādes rādītāju definīcijai ir savi trūkumi, kad to piemēro inovatīviem un maziem uzņēmumiem, jo netiek ņemta vērā pasākumu daļa, kas raksturota kā "neapzinātās zināšanas", kuras ir grūti izteikt skaitliski.⁽²¹⁾

3.8 ESAO arī uzskata, ka "augsto tehnoloģiju nozarei" pieskaitāmi uzņēmumi, kas pētniecībai un izstrādei velta vairāk nekā 4 % no apgrozījuma. Pat rūpnieciski attīstītajās valstīs šī nozare veido aptuveni 3 % no IKP, kas nozīmē, ka 97 % no visas

saimnieciskās darbības un lielākā daļa inovatīvo procesu notiek nozarēs, ko ESAO apzīmē kā "vidēji augsta tehnoloģiskā līmeņa" vai "zema tehnoloģiskā līmeņa" nozares⁽²²⁾. Skaitļi liecina, ka liela daļa inovatīvu uzņēmumu nevarēs piedalīties programmā, ja piekļuvi programmas finansējumam ierobežo noteikums, ka pētniecībā un izstrādē jāiegulda 10 % no apgrozījuma. Tādējādi minētā Eiropas iniciatīva neveicinās pozitīvu attieksmi pret inovācijas procesu.

3.9 EESK tāpēc uzskata, ka projekti ir jāatlasa, ņemot vērā to kvalitāti un atbilstību programmas mērķiem, un prasība novirzīt pētniecībai un izstrādei vismaz 10 % no apgrozījuma ir jāatceļ.

3.10 Vēl viena programmas Eurostars prasība nosaka, ka pētniecībā un izstrādē iesaistītajiem MVU ir jāspēj īstenot lielākā daļa pētniecības un izstrādes darba. Nevajadzētu kavēt sadarbību ar citiem partneriem, kas var būt citi MVU, vietējās [uzņēmumu] kopas, lieli uzņēmumi, kas vēlas piedalīties programmas mērķu īstenošanā, pētniecības iestādes un universitātes. Noteikumu kopumā jāparedz arī, ka pētniecībā un izstrādē iesaistītie MVU ir jāizvieto universitāšu/trešā līmeņa izglītības iestāžu teritorijā, lai padziļinātu to sadarbību, kas būtu izdevīgi abām pusēm.

3.11 Runājot par attiecīgajām iemaksām, ko veic programmā Eurostars iesaistītie inovatīvie MVU, ir noteikti jāprecizē, ka tieši pētniecībā un izstrādē iesaistītie MVU ir tie, kuriem kopīgi ir jāsedz vismaz 50 % no pētniecības un izstrādes projekta izmaksām. Tomēr arī šāds kritērijs var liegt dalību programmā daudziem uz tirgu orientētiem MVU, un tāpēc, veicot programmas Eurostars starpposma novērtējumu, jāapsver, vai šo sliekšni nevar samazināt līdz 25 %⁽²³⁾.

3.12 Jāprecizē arī saistība ar citiem finanšu instrumentiem, kas iekļauti Konkurētspējas un jauninājumu pamatprogrammā (CIP). Finansēšanas programmai arī jābūt elastīgākai un pielāgotai MVU vajadzībām, ņemot vērā pozitīvo pieredzi ar garantiju fondiem pētniecībai un izstrādei, lai uzņēmumi varētu plānot savu darbību ilgtermiņā.

3.13 Labāks tiesiskais regulējums, sistemātiski konsultējoties ar MVU organizāciju pārstāvjiem un citām ieinteresētajām pusēm, samazinās darbības izmaksas un riskus, palielinās peļņu un riska kapitāla plūsmu, kā arī uzlabos riska kapitāla tirgus darbību. Lielākie ieguvēji no tā būs inovatīvi MVU. Minētais finansējums papildinās valsts atbalstu ļoti agrīnos (sākotnējos) posmos, kad pētniecības rezultāti vēl nav pārvērtīti par peļņas avotu.

⁽¹⁹⁾ "Annual Survey of Pan-European Private Equity & Venture Capital Activity", 2004. gads.

⁽²⁰⁾ The 2007 EU R&D Investment Scoreboard (Ziņojums par ieguldījumiem pētniecībā un izstrādē 2007. gadā), 20. lpp., Apvienotais pētniecības centrs (APC) un Pētniecības ģenerāldirektorāts (DG RTD).

⁽²¹⁾ H. Hirsch-Kreinsen, "Low-Technology": A forgotten sector in innovation policy, Dortmundes Universitātes Ekonomikas un sociālo zinātņu fakultāte, 15.3.2006.; UAPME (Eiropas Amatniecības, mazo un vidējo uzņēmumu apvienība), "Towards an Innovation Policy for Crafts, Trades and SMEs", 27.10.2004.

⁽²²⁾ Towards an Innovation Policy for Crafts, Trades and SMEs, UEAPME, 27.10.2004.

⁽²³⁾ Eiropas Parlaments, Rūpniecības, pētniecības un enerģētikas komiteja, A6-0064/2008.

3.14 Komisija ir apņēmusies īstenot pasākumus, lai palielinātu pārrobežu ieguldījumus, ko veic riska kapitāla fondi ⁽²⁴⁾. Eiropā riska kapitāls ir sadrumstalots, un darbības vide katrā no 27 dalībvalstīm ir atšķirīga. Tas nelabvēlīgi ietekmē gan finansējuma iegūšanu, gan ieguldījumu veikšanu.

3.15 Tāpēc ir jāuzlabo vide riska kapitāla ieguldījumiem, un dalībvalstīm ir jāstimulē privātie investori, lai tie iesaistītos starptautiskos pētniecības projektos ⁽²⁵⁾, kā arī ir jāveicina MVU uzņēmējdarbības atbalsta pakalpojumi ar mērķi atbalstīt uzņēmumus, kas sekmīgi pārvarējuši darbības sākumposmu.

4. Kopīgās programmas Eurostars koordinēšanas uzlabošana.

4.1 Programmas Eurostars mērķis ir atbalstīt MVU, nodrošinot vajadzīgo tehnoloģisko, rūpniecisko, juridisko un organizatorisko pamatu, kāds vajadzīgs plašai Eiropas mēroga sadarbībai starp dalībvalstīm lietišķās pētniecības un jauninājumu jomā. Līdz ar to palielināsies pētniecībā un izstrādē iesaistīto MVU spējas ieviest tirgū jaunus un konkurētspējīgus produktus, procesus un pakalpojumus.

4.2 Starptautisks projekts var palīdzēt izvairīties no inovatīvu projektu dublēšanas, un tā ir iespēja īstenot vienotu politiku un rīkoties operatīvi, lai samazinātu administratīvo slogu ⁽²⁶⁾. Programma Eurostars var iedrošināt daudzus MVU izmantot

starptautiskas sadarbības iespējas ar nosacījumu, ka tie varēs ierosināt projektus un tos vadīt. Tomēr dalība integrētos projektos un izcilības tīklos ir rūpīgi jāplāno, lai izvairītos no problēmām projekta īstenošanā.

4.3 Jāatbalsta ne tikai pētniecība un izstrāde, bet arī jāapsver, kā valdības daudz tiešāk var atbalstīt inovācijas procesu, nodrošinot atbilstošu infrastruktūru. Izveidotas ļoti daudzas pētniecības "iestādes" (apvienības vai pētniecības organizācijas), kuru uzdevums ir atbalstīt inovācijas procesu, īpaši mazos un vidējos uzņēmumos. Darbojas arī zinātnes parki, "science shops", inkubatori, reģionālās un vietējās pārvaldes iestādes, kā arī zināšanu nodošanas organizācijas. Tās sniedz nozīmīgu atbalstu jauniem augsto tehnoloģiju MVU un pat tradicionāliem uzņēmumiem, kas plāno pāriet uz inovatīvu stratēģiju izmantošanu. ES prezidentvalstij Slovēnijai un nākamajai prezidentvalstij Francijai jāapsver, kā programmas Eurostars koordinēšanu varētu izvērst Eiropas Savienībā un valstu līmenī, tās vadību uzticot vispiemērotākajam līmenim, izvairoties no funkciju dubultošanās un novēršot neskaidrības, kuras rada esošā iestāžu struktūra.

4.4 EESK jau vairākkārt ir paudusi viedokli, ka daudz vairāk līdzekļu no ES struktūrfondiem būtu jāizmanto kopīgas zinātnes infrastruktūras attīstībai, kas īpaši pielāgota MVU. Šim mērķim ļoti izdevīgi būtu izmantot Eiropas Investīciju bankas finansējumu ⁽²⁷⁾.

Briselē, 2008. gada 29. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

⁽²⁴⁾ Komisija ierosina pasākumus, lai palielinātu pārrobežu investīcijas, izmantojot riska kapitāla fondus, IP/08/15, 7.1.2008.

⁽²⁵⁾ MVU izaugsmes finansēšana — Eiropas pievienotā vērtība, COM (2006) 349, 29.6.2006.

⁽²⁶⁾ Eiropas Komisijas priekšlikumi administratīvā sloga samazināšanai 2008. gadā (European Commission proposals for administrative burden reductions in 2008), MEMO/08/152, 10.3.2008.

⁽²⁷⁾ OVC 65, 17.3.2006., OVC 256, 27.10.2007., 17. lpp.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Pārvarēt aizspriedumus par neveiksmīgu uzņēmējdarbību — Otrās iespējas politika. Lisabonas partnerības izaugsmei un darbavietām īstenošana"

COM(2007) 584 galīgā redakcija

(2008/C 224/05)

Eiropas Komisija saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2007. gada 5. oktobrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Pārvarēt aizspriedumus par neveiksmīgu uzņēmējdarbību — Otrās iespējas politika. Lisabonas partnerības izaugsmei un darbavietām īstenošana".

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2008. gada 6. maijā. Ziņotājs — *Morgan kgs.*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 445. plenārajā sesijā, kas notika 2008. gada 28. un 29. maijā (29. maija sēdē), ar 70 balsīm par un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Kopš 2001. gada Komisija ir pievērsusies neveiksmīgas uzņēmējdarbības nelabvēlīgajai ietekmei. Īpaši tā uzsvērusi vajadzību uzlabot bankrota procedūras. Ievērojot ierobežotās pilnvaras minētajā jomā, pati Komisija vienīgi apkopoja datus par neveiksmīgas uzņēmējdarbības juridiskajām sekām un sekām sociālajā jomā, tādējādi vienkāršojot labas prakses apzināšanu un izplatīšanu, kā arī izstrādājot savlaicīga brīdinājuma instrumentus, lai ar to palīdzību mazinātu aizspriedumus pret neveiksmēm.

1.2. EESK atbalsta Komisijas īpašo uzmanību, ko tā veltījusi vajadzībai pārvarēt aizspriedumus pret neveiksmīgu uzņēmējdarbību. Lai pilnībā izmantotu ES uzņēmējdarbības potenciālu un izveidotu jaunus, dinamiskus uzņēmumus, ir ārkārtīgi svarīgi dalībvalstīs radīt labus priekšnoteikumus uzņēmējdarbībai. Sabiedrības atzinība, kas ir ļoti svarīga veiksmīgas uzņēmējdarbības gadījumā, būtu jāapvieno ar politiku, kura sniedz otru iespēju uzņēmējiem, kas ir cietuši neveiksmi.

1.3. Patiess ir Komisijas apgalvojums, ka tirgus ekonomikai ir raksturīga gan uzņēmējdarbības uzsākšana, gan arī panākumi un neveiksmes uzņēmējdarbībā. Komisija pamatoti uzsver, ka, trūkstot sabiedrības izpratnei par uzņēmējdarbību, grūtības vai neveiksmes uzņēmējdarbībā netiek uztvertas kā saimnieciskās darbības normāls aspekts, ne arī kā iespēja atkārtoti uzsākt uzņēmējdarbību. Šāda uztvere ES ir jāmaina. Jo aizspriedumainā ir attieksme pret agrāk piedzīvotu bankrotu, jo lielākam riskam var tikt pakļauts jaunizveidots uzņēmums, turklāt šāds risks ietekmē arī visas uzņēmuma darbībā iesaistītās personas.

1.4. ASV ar tiesiskā regulējuma palīdzību cenšas panākt debitoru, kreditoru un sabiedrības kopējo interešu līdzsvarotību. EESK uzskata, ka arī dalībvalstu tiesību akti jāizstrādā, lai panāktu tādu pašu līdzsvaru. Maksātnespēja un nenomaksātas parādsaistības var radīt lielas grūtības kreditoriem un veicināt viņu pašu maksātnespēju. Uzņēmuma atbrīvošana no parādu nastas, lai tādējādi tam dotu otru iespēju, var izrādīties sevišķi netaisnīga pret kreditoriem. Ar maksātnespējas tiesību aktiem jācenšas panākt vajadzīgais līdzsvars.

1.5. No sabiedrības viedokļa vislabākais risinājums varētu būt uzņēmuma pilnīga vai daļēja saglabāšana. Turklāt, ja uzņēmums ir potenciāli dzīvotspējīgs, tad visas iesaistītās personas iegūtu arī, ja maksātnespējas administratoriem izdotos glābt uzņēmumu, tādējādi saglabājot nodarbināto darba vietas. Ja bankrotējis uzņēmums atsāk uzņēmējdarbību, viņš rada jaunas darba vietas. Abos minētajos gadījumos nodarbinātībai, protams, ir labvēlīga ietekme uz sabiedrību kopumā.

1.6. Uzņēmējdarbības neveiksmes var rasties dažādu apstākļu dēļ pat tad, ja uzņēmējam ir vislabākie nodomi. Uzņēmējdarbības uzsākšanas posmā var neizdoties izveidot dzīvotspējīgu uzņēmumu. Arī pēc uzņēmuma izveides nepilnīgs uzņēmējdarbības modelis joprojām var būt iemesls turpmākām neveiksmēm. No otras puses, uzņēmēju pieļauto kļūdu un arī no viņiem neatkarīgu apstākļu dēļ neveiksmi var ciest arī potenciāli dzīvotspējīgi uzņēmumi. Šādu uzņēmumu darbību var atjaunot to pārņēmeji, un tas arī jādara, saglabājot lielāko daļu darba vietu.

1.7. Svarīgi ir nodalīt uzņēmumu un tā vadītājus. Vadītāji var bankrotēt, jo uzņēmuma pārņēmējs cenšas pasargāt uzņēmumu un darbiniekus. Uzņēmumam ciešot neveiksmi, bankrotēt var arī pats uzņēmējs, ja viņš ir devis nodrošinājumu bankai, pat gadījumā, ja viņa rīcība nav bijusi krāpnieciska. Komisijas uzmanība ir veltīta tieši šiem godīgajiem uzņēmējiem. Ja šādiem uzņēmējiem ir izdevies izveidot veiksmīgu uzņēmumu, taču vēlāk viņi nonāk grūtībās pieredzes trūkuma vai vienkārši neveiksmes dēļ, viņi ir pelnījuši otru iespēju; tautsaimniecībai viņu prasmes ir vajadzīgas. Maz ticams, ka citu uzņēmēju, kuru neveiksmes iemesls ir kompetences un tālredzības trūkums, pieredze varētu būt noderīga tautsaimniecībai pat tad, ja viņi spētu atrast finansētājus. Ne visi bankrotējušie uzņēmēji ir pelnījuši otru iespēju.

1.8. Komisijas iniciatīva ir palīdzējusi aizsākt reformu visā ES. Daudzas dalībvalstis jau ir guvušas zināmus impulsus no labas prakses un Eiropas mērogā apkopotajiem politiskajiem secinājumiem. Aptuveni trešdaļa dalībvalstu ir jau ieplānojušas reformēt savus tiesību aktus maksātspējas jomā. Tomēr gandrīz pusei ES dalībvalstu vēl tikai jāveic pirmie soļi šajā virzienā. Tā kā Komisijas pilnvaras šajā jomā ir ierobežotas, EESK aicina Komisiju izmantot visas tai pieejamās iespējas, lai mudinātu dalībvalstu finanšu ministrus rīkoties. EESK uzskata, ka dalībvalstu īstenotais progress kopumā ir neapmierinošs.

1.9. EESK pilnībā atbalsta visas piezīmes, kas paziņojumā paustas par maksātspējas tiesību aktiem, protams, ja šie tiesību akti būs apmierinoši arī pēc to galīgās pieņemšanas. Tās attiecas uz tādu bankrotu oficiālu atzīšanu, kas nav saistīti ar krāpniecisku darbību, parādsaistību agrīnu dzēšanu un juridisko ierobežojumu samazināšanu, tiesībspējas anulēšanu un aizliegumu noteikšanu paātrinātās procedūrās. Mērķis būtu panākt, ka vidēji šāda tiesvedība ilgst ne vairāk par divpadsmit mēnešiem.

1.10. EESK uzskata, ka visām dalībvalstīm obligāti pēc iespējas ātrāk jāaktualizē savi tiesību akti maksātspējas jomā. Papildus izmaiņām tiesību aktos ļoti svarīga ir bankrota lietu ātra izskatīšana tiesu instancēs. Tiesvedības procesam jābūt labi organizētam. Šādas izmaiņas ir Otrās iespējas programmas būtisks elements.

1.11. Otrs paziņojumā ietvertais vēstījums ir aktīvs atbalsts grūtībās nonākušiem uzņēmumiem. Tā pati par sevi nav Otrās iespējas programmas daļa. Tā ir programma, kas izstrādāta, lai izvairītos no bankrotiem, kā arī saglabātu uzņēmumus un darba vietas. Ceturtajā sadaļā uzskaitīta virkne piemēru ar uzņēmējdarbības neveiksmēm, no kurām varēja izvairīties. Tādēļ paziņojuma nolūks ir izvairīties no novēršamām neveiksmēm, izmantojot savlaicīgu brīdināšanu, nodrošinot īslaicīgu finansējumu un padomdevēju pakalpojumus.

1.12. Minēto programmu būtībā nevar izmantot vairums MVU, jo tajā ir tikai neredzēti mehānismu grūtībās nonākušu

uzņēmumu proaktīvai apzināšanai katrā dalībvalstī, pie kam dalībvalstīs ir vairāki desmiti tūkstoši MVU. Dalībvalstis tomēr tiek aicinātas pēc iespējas lietderīgāk izmantot pieejamos mehānismus, piemēram, PVN administrēšanas iestāžu izmantošana Francijā, lai tādējādi savlaicīgi brīdinātu par uzņēmumu iespējamajām naudas plūsmas problēmām. Komisija pauž viedokli, ka atbalsta pasākumiem jābūt vēršotiem uz bankrota novēršanu, ekspertu konsultācijām un savlaicīgu iejaukšanos. Problēmas rodas, ja vadītāji neapzinās, ka viņu uzņēmumi ir nonākuši grūtībās. Dalībvalstu valdībām būs jāstrādā ar grāmatvedības profesijas un MVU atbalsta organizāciju, lai attīstītu tādas proaktīvus pasākumus, kas piemēroti attiecīgo valstu MVU kultūrai.

1.13. Nav šaubu, ka vissvarīgākais paziņojuma ieteikums ir saistīts ar maksātspējas tiesību aktu reformu. Tas ir galvenais pasākums, bez kura neizdosies uzsākt Otrās iespējas programmu.

1.14. Dažus paziņojuma mazsvarīgākus ieteikumus var īstenot, neizdarot izmaiņas maksātspējas tiesību aktos. Pārējos Komisijas ierosinātos mazsvarīgākos pasākumus varēs īstenot tikai tad, kad būs grozīti tiesību akti. Neizdarot izmaiņas maksātspējas tiesību aktos, neizdosies īstenot Komisijas paziņojuma galveno ieceri.

1.15. EESK uzskata, ka katrai dalībvalstij būtu jāreaģē uz minēto paziņojumu un jāiekļauj attiecīgi priekšlikumi savos Lisabonas stratēģijas valsts plānos (piemērojama 15. pamatnostādne).

2. Ievads

2.1. Kopš 2001. gada Komisija ir pievērsusies neveiksmīgas uzņēmējdarbības negatīvajām sekām. Tā jo īpaši ir uzsvērusi vajadzību pilnveidot bankrota procedūras. Ņemot vērā savu ierobežoto kompetenci minētajā jomā, Komisija ir vienīgi apkopojusi datus par neveiksmīgas uzņēmējdarbības juridiskajām un sociālajām sekām, tādējādi vienkāršojot labas prakses apzināšanu un izplatīšanu, kā arī izstrādājot savlaicīga brīdinājuma instrumentus, lai ar to palīdzību mazinātu aizspriedumus pret neveiksmēm.

2.2. Tas palīdzēja aizsākt reformu visā ES. Daudzas dalībvalstis jau ir guvušas ierosmi no labas prakses un no Eiropas mērogā apkopotiem secinājumiem šajā politikas jomā. Apmēram viena trešdaļa dalībvalstu jau ieplānojušas veikt reformas valsts maksātspējas tiesību aktu jomā. Tomēr gandrīz pusei no ES valstīm vēl joprojām jāspēr pirmie soļi šajā virzienā. Lai gan Komisijas pilnvaras šajā jomā ir ierobežotas, EESK aicina Komisiju izmantot visas pieejamās iespējas, lai rosinātu dalībvalstu finanšu ministrus rīkoties. EESK uzskata, ka dalībvalstu panākumi kopumā ir neapmierinoši.

A TABULA. PAŠREIZĒJAIS STĀVOKLIS DALĪBVALSTĪS

Y	Pasākumi notiek	(Y)	Pasākumi ir paredzēti/ notiek daļēji	N	Pasākumi nenotiek						
	Informācija/ izglītība	Visaptveroša stratēģija	Informācija par attaisnojošu tiesas spriedumu	Samazināti ierobežojumi u.t.t.	Labāks tiesiskais režīms attaisnota bankrota gadījumā	Īss parādu dzēšanas termiņš un/vai parādu atlaišana	Tiesvedības saskaņošana	Atbalsta veicināšana	Sadarbības veicināšana	Dialogs ar finanšu sektoru	Kopā Y + (Y)
Beļģija	N	N	(Y)	(Y)	Y	(Y)	N	N	N	N	4
Bulgārija	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	0
Čehijas Republika	N	N	N	N	N	N	(Y)	N	N	N	1
Dānija	N	N	N	Y	(Y)	Y	(Y)	N	N	N	4
Vācija	(Y)	N	N	Y	Y	(Y)	N	N	N	N	4
Igaunija	N	N	N	N	N	(Y)	(Y)	N	N	N	2
Īrija	N	N	N	N	N	Y	Y	N	N	N	2
Grieķija	N	N	N	Y	(Y)	(Y)	Y	N	N	N	4
Spānija	N	N	N	N	Y	Y	Y	N	N	N	3
Francija	N	N	N	N	(Y)	N	Y	N	(Y)	N	3
Itālija	N	N	N	Y	Y	(Y)	(Y)	N	N	N	4
Kipra	N	N	(Y)	(Y)	N	(Y)	(Y)	N	N	N	4
Latvija	N	N	N	N	N	N	(Y)	N	N	N	1
Lietuva	N	N	N	Y	(Y)	Y	(Y)	N	N	N	4
Luksemburga	N	N	N	N	N	N	N	Y	N	N	1
Ungārija	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	0
Malta	N	N	N	(Y)	(Y)	N	N	N	N	N	2
Nīderlande	(Y)	N	N	N	(Y)	(Y)	N	N	N	(Y)	4
Austrija	N	(Y)	N	(Y)	(Y)	(Y)	Y	(Y)	(Y)	N	7

	Informācija / izglītība	Visaptveroša stratēģija	Informācija par attaisnojošu tiesas spriedumu	Samazināti ierobežojumi u.t.t.	Labāks tiesiskais režīms attaisnota bankrota gadījumā	Īss parādu dzēšanas termiņš un/vai parādu atlaišana	Tiesvedības saskaņošana	Atbalsta veicināšana	Sadarbības veicināšana	Dialogs ar finanšu sektoru	Kopā Y + (Y)
Polija	N	N	N	N	(Y)	(Y)	Y	N	N	N	3
Portugāle	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	0
Rumānija	N	N	N	(Y)	(Y)	N	Y	N	N	N	3
Slovēnija	N	N	N	N	N	(Y)	N	N	N	N	1
Slovākija	N	N	N	N	N	N	N	N	N	N	0
Somija	N	N	N	Y	N	(Y)	Y	Y	N	N	4
Zviedrija	N	N	N	N	Y	(Y)	Y	N	N	N	3
Apvienotā Karaliste	N	N	Y	Y	Y	Y	Y	N	N	N	5
Kopā Y+(Y)	2	1	3	12	15	17	17	3	2	1	
Amerikas Savienotās Valstis	N	N	N	Y	(Y)	Y	Y	N	N	N	4

2.3. Šī A tabula pārņemta no paziņojuma. Ceturtā līdz sestā aile attiecināma uz maksātnespējas tiesību aktu reformu. Ļoti skaidri redzams, ka dalībvalstis ir ļoti aktīvas tiesību aktu izstrādē, tomēr vienlaicīgi secināms, ka ļoti nedaudzās valstīs pārskatītie tiesību akti stājušies spēkā. Ja kopējais valstu skaits attiecīgajās ailēs norādītu uz spēkā esošajiem tiesību aktiem, tad šie skaitļi būtu nevis 12–15–17–17, bet gan 6–6–5–10. Tas liecina par vājiem panākumiem 27 dalībvalstīs. Pasīva rīcība vai bezdarbība neapšaubāmi kaitē uzņēmējdarbībai dalībvalstīs, jo līdz vajadzīgo izmaiņu ieviešanai iespējamās neveiksmes ir nopietns šķērslis uzņēmumu darbībai.

2.4. Vēl viena raksturīga iezīme ir tā, ka sešās tabulas ailēs par tiesību aktiem pārsvarā norādīts, ka pasākumi nenotiek. Tas ir nedaudz pārsteidzoši, jo, lai arī lielākajā daļā dalībvalstu maksātnespējas tiesību akti vēl nav grozīti, tās tomēr varēja īstenot citus mazsvarīgākus pasākumus.

2.5. Lai būtu iespēja salīdzināt, EESK lūdza Komisiju nodrošināt tabulā par ES valstīm iekļautajiem datiem atbilstošus datus

arī par ASV. Turpinājumā atrodami paskaidrojumi par ASV datiem.

— Samazināti ierobežojumi — Y. ASV netiek piemēroti nekādi no ES plaši izmantotajiem ierobežojumiem (piemēram, aizliegums bankrotējušai personai ieņemt uzņēmuma vadītāja amatu vai kļūt par pilnvaroto, kā arī kredīta apjoma ierobežojumi). Būtībā, ASV Bankrota kodeksa 525. sadaļā noteikts, ka personu nedrīkst diskriminēt, pamatojoties vienīgi uz to, ka attiecīgā persona ir vai ir bijusi iesaistīta bankrota tiesvedībā.

— Labāks tiesiskais regulējums — (Y). Tāpat kā ES valstīs arī ASV nav garantēta atbrīvošana no parādiem pārkāpumu, krāpnieciskas rīcības u. tml. gadījumos. Nepastāv īpaši "labāki noteikumi".

— Īss parādu dzēšanas termiņš — Y. Nav noteikts īpašs laika periods, kurā bankrotējušais saglabā šo statusu līdz viņš tiek atbrīvots no parādiem.

— Uzlabotas procedūras — Y. Visvairāk izmantotās bankrota procedūras ir 7. nodaļā aprakstītā likvidācija vai bankrots. Parasti šīs procedūras izdodas pabeigt trīs līdz četrus mēnešu laikā. Lai izvairītos no vairāku pieteikumu iesniegšanas, 7. nodaļas noteikumus nav atļauts izmantot, ja persona to jau darījusi iepriekšējo sešu gadu laikā.

2.6. ASV kodeksā redzama pavisam atšķirīga attieksme salīdzinājumā ar lielāko daļu, ja ne visām dalībvalstīm. Tiesiskā situācijā lielākajā daļā dalībvalstu šobrīd parāda, cik maza ir izpratne par minēto jautājumu. Maksātnespējas tiesību aktu izmaiņām patērētais laiks atklāj to, ka ES nav izpratusi lietas būtību. Attieksmes maiņa paātrinās jaunu tiesību aktu ieviešanu. Tāpat arī bez attieksmes maiņas neizdosies īstenot mazsvarīgākus pasākumus.

2.7. 19. gadsimtā aizspriedumi pret neveiksmīgu uzņēmējdarbību bija tik lieli, ka varēja kļūt par iemeslu uzņēmēja pašnāvībai. Lai arī 21. gadsimtā pašnāvību ir mazāk, sociālie aizspriedumi joprojām pastāv. ES iedzīvotājiem jāsaprot, ka uzņēmēju darbība ir lietderīga pat gadījumā, ja viņi cieš neveiksmi. No dažām neveiksmēm nav iespējams izvairīties. Nedaudz mazāk par trim ceturtdaļām (73 %) no 1998. gadā Spānijā, Somijā, Itālijā, Luksemburgā, Zviedrijā un Apvienotajā Karalistē nodibinātajiem 931 435 uzņēmumiem pastāvēja ilgāk par diviem gadiem. Nedaudz mazāk kā puse (49,1 %) šo uzņēmumu pastāvēja vismaz piecus gadus, proti, tie darbojās vēl 2003. gadā.

2.8. Patiess ir Komisijas apgalvojums, ka tirgus ekonomikai ir raksturīga gan uzņēmējdarbības uzsākšana, gan arī panākumi un neveiksmes uzņēmējdarbībā. Komisija pamatoti uzsver, ka, trūkstot sabiedrības vispārējai izpratnei par uzņēmējdarbību, grūtības vai neveiksmes uzņēmējdarbībā netiek uztvertas kā saimnieciskās darbības normāls aspekts, ne arī kā iespēja atkārtoti uzsākt uzņēmējdarbību. Šāda uztvere ES ir jāmaina. Jo aizspriedumaināka ir attieksme pret agrāk piedzīvotu bankrotu, jo lielākam riskam var tikt pakļauts jaunizveidots uzņēmums, turklāt šis risks ietekmē arī visas uzņēmuma darbībā iesaistītās personas.

2.9. ASV ar tiesiskā regulējuma palīdzību cenšas panākt debitoru, kreditoru un sabiedrības kopējo interešu līdzsvarotību. EESK uzskata, ka arī dalībvalstu tiesību akti jāizstrādā, lai panāktu tādu pašu līdzsvaru. Kā norādīts šī dokumenta 4. punktā, maksātnespēja un nenomaksātas parādsaistības var radīt lielas grūtības kreditoriem un veicināt viņu pašu maksātnespēju. Uzņēmuma atbrīvošana no parādu nastas, lai tādējādi tam dotu otru iespēju, var izrādīties sevišķi netaisnīga pret kreditoriem. Ar maksātnespējas tiesību aktiem jācenšas panākt vajadzīgais līdzsvars.

2.10. No sabiedrības viedokļa vislabākais risinājums varētu būt uzņēmuma pilnīga vai daļēja saglabāšana. Ja uzņēmums ir potenciāli dzīvotspējīgs, ieguvējas būs visas iesaistītās puses.

2.11. Darba ņēmēju interešu aizsardzība ir nodrošināta vairākos veidos. Dalībvalstis ir ieviešušas Maksātnespējas direktīvu, kas maksātnespējas gadījumā paredz izmaksas darbiniekiem. Ja maksātnespējas administratoriem izdodas glābt maksātspējīgo uzņēmumu, tad darba ņēmēju darba attiecības turpinās. Ja bankrotējis uzņēmums atsāk uzņēmējdarbību, viņš rada jaunus darba vietas. Abos minētajos gadījumos nodarbinātībai, protams, ir labvēlīga ietekme uz sabiedrību kopumā.

3. Komisijas paziņojuma kopsavilkums

3.1. Publiskais tēls, izglītība un plašsaziņas līdzekļi.

3.1.1. Pirmais solis cīņai ar neveiksmīgas uzņēmējdarbības negatīvajām sekām ir šī jautājuma publiska apspriešana. ES sabiedrības liela daļa bankrotu neatkarīgi no tā iemesliem bieži uzskata par krimināli sodāmu darbību. Lai izskaustu šo kļūdaino pieņēmumu, pozitīvs ieguldījums jānodrošina plašsaziņas līdzekļiem. Jāpanāk šādi mērķi:

- informācijas pasākumos un izglītības programmās jāpopulārizē priekšrocības, ko sniedz atkārtota uzņēmējdarbības uzsākšana, tādējādi apliecinot to, ka mācīšanās procesam, pētīšanai un atklāšanai parasti ir raksturīgi vairāki mēģinājumi;
- plašsaziņas līdzekļiem jāpalīdz nošķirt bankrota un krāpšanas jēdzienus un jāpopulārizē atjaunotas uzņēmējdarbības priekšrocības, tādējādi plašā sabiedrībā uzlabojot darbību atsākušu uzņēmēju tēlu un uzsverot minēto uzņēmēju pieredzi;
- sīkāk apspriežot minēto jautājumu ar visām iesaistītajām personām, jāapzina visi aspekti, kas saistīti ar aizspriedumiem pret neizdevušos uzņēmējdarbību.

3.2. Maksātnespējas tiesību aktu nozīme.

3.2.1. Pēc bankrota atsākot uzņēmējdarbību, varētu rasties juridiskas grūtības. Daudzās valstīs bankrota tiesību akti paredz vienādu attieksmi, neraugoties uz to, vai bankrots ir krāpniecisks jeb bezatbildīgs, vai arī neveiksmīgas uzņēmējdarbības iemesls nav bijusi īpašnieka vai vadītāja rupja kļūda, proti, bankrots ir godprātīgs un attaisnots.

3.2.2. Daudzi noteikumi paredz ierobežojumus, aizliegumus vai tiesībnespēju, pamatojoties vienīgi uz faktu, ka pastāv bankrota tiesvedība. Šāda automatiska pieeja neņem vērā riskus, kas ikdienā pastāv uzņēmējdarbībā, un nozīmē pieņēmumu, ka

bankrotējuši persona ir zaudējusi sabiedrības uzticību un pašāvību. Kardināli jāpārskata ES maksātspējas tiesību aktu koncepcija. Galvenie aspekti ir šādi:

- a) ārkārtīgi svarīgi ir radīt atbilstošu vidi, kurā tiek atzīta uzņēmēja neveiksmes iespēja un jaunas uzņēmējdarbības uzsākšanas iespēja, atbilstoši aizsargājot visu iesaistīto personu intereses. Bankrota tiesību aktos skaidri jānošķir krāpnieciska un attaisnota bankrota gadījumi;
- b) uzņēmējiem, kas nebankrotē savas vainas dēļ, būtu jānodrošina iespēja saņemt oficiālu tiesas spriedumu, kas apliecina, ka viņi nav vainojami krāpnieciskā darbībā un ir attaisnoti. Šādam spriedumam jābūt publiski pieejamam;
- c) maksātspējas tiesību aktos, ievērojot noteiktus kritērijus, jāparedz agrīna atlikušo parādu dzēšana;
- d) jāsamazina juridiski ierobežojumi, tiesībspējas anulēšana vai aizliegumi;
- e) tiesvedība jāvienkāršo un jāpaātrina, tādējādi saglabājot bankrotējušā uzņēmuma maksimālo aktīvu vērtību pirms resursu pārdalīšanas. Parastā gadījumā tiesvedības ilgums nedrīkstētu pārsniegt vienu gadu.

3.3. Aktīva palīdzība grūtībās nonākušiem uzņēmumiem.

3.3.1. Aizspriedumi pret neveiksmīgu uzņēmējdarbību ir viens no iemesliem, kādēļ daudzi grūtībās nonākuši MVU līdz pēdējam brīdim slēpj savas problēmas. Lai izvairītos no bankrota, būtiski svarīga ir savlaicīga rīcība, un daudzos gadījumos sanācija ir labāks risinājums nekā likvidācija. Galvenie aspekti ir šādi:

- a) maksātspēju pavisam likvidēt nav iespējams, bet agrīna palīdzība dzīvotspējīgiem uzņēmumiem palīdzēs maksātspēju skaitu samazināt līdz minimumam. Atbalsta pasākumiem jābūt vērstiem uz bankrota novēršanu, ekspertu konsultāciju sniegšanu un savlaicīgu iejaukšanos;
- b) uzmanība jāpievērš atbalsta pieejamībai, jo grūtībās nonākuši uzņēmumi nevar atļauties dārgas konsultācijas;
- c) pilnībā jāizmanto ES un Eiropas uzņēmējdarbības organizāciju sniegtās sadarbības tīkla iespējas;
- d) maksātspējas tiesību aktiem ir jāsniedz iespēja pārveidot un atvēstot uzņēmumu, nevis jākoncentrējas vienīgi uz to likvidāciju.

3.4. Aktīva palīdzība uzņēmējiem, kuri atsāk uzņēmējdarbību.

3.4.1. Publiskais atbalsts nav pietiekami vērst uz galvenajiem risināmajiem jautājumiem — resursiem, attiecīgām prasmēm un psiholoģiskajai palīdzība, kas ir svarīgi uzņēmējiem, sākot uzņēmējdarbību otrreiz. Galvenais traucēklis atkārtotai uzņēmējdarbības uzsākšanai ir resursu, proti, finanšu līdzekļu trūkums. Jāsteno šādi mērķi:

- a) novēršot traucējumus, kas liedz piekļūt attiecīgām publiskā finansējuma shēmām, attiecīgām iestādēm jānodrošina pietiekami finanšu līdzekļi atkārtotas uzņēmējdarbības uzsākšanai;
- b) bankām un finanšu iestādēm jāpārskata ļoti piesardzīgā attieksme pret darbību atsākušiem uzņēmējiem, kuras pamatā bieži ir negatīvi kredītreitingi. Komisija plāno šo jautājumu iekļaut banku un MVU apaļā galda diskusijas darba kārtībā;
- c) ES valstīm ir jānodrošina tas, lai attaisnotu bankrotējušo personu vārdi neparādītos banku nozares sarakstos par personām, kuru kredīta saņemšanas tiesības ir ierobežotas;
- d) atbildīgajiem par publisko pasūtījumu jābūt informētiem, ka publiskā iepirkuma direktīvas nepieļauj mazāk labvēlīgu attieksmi pret personām, ko agrāk skāris attaisnots bankrots;
- e) darbību atsākušiem uzņēmējiem jānodrošina pienācīgs psiholoģiskais un tehniskais atbalsts, kā arī īpašas apmācības un kursi;
- f) attiecīgajām iestādēm jāveicina potenciālo uzņēmējdarbības atsācēju, sadarbības partneru un investoru sakari, lai tādējādi būtu iespējas sniegt atbalstu šiem uzņēmējiem.

3.5. Visbeidzot, lai pilnībā izmantotu ES uzņēmējdarbības potenciālu un izveidotu dinamiskus uzņēmumus, ir ārkārtīgi svarīgi dalībvalstīs radīt labus priekšnoteikumus uzņēmējdarbībai. Sabiedrības atzinība, kas ir ļoti svarīga veiksmīgas uzņēmējdarbības gadījumā, būtu jāapvieno ar politiku, kura sniedz otru iespēju uzņēmējiem, kas ir cietuši neveiksmi.

4. Vispārējās piezīmes

4.1. EESK atbalsta Komisijas pievēršanos vajadzībai pārvarēt aizspriedumus pret neveiksmīgu uzņēmējdarbību. Patiess ir Komisijas apgalvojums, ka tirgus ekonomikai ir raksturīga gan uzņēmējdarbības uzsākšana, gan arī panākumi un neveiksmes. Komisija pamatoti uzsver, ka, trūkstot sabiedrības izpratnei par uzņēmējdarbību, grūtības vai neveiksmes uzņēmējdarbībā netiek uztvertas kā saimnieciskās darbības normāls aspekts, ne arī kā iespēja atkārtoti uzsākt uzņēmējdarbību.

4.2. EESK tomēr uzskata, ka, lai arī daudzi no paziņojumā iekļautajiem norādījumiem ir katrā ziņā vajadzīgi, daļa no tiem tomēr nešķiet sevišķi pārliecinoši. Komitejas iebildumi ir uzsvērti šā atzinuma 4. un 5. punkta vairākos apakšpunktos.

4.3. Uzņēmējdarbības nolūks un mērķis ir izveidot uzņēmumu, kas dod peļņu un kuram ir izaugsmes iespējas. Uzņēmēji ievieš jauninājumus, lai apmierinātu tās klientu vajadzības, ko nav izdevies apmierināt vai kuras nav apmierinātas visefektīvākajā veidā.

4.4. Uzņēmējs šādi var saskatīt iespēju uzņēmējdarbībai. Piemēram, Londonā kāds uzņēmējs saskatīja iespēju Apvienotās Karalistes un Indijas importa/eksporta tirdzniecībai, tādējādi apmierinot abu valstu vajadzības. Šādi tika aizpildīta brīva tirgus niša. Citi uzņēmēji brīvas tirgus nišas aizpilda, piemēram, atverot restorānus vai frizētavas apdzīvotās vietās, kur šādiem pakalpojumiem nav pietiekama piedāvājuma.

4.5. *Amazon* ir lielisks piemērs, kā efektīvāk apmierināt vajadzības. Grāmatnīcas joprojām darbojas, jo tās izmanto cilvēki, kuriem ir laiks un vēlme pašķīstīt grāmatu klātienē. *Amazon* klientu loks ir pircēji, kas grāmatas vēlas iegādāties citādā veidā.

4.6. Daži uzņēmēji uzsāk uzņēmējdarbību, lai izmantotu zinātnes un tehnoloģiju sasniegumus. Šādas uzņēmējdarbības pirmsākumi parasti meklējami universitātēs, pētniecības institūtos vai ar zinātni saistītos uzņēmumos. Četri Londonas universitātes profesori nodibināja uzņēmumu, lai sniegtu medicīnisko izmeklējumu rezultātā iegūto attēlu analīzes pakalpojumus, izmantojot patentētu programmatūru, lai ar tās palīdzību uzlabotu veidus, kā izvērtēt izstrādājamo medikamentu terapeitisko iedarbību. Šis uzņēmējdarbības pamatā ir intelektuālā īpašuma tiesības uz minēto programmatūru. Vienu no profesoriem iecēla par uzņēmuma vadītāju, un šādi viņš cenšas izprast, vai viņš var vai nevar būt uzņēmējs.

4.7. Lai uzņēmējs būtu veiksmīgs, viņam pirmām kārtām jānodrošina trīs nosacījumi. Pirmkārt, viņam vai viņai jābūt vajadzīgajām zināšanām un pieredzei, lai precīzi novērtētu tirgus iespējas un zinātību uzņēmējdarbības ieceres īstenošanai, kas var būt, piemēram, jauna restorāna atvēršana, ceļojumu pakalpojumu tiešsaistes aģentūra vai zinātnes jauna veida izmantošanu. Jebkura uzņēmuma izveides pirmajā posmā ir jāpārbauda ieceres dzīvotspēja patiesajos apstākļos. Tas nozīmē izstrādāt precīzi vai pakalpojumu, par kuru klienti būtu gatavi maksāt tik augstu cenu, kas ir vajadzīga, lai uzņēmumus varētu gūt peļņu un segt tā darbības izdevumus. Daudzi, kas vēlētos būt uzņēmēji, nespēj izdarīt tieši to. Citi spēj mācīties no savām kļūdām un atsākt uzņēmējdarbību. Citi nekad nespēs labot kļūdas.

4.8. Otrs nosacījums ir finansējums. Daži jaunie uzņēmumi jau pašā sākumā ir pietiekami pievilcīgi investoriem. Lielākā daļa riska kapitāla investoru neiesaistīsies uzņēmuma finansēšanā, kamēr uzņēmējs nebūs savu ieceri pietiekami konkretizējis. Mums gan šobrīd ir EIB ierosinātā riska kapitāla shēma, tomēr tās jauda būs ierobežota. Finansējumu parasti piešķir atsevišķās daļās. Ja pēc pirmās finansējuma daļas piešķiršanas izdodas

sasniegt labus rezultātus, tad turpmāko finansējumu saņemt ir ievērojami vieglāk.

4.9. Lielākajā daļā gadījumu finansējumu darbības sākuma posmā piešķir ģimene vai draugi. Pieejami ir arī banku aizdevumi, taču tiem vajadzīgs nodrošinājums. Ja uzņēmumam nav nekādu īpašumu, tad banka kā nodrošinājumu izmanto paša uzņēmēja īpašumu. Nopietns lēmums uzņēmējam, ģimenei un draugiem jāpieņem gadījumā, ja viņi personīgi galvo par aizdevumu. Nodrošinājums parasti nepieciešams arī pēc darbības sākuma posma, jo privātiem uzņēmumiem parasti jāpaļaujas uz banku atbalstu līdz pat brīdim, kamēr šie uzņēmumi to kapitāla daļas kotē biržā. Ja banka izmanto savas tiesības rīkoties ar nodrošinājumu, uzņēmējs var zaudēt savu mājokli. Šajos apstākļos nodokļu un sociālās nodrošināšanas saistības stāvokli var tikai pasliktināt.

4.10. Komitejas atzinumos par tematu "Nodokļu atvieglojumi pētniecībai un izstrādei" (¹) mēs esam aicinājuši dalībvalstis piešķirt nodokļu atvieglojumus privātpersonām, kas investē uzņēmumos, kuri uzsāk darbību. Neapšaubāmi, šādi nodokļu atvieglojumi uzņēmējiem atviegloju jauno uzņēmumu kapitālizēšanu.

4.11. Pēc darbības sākuma posma uzņēmējs ir atkarīgs no trešās neatņemamās panākumu sastāvdaļas, proti, dzīvotspējīga uzņēmējdarbības modeļa. Tas ir uzņēmuma izaugsmes galvenais nosacījums. Modelis atkarīgs no uzņēmējdarbības elementus aptverošo rādītāju kopuma. Pārdošanas ieņēmumu un ražošanas izmaksu starpība ir bruto segums, kas pēc citu izdevumu atreķināšanas veido peļņu pirms nodokļu nomaksas, kam jābūt pietiekamai darbības uzturēšanai un bankas aizdevumu atmaksai. Ja uzņēmējdarbības modelis nav darboties spējīgs vai ja uzņēmuma vadībai trūkst prasmju vai pieredzes organizēt tirdzniecību un citus procesus, lai šo modeli īstenotu, tad tie, kas bankām snieguši garantijas, ir pakļauti bankrota draudiem. Protams, ka šāds bankrots ir pamācoša pieredze. Ja uzņēmējs ir apguvis visu, kas nepieciešams veiksmīgam uzņēmējdarbības modelim, viņam ir iespējas atsākt uzņēmējdarbību.

4.12. Sākotnēji veiksmīgus uzņēmējdarbības modeļus vienmēr apdraud izmaiņas, kas saistītas ar darbiniekiem, klientiem, tehnoloģijām un konkurentiem. Pēc veiksmīgas uzņēmuma izveides uzņēmēji pastāvīgi saskaras ar dažādām pārmaiņām, īpaši tas sakāms par uzņēmējdarbību, kurā izmanto tehnoloģijas. Pārmaiņu pārbaudi neizturējušie uzņēmēji var gūt mācību no gūtās pieredzes. Citi, sevišķi īpašnieki otrajā vai trešajā paaudzē, šādu pieredzi varbūt neizmanto, lai mācītos.

4.13. Lai ieviestu darboties spējīgu uzņēmējdarbības modeli, ļoti liela nozīme ir uzņēmējam un viņa darbiniekiem. Jo īpaši svarīgas ir iemaņas finanšu vadības jomā. Labs uzņēmums var būt pārāk veiksmīgs un iesaistīties neadekvāti daudzos darījumos, nonākot situācijā, kas tas vairs nespēj apmaksāt visus rēķinus. Šādos gadījumos uzņēmuma pārvaldi var nodot kreditoriem. Šāds uzņēmums piedāvā vislabākās iespējas veiksmīgi atjaunot darbību.

(¹) OVC 10, 15.1.2008.

4.14. Finanšiāls risks pastāv arī gadījumos, kad lielākie klienti nepilda saistības un neapmaksā savus rēķinus, tādējādi liedzot uzņēmējam iespēju apmaksāt viņa rēķinus un mudinot banku izmantot tās tiesības uz ieķīlāto īpašumu. Saskaņā ar Komisijas apkopoto statistiku katra ceturta maksātnespējas gadījuma iemesls ir kavēti maksājumi. Šādā gadījumā darbības atjaunošana var būt iespējama. Nelielu un jaunu uzņēmumu neaizsargātību labi apzinās kā dalībvalstu valdības, tā arī Komisija. Minētais jautājums ir risināts Kavētu maksājumu direktīvā, un tas atkārtoti tiks apskatīts gaidāmajā Likumā par mazajiem uzņēmumiem.

4.15. Daži uzņēmumi nav vainojami to piedzīvotajā neveiksmē, jo noteiktus iemeslus nav iespējams paredzēt, piemēram, 2001. gada 11. septembra notikumu ietekme vai ekstremālu dabas apstākļu ietekme. Pat šādā gadījumā, iepriekš prognozējot, apdrošināšana būtu varējusi mazināt triecienus. Tādēļ organizācijām, kas atbalsta mazos uzņēmumus, būtu jāiepazīstina uzņēmēji ar priekšrocībām, kuras var sniegt piesardzības līdzekļi.

4.16. Kopumā jāsecina, ka uzņēmums var nonākt grūtībās visdažādākajos veidos pat tad, ja uzņēmējam ir vislabākie nodomi. Pašā darbības sākuma posmā atjaunot uzņēmumu var neizdoties. Arī pēc minētā posma nepilnīgs uzņēmējdarbības modelis var nozīmēt, ka uzņēmumam nav nākotnes. Turklāt iespējami dzīvotspējīga uzņēmējdarbība var neizdoties uzņēmēju pieļauto kļūdu un arī no viņiem neatkarīgu apstākļu dēļ. Šādus uzņēmumus to pārņēmēji var glābt, un tas arī noteikti jā dara, saglabājot arī lielāko daļu darba vietu.

4.17. Ir svarīgi nodalīt uzņēmumu un tā vadītājus. Vadītāji var bankrotēt, jo uzņēmuma pārņēmējs cenšas pasargāt uzņēmumu un darbiniekus. Uzņēmumam ciešot neveiksmi, var bankrotēt arī uzņēmējs, ja viņš devis nodrošinājumu bankai, pat gadījumā, ja šis uzņēmējs nav vainojams krāpnieciskās darbības. Komisijas uzmanība ir veltīta tieši šiem godīgajiem uzņēmējiem. Maz ticams, ka citu uzņēmēju, kuru neveiksmes iemesls ir kompetences un tālredzības trūkums, pieredze varētu būt nodēriģa tautsaimniecībai pat tad, ja viņi spētu atrast finansētājus. Ne visi bankrotējušie uzņēmēji ir pelnījuši otru iespēju.

5. Īpašas piezīmes

5.1. Publiskais tēls, izglītība un plašsaziņas līdzekļi.

5.1.1. Nozīmīgākais dalībvalstu valdību vēstījums plašai sabiedrībai neapšaubāmi izpaudisies maksātnespējas tiesību aktu grozījumu formā. Ja tiesību aktos būs ietverts nepārprotams atbalsts uzņēmēju otrai iespējai, tas izskanēs arī plašsaziņas līdzekļos.

5.1.2. Turklāt valdības var strādāt ar tām organizācijām un iestādēm, kuras cieši sadarbojas ar uzņēmējiem. Visticāk iesa-

tīta ir grāmatvedības profesija, jo tā var palīdzēt paust arī MVU pārstāvības organizāciju un atsevišķu tirgotāju viedokli.

5.1.3. Paziņojumā izteikta iecere par atzinības programmu veiksmīgiem uzņēmējdarbības atsācējiem. Ja iepriekšminētās organizācijas pārņemtu šādu praksi, par to visdrīzāk atzinīgi izteiktos arī plašsaziņas līdzekļi.

5.2. Maksātnespējas tiesību aktu nozīme.

5.2.1. EESK pilnībā atbalsta visas paziņojumā ietvertās piezīmes par maksātnespējas tiesību aktiem, protams, ja šie tiesību akti būs apmierinoši arī pēc to galīgās pieņemšanas. Šīs piezīmes ir sīki apskatītas atzinuma 3.2. punktā un ietver ar krāpniecisku darbību nesaistītu bankrotu oficiālu atzīšanu, parādsaistību agrīnu dzēšanu un juridisko ierobežojumu samazināšanu, tiesībspējas anulēšanu un aizliegumu noteikšanu paātrinātās procedūrās. Mērķis būtu panākt, ka vidēji šāda tiesvedība ilgst ne vairāk par divpadsmit mēnešiem.

5.2.2. EESK uzskata, ka obligāti nepieciešams, lai visas dalībvalstis pēc iespējas ātrāk pabeigtu savu maksātnespējas tiesību aktu pārskatīšanu. Papildus izmaiņām tiesību aktos ļoti svarīga ir bankrota lietu ātra izskatīšana tiesu instancēs. Tiesvedības procesam jābūt ļoti organizētam. Šādas izmaiņas ir Otrās iespējas programmas būtisks elements.

5.3. Aktīva palīdzība grūtībās nonākušiem uzņēmumiem.

5.3.1. Šis ir otrs paziņojumā ietvertais vēstījums. Tā pati par sevi nav Uzņēmējdarbības atsākšanas programmas daļa. Tā ir programma, kas izstrādāta, lai izvairītos no bankrotiem un pasargātu uzņēmumus un darba vietas. Tādēļ paziņojuma nolūks ir izvairīties no novēršamām neveiksmēm, izmantojot savlaicīgu brīdināšanu, nodrošinot īslaicīgu finansējumu un padomdevēju pakalpojumus.

5.3.2. Problemātiski ir vienīgi tas, ka minēto programmu būtībā nevar izmantot vairums MVU, jo tajā ir tikai nedaudz mehānismu grūtībās nonākušu uzņēmumu proaktīvai apzināšanai katrā dalībvalstī, pie kam dalībvalstīs ir vairāki desmiti tūkstošu MVU. Dalībvalstis tomēr tiek aicinātas pēc iespējas lietderīgāk izmantot pieejamos mehānismus, piemēram, PVN administrēšanas iestāžu izmantošana Francijā, lai tādējādi savlaicīgi brīdinātu par uzņēmumu iespējamajām naudas plūsmas problēmām. Komisija pauž viedokli, ka atbalsta pasākumiem jābūt vērstiem uz bankrota novēršanu, ekspertu konsultācijām un savlaicīgu iejaukšanos. Problēmas rodas, ja vadītāji neapzinās, ka viņu uzņēmumi ir nonākuši grūtībās. Dalībvalstu valdībām būs jāstrādā ar grāmatvedības profesijas un MVU atbalsta organizāciju, lai attīstītu tādas proaktīvus pasākumus, kas piemēroti attiecīgo valstu MVU kultūrai.

5.3.3. EESK ar šādu atbalstu saistītās grūtības nekādā ziņā nevērtē pārlietu zemu. Valdības iejaukšanās, lai mainītu tirgus spēku ietekmi, var izrādīties neproduktīva un apdraudēt tirgus mehānismus.

5.3.4. Publiskām sabiedrībām ar ierobežotu atbildību ir noteikts divkārtš pienākums, proti, jābūt savlaicīgi sagatavotiem grāmatvedības pārskatiem un grāmatvežiem un vadītājiem jāapliecina, ka uzņēmuma stāvoklis ir pietiekami labs, lai tas varētu izpildīt savas saistības. Šādu noteikumu, īpaši par savlaicīgu grāmatvedības pārskatu sagatavošanu, attiecināšana uz visiem uzņēmumiem uzlabotu agrīnās brīdināšanas sistēmu.

5.3.5. EESK atzinīgi vērtē pastiprinātas uzmanības veltīšanu grūtībās nonākušiem uzņēmumiem, cik vien tas iespējams, jo tādējādi var nodrošināt iespējas darba vietu saglabāšanai un nodarbinātības ilgtspējai.

5.4. *Aktīva palīdzība uzņēmējiem, kuri atsāk uzņēmējdarbību.*

5.4.1. Divpadsmit līdz septiņpadsmit dalībvalstis jau ir grozījušas maksātnespējas tiesību aktus vai arī turpina to darīt, savukārt neviena dalībvalsts neīsteno nekādus pasākumus saistībā ar šajā apakšpunktā minētajiem Komisijas ieteikumiem.

5.4.2. Tik zemas dalībvalstu aktivitātes iemesls ir tas, ka arī šajā gadījumā var uzskatīt, ka atsevišķi priekšlikumi nav savienojami ar tirgus spēkiem. Tas īpaši sakāms par priekšlikumiem,

kuros bankām ieteikts būt mazāk piesardzīgām un atbildīgajām iestādēm radīt atbalsta tīklus darbību atjaunojošiem uzņēmumiem.

5.4.3. Jārod iespēja priekšlikumus, kas ietilpst dalībvalstu kompetencē, proti, publiskā finansējuma shēmas, kredītu pieejamība attaisnotu bankrotu gadījumā un publiskais iepirkums, bez īpašiem šķēršļiem īstenot pat vēl pirms izdarīti grozījumi maksātnespējas tiesību aktos.

5.4.4. Tiem, kas piedāvā apmācību uzņēmējiem, jābūt iespējai piedāvāt apmācību arī uzņēmējdarbības pārņēmējiem, ja tam rastos pieprasījums.

5.5. *Citi Komisijas priekšlikumi.*

5.5.1. EESK ar gandarījumu pauž atbalstu Komisijas otrās iespējas politikas ietvaros jaunizveidotajai tīmekļa vietnei <http://ec.europa.eu/sme2chance>. Tā piedāvās īpašu palīdzību organizācijām, kuras iesaistītas dalībvalstu otrās iespējas politikas iniciatīvu veicināšanā.

5.5.2. MVU veltītajā pavasara pasākumā, kas notiks 2009. gadā, Komisija pievērsīsies atkārtotas darbības uzsākšanas un otrās iespējas jautājumiem. EESK vēlētos, lai šī iniciatīva būtu papildu impulss Otrās iespējas programmas "mazsvarīgākajiem" elementiem.

Briselē, 2008. gada 29. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Starptautiskais publiskais iepirkums"

(2008/C 224/06)

Valsts sekretārs Eiropas lietās *Jean-Pierre Jouyet* kgs 2007. gada 25. oktobrī Padomes nākamās prezidentvalsts Francijas vārdā aicināja Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju izstrādāt izpētes atzinumu par tematu "Starptautiskais publiskais iepirkums".

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2008. gada 6. maijā. Ziņotājs — *Malosse* kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 445. plenārajā sesijā, kas notika 2008. gada 28. un 29. maijā (29. maija sēdē), ar 70 balsīm par un 2 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Ieteikumi

1.1. EESK aicina Eiropas Komisiju neatlaidīgi turpināt darbu, lai panāktu publiskā iepirkuma tirgus lielāku atvērtību, un nodrošināt pārskatāmības, vienādas attieksmes, sociālās un ekoloģiskās atbildības principu ievērošanu.

1.2. EESK iesaka Eiropas Komisijai Publiskā iepirkuma nolīguma (PIN) pārskatīšanas sarunās stingri iebilst pret atsevišķu līgumslēdzēju valstu protekcionisma pasākumiem.

1.3. Oficiālās attīstības palīdzības jomā EESK atbalsta pakāpenisku un savstarpēju atteikšanos no "saistītā atbalsta" sistēmām un uzskata, ka šajā gadījumā par galvenajiem kritērijiem jāizvirza efektivitāte un pārskatāmība.

1.4. Eiropas Savienības līmenī EESK atbalsta lielāku pārskatāmību un mūsdienīgus līgumslēgšanas tiesību piešķiršanas un piedāvājumu publicēšanas nosacījumus. Tādēļ EESK iebildīs pret to, lai tiktu paredzēti jebkādi augstāki sliekšņi Eiropas direktīvu par pārskatāmību piemērošanai. EESK atbalsta Eiropas Komisijas paziņojumu, kura mērķis ir palielināt to publisko iepirkumu pārskatāmību, kuru vērtība ir zemāka par direktīvās noteiktajiem sliekšņiem.

1.5. EESK iebilst pret ASV "Small Business Act" parauga kvotu piemērošanu mazajiem un vidējiem uzņēmumiem Eiropas Savienībā, bet uzskata, ka būtu lietderīgi izstrādāt Eiropas MVU veļtītu "ceļvedi", kurā būtu paredzēti konkrēti projekti, darba grafiks un daudzgadu budžets un kas būtu orientēts uz inovāciju un uzņēmumu dibināšanu, tostarp tādās svarīgās jomās kā enerģoefektivitāte un vides aizsardzība.

1.6. Ceļvedis būtu efektīvāks un vieglāk ieviešams, ja to papildinātu gan informācijas sistēmas, kuras balstītos uz MVU kā uz "dabiskiem" starpniekiem, gan arī pārredzami un atbilstīgi konsultāciju mehānismi un vienkārši Eiropas juridiskie instrumenti.

1.7. Konkrētajos projektos un pasākumos vienmēr, kad tas iespējams, būtu jāpiemēro princips "domāt vispirms par mazajiem", piemēram, visas administratīvās formalitātes būtu nokārtojamas "vienā reizē". Tas jā dara, lai administratīvās un tehniskās procedūras plānotu, pielāgojoties mazo uzņēmumu izmēram un īpatnībām, un lai tās atbilstu mērķim samazināt šādu uzņēmumu slogu.

2. Pamatojums

2.1. Eiropas Savienības nākamā prezidentvalsts Francijas vārdā Francijas valsts sekretārs Eiropas lietās oficiālā vēstulē vērsās pie EESK ar aicinājumu izstrādāt izpētes atzinumu par tematu "Starptautiskais publiskais iepirkums".

2.1.1. Minētajā aicinājumā skaidri norādīts uz sarunām, kas noris, lai pārskatītu Pasaules Tirdzniecības organizācijas (PTO) Publiskā iepirkuma nolīgumu, ko noslēgušas 12 valstis ⁽¹⁾ un Eiropas Savienība (18 valstīm ir novērotājais statuss).

2.1.2. Francijas valdība 2007. gada rudenī pauda satraukumu par Eiropas Savienības pārāk dāsno piedāvājumu, jo dažas valstis (ASV, Koreja un Japāna) piekļuvi publiskajam iepirkumam ierobežo ar klauzulām, kas nosaka, ka atsevišķi šādi iepirkumi pieejami tikai šo valstu mazajiem un vidējiem uzņēmumiem.

2.2. Francijas nostāja, ko atbalstīja vairākas dalībvalstis, paredzēja vai nu labāku piekļuvi šo valstu publiskajam iepirkumam saskaņā ar pārskatīto PIN, vai līdzīgu ierobežojumu piemērošanu Eiropas Savienībā, tādējādi atbalstot Eiropas MVU.

2.3. Pašreiz PIN attiecas uz publisko iepirkumu sliekšņiem, kas ir līdzīgi tiem, kuri noteikti Eiropas Savienības iekšējo direktīvās ⁽²⁾, līdz ar to reāli nodrošinot 12 PIN līgumslēdzēju valstu uzņēmumiem iespēju piedalīties visos Eiropas Savienības publisko iepirkumu konkursos virs šiem sliekšņiem.

⁽¹⁾ Kanāda, Koreja, ASV, Honkonga (Ķīna), Islande, Izraēla, Japāna, Lihtenšteina, Norvēģija, Aruba (Nīderlande), Singapūra, Šveice.

⁽²⁾ Direktīva 2004/18/EK un 2004/17/EK, 31.3.2004.

2.4. EESK jau ir paudusi viedokli par publiskā iepirkuma tirgus atvēršanu Eiropas Savienībā, īpaši izsakot nožēlu par uzņēmumu nepietiekamo pārrobežu dalību publiskajā iepirkumā Eiropas Savienībā ⁽³⁾.

3. Starptautiskajā līmenī

3.1. Var uzskatīt, ka Eiropas Savienības publiskā iepirkuma tirgus ir plaši atvērts starptautiskajai konkurencei. To pašu var sacīt par arvien lielāko skaitu publisko iepirkumu, kurus Eiropas Savienība finansē attīstības palīdzības ietvaros (ES ir galvenā attīstības palīdzības sniedzēja pasaulē). Tomēr EESK pauž nožēlu, ka dalībvalstīs attīstības palīdzība dažkārt tiek saistīta ar līgumslēgšanas tiesību piešķiršanu palīdzības sniedzējas valsts uzņēmumiem. ⁽⁴⁾

3.2. Dažās mūsu partnervalstīs ir izveidotas daudzas un dažādas aizsardzības sistēmas (piemēram, *Buy American* vai *Small Business Act* Amerikas Savienotajās Valstīs) un sistemātiski tiek piemērotas "saistītā" atbalsta programmas. Ņemot vērā, ka ES ir daudz uzņēmumu, tai skaitā arī MVU, kas pasaules mērogā ir vadošie tādās nozarēs kā celtniecība, būvdarbi, alternatīvās enerģijas avotu izmantošana un vides aizsardzība, Eiropas Savienības publiskā iepirkuma tirgus atvēršana starptautiskajai konkurencei ir jāuzskata par priekšrocību.

3.3. *Small Business Act* paredz ne tikai MVU atbalsta pasākumus, bet arī to, ka 25 % federālā publiskā iepirkuma tiek rezervēti Amerikas Savienoto Valstu MVU.

3.4. Attiecībā uz PIN (Publiskā iepirkuma nolīgums) pārskatīšanu EESK uzskata — lai gan ir jāuzsver savstarpējības princips, ES nevajadzētu veikt tādus protekcionisma pasākumus, kādus īsteno mūsu konkurenti, jo tas neveicinātu tirgu atvērību konkurencei, kam jābūt vispārējam ES mērķim.

3.5. Turklāt šis mērķis jāattiecinā ne tikai uz PIN līgumslēdzējam pusēm, bet arī uz valstīm, kurās publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūrām trūkst pārskatāmības un kuras Eiropas uzņēmumiem parasti nav pieejamas.

3.6. EESK dažos iepriekšējos atzinumos jau ir izteikusi domu par iespēju uzņēmumiem no valstīm, kas vēl joprojām veic protekcionisma pasākumus, uz laiku liegt piedalīties PIN ietvaros organizētajos iepirkumos, ko finansē no Eiropas fondu līdzekļiem.

3.7. EESK uzsver, ka sarunās, jo īpaši saistībā ar divpusējiem nolīgumiem ar valstīm, kas nav ratificējušas Kioto protokolu vai SDO konvencijas vai kas tās nepiemēro, vai piemēro slikti, ir jāņem vērā SDO konvencijās noteikto vides aizsardzības noteikumu un minimālo sociālo standartu ievērošanas jautājumi (kā arī attiecīgajās valstīs piemērojamie sociālo partneru starpnozaru, nozaru un uzņēmumu darba koplīgumi).

⁽³⁾ OVC 287, 22.9.1997.

⁽⁴⁾ Saistītais atbalsts — *Annamaria La Chimia, "Effectiveness and legality issues in development aid procurement for EU Member States", European Current Law, 2008. gada marts.*

4. Eiropas Savienībā

4.1. Eiropas Komisija ir paziņojusi, ka pēc ASV parauga tā varētu ierosināt Eiropas *Small Business Act*, kurā MVU nebūtu noteiktas īpašas publiskā iepirkuma kvotas, kā tas ir ASV, bet kas atvieglotu MVU dalību publiskā iepirkuma tirgū un plašākā nozīmē piedāvātu konkrētus pasākumus MVU atbalstam.

4.2. Patiesībā jautājums par kvotu piešķiršanu MVU Eiropas Savienībā nav aktuāls, jo uzskata, ka aptuveni 42 % gadījumu (Komisijas novērtējums) publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesības Eiropas Savienībā (2005. gada dati) piešķirtas uzņēmumiem, kas atbilstīgi Kopienas terminoloģijai kvalificēti kā MVU. ⁽⁵⁾

4.3. Lai pēc iespējas efektīvāk izmantotu publisko finanšu līdzekļus, Eiropas Savienībā ir jāveicina publiskā iepirkuma Eiropas dimensija. Kaut arī ievērojami pieaudzis tādu līgumu skaits, kurus var slēgt citu ES valstu uzņēmumi, to pārstāvji norāda, ka trūkst pārskatāmības un atbilstošas informācijas, kas ļautu piedalīties pārrobežu publiskā iepirkuma konkursos. Sūdzības ir galvenokārt par publiskā iepirkuma līgumiem, kuru sliekšņi ir zemāki, nekā tas nepieciešams, lai piemērotu ES direktīvas, kas prasa publicēšanu Eiropas līmenī. Uzņēmēji arī pauž nožēlu par sarežģītajām ES direktīvu transponēšanas procedūrām, kas ne vienmēr ir pārskatāmas (termiņi, kavēšanās u. tml.) un bieži vien direktīvas tiek papildinātas ar vairākiem īpašiem valstu noteikumiem. EESK atzīst, ka publiskā iepirkuma jomā ir vajadzīgs regulējums, tomēr aicina nodrošināt lielāku pārskatāmību un juridisko drošību.

4.4. EESK uzskata, ka sliekšņi, kurus pārsniedzot piemēro atvērtības, pārskatāmības un publiskošanas principu, uzņēmumiem, it īpaši vismazākajiem, nodrošina vislabāko iespēju piedalīties publiskā iepirkuma procedūrās. Eiropas Savienībā visvairāk sūdzību no MVU ir par atvērtības trūkumu publiskajos iepirkumos, kuros līguma vērtība ir zemāka par ES direktīvu piemērošanas sliekšni, un kuros tomēr būtu jāievēro vienādas attieksmes un nediskriminācijas pēc valstspiederības princips.

4.5. Lai gan Eiropas uzņēmēju apvienības neatbalsta ideju par kvotu ieviešanu "ASV gaumē", tomēr tās atzīst apņēmīgas atbalsta politikas nozīmi, jo īpaši attiecībā uz publiskā iepirkuma līgumiem, kuru vērtība ir zemāka par Eiropas Savienības direktīvu piemērošanas sliekšni, kā arī uz līgumiem, kas saistīti ar jaunām tehnoloģijām, energoefektivitāti un vides aizsardzību.

4.6. EESK stingri atbalsta ideju par Eiropas MVU "ceļvedi", kurā būtu ietverta virkne **precīzu un saistošu noteikumu, kurus papildina darba grafiks un finansēšanas plāns**. Tajā tiktu ņemta vērā Eiropas mazo uzņēmumu atbalsta politikas īstenošanas divdesmit gados gūtā pieredze, 2000. gada jūnijā Eiropadomes sanāsmē Santa Marija de Feirā pieņemtā Eiropas Mazo uzņēmumu harta, kā arī 2007. gada aprīlī Štutgartē notikušās konferences secinājumi par amatniecību un mazajiem uzņēmumiem.

⁽⁵⁾ OVC 241, 7.10.2002.

4.7. Visatbilstošākie pasākumi varētu būt šādi.

4.7.1. *Tiesību aktu priekšlikumi un to pieņemšanas termiņš:*

- publiskā iepirkuma līgumslēgšanas tiesību piešķirēju iestāžu rīcības kodekss, kas rosinātu interesi par iespēju vismazākiem uzņēmumiem piedalīties publiskā iepirkuma konkursos un sekmētu labu praksi procedūru vienkāršošanas un dematerializācijas jomā;
- vienoti Eiropas pasākumi, piemēram, Kopienas patents vai Eiropas mazo un vidējo uzņēmumu statūti (Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas pašiniciatīvas atzinums par tematu "Eiropas uzņēmuma statūti mazajiem un vidējiem uzņēmumiem", 21.3.2002.), kuru mērķis ir vienkāršot Eiropas Savienības tiesisko regulējumu un nostiprināt uzņēmumu "Eiropas identitāti";
- Direktīvas par maksājumu termiņiem nostiprināšana, kā to prasa EESK ⁽⁶⁾.

4.7.2. *Sistēmas informācijas nodrošināšanai par publisko iepirkumu un to ieviešanas termiņi:*

- atbalstīt un izstrādāt informācijas un starpniecības sistēmas pārrobežu publiskā iepirkuma jomā un izveidot uzņēmumu tīklu, efektīvi izmantojot jauno Eiropas tīklu "Eiropa, uzņēmumi, tīkls" un atbalstot MVU apvienību vietējās iniciatīvas.
- izmantojot pastāvošās un uzņēmēju atzītās struktūras, atbalstīt līgumslēgšanas tiesību elektroniskās piešķiršanas, uzņēmumu apvienošanas tīklā, pārrobežu publiskā iepirkuma informācijas portālu un vienas pieturas aģentūru izveides izmēģinājuma projektus.

4.7.3. *Eiropas līmeņa pasākumi, piešķirot atbilstošus līdzekļus:*

- lai sekmētu MVU dalību publiskā iepirkuma konkursos, izveidot finanšu inženierijas shēmu garantiju un galvojuma fonda un kredīta apdrošināšanas veidā, šim nolūkam izmantojot Eiropas struktūrfondus;
- uzsākt MVU paredzētas Eiropas apmācības un izmēģinājuma programmas energoefektivitātes un vides aizsardzības jomā (jo īpaši būvniecības nozarē); Šī jaunā pasākuma finansēšanai varētu izmantot Eiropas fondu atlikumu, ko katru gadu pārskaita atpakaļ dalībvalstīm;
- paplašināt mehānismus, lai veicinātu MVU dalību Eiropas Savienības pētniecības pasākumos un programmās (priekšizpētes subsīdijas, kopīgi pētniecības pasākumi) un mudinātu dalībvalstis īstenot līdzīgus pasākumus valsts mērogā, jo īpaši ar jaunajām tehnoloģijām saistītās nozarēs, tai skaitā aizsardzības un veselības aprūpes nozarē.

4.7.4. *Konsultāciju un starpniecības procedūras:*

- pārskatīt Eiropas Komisijas konsultāciju un novērtējuma procedūras, kurās bieži vien nav ņemta vērā Eiropas tautsaimniecības patiesā struktūra, ko lielā mērā veido MVU: nostiprināt "MVU ietekmes novērtējumus", sistemātiskāk pieprasīt EESK izpētes atzinumus, vairāk iesaistīt pilsoniskās sabiedrības pārstāvības organizācijas;
- lai izveidotu efektīvu Eiropas MVU brīdinājuma, starpniecības un atbalsta tīklu, stiprināt EEN (*Europe, Enterprises, Network*) tīklu, kurā darbojas vairāk nekā 600 tādās vietējās struktūrās izveidotu kontaktpunktu, kuras pazīst ES vietējā līmeņa ekonomikas dalībnieki, kā arī nostiprināt pastāvošās uzņēmumu organizācijas.

Briselē, 2008. gada 29. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁶⁾ OVC 407, 28.12.1998.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu

- “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza atsevišķus tiesību aktus, kuriem piemēro EK līguma 251. pantā minēto procedūru, lai pielāgotu tos Padomes Lēmumam 1999/468/EK, kurā grozījumi izdarīti ar Lēmumu 2006/512/EK, attiecībā uz regulatīvo kontroles procedūru” (pirmā daļa)
- “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza atsevišķus tiesību aktus, kuriem piemēro EK līguma 251. pantā minēto procedūru, lai pielāgotu tos Padomes Lēmumam 1999/468/EK, kurā grozījumi izdarīti ar Lēmumu 2006/512/EK, attiecībā uz regulatīvo kontroles procedūru. Pielāgošana regulatīvajai kontroles procedūrai” (otrā daļa)
- “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza atsevišķus tiesību aktus, kuriem piemēro EK līguma 251. pantā minēto procedūru, lai pielāgotu tos Padomes Lēmumam 1999/468/EK, kurā grozījumi izdarīti ar Lēmumu 2006/512/EK, attiecībā uz regulatīvo kontroles procedūru. Pielāgošana regulatīvajai kontroles procedūrai” (trešā daļa)
- “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza atsevišķus tiesību aktus, kuriem piemēro EK līguma 251. pantā minēto procedūru, lai pielāgotu tos Padomes Lēmumam 1999/468/EK, kurā grozījumi izdarīti ar Lēmumu 2006/512/EK, attiecībā uz regulatīvo kontroles procedūru. Pielāgošana regulatīvajai kontroles procedūrai” (ceturrtā daļa)

COM(2007) 741 galīgā redakcija — 2007/0262 (COD)

COM(2007) 824 galīgā redakcija — 2007/0293 (COD)

COM(2007) 822 galīgā redakcija — 2007/0282 (COD)

COM(2008) 71 galīgā redakcija — 2008/0032 (COD)

(2008/C 224/07)

Padome 2008. gada 21. janvārī, 2008. gada 24. janvārī un 2008. gada 4. martā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza atsevišķus tiesību aktus, kuriem piemēro EK līguma 251. pantā minēto procedūru, lai pielāgotu tos Padomes Lēmumam 1999/468/EK, kurā grozījumi izdarīti ar Lēmumu 2006/512/EK, attiecībā uz regulatīvo kontroles procedūru” (pirmā daļa)

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza atsevišķus tiesību aktus, kuriem piemēro EK līguma 251. pantā minēto procedūru, lai pielāgotu tos Padomes Lēmumam 1999/468/EK, kurā grozījumi izdarīti ar Lēmumu 2006/512/EK, attiecībā uz regulatīvo kontroles procedūru. Pielāgošana regulatīvajai kontroles procedūrai” (otrā daļa)

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza atsevišķus tiesību aktus, kuriem piemēro EK līguma 251. pantā minēto procedūru, lai pielāgotu tos Padomes Lēmumam 1999/468/EK, kurā grozījumi izdarīti ar Lēmumu 2006/512/EK, attiecībā uz regulatīvo kontroles procedūru. Pielāgošana regulatīvajai kontroles procedūrai” (trešā daļa)

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza atsevišķus tiesību aktus, kuriem piemēro EK līguma 251. pantā minēto procedūru, lai pielāgotu tos Padomes Lēmumam 1999/468/EK, kurā grozījumi izdarīti ar Lēmumu 2006/512/EK, attiecībā uz regulatīvo kontroles procedūru. Pielāgošana regulatīvajai kontroles procedūrai” (ceturrtā daļa)

Komitejas Birojs 2007. gada 11. decembrī, 2008. gada 15. janvārī un 2008. gada 11. martā uzdeva Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētajai nodaļai sagatavot Komitejas atzinumu par šo jautājumu.

Ņemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 445. plenārajā sesijā, kas notika 2008. gada 28. un 29. maijā (29. maija sēdē), iecēla Pezzini kgu par galveno ziņotāju un vienbalsīgi pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Komiteja atzinīgi vērtē to, ka komitoloģijas sistēmā ievieš regulatīvo procedūru ar kontroli un četros dokumentos apkopotās direktīvas un regulas ierosināts pielāgot minētajai procedūrai.

1.2 Komiteja konstatē, ka Komisijas priekšlikums steidzami grozīt atsevišķus tiesību aktus ⁽¹⁾ atbilst Lēmumam 2006/512/EK un kopīgajai deklarācijai gan par sarakstu, kurā minēti pēc iespējas ātrāk saskaņojamie tiesību akti, gan arī par laika ierobežojumu atcelšanu Komisijai piešķirto ieviešanas pilnvaru izmantošanas gadījumā.

1.3 Komiteja iesaka savlaicīgi, proti, pirms Lisabonas līguma stāšanās spēkā, pieņemt regulas, ar ko tiesību aktus pielāgo Lēmumam 2006/512/EK.

1.4 Komiteja atgādina, ka Lisabonas līgumā ir noteikta jauna tiesību aktu hierarhija, izšķirot leģislatīvus aktus, deleģētus aktus un īstenošanas aktus, un Parlamentam un Padomei ir piešķirtas vienlīdzīgas tiesības noteikt minēto tiesību aktu kontroles kārtību.

1.5 Komiteja uzsver, ka svarīgi ir šādi aspekti:

- Eiropas Parlamenta (EP) pilnīga līdzdalība;
- minēto procedūru uzlabošana un vienkāršošana;
- plašākas informācijas sniegšana Eiropas Parlamentam, ja runa ir par komitejām un pasākumiem, kas veikti visos iepriekšējos procedūras posmos;
- apstiprinājums par laika ierobežojumu atcelšanu tādu ieviešanas pilnvaru gadījumā, kas paredzētas saskaņā ar koplēmuma procedūru un Lamfalusi (*Lamfalussy*) procedūru pieņemtajos tiesību aktos.

1.6 Komiteja uzsver, ka ir svarīgi, lai komitoloģijas procedūra būtu pēc iespējas pārredzamāka un saprotamāka ES iedzīvotājiem, jo īpaši šo tiesību aktu tiešajiem adresātiem.

1.7 Komiteja atgādina, ka pilnībā jāpiemēro Lisabonas līguma 8.a pants, kas paredz lēmumu pieņemšanu iedzīvotājiem vistuvākajā līmenī, tādējādi nodrošinot pilnīgu informācijas pieejamību iedzīvotājiem un pilsoniskajai sabiedrībai.

1.8 Komiteja aicina izvērtēt jaunās procedūras piemērošanas ietekmi un Parlamentam, Padomei un Komitejai regulāri ziņot par iedarbību, pārredzamību un informācijas izplatīšanu.

⁽¹⁾ COM(2006) 901 galīgā redakcija līdz COM(2006) 926 galīgā redakcija.

2. Ievads

2.1 Padome 2006. gada 17. jūlijā ⁽²⁾ grozīja lēmumu, ar ko nosaka Komisijai piešķirto ieviešanas pilnvaru īstenošanas kārtību, līdzšinējo sistēmu ⁽³⁾ papildinot ar jaunu procedūru — regulatīvo procedūru ar kontroli. Šī procedūra likumdevējam sniegs iespēju iebilst pret tādu "gandrīz tiesību aktu" pieņemšanu, t.i., vispārēja rakstura pasākumu pieņemšanu, kas "groza" nebūtiskus koplēmuma procedūrā pieņemta pamataakta noteikumus, katru reizi, kad likumdevējs uzskatīs, ka ar projektu tiek pārsniegtas tiesību pamatāktā paredzētās ieviešanas pilnvaras vai ka projekts neatbilst attiecīgā tiesību akta mērķim vai saturam, vai arī nav ievēroti subsidiaritātes un proporcionalitātes principi.

2.2 Runa ir par tipisku pasākumu komitoloģijas procesā — jēdziens, ar ko apzīmē procedūras, kas saskaņā ar EK dibināšanas līguma 202. pantu Komisijai ļauj izmantot tai piešķirtās tiesības īstenot Kopienas tiesību aktus, t.i., Parlamenta un Padomes vai tikai Padomes tiesību aktus, kuri pieņemti saskaņā ar vienu no EK dibināšanas līgumā paredzētajām lēmumu pieņemšanas procedūrām (apspriešanās, koplēmuma procedūra, sadarbība, piekrišana).

2.3 Piecas komitoloģijas procedūras (apspriešanās, pārvaldība, reglamentēšana, reglamentēšana ar kontroli un aizsardzības pasākumi) ir noteiktas Padomes Lēmumā 1999/468/EK, kas grozīts ar Lēmumu 2006/512/EK, un paredz, ka īstenošanas pasākumu projektus Komisija iesniedz komitejām, kurās darbojas dalībvalstu ierēdņi.

2.4 Eiropas Parlaments, Padome un Komisija 2006. gada oktobrī pieņēma kopīgu deklarāciju ⁽⁴⁾, kurā ir uzskaitīti dažādi spēkā esoši tiesību akti, kas pirmām kārtām jāpielāgo ar jaunās procedūras starpniecību. Atzinīgi vērtējams ir tas, ka pieņemts Padomes Lēmums 2006/512/EK, ar ko Lēmumā 1999/468/EK iekļauj jaunu procedūru (tā saukto regulatīvo procedūru ar kontroli), kas likumdevējam ļauj kontrolēt, kā tiek pieņemti "kvazinormatīvi" pasākumi, ar ko īsteno saskaņā ar koplēmuma procedūru pieņemtus tiesību aktus.

2.5 Neraugoties uz likumdevēju iestāžu īpašajām tiesībām, Parlaments un Padome atzīst, ka atbilstīgi labas likumdošanas principiem jānodrošina, ka Komisijai piešķir ieviešanas pilnvaras bez laika ierobežojuma. Tomēr gadījumā, ja nepieciešami pielāgojumi, minētās iestādes uzskata, ka, nosakot klauzulu, kas paredz Komisijas priekšlikumu iesniegšanu, lai pārskatītu vai atceltu noteikumus saistībā ar ieviešanas pilnvaru piešķiršanu, varētu pastiprināt likumdevēja veikto kontroli.

⁽²⁾ Lēmums 2006/512/EK (OV L 200, 22.7.2006.).

⁽³⁾ Lēmums 1999/468/EK (OV L 184, 17.7.1999.).

⁽⁴⁾ OVC 255, 21.10.2006.

2.6 Tiklīdz jaunā procedūra stājas spēkā, to piemēro tādu "kvazinormatīvu" pasākumu gadījumā, kas paredzēti tiesību aktos, kurus pieņem saskaņā ar koplēmuma procedūru; tas attiecas arī uz tiesību aktiem, ko turpmāk pieņems finanšu pakalpojumu jomā (Lamfalisi tiesību akti ⁽⁵⁾).

2.7 Lai jauno procedūru attiecinātu uz spēkā esošiem tiesību aktiem, kas pieņemti ar koplēmuma procedūru, tie ir jāpielāgo ar attiecīgo procedūru starpniecību, lai Lēmuma 1999/468/EK 5. pantā paredzētās regulatīvās procedūras vietā izmantotu regulatīvo procedūru ar kontroli ikreiz, kad runa ir par pasākumiem, uz ko attiecas šī procedūra.

2.8 Komisija 2006. gada decembrī pieņēma attiecīgus 25 priekšlikumus ⁽⁶⁾, par kuriem Komiteja ir izstrādājusi atzinumu ⁽⁷⁾.

2.8.1 Ja pamatā, kas pieņemts saskaņā ar Līguma 251. pantā noteikto procedūru, paredzēts pieņemt vispārīgus pasākumus, ar ko groza nebūtiskus minētā tiesību akta noteikumus, tostarp svītrojot dažus nebūtiskus noteikumus vai papildus iekļaujot jaunus nebūtiskus noteikumus, tad šādos pasākumus pieņem atbilstīgi regulatīvajai procedūrai ar kontroli.

2.8.2 Pieņemamo pasākumu projektu Komisijas pārstāvis iesniedz regulatīvajai kontroles komitejai, kurā ir pārstāvētas dalībvalstis un kuras priekšsēdētājs ir Komisijas pārstāvis.

2.8.3 Ja Komisijas paredzētie pasākumi atbilst komitejas atzinumam, tad izmanto šādu procedūru:

- Komisija nekavējoties iesniedz pasākumu projektu kontrolei Eiropas Parlamentā un Padomē;
- Eiropas Parlaments, lēmumu pieņemot ar deputātu vairākumu, vai Padome, lēmumu pieņemot ar kvalificētu balsu

⁽⁵⁾ Tā sauktā Lamfalisi procedūra ir lēmumu pieņemšanas procedūra, ko izmanto, lai pieņemtu un īstenotu Kopienas tiesību aktus finanšu pakalpojumu jomā (vērtspapīri, bankas un apdrošināšana). Minētā procedūra paredz galvenokārt četrus lēmumu pieņemšanas posmus:

- pirmais posms ir pats likumdošanas process (regulu un direktīvu pieņemšana saskaņā ar koplēmuma procedūru). Ja runa ir par vērtspapīru jomu, šajā posmā Komisija pirms likumdošanas priekšlikuma izvirzīšanas konsultējas ar Eiropas Vērtspapīru komiteju (EVK), kurā ir pārstāvji no katras dalībvalsts;
- otrajā posmā runa ir par īstenošanas noteikumiem, ko, pamatojoties uz tiesību aktā piešķirtajām pilnvarām, Komisija izstrādā saskaņā ar regulatīvo procedūru (tagad — regulatīvā procedūra ar kontroli). Šajā posmā Komisija, pamatojoties uz tehnisko atzinumu, ko izstrādā Eiropas Vērtspapīru regulatoru komiteja (EVRK), kurā ir pārstāvētas attiecīgās dalībvalstu reglamentējošās un uzraudzības iestādes, sagatavo īstenošanas pasākumu projektu un to iesniedz Eiropas Vērtspapīru komitejai (EVK), kura sniedz savu atzinumu;
- trešajā lēmumu pieņemšanas posmā, ja runa par vērtspapīru jomu, EVRK neformāli saskaņo dalībvalstu reglamentējošo un uzraudzības iestāžu pasākumus vērtspapīru jomā, lai nodrošinātu pirmajos divos posmos pieņemto noteikumu vienotu un saskaņotu īstenošanu;
- ceturtajā lēmumu pieņemšanas posmā ar dalībvalstu legislatīvo un administratīvo pasākumu starpniecību notiek Kopienas tiesību aktu īstenošana un to uzraudzība no Eiropas Komisijas puses.

⁽⁶⁾ COM(2006) 901 galīgā redakcija līdz COM(2006) 926 galīgā redakcija.

⁽⁷⁾ EESK 2007. gada 14. marta atzinums CESE 418/2007 (ziņotājs — Retureau kgs).

vairākumu, var iebilst pret attiecīgā Komisijas projekta pieņemšanu, tomēr abām minētajām iestādēm jāpamato savs lēmums;

- ja Parlaments vai Padome trīs mēnešu laikā pēc priekšlikuma iesniegšanas pauz iebildumus pret pasākumu projektu, tad šos pasākumus Komisija nepieņem. Šādā gadījumā Komisija var iesniegt komitejai priekšlikumu projektu, kas ir grozīts, vai likumdošanas priekšlikumu, kurš izstrādāts, pamatojoties uz Līgumu;
- ja šā termiņa beigās ne Eiropas Parlaments, ne Padome neiebilst pret pasākumu projektu, Komisija pieņem pasākumus.

2.8.4 Ja Komisijas paredzētie pasākumi neatbilst komitejas atzinumam vai atzinums netiek sniegts, tad izmanto šādu procedūru:

- Komisija nekavējoties iesniedz Padomei priekšlikumu par pieņemamajiem pasākumiem un tajā pašā laikā to nosūta Eiropas Parlamentam;
- divu mēnešu laikā pēc priekšlikuma saņemšanas Padome ar kvalificētu balsu vairākumu pieņem lēmumu par to;
- ja šā termiņa beigās Padome ar kvalificētu balsu vairākumu iebilst pret ierosinātajiem pasākumiem, tad tos nepieņem. Šādā gadījumā Komisija Padomei var iesniegt grozītu priekšlikumu vai likumdošanas priekšlikumu, kurš izstrādāts, pamatojoties uz Līgumu;
- ja Padome paredz pieņemt ierosinātos pasākumus, tad tā nekavējoties tos iesniedz Eiropas Parlamentam. Ja Padome nepieņem lēmumu iepriekšminētajā termiņā, t.i., divu mēnešu laikā, Komisija nekavējoties iepazīstina Parlamentu ar pasākumiem;
- četrus mēnešu laikā pēc priekšlikuma saņemšanas Parlaments, lēmumu pieņemot ar absolūtu balsu vairākumu, var iebilst pret attiecīgo pasākumu pieņemšanu, ja tā lēmums pieņemts šādu iemeslu dēļ:

— ierosinātie pasākumi pārsniedz ieviešanas pilnvaras, kas paredzētas pamatā, tādā,

— pasākumi neatbilst pamatakta mērķim vai saturam,

— nav ievērots subsidiaritātes vai proporcionālātes princips;

- ja šā termiņa beigās Parlaments iebilst pret ierosinātajiem pasākumiem, tad tos nepieņem. Šādā gadījumā Komisija var iesniegt komitejai priekšlikumu projektu, kas ir grozīts, vai likumdošanas priekšlikumu, kurš izstrādāts, pamatojoties uz Līgumu;

— ja šā termiņa beigās Parlaments neiebilst pret ierosinātajiem pasākumiem, tos pieņem attiecīgi Padomei vai Komisija.

2.9 Pašreizējie priekšlikumi regulām paredz pielāgot tiesību aktus, kas pieņemti saskaņā ar Līguma 251. pantā noteikto procedūru, atbilstīgi šādās jomās piemērojamām procedūrām:

lauksaimniecība, nodarbinātība, humanitārā palīdzība, uzņēmumu politika, vide, Eiropas statistika, iekšējais tirgus, veselība un patērētāju aizsardzība, enerģētika un transports, kā arī informācijas sabiedrība.

3. Eiropas Komisijas priekšlikumi

3.1 Ar Komisijas priekšlikumiem paredz grozīt regulas un direktīvas ⁽⁸⁾, uz ko attiecas Līguma 251. pantā noteiktā procedūra, lai tās pielāgotu jaunajām procedūrām, kuras ievieš ar Padomes Lēmumu 1999/468/EK, kas grozīts ar Lēmumu 2006/512/EK.

3.2 Atbilstīgi Kopienas politikas prioritātei uzlabot regulējumu ⁽⁹⁾ runa ir to, ka jāveic pielāgojumi un grozījumi saskaņā ar EK dibināšanas līguma 251. pantu, lai pareizi piemērotu attiecīgo tiesību aktu.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1 Komiteja pilnībā atbalsta likumdošanas un īstenošanas instrumentu nošķiršanu, kas paredzēta Lisabonas līgumā un kas ļaus no jauna definēt deleģētus aktus, sekmēt Kopienas tiesiskā regulējuma vienkāršošanu un pilnveidošanu ⁽¹⁰⁾ un Parlamentam ļaus arī turpmāk demokrātiskā veidā kontrolēt Komisijai piešķirtās ieviešanas pilnvaras.

4.2 Tādēļ Komiteja atbalsta, ka komitoloģijas sistēmā ievieš regulatīvo procedūru ar kontroli, kas ļauj Padomei un Eiropas Parlamentam kontrolēt un veikt iespējamus grozījumus īstenošanas noteikumos, ko Komisija pieņēmusi gadījumos, kad ar tiesību aktu tai ir piešķirtas ieviešanas pilnvaras konkrētās jomās. Komisija tomēr nedrīkst grozīt tiesību aktu saturu.

4.3 Komiteja iesaka savlaicīgi, proti, pirms Lisabonas līguma stāšanās spēkā, pieņemt regulas par četros dokumentos apkopotu direktīvu un regulu pielāgošanu Lēmumam 2006/512/EK.

4.4 Komiteja atgādina, ka Lisabonas līgumā ir noteikta jauna tiesību aktu hierarhija, izšķirot leģislatīvus aktus, deleģētus aktus un īstenošanas aktus ⁽¹¹⁾, tomēr saglabājot pašreizējos terminus (direktīvas, regulas un lēmumi). Parlamentam un Padomei būs vienlīdzīgas tiesības noteikt deleģētu un īstenošanas aktu kontroles kārtību (komitoloģija) ⁽¹²⁾.

4.5 Komiteja uzsver, ka svarīgi ir šādi aspekti:

- pilnībā jāpiedalās EP, kam ir tiesības pēdējā instancē noraidīt lēmumu;
- jāvienkāršo komitoloģijas procedūras un jāsamazina to skaits;
- jāsniedz plašāka informācija Eiropas Parlamentam, ja runa ir par komitejām un pasākumiem, kas veikti visos iepriekšējos procedūras posmos;
- Padomei jāapspriežas ar EP, ja īstenošanas akta projekts nodots Padomei tādēļ, ka radies konflikts starp Komisiju un ekspertu komiteju;
- lielāka nozīme jāpiešķir Eiropas Parlamentam saskaņošanas procedūrā, kas notiek ar EP un Padomes līdzdalību, ja EP sniedz negatīvu atzinumu;
- jāapstiprina laika ierobežojumu atcelšana tādu ieviešanas pilnvaru gadījumā, kas paredzētas saskaņā ar koplēmuma procedūru un Lamfāliši procedūru pieņemtajos tiesību aktos.

4.6 Saskaņā ar agrāk teikto Komiteja vēlreiz apstiprina, ka "komitoloģijas procedūrām, kurās iesaistās vienīgi Komisijas un dalībvalstu pārstāvji un kuras atkarībā no izveidotās komitejas veida ir paredzētas pārvaldībai, konsultācijai vai noteikumu ieviešanai, kas izriet no tiesību aktu uzraudzības un piemērošanas, jābūt pārredzamākām un saprotamākām Eiropas teritorijā dzīvojošām personām, īpaši tām, uz kurām šie akti attiecas" ⁽¹³⁾.

4.7 Šajā sakarā Komiteja atgādina, ka pilnībā jāpiemēro Lisabonas līguma 8. a pants, kas paredz lēmumu pieņemšanu iedzīvotājiem vistuvākajā līmenī, tādējādi nodrošinot, ka Kopienas tiesību akti ir pēc iespējas pārredzamāki un pieejamāki iedzīvotājiem un pilsoniskajai sabiedrībai.

4.8 EESK uzskata, ka jāizvērtē jaunās procedūras piemērošanas ietekme un Parlaments, Padome un Komiteja regulāri jāinformē par to, cik iedarbīga, pārredzama un izplatīta ir lietotājiem draudzīga pieejamā informācija par visiem deleģētiem Kopienas tiesību aktiem, lai varētu uzraudzīt to īstenošanu, kas nozīmē gan reglamentēšanu, gan arī pareizu ieviešanu.

Briselē, 2008. gada 29. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

⁽⁸⁾ Sal. COM(2007) 740 galīgā redakcija, 6. punkts "Kopējais saraksts".

⁽⁹⁾ Sal. EESK 2005. gada 28. septembra atzinums CESE 1068/2005 (ziņotājs — *Retureau* kgs) un EESK 2005. gada 6. oktobra atzinums CESE 1069/2005 (ziņotājs — *Van Iersel* kgs).

⁽¹⁰⁾ Sal. EP 2008. gada 18. februāra ziņojums par Lisabonas līgumu, ziņotāji — *Íñigo Méndez De Vigo* kgs (PPE/DE, ES) un *Richard Corbett* kgs (PSE, UK).

⁽¹¹⁾ Līguma par Eiropas Savienības darbību 249.–249. d pants.

⁽¹²⁾ Līguma par Eiropas Savienības darbību 249. b un 249. c pants.

⁽¹³⁾ Atzinums OV C 161, 13.7.2007., 48. lpp., (ziņotājs — *Retureau* kgs).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību” (kodificēta versija)

COM(2008) 98 galīgā redakcija — 2008/0037 (COD)

(2008/C 224/08)

2008. gada 22. aprīlī saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 95. pantu Eiropas Padome nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību” (kodificēta versija).

Tā kā priekšlikuma saturs ir pilnībā pieņemams un attiecībā uz to nav nepieciešami nekādi Komitejas komentāri, Komiteja 445. plenārsesijā, kas notika 2008. gada 28. un 29. maijā (29. maija sēdē), ar 80 balsīm par un 3 atturoties, nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu.

Briselē, 2008. gada 29. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Zaļā grāmata “Ceļā uz jaunu pilsētu mobilitātes kultūru””

COM(2007) 551 galīgā redakcija

(2008/C 224/09)

Eiropas Komisija saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2007. gada 25. septembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Zaļā grāmata “Ceļā uz jaunu pilsētu mobilitātes kultūru””.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2008. gada 8. maijā. Ziņotājs — *Hernández Bataller* kgs, līdzziņotājs — *Barbadillo López* kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 445. plenārajā sesijā, kas notika 2008. gada 28. un 29. maijā (29. maija sēdē), vienbalsīgi pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

un pasažieru drošībai, kā arī veicinot riteņbraukšanu un kājāmīšanu.

1.1 EESK uzskata, ka jānosaka pilsētu mobilitātes politikas prioritātes, jo īpaši saistībā ar pilsētu plānošanu, informācijas sabiedrību un informācijas tehnoloģijām, kā arī labu praksi, īpaši pievēršoties gājēju un riteņbraucēju zonu izveidei, kā arī integrētas pieejas izmantošanai infrastruktūras jautājumos.

1.3 Tādēļ, pamatojoties uz konsekventu un racionālu teritorijas un pilsētvides plānošanu, jāveic atbilstīga un koncentrēta pilsētu plānošana, lai samazinātu individuālo motorizēto transporta līdzekļu pieprasījumu.

1.2 EESK atbalsta Komisiju un pauž cerību, ka tā sekmēs mobilitāti veicinošus pasākumus Kopienas līmenī, galvenokārt dodot priekšroku augstas kvalitātes kolektīvajam transportam

1.4 EESK uzskata, ka neatkarīgi no citiem paredzētajiem pasākumiem, jāgroza Direktīva 85/377/EKK un Direktīva 2001/42/EK, ņemot vērā šajā atzinumā paustās piezīmes.

1.5 EESK atbalsta, lai, veicot publiskos iepirkumus, tiktu sekmēti “zaļie pirkumi” infrastruktūrām, ko finansē no Eiropas programmām, un lai pastāvošie šķēršļi tiktu novērsti.

1.6 Eiropas pilsētu mobilitātes novērošanas centra izveidei būtu pievienotā vērtība, jo tas ļautu apkopot datus un tiktu veicināta pieredzes apmaiņa.

1.7 EESK uzskata, ka Eiropas līmenī ir jānosaka vispārējs regulējums, kas ļauj saskaņot tarifu noteikšanas kritērijus un statistikas datus.

2. Ievads

2.1 Pēdējos gados kopumā ir strauji pieaugusi satiksmes intensitāte kā pilsētās, tā arī ārpus tām un bieži bija vērojamas būtiskas pārmaiņas transporta veidu sadalījumā: gan absolūtā, gan salīdzinošā izteiksmē cilvēki arvien biežāk izmanto automašīnas un arvien retāk — sabiedrisko transportu.

2.2 Eiropas Komisija, 2006. gadā iepazīstinot ar Transporta baltās grāmatas vidusposma pārskatu⁽¹⁾, paziņoja par savu nodomu publicēt zaļo grāmatu par pilsētas transportu⁽²⁾; pēdējos mēnešos tā ir veikusi plašu sabiedrisko apspriešanu, kurā arī EESK ir paudusi savu viedokli.

2.2.1 EESK uzskata, ka Kopienas rīcība pilsētas mobilitātes jomā ir nepieciešama un lietderīga, un uzskata, ka lēmumu pieņemšanai Kopienas līmenī⁽³⁾ ir Eiropas pievienotā vērtība, kas var izpausties dažādos obligātos vai neobligātos pasākumos.

3. Zaļās grāmatas “Ceļā uz jaunu pilsētu mobilitātes kultūru” kopsavilkums

3.1 Komisijas organizētā apspriešana apstiprināja lielās cerības uz to, ka tiks izstrādāta patiesa Eiropas pilsētu mobilitātes politika.

3.2 Jaunās pilsētu mobilitātes koncepcijas pamatā ir optimāls visu transporta veidu izmantojums, kā arī komodalitāte starp dažādiem kolektīvā transporta veidiem (vilciens, tramvajs, metro, autobuss, taksometrs) un dažādiem individuālās pārvietošanās veidiem (automašīna, velosipēds, iešana kājām u.c.).

3.3 Pilsētu mobilitāti uzskata par svarīgu izaugsmes un nodarbinātību veicinošu faktoru, kas būtiski ietekmē ilgtspējīgu attīstību ES.

3.4 Eiropas pievienotā vērtība varēs izpausties dažādos veidos: sekmējot paraugprakses apmaiņu visos līmeņos (vietējā, reģionālajā un valstu); nosakot un vajadzības gadījumā saskaņojot vienotu standartu definīcijas, sniedzot finansiālo palīdzību tiem, kam tā visvairāk nepieciešama, atbalstot pētījumus, kuru

rezultātā izstrādātie lietojumi uzlabo vidi un mobilitātes drošību, vienkāršojot tiesību aktus un dažos gadījumos atceļot spēkā esošos noteikumus un ieviešot jaunus.

3.5 Zaļās grāmatas 25 jautājumos ir aplūkotas iespējas, kā pilsētas var risināt grūtības saistībā ar raitāku satiksmi, veidot ekoloģiskākas pilsētas; nodrošināt viedāku, pieejamāku un drošāku pilsētas transportu, radīt jaunu pilsētu mobilitātes kultūru un piešķirt tam nepieciešamos līdzekļus. Diemžēl Komisija neizvirza priekšlikumus par pilsēttransportam paredzētu konkrētu vertikālu un horizontālu pasākumu klāstu.

4. Atbildes uz Zaļajā grāmatā uzdotajiem jautājumiem

Mēs esam tiekušies atbildēt uz visiem Komisijas formulētajiem jautājumiem.

4.1 1. jautājums. *Vai būtu jāievieš “progresīvās pilsētas” nosaukums, kuru piešķirtu pilsētām, tādējādi paužot atzinību par ieguldījumiem centieniem sastrēgumu novēršanā un dzīves apstākļu uzlabošanā?*

4.1.1 EESK uzskata, ka varētu ieviest marķēšanas sistēmu, kurā ir ņemtas vērā jau esošās sistēmas un kas būtu ar tām savietojama.

4.1.2 Kopienas līmenī Komisijai būtu objektīvi jāizskata konkrēti efektivitātes rādītāji, plānošana un attīstība, izveidojot saskaņotu pamatprincipu kopumu.

4.1.3 Tāpat varētu izveidot veicinošas brīvprātīgas kvalitātes atzīšanas sistēmas, kas līdzinās, piemēram, tūrisma politikā izmantotajām sistēmām.

4.1.4 Jebkurā gadījumā ieviesto sistēmu pamatā jābūt objektīviem un pārskatāmiem kritērijiem, tās ir regulāri jāizvērtē un vajadzības gadījumā jāpārskata, kā arī jānodrošina to pietiekama publicitāte.

4.2 2. jautājums. *Kādi pasākumi jāievieš, lai iešana kājām un braukšanu ar velosipēdu būtu reāla alternatīva privātā auto izmantošanai?*

4.2.1 Ņemot vērā to īpatsvaru mobilitātē, kopumā “iešanu kājām” un braukšanu ar velosipēdu nevar uzskatīt par alternatīvu privātā transportlīdzekļa lietošanai, izņemot gadījumu, ja darbavieta ir ļoti tuvu dzīvesvietai un meteoroloģiskie apstākļi ir piemēroti. Turklāt braukšana ar velosipēdu nav universāls pārvietošanās veids, jo to nevar izmantot cilvēki ar ierobežotām pārvietošanās spējām, cilvēki ar invaliditāti, mazi bērni un vecāka gadagājuma cilvēki. Tomēr dažās pilsētās iešana kājām vai braukšana ar velosipēdu kopā ar kolektīvo transportu var būt alternatīvs risinājums.

⁽¹⁾ COM(2006) 314 galīgā redakcija, Komisijas paziņojums Padomei un Eiropas Parlamentam “Eiropas dinamisma saglabāšana — ilgtspējīga attīstība mūsu kontinentā. Eiropas Komisijas 2001. gadā publicētās Transporta baltās grāmatas vidusposma pārskats”.

⁽²⁾ Atzinums par tematu “Transports pilsētu un lielpilsētu teritorijās”, OV C 168, 27.7.2007., 74. lpp., (ziņotājs — Ribbe kgs).

⁽³⁾ Ņemot vērā Kopienas dibināšanas līguma 30. protokolu par subsidiaritātes principa un proporcionālītātes principa piemērošanu un Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas starpiestāžu 1993. gada 25. oktobra nolīgumu.

4.2.2 Pašvaldībām būtu jāizstrādā ilgtspējīga pilsētas transporta plāni, kuros tiktu paredzēta velosociālu ierīkošana, par obligātu mērķi izvirzot tādu videi draudzīgu transporta veidu izmantošanu, kas atbilst minimālajām Eiropas prasībām, kuras vēl jānosaka. Šajos plānos jārisina jautājums par situācijām, kas apdraud gājēju drošību, un jācenšas izvairīties no pretrunām starp dažādiem transporta veidiem.

4.2.3 Lai to panāktu, būtu jāievieš kvantitatīvs mērķis nolūkā palielināt sabiedriskā transporta un velosociālu izmantotāju, kā arī kājāmgājēju skaitu. Ja šāda veida plāni nav izstrādāti, pašvaldībām nevajadzētu piešķirt finansiālu palīdzību no Kopienas fondiem. Komisijai būtu arī jāpārbauda, kā minētajos plānos ir ņemtas vērā zaļās zonas un velosociāli.

4.3 3. jautājums. *Kas būtu jā dara, lai sekmētu pāreju no viena transporta veida uz citu ilgtspējīgāku transportu pilsētās?*

4.3.1 Risinājumi galvenokārt ir atkarīgi no pilsētu lieluma (platības un iedzīvotāju skaita), jo būtu jāuzsver, ka piesārņojums rodas ne tikai transporta, bet arī sliktā teritoriālā plānojuma dēļ.

4.3.2 Ņemt vērā problēmu un tās iespējamās risinājumus pilsētu un teritoriālajā plānošanā; pilsētu nomalēs izveidot drošas sabiedriskās autostāvvietas; kolektīvajam transportam izveidot ceļu tīklus, kas savstarpēji savienotu dažādus transporta veidus (stāvvietas, dzelzceļš un metro), būvēt terminālus savietojamības sekmēšanai, lai atvieglotu pārsēšanos, kā arī uzlabot pakalpojumu kvalitāti, padarot kolektīvo transportu pievilcīgu lietotājiem.

4.3.3 Attiecībā uz kravu pārvadājumiem Komisijai būtu jāveicina paraugprakses apmaiņa pilsētu loģistikas jomā, piemēram, Itālijas pilsētā Sjēnā atļaujas kravu pārvadājumiem tiek izsniegtas tikai uz noteiktu laiku.

4.4 4. jautājums. *Kā varētu vēl lielākā mērā sekmēt tīru un energoefektīvu tehnoloģiju izmantojumu pilsētas transportā?*

4.4.1 Transportam piemērojot tādu jaunu tehnoloģiju iegādi, ieviešanu un izmantošanu veicinošu nodokļu politiku, kas ļauj samazināt piesārņojumu un taupīt enerģiju.

4.4.2 Vācot informāciju par vides stāvokli pilsētās: aprēķinot transporta radītās emisijas uz vienu iedzīvotāju un organizējot ikgadējas rezultātu izplatīšanas kampaņas.

4.5 5. jautājums. *Kā varētu sekmēt vides prasībām atbilstošu iepirkumu veikšanu?*

4.5.1 Veicinot "zaļo pirkumu" izmantošanu, piešķirot līdzekļus infrastruktūrām, ko finansē no Eiropas programmām, un novēršot pastāvošos šķēršļus. (*)

(*) Skat. tematu EKT "Concordia BUS" un tajā izmantotos kritērijus.

4.5.2 Kopienas līmenī būtu jānosaka vienoti noteikumi, vajadzības gadījumā tos saskaņojot.

4.6 6. jautājums. *Vai jāievieš kritēriji un vadlīnijas "zaļo zonu" definēšanai un ar tām saistītajiem ierobežojošiem pasākumiem? Kā vislabāk nodrošināt šādu zonu atbilstību brīvās aprites principam? Vai attiecībā uz "zaļo zonu" izveides noteikumiem, kurus nosaka vietējā mērogā, būtu jāparedz to pārrobežu īstenošana?*

4.6.1 EESK uzskata, ka piekļuve minētajām zonām būtu būtiski jāierobežo. Tomēr ir jāveic saskaņošana, lai novērstu situāciju, kad tiesību aktos pastāvošo atšķirību dēļ tiek ierobežota personu pārvietošanās brīvība un nevajadzīgi mazināta mobilitāte pilsētās.

4.7 7. jautājums. *Kā būtu iespējams veicināt ekoloģisku braukšanas veidu?*

4.7.1 Obligatājos autovadītāju apmācības programmās sākotnējās kvalifikācijas iegūšanai un tālākajā apmācībā būtu jāpievērš atbilstīga uzmanība ekoloģiskam braukšanas veidam, kā arī jānosaka nodokļu samazinājums uzņēmumiem, kas veic braukšanas veida kontroles un novērtēšanas pasākumus. Varētu grozīt direktīvu par transportlīdzekļu vadīšanas atļaujām, lai iekļautu minētos kritērijus.

4.8 8. jautājums. *Vai būtu jāizstrādā labāki ceļotāju informācijas pakalpojumi?*

4.8.1 Jā, attiecībā uz pasažieru drošību, transporta gaidīšanas laiku un galamērķiem, pasažieru izturēšanos ārkārtas situācijās, kā arī uz visām satiksmes iespējām un apstākļiem.

4.9 9. jautājums. *Kādas turpmākas darbības būtu vajadzīgas, lai nodrošinātu ITS lietojumu saskarnes un savietojamības standartizāciju pilsētās? To īstenojot, kādas būtu prioritārās rīcības jomas?*

4.9.1 Jānodrošina dažādu ITS (viedo transporta sistēmu) pilnīga savstarpēja atbilstība, lai varētu izmantot dažādas tehnoloģijas, jo īpaši attiecībā uz dažādām braukšanas biļetēm, kas atvieglotu pārsēšanos un paātrinātu piekļuvi transportlīdzekļiem, tādējādi palielinot ceļošanas ātrumu sabiedriskajā transportā. Būtiski svarīgi ir veidot tādas ITS, kurās var integrēt jaunas tehnoloģijas, lai tādējādi tās ātri nenovecotu un atbilstīgi atmaksātos.

EESK uzskata, ka satiksmes uzlabošanai un labākai transporta organizācijai būtu jāizmanto informācijas un komunikācijas tehnoloģijas.

4.10 10. jautājums. *Attiecībā uz ITS — kā varētu uzlabot informācijas un paraugprakses apmaiņu starp visām iesaistītajām personām?*

4.10.1 ITS jomā publicējot digitālu labas prakses katalogu, ko regulāri atjaunotu un kas būtu pieejams tiešsaistē.

4.11 11. jautājums. *Kā Eiropas pilsētās varētu uzlabot kolektīvā transporta kvalitāti?*

4.11.1 Ar tarifu integrācijas sistēmas palīdzību izveidojot dažādas kolektīvā transporta pakalpojumu koordinācijas struktūras, nodrošinot labāku ritošo sastāvu (kas rada mazāku piesārņojumu un ir piemērots cilvēkiem ar ierobežotām pārvietošanas iespējām), palielinot reisu skaitu un biežumu, lai samazinātu gaidīšanas laiku pasažieriem, izveidojot autobusu platformas (lielāka drošība, ērtība un ātrums, mazāks enerģijas patēriņš, kas nozīmē piesārņojuma samazināšanos), būvējot terminālus, lai atvieglotu pārsēšanos, uzlabojot nozarē strādājošo apmācību, labāk informējot un izglītojot pasažierus, veidojot infrastruktūras, lai atbilstīgi regulētu tranzīta satiksmi pilsētās, būvējot stāvlaukumus "noliec un brauc!" (*park-and-ride*), kā arī veicinot to izmantošanu, ar luksoforu palīdzību nosakot prioritātes sabiedriskajam transportam, izveidojot piemērotas un drošas pasažieru iekāpšanas un izkāpšanas vietas.

4.11.2 Viens no efektīvākajiem instrumentiem šajā jautājumā būtu mobilitāti veicinošu plānu, programmu un projektu ietekmes novērtējums.

4.11.3 Šajā sakarā jānorāda uz Eiropas Tiesas spriedumu (C-332/04) par ietekmes uz vidi novērtējuma trūkumu kādam tirdzniecības un atpūtas centra būvniecības projektam pilsētas zonā — konkrētajā gadījumā nepieciešamību veikt ietekmes uz vidi novērtējumu noteica prognozes par centra lietotāju skaitu, kam būtu piekļuve ar privāto transportu.

4.11.4 Tādēļ spēkā esošajās direktīvās varētu ieviest trīs veidu grozījumus.

4.11.4.1 Pirmkārt, Direktīvas 85/337/EKK par dažu sabiedrisku un privātu projektu ietekmes uz vidi novērtējumu III pielikumā ir paredzēti kritēriji, kas jāpiemēro dalībvalstīm, lai noteiktu dažu projektu ievērojamo ietekmi uz vidi.

Mēs ierosinām III pielikuma 1. punktā iekļaut jaunu ievilkumu, skaidri norādot uz mobilitātes kartes izmantošanu (paredzamo lietotāju skaitu, dzīvesvietu...).

4.11.4.2 Otrkārt, direktīvas IV pielikumā ir noteikts, kāda informācija noteikti jāiekļauj vides ziņojumā.

EESK ierosina:

a) IV pielikuma 4. punktā iekļaut jaunu ievilkumu vai arī grozīt trešo ievilkumu, īpaši minot emisijas, kuras rada objektu lietotāju transportlīdzekļi;

b) papildināt IV pielikuma 5. punktu, paredzot izvērtēt ne tikai projekta izpildi, bet arī objektu turpmāku darbību un stāvokļa uzlabošanas pasākumus saistībā ar objektu lietotāju transportlīdzekļu radītajām emisijām.

Visbeidzot, atbilstīgi minētajam būtu jāgroza Direktīvas 85/337/EKK III pielikuma 1. punkts un IV pielikuma 4. un 5. punkti.

4.11.4.3 Treškārt, Direktīvā 2001/42/EK par noteiktu plānu un programmu ietekmes uz vides novērtējumu varētu iekļaut līdzīgus grozījumus (vides ziņojumā iekļaujамie obligātie kritēriji un informācija par mobilitāti un transporta veidiem). Šajā gadījumā atbilstīgi norādītajam jāņem vērā plānu ietekme uz mobilitāti, galvenokārt I pielikuma f) punktā un II pielikuma 2. punktā.

4.12 12. jautājums. *Vai vajadzētu pilsētās izveidot braukšanas joslas, kas būtu speciāli paredzētas kolektīvajam transportam?*

4.12.1 Jā, minētais līdzeklis ir pilnīgi nepieciešams un tas ievērojami ietekmē mobilitāti. Veidojot kolektīvajam transportam paredzētas braukšanas joslas un platformas, tiek nodrošināta lielāka drošība, ātrums, sastrēgumu samazināšana, mazāks enerģijas patēriņš, kā arī lielākas ērtības pasažieriem. Minētais līdzeklis palīdz privāto automobiļu lietotājus piesaistīt kolektīvajam transportam.

4.13 13. jautājums. *Vai Eiropas harta par pasažieru tiesībām un pienākumiem kolektīvajā transportā būtu vajadzīga?*

4.13.1 Pasažieru tiesību un pienākumu nostiprināšanai ir būtiska nozīme, lai tiktu uzlabota kolektīvā transporta pakalpojumu kvalitāte (biežums, precizitāte, ērtības visām pasažieru kategorijām, drošība, cenu politika utt.). Komiteja uzsvērti atbalsta hartas pieņemšanu, taču vienmēr ņemot vērā katra atsevišķa transporta veida iezīmes, īpaši tad, ja tie kopīgi izmanto infrastruktūras.

4.13.2 Ņemot vērā tiesību normu sadrumstalotību dažādos tiesību aktos un attiecībā uz dažādiem transporta veidiem, visas kolektīvā transporta pasažieru tiesības un pienākumi būtu jāapvieno "tiesību hartā", paredzot dalībvalstīm arī iespēju to papildināt un, īstenojot pašregulāciju, noteikt rīcības kodeksus⁽⁵⁾, kuru ir parakstījuši ekonomikas dalībnieki un organizēta pilsoniskā sabiedrība (patērētāju, vides, darba devēju, arodbiedrību apvienības utt.). EESK uzsver, ka ir būtiski svarīgi nodrošināt dialogu starp minētajām apvienībām un kolektīvā transporta uzņēmumiem, galvenokārt, lai uzlabotu pakalpojumu kvalitāti.

Tādējādi Kopienas līmenī tiktu pārstrādātas un konsolidētas dažādos tiesību aktos noteiktās tiesības, savukārt dalībvalstis un pilsoniskās sabiedrības organizācijas veiktu papildu pasākumus. EESK uzsver, ka ir jāizveido elastīgi un vienkārši instrumenti un mehānismi, kas nodrošina pasažieru tiesību efektīvu ievērošanu.

4.14 14. jautājums. *Kādi būtu iespējamie pasākumi, lai gan pētījumos, gan pilsētu mobilitātes plānošanā sekmīgāk integrētu pasažieru un kravu pārvadājumus?*

4.14.1 Izstrādājot lielpilsētu mobilitātes plānus, būtu jāņem vērā gan pasažieru, gan kravas transports, un jāpanāk sekmīga kravu piegādes loģistika, neierobežojot personu mobilitāti.

4.14.2 Tādēļ ir jāpalielina tā personāla skaits, kas pārrauga vietas, kuras paredzētas iekraušanas uz izkraušanas operāciju veikšanai.

4.14.3 Izveidot mehānismus, kas atvieglo un uzlabo kārtību, kādā tiek ziņots par pārkāpumiem, lai nepareizi novietots transportlīdzeklis pēc iespējas ātrāk atbrīvotu rezervēto vietu, kuru atkal varētu izmantot paredzētajā nolūkā.

4.14.4 Izveidot efektīvus mehānismus pārkāpēju sodīšanai, sākot ar transportlīdzekļa aizvešanu līdz soda faktiskai samaksāšanai.

4.14.5 Veikt iedzīvotāju informēšanas un izpratnes veidošanas kampaņas, lai nodrošinātu sabiedrības atbalstu un veicinātu sadarbību izvirzīto mērķu sasniegšanā. Viens no minētās kampaņas mērķiem būtu panākt tirdzniecības uzņēmumu īpašnieku līdzdalību iekraušanas un izkraušanas vietu pārraudzībā, pārliecinot viņus, ka transportlīdzekļu novietošana neatļautās vietās var kaitēt viņu uzņēmuma darbībai.

4.14.6 Ierobežot stāvēšanas laiku kravas iekraušanai un izkraušanai paredzētajās vietās, pielāgojot to vairumā gadījumu nepieciešamajam kravas izkraušanai un iekraušanai izmantotajam laikam. Varētu paredzēt iespēja lūgt īpašas atļaujas pagarināt stāvēšanas laiku — tādējādi ņemot vērā to, ka zināma veida transportam, piemēram, transportam, kas nodrošina pārcelšanās pakalpojumus, preču iekraušanai un izkraušanai ir

laikietilpīgāka. Varētu arī noteikt konkrētas laika nišas kravu iekraušanai un izkraušanai.

4.15 15. jautājums. *Kā iespējams panākt sekmīgāku pilsētu un starppilsētu transporta koordinēšanu un zemes ierīcību? Kāda veida organizatoriskā struktūra būtu piemērota?*

Izmantojot atbilstīgu koordināciju turpmāk minētajās jomās.

a) Koordinācija starp dažādam struktūrām:

- transporta koordinācijas struktūru izveide dažās Eiropas pilsētās ir ļoti sekmīgi veicinājusi transporta koordinēšanu un plānošanu, attīstot kvalitatīvus un efektīvus pakalpojumus;
- lai nodrošinātu transporta veidu savstarpēju koordināciju, ir jāievieš lielāka pārskatāmība par izmaksu sadalījumu starp dažādiem kolektīvā transporta veidiem;
- starppilsētu transporta dienestiem būtu jānodrošina nepieciešamās infrastruktūras transporta veidu savienošanai, lai atvieglotu dažādu kolektīvo transporta veidu izmantošanu ar pārsēšanos, tādējādi tiktu situācija, kad pasažierim starp diviem transporta veidiem būtu jāizmanto papildu transports.

b) Saskaņošana ar plānošanas instrumentiem:

- konkrētu plānu un projektu ietekmes uz mobilitāti novērtējuma izstrāde ir Tiesas 2006. gada 16. marta spriedumā noteikta prasība (lieta C-332/04): prasības izstrādāt neviennozīmīga projekta vides novērtējumu pamatā galvenokārt bija projekta paredzamā ietekme uz mobilitāti. Minētais kritērijs tomēr vēl nav iekļauts pozitīvajās tiesībās.
- Tādēļ jāveic īpaši grozījumi Kopienas normatīvajos aktos par vides novērtējumu, lai ietekmes novērtējumos iekļautu arī plānu un projektu ietekmi uz mobilitāti. Jo īpaši Komiteja ierosina ieviest grozījumus, kas minēti atbildē uz 11. jautājumu.
- Reģionālajām pašvaldībām konsekventi jāveic stratēģiskā teritoriālā plānošana, lai zemi izmantotu racionāli.

4.16 16. jautājums. *Kas būtu turpmāk jā dara, lai palīdzētu pilsētām risināt ar ceļu satiksmes drošību un personisko drošību saistītās problēmas pilsētu transportā?*

4.16.1 Ceļu satiksmes drošība: lai uzlabotu drošību, Eiropas līmenī veicināt labu praksi un intensīvāku un strukturētāku dialogu par jaunajām tehnoloģijām ar ieinteresētajām pusēm reģionālajā un vietējā līmenī, kā arī ar dalībvalstīm, jo īpaši attiecībā uz ITS. Paaugstināt profesionālo transportlīdzekļu vadītāju apmācības līmeni. Būtu arī jāveic preventīvi pasākumi, lai pārrobežu ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumi nepaliktu nesodīti.

⁽⁵⁾ Skatīt atzinumu par tematu "Komisijas paziņojums "Virzība uz Eiropas Enerģijas patērētāju tiesību hartu"; ziņotājs — Izia kgs; OV C 151, 17.6.2008.

4.16.2 Individuālā aizsardzība: lai veicinātu labu praksi, būtu jānodrošina lielāka policijas klātbūtne sabiedriskajā transportā, galvenokārt nakts stundās un reisos uz rajoniem ar lielākiem konfliktsituāciju un sociālās atstumtības rādītājiem, kā arī jāizmanto informācijas tehnoloģijas un jānodrošina informācija pasažieriem.

4.17 17. jautājums. *Kā operatorus un iedzīvotājus varētu labāk informēt par priekšrocībām, kuras attiecībā uz drošību var sniegt progresīvas infrastruktūru pārvaldības un transportlīdzekļu tehnoloģijas?*

4.17.1 Izglītojot iedzīvotājus, organizējot informācijas un izglītības kampaņas, kas galvenokārt virzītas uz jauniešiem. Arī izmantojot pasākumus, kas nodrošina to, lai kontroles instrumentus pilsētās plaši izmantotu attiecībā uz visiem ceļu lietotājiem. EESK uzskata, ka kopumā ļoti svarīgi ir pieņemt pasākumus, lai stiprinātu kultūras un sabiedrības izglītības aspektus visos jautājumos, kas saistīti ar pilsētu mobilitāti.

4.18 18. jautājums. *Vai būtu jāizstrādā pilsētu videi piemērotas automātisko radaru iekārtas, un vai šādu iekārtu izmantojums būtu jāsekmē?*

4.18.1 Atkarībā no sasniedzamajiem mērķiem, vienmēr jātiecas pēc mobilitātes uzlabošanas un transporta plūsmas ātruma optimizācijas. Veicināt labu praksi, lai palielinātu drošību un sekmētu viedo sistēmu izmantošanu.

4.19 19. jautājums. *Vai video novērošana ir piemērots veids drošības uzlabošanai pilsētu transportā?*

4.19.1 Pamatojoties uz jaunajām tehnoloģijām, kolektīvajā transportā izveidot avārijas sistēmas, lai varētu brīdināt ārkārtas dienestus par vandālisma aktiem vai nelaimes gadījumiem transportlīdzeklī, kā arī pārraidīt attēlu un skaņu no notikuma vietas.

4.19.2 Jāveic atbilstīgi pasākumi, lai novērstu iejaukšanos privātajā dzīvē, tādējādi nodrošinot katras personas pamattiesību ievēšanu.

4.20 20. jautājums. *Vai visām iesaistītajām personām būtu jāsadarbības jaunas Eiropas mobilitātes kultūras izveidošanā? Kā paraugu izvēloties Eiropas Ceļu satiksmes drošības pētījumu centru, vai būtu lietderīga iniciatīva šīs sadarbības sekmēšanai izveidot Eiropas Pilsētu mobilitātes pētījumu centru?*

4.20.1 Jauna pilsētu mobilitātes kultūra nozīmē Eiropas iestāžu, dalībvalstu, reģionālo un vietējo iestāžu, kā arī organizētas pilsoniskās sabiedrības organizāciju sadarbību.

4.20.2 Eiropas pilsētu ilgtspējīgas mobilitātes novērošanas centra izveide būtu lietderīga un tam būtu pievienotā vērtība, jo tas dotu iespēju apkopot datus, sekot izmaiņām transporta pieprasījumā un veicināt pieredzes apmaiņu. Tas arī ļautu labāk apzināties mobilitātes problēmas un piemērot atbilstīgas politikas to risināšanai.

Eiropas līmenī būtu jānosaka pilsētu parametru noteikšanas pasākumi. EESK uzskata, ka vienotu kritēriju paredzēšana minētajā jomā ir lietderīga.

4.21 21. jautājums. *Kā tādas esošus finanšu instrumentus kā strukturālās fondus un kohēzijas fondu iespējams sekmīgāk un konsekventāk izmantot, lai atbalstītu integrētu un ilgtspējīgu pilsētu transportu?*

4.21.1 Nosakot par mērķi pilsētu mobilitātes fondu uzlabošanu un pakāpeniski pārejot uz tīrām pilsētas kolektīvā transporta ierīcēm (zems patēriņš un emisiju līmenis), un panākot lielāku rentabilitāti par katru ieguldīto euro.

EESK atbalsta izglītībai un pētniecībai paredzētā finansējuma palielināšanu.

4.21.2 Vienlaikus jāsamazina finanšu ieguldījumi, nosakot objektīvas skalas, kas ļautu pašvaldībai izvēlēties visrentablāko risinājumu, lai pilsētas iedzīvotājiem piedāvātu kvalitatīvu transportu par saprātīgām cenām. Par prioritāti būtu jāatzīst efektīvāte un sabiedriskā pakalpojuma sniegšanas pienākumu izpilde.

4.22 22. jautājums. *Kā ekonomiski instrumenti, jo īpaši tirgus instrumenti varētu sekmēt tīrāku un energoefektīvāku pilsētu transportu?*

4.22.1 Pieprasot "zaļo" klauzulu iekļaušanu līgumos par iekārtu iegādi saistībā ar infrastruktūru projektiem, kurus finansē Eiropas programmu ietvaros.

4.22.2 Cita iespēja būtu kādā COM dokumentā iekļaut darba dokumenta "Zaļais iepirkums. Videi draudzīga publiskā iepirkuma rokasgrāmata" [SEC(2004) 1050] kritērijus, pievienojot "zaļo" publisko iepirkumu attiecībā uz transporta aprīkojumu.

Līdz ar iepirkumiem Interneta tīklā nelielu piegādes furgonu — gandrīz individuālu automobiļu — parks strauji palielinās, tādēļ šajā jomā varētu paredzēt ierobežojumus. Tādu individuālo automobiļu kā kolektīvā transporta automobiļu tirgū pārmaiņas ir vērstas uz vides aizsardzību. Būtu jāatbalsta tīrāku automobiļu (degviela, dzinēji) iegāde un jāatzīst pircēju attiecīgs finansiāls ieguldījums, tādēļ politikās, kas nosaka pieļaujami pilsētu centriem, jāpiemēro īpašs režīms viņu automobiļiem.

4.23 23. jautājums. *Kā ar pētniecības mērķpasākumiem varētu mazināt pilsētām raksturīgos šķēršļus un attīstīt pilsētu satiksmi?*

4.23.1 Skaidri nosakot, kādiem projektiem ir piešķirams publiskais Kopienas finansējums, un izvirzot obligātu nosacījumu (atbilstīga kontrole) īstenot (noteiktā termiņā) šo projektu mērķus, lai projektu neizpildes gadījumā būtu iespējams atgūt piešķirto finansējumu.

4.24 24. jautājums. *Vai pilsētās būtu jāievieš maksa par pilsētas infrastruktūru izmantošanu? Vai šajā jomā būtu jāizveido vispārējs regulējums un/vai vadlīnijas? Vai ienākumi no šādām sistēmām būtu jāparedz kolektīvā pilsētas transporta uzlabošanai? Vai ārējās izmaksas būtu jāinternalizē?*

4.24.1 Eiropas līmenī būtu jāpastāv vispārējai normai, kas būtu jāizstrādā, saskaņojot tarifu aprēķināšanas kritērijus un izvērtējot pieļaujamo robežu kolektīvā transporta tīkla blīvumam.

4.24.2 EESK tomēr uzskata, ka tarifu vai ceļu nodokļu sistēmas saistībā ar piekļuvi pilsētas centram tiek ieviestas vispārējās interesēs un tām ir tūlītēji pieņemami rezultāti, taču tās var diskriminēt iedzīvotājus ar zemiem ienākumiem, turklāt tai irniecīga atturoša ietekme uz iedzīvotājiem ar lieliem ienākumiem.

Vietējām pašvaldībām ir jāveic pasākumi iespējamo negatīvo seku novēršanai, piemēram, jāveicina kolektīvā transporta izmantošana vai jāparedz pazemināta tarifa biļetes.

4.24.3 Alternatīvs risinājums ar "horizontālu ietekmi" uz visiem iedzīvotājiem, neatkarīgi no viņu ienākumiem, būtu "ceļa nodokļa" noteikšana piekļuves punktos. Tomēr tā mērķis nebūtu iekasēt noteiktu naudas summu, bet gan autovadītājiem piešķirt pilsētā nobraucamo kilometru kvotas. Tiktu "normēta" piekļuve (kilometri/laika vienība), tātad vajadzētu "izvēlēties" un pārvaldīt privātā transporta maršrutus pilsētā. Būtu tomēr jāņem vērā, ka arī tas var kļūt par diskriminējošu faktoru pēc dzīvesvietas, izcelsmes vietas un galamērķa.

4.24.4 Protams, tās būtu zonas, kas tiktu noteiktas papildus "zonām ar zemu satiksmes blīvumu", kurās kolektīvā un privātā transporta satiksme būtu praktiski ierobežota.

4.25 25. jautājums. *Vai ilgtermiņā varētu paredzēt Eiropas programmu tīra un energoefektīva pilsētas transporta finansēšanai?*

4.25.1 Pievienotā vērtība ir milzīga un grūti aprēķināma, ja ņem vērā psihiskās un fiziskās veselības faktoros un laika vērtību cilvēkiem (aspekts, kas mainās atkarībā no ceļā pavadītā laika daudzuma, ceļojot no dzīvesvietas līdz darba vietai un otrādi, un kurš kopā ar darbalaiku izraisa virkni negatīvu faktoru).

Briselē, 2008. gada 29. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Komisijas paziņojums "Kravu pārvadājumu loģistikas rīcības plāns""

COM(2007) 607 galīgā redakcija

(2008/C 224/10)

Eiropas Komisija saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2007. gada 18. oktobrī nolēma apspriesties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Komisijas paziņojums "Kravu pārvadājumu loģistikas rīcības plāns"".

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2008. gada 8. maijā. Ziņotājs — *Retureau* kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 445. plenārajā sesijā, kas notika 2008. gada 28. un 29. maijā (29. maija sēdē), ar 99 balsīm par, 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas ierosināto rīcības plānu un vēlas saņemt pieprasījumu par atzinuma izstrādi saistībā ar 2010. gadā paredzēto starpposma ziņojumu, lai novērtētu panākto progresu un noteiktu problēmas, kas vēl jārisina.

1.2 EESK piekrit viedoklim, ka salīdzinošā novērtēšana, kas veikta ciešā sadarbībā ar nozares pārstāvjiem, būtu noderīga intermodāliem termināļiem, tai skaitā ostām un lidostām. Tā kā sauszemes termināļu, jūras ostu, lidostu un iekšējo ūdensceļu ostu raksturīgās iezīmes ir atšķirīgas, salīdzinošo novērtēšanu var veikt pēc stingri noteiktiem kritērijiem, kas izstrādāti kā vispārīgas atsaucē vērtības Eiropas līmenī un kuras var pielāgot vietējā līmenī.

1.3 Pārvadājumu cenu noteikšana atkarībā no izmantotā transporta veida pietiekami neatspoguļo ne attiecīgā transporta faktiskos ietekmi uz infrastruktūrām, vidi un energoefektivitāti, ne arī izmaksas sociālajā, teritoriālajā un sabiedriskajā aspektā.

1.4 Ar salīdzinošai novērtēšanai paredzēto salīdzināšanas un novērtēšanas instrumentu palīdzību būs jāveic izmantojamo transporta tīklu salīdzināšana ilgtspējības aspektā, lai veicinātu sabalansēta cenu noteikšanas mehānisma ieviešanu un izstrādātu regulējošu sistēmu, uz kuru pamatojoties, loģistikā priekšroka tiks dota efektīvākajam un ilgtspējīgākajam transporta veidam atbilstīgi pārvadājamās kravas veidam un transporta pieejamībai.

1.5 Lai nodrošinātu lietotāju un visas sabiedrības vajadzībām atbilstošu efektīvu pārvadājumu loģistiku, pēc iespējas ātrāk ir jāievieš jau pieejamās jaunās tehnoloģijas, jāsekmē jauni pētījumi, pastāvīgi jā rūpējas par personāla apmācību un kvalifikācijas paaugstināšanu, kā arī jāuzlabo darba apstākļi. Vienlaikus ir efektīvāk jāizmanto esošās infrastruktūras, kā arī cilvēkresursi, materiālie un finanšu resursi, kas ieguldīti transporta un loģistikas nozarē. Jāpopularizē šīs nozares profesijas un jārada interese par tām. Šim mērķim būs nepieciešami jauni ieguldījumi. Jāsekmē minēto profesiju prestižs un pievilcīgums. Lai paātrinātu jauno dalībvalstu integrācijas gaitu un sekmētu Eiropas un

Vidusjūras reģiona valstu politiku un kaimiņattiecību politiku, vajadzīgi jauni ieguldījumi. Pirms tādu ieguldījumu veikšanas, kas atmaksāsies ļoti ilga laika periodā, ir jāizvērtē pieprasījuma attīstība ilgtermiņa perspektīvā.

1.6 Jānostiprina drošība uz ceļiem, jo īpaši teritorijās, kas robežojas ar trešām valstīm.

1.7 ES jūras robežu tagad veido arī Baltijas un Melnā jūra, kas savienota ar nozīmīgo Donavas ūdensceļu, kura attīstība būtu jāveicina. No Eiropas ostām tiek nosūtīti 90 % tirdzniecības apjoma ar trešām valstīm un 40 % ES iekšējā tirdzniecības apgrozījuma. Tajās strauji attīstās loģistikas darbība. Taču vēl nepieciešami vairāki uzlabojumi. Īpaša uzmanība jāveltī ostu sauszemes infrastruktūru modernizēšanai, lai dažādotu transporta veidus un plašāk izmantotu kombinētos pārvadājumus. Ir jāuzlabo arī pārkraušanas metodes un organizēšana. Jāpanāk arī sabalansētāks ostu izvietojums un to papildināmība ar sauszemes platformām.

1.8 Komiteja atbalsta jauno tehnoloģiju izmantošanu, pētījumus visās jomās, kas varētu uzlabot pārvadājumus (infras- truktūra, transportlīdzekļi, pārkraušanas iekārtas, darba organizācija un apstākļi u.c.), apņēmību izstrādāt tehniskos standartus, kā arī komunikācijas un ziņojumapmaiņas standartus, lai sekmētu komodalitātes attīstību un vienmērīgu satiksmi, ciešāku saikni starp ražošanas un tirdzniecības apjoma un pārvadājumu skaita pieaugumu, jo pārvadājumu skaits turpinās pieaugt. Būtiska nozīme šajā jomā ir loģistikas ķēžu efektivitātes uzlabošanai.

1.9 Jāturpina pētījumi individuālā un sabiedriskā pasažieru un kravu pārvadājumu transporta motoru, to energoefektivitātes, kā arī nefosilo degvielu jomā.

1.10 Pilsētu transporta loģistikas jomā nekavējoties jāveic pasākumi, lai novērstu lielpilsētu ekonomikas pakāpenisku lejupslīdi un ievērojamu efektivitātes pazemināšanos sakarā ar sastrēgumus pavadīto laiku, kas iedzīvotājiem un uzņēmumiem ir

neproduktīvs un rada piesārņojumu. Lai panāktu ceļu efektīvāku izmantošanu un novērstu iedzīvotāju un uzņēmumu tendenci pamest lielpilsētas, lai pārceltos uz pilsētu perifērijām un tālākām apdzīvotām vietām, pilsētvidē ir jāpiemēro globāla pieeja, kurā ņemtas vērā individuālā un sabiedriskā pasažieru un kravu pārvadājumu transporta vajadzības.

1.11 Rīcības plāns ir orientēts uz enerģijas ilgtspējīgu izmantošanu, energoefektivitāti un intermodalitāti, un tajā noteiktie termiņi liecina, ka attiecīgās politikas īstenošana jāuzsāk nekavējotī. Komisijas priekšlikumos priekšroka tiek dota sadarbībai un dialogam, nevis ierobežojumiem. Ir jāpierāda, ka šāda izvēle būs efektīva. Rīcības plāna veiksmīga īstenošana būs atkarīga no transporta nozares dalībnieku spējas pielāgoties pilsoniskās sabiedrības izvirzītajam prasībām.

2. Komisijas priekšlikumi

2.1 Ievads.

2.1.1 Komisija 2006. gada 28. jūnijā publicēja paziņojumu "Kravu pārvadājumu loģistika Eiropā — ilgtspējīgas mobilitātes izšķirošais faktors" ⁽¹⁾. Tajā uzsvēta loģistikas nozīme, tādu ilgtspējīgu pārvadājumu nodrošināšanā, kas rada mazāk piesārņojuma un ir videi patiesi nekaitīgi. Lai sagatavotu Eiropas kravu pārvadājumu loģistikas rīcības plānu, pēc paziņojuma publicēšanas notika apspriešana, kuras rezultātā 2007. gada 18. oktobrī publicēts paziņojums par rīcības plānu ⁽²⁾.

2.1.2 Komisija paredzēja iekļaut loģistikas dimensiju Eiropas Savienības transporta politikā, lai samazinātu neatrisināto vājo vietu skaitu, taupīgāk izmantotu energoresursus, efektīvāk izmantotu infrastruktūras un transportlīdzekļu komodalitātes un intermodalitātes iespējas, aizsargātu vidi, mazinātu negatīvo ietekmi uz to un veicinātu nepārtrauktu personāla apmācību.

2.1.3 Komitejai uzticēts izstrādāt atzinumu par minēto rīcības plānu, kurā noteikti mērķi un to īstenošanas grafiks, ka arī norādīts, ka ir jāsekmē jauno informācijas tehnoloģiju izmantošana, lai uzlabotu transporta loģistikas efektivitāti atbilstoši pārvadājamās kravas veidam (gabalkravas, pakas, konteineri). Lai nodrošinātu loģistikas nozares darbinieku atbilstošu kvalifikāciju un veicinātu viņu mobilitāti, ir paredzēta loģistikas speciālistu sertifikācijas sistēma.

2.1.4 Komisija jau 2006. gadā uzsvēra, ka ir grūti precīzi noteikt stāvokli Eiropas loģistikas tirgū, jo trūkst attiecīgu statistikas datu. Uzskata, ka loģistika veido 10 % līdz 15 % no pārvadājumu izmaksām.

2.1.5 Komisija paziņojumā ierosināja izveidot Eiropas līmeņa kravu pārvadājumu loģistikas sistēmu un orientēt darbību uz dažādām jomām. Rīcības plānā noteikti konkrēti pasākumi un

to īstenošanas termiņi no 2008. līdz 2012. gadam. Tas nozīmē, ka termiņi ir ļoti īsi:

- vājo vietu apzināšana un novēršana;
- informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) izmantošana (uzraudzība un reģistrācija) ar Galileo sistēmu, LRIT (kuģu tāldarbības identifikācijas un uzraudzības sistēma), SIF, AIS (automātiskā identifikācijas sistēma), SafeSeaNet un Dzelzceļa kravu pārvadājumu telemātikas lietojumprogrammu sistēma (TAF) un Eiropas Dzelzceļa satiksmes vadības sistēma (ERMTS) viedo tehnoloģiju ieviešana, piemēram, augstfrekvenču identifikācijas (RFID) marķējuma izstrāde un standartizācija ⁽³⁾;
- ziņojumapmaiņas un komunikācijas pasaules līmeņa standarti;
- pētniecība (7. pamatprogramma);
- savstarpējā izmantojamība un savietojamība;
- kvalificētu loģistikas nozares darbinieku sagatavošana;
- Eiropas līmeņa novērtējums ("benchmarking"), kura rādītāji un metodes vēl ir jāizstrādā;
- infrastruktūras politika: esošo infrastruktūru uzturēšana un efektīva izmantošana un jauni ieguldījumi, tostarp progresīvo tehnoloģiju jomā;
- augstvērtīgi rezultāti, pateicoties sociālajam dialogam, atbilstoši sadarbībai un regulējumam;
- vairākveidu pārvadājumu ķēžu veicināšana un vienkāršošana, un ar to saistītie iekraušanas standarti.

2.1.6 Rīcības plānā, kas publicēts 2007. gadā, ir sīkāk izstrādāti jau agrāk noteikto pasākumu mērķi un to īstenošanas termiņi.

2.1.7 Paziņojumā "Eiropas dinamisma saglabāšana — ilgtspējīga attīstība mūsu kontinentā" ⁽⁴⁾, kas publicēts sakarā ar 2001. gada Transporta Baltās grāmatas vidusposma pārskatu un Baltās grāmatas pārskatīšanu ⁽⁵⁾, Komisija īpašu uzmanību pievērta "viedās mobilitātes" koncepcijai, kas ietver pārvadājumu loģistiku un viedās transporta sistēmas (VTS); arī rīcības plānā šim tematam veltīta īpaša uzmanība.

2.2 E-krava un viedās transporta sistēmas.

2.2.1 Pašlaik pieejamo un turpmāko IKT vispārējs lietojums var ievērojami uzlabot kravu pārvadājumu loģistiku, taču ir jāatrisina tādas problēmas kā standartizācija, lietotāju prasmes, reglamentējoši vai cita veida šķēršļi dokumentu pārvēršanai elektroniskā formātā, datu drošība un privātuma aizsardzība.

⁽³⁾ Skatīt izpētes atzinumu par tematu "Radiofrekvenču identifikācija (RFID)" (ziņotājs — Morgan kgs, OV C 256, 27.10.2007., 66.–72. lpp.), un Lisabonā 2007. gada 15. un 16. novembrī notikušās konferences secinājumus (prezidentvalsts Portugāles tīmekļa vietnē).

⁽⁴⁾ COM(2006) 314 galīgā redakcija, 22.6.2006.

⁽⁵⁾ Skatīt Komitejas atzinumus par Transporta balto grāmatu "Eiropas transporta politika līdz 2010. gadam — laiks izlemt" (COM(2001) 370, 12.9.2001.) un par vidusposma pārskatu "Eiropas dinamisma saglabāšana — ilgtspējīga attīstība mūsu kontinentā. Transporta baltās grāmatas vidusposma pārskats" (COM(2006) 314, 22.6.2006.).

⁽¹⁾ COM(2006) 336 galīgā redakcija.

⁽²⁾ COM(2007) 607 galīgā redakcija.

2.2.2 Īstenojot koncepciju "e-krava", nākotnē varētu izveidot sistēmu "lietiskais internets" (katru kravas veidu — gabalkravas, pakas, sīkpakas, konteinerus var apzīmēt un identificēt ar aktīvu vai pasīvu "tiešsaistes marķējumu", kuru aktivizē ar augstfrekvences ierīces palīdzību); "lietiskais internets" nodrošinās kravas datu automātisku un vienkāršotu pārsūtīšanu (atrašanās vieta, informācija par kravas veidu un apjomu, muitas un citi paziņojumi). Pašreizējās sistēmas jāattīsta, lai ieviestu minēto jauno internetu, kas balstās uz kravu identifikāciju.

2.2.3 Komisija 2008. gadā plāno vērīgu pētniecības projektu, kuras pamatā ir ceļvedis viedo transporta sistēmu un transporta loģistikas tehnoloģiju izvēšanai.

2.3 Nākotnes perspektīvas.

2.3.1 Rīcības plāna mērķis ir sniegt atbalstu preču pārvadājumu loģistikai, uzlabot efektivitāti un izaugsmi ilgtermiņā, risinot tādas problēmas kā satiksmes noslogotība, piesārņojums un troksnis, CO₂ emisijas, atkarība no fosilā kurināmā. Līdztekus šiem pasākumiem sadarbībā ar dalībvalstīm ir jāizstrādā ilgtermiņa perspektīva ar mērķi izveidot kopīgu pamatu ieguldījumiem turpmākajās kravas pārvadājumu sistēmās.

2.3.2 Eiropas Komisija 2010. gadā ziņos par progresu, kas panākts rīcības plāna īstenošanā.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 ES paplašināšana, arvien straujāka tirdzniecības globalizācija, jaunas ekonomikas lielvalstis (ne tika Ķīna) un uzņēmumu pārvietošana ir būtiski tirdzniecības attīstības faktori. Tirdzniecības pieaugums ir straujāks nekā ražošanas kāpums. Komisija 2001. gada Baltajā grāmatā ierosināja "nošķirt" transportu un izaugsmi. Ir pienācis laiks pārskatīt šo jautājumu, lai atjaunotu "apvienošanu" un "paralēlismu". Baltajā grāmatā, ko pārskatīja 2006. gadā⁽⁶⁾, loģistika, kurā iekļauti dažādi pārvadājumu veidi un dalībnieki (transporta plūsmu organizētāji, transporta uzņēmumi, lietotāji, valstu, Kopienas un starptautiskās iestādes) un kas balstās uz jaunajām informācijas, iepakojuma un pārkraušanas tehnoloģijām, var būt tirdzniecības aprites un preču pārvadājumu racionalizācijas un efektivitātes noteicošais faktors.

3.2 Lai nodrošinātu loģistikas ķēdes pasaules mērogā, modālo sistēmu fiziskām un elektroniskām saiknēm ir jābūt pilnībā integrētām, lai izvēlētos visefektīvāko transporta veidu vai to kombināciju, kā arī lai uzlabotu loģistiku, nosakot tai mērķi "vien-

laikus" sasniegt "trīskāršu" efektivitāti: ekonomiskajā, sociālajā un vides aspektā (tostarp energoefektivitātes aspektā).

3.3 Pārvadājumu plānošana parasti ir laukietilpīga un tai raksturīga vairāku dalībnieku sadarbība. Ieguldījumi transporta infrastruktūrā un loģistikas platformās ir ilgtermiņa ieguldījumi, kas prasa lielus izdevumus ne tikai jūras un iekšzemes navigācijas ostās un lidostās, bet arī "sauszemes ostās" vai kombinētā transporta infrastruktūrās. Tā kā tieši ar šīm platformām saistās visvairāk problēmu, ir jāmeklē steidzami, stabili un ilgtspējīgi risinājumi. Komiteja uzskata, ka vispirms ir optimāli jāizmanto esošās infrastruktūras, un to var panākt ar informācijas un pieredzes apmaiņas palīdzību. Tomēr esošo infrastruktūru efektīva izmantošana un jauno tehnoloģiju izmantošana nebūs pietiekama. Jauni ieguldījumi ir "jāplāno" vidējā un ilgtermiņā.

3.4 Jaunas, ilgākam laikam paredzētas infrastruktūras ir jāveido atbilstoši ilgtermiņa vajadzībām un tikai tad, ja komodalitāti nevar nodrošināt ar esošajām infrastruktūrām. Piemēram, kravas piekabju pārvadāšana pa dzelzceļu var būt alternatīvs risinājums pastāvošā autoceļu tīkla paplašināšanai vai jaunu autoceļu būvei. Attiecīgajā plānošanā ir jāiesaista visi loģistikas ķēdes dalībnieki: Kopienas iestādes, valstu un reģionālās pārvaldes iestādes, ražotāji, izplatītāji un citi kravas nosūtītāji, loģistikas un transporta uzņēmumi, kā arī sociālie partneri. Jādod iespēja iedzīvotājiem piedalīties sākotnējās debatēs un apspriešanās par šiem jautājumiem, un viņu viedoklis ir nopietni jāņem vērā.

3.5 Plānošanas mērķis ir izveidot ilgtermiņa partnerību, kas nodrošina infrastruktūru stabilitāti ilgtermiņā (kā ekonomiskajā, tā arī vides un sociālajā aspektā). Rīcības plānam jāiekļauj Eiropas Telpiskas attīstības perspektīvā un tā mērķis ir sekmēt strukturētākus, saskaņotākus un pastāvīgākus ieguldījumus transporta nozarē saistībā ar ražošanas un komercdarbību, teritoriālpilnošuma un pilsētvides programmām (tostarp, lai novērstu loģistikas platformu "izkliedētību" un sasteigtu pārvietošanu ar augstām izmaksām, atsevišķu maģistrāļu un zonu noslogotību, kā arī to zonu izolētību, kurās trūkst transporta savienojumu, vai arī tie nav pietiekami attīstīti).

3.6 Paredzams, ka iekraušanas vienību jaunie standarti attiecībā uz kravas maksimālo svaru un izmēriem neapšaubāmi atvieglos pārkraušanu. Ņemot vērā to, ka sauszemes pārvadājumos galvenokārt izmanto autoceļus, šie standarti nedrīkst radīt pārslodotību, kuras rezultātā tiek bojātas infrastruktūras un mazināta autotransporta drošība. Minētajiem standartiem ir jāsekmē komodalitāte.

⁽⁶⁾ Eiropas Komisijas 2001. gadā publicētās Transporta baltās grāmatas vidusposma pārskats "Eiropas dinamisma saglabāšana. Ilgtspējīga attīstība mūsu kontinentā" (COM(2006) 314 galīgā redakcija, 22.6.2006.).

3.7 Sakarā ar 2003. gada priekšlikumu par jaunu intermodālu pārkraušanas vienību Komiteja īsumā norāda, ka divu dažādu vienību kombinēšana no loģistikas viedokļa ir īpaši sarežģīta. Abi šķēršļi kopā (velkoņu izmēri un šīs sistēmas nenoīkētās izmaksas) jau tagad liek secināt, ka šī sistēma netiks izmantota. Turklāt pret to iebilst iekšzemes ūdeņu navigācijas un autotransporta nozares pārstāvji.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Komiteja vēlas saņemt atzinuma pieprasījumu par Komisijas 2010. gadā plānoto progresu ziņojumu par rīcības plānu un iespējamām problēmām, kas radušās tā īstenošanas gaitā.

4.2 Lietiskais internets neapšaubāmi būs viens no līdzekļiem, kā uzlabot transporta loģistikas efektivitāti un klientiem sniegto pakalpojumu kvalitāti. Taču, ņemot vērā "nosaukumu interneta" pieredzi, Komiteja vēlas noskaidrot, kādas kontroles procedūras un instrumenti ir nepieciešami, lai "nosauktu" kravas; vēsturiski ir izveidojies, ka par "nosaukumu interneta" kontroli ir atbildīga ASV Federālā tirdzniecības ministrija. Komiteja uzskata, ka "lietiskais internets", ņemot vērā tā ekonomisko nozīmi un tirdzniecības galvenokārt starpreģionālo raksturu, ir jāveido uz vairāku iestāžu bāzes (piemēram, reģionālajām vai vietējām iestādēm, kas atbildīgas par nosaukumiem), un tā galīgo kontroli nevajadzētu veikt vienai vienīgai iestādei, kas atrodas ārpus ES robežām. Komiteja atbalsta iespēju nodrošināt Eiropas līmeņa pārvaldību datu bāzu nosaukumu veidošanas un pārvaldības jomā, kā arī tehnisko standartu noteikšanas jomā.

4.2.1 Komiteja pauž gandarījumu par to, ka Komisija iekļāvis loģistikas attīstību atjaunotajā Lisabonas izaugsmes un nodarbinātības stratēģijā. Taču, balstoties uz pieredzi, Komiteja aicina Komisiju nekavējoties novērst kavēšanos jauno tehnoloģiju piemērošanas jomā, jo īpaši *Galileo* programmas ietvaros.

4.3 Komiteja uzskata, ka "lietiskais internets", ņemot vērā tā ekonomisko nozīmi un tirdzniecības galvenokārt starpreģionālo

raksturu, ir jāveido uz vairāku iestāžu bāzes (piemēram, reģionālajām vai vietējām iestādēm, kas atbildīgas par nosaukumiem), un tā galīgo kontroli nevajadzētu veikt vienai vienīgai iestādei, kas atrodas ārpus ES robežām.

4.4 Ir skaidri jānosaka privātuma un profesionālās dzīves aizsardzības problēmas, kas saistītas ar informācijas līdzekļu diversifikāciju kravas satura noteikšanai, ar informācijas noplūdi kriminālajām aprindām (jāņem vērā arī muitas un apdrošināšanas procedūras), tās uzraudzībai, nosūtītāju, starpnieku un saņēmēju identifikācijai ar mērķi veicināt viedās transporta sistēmas un ar tām saistītās informācijas tehnoloģijas.

4.5 Tas jo īpaši attiecas uz loģistiku e-tirdzniecības nozarē.

4.6 Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas apņemšanos "modernizēt" loģistikas nozari, ieviešot nozares darbinieku "definēšanas" un "sertificēšanas" sistēmu, un vēlas, lai šī sistēma sniegtu augstu pievienoto vērtību.

4.7 Komiteja pauž gandarījumu par Komisijas ierosinājumu sadarbībā ar sociālajiem partneriem izstrādāt kvalifikācijas un apmācības kritērijus. Šajā sakarā Komiteja pauž cerību, ka iegūtā kvalifikācija un prasmes tiks tālāk attīstītas ar mūžizglītības palīdzību un ka tajās tiks ņemts vērā progress zinātnes jomā. Ar gandarījumu jāatzīmē, ka Komisija risina jautājumu par šo sertifikātu un prasmju savstarpēju atzīšanu.

4.8 Loģistikas efektivitāti var palielināt, plaši pielietojot jaunās tehnoloģijas, vienkāršojot administratīvās procedūras, apmainoties ar pieredzi, attīstot prasmes, iemaņas un komodalitāti. Tomēr Komiteja vēlas uzsvērt, ka šiem pasākumiem būs pozitīvs rezultāts tikai tad, ja transporta un loģistikas nozarē tiks ievērota Komisijas 2001. gada Baltajā grāmatā noteiktā vairākveidu un kombinēto pārvadājumu līdzsvarotība un "reglamentētā konkurence", kuras īstenošana saistās ar transporta izmaksu pārskatīšanu, kā arī vairākveidu un kombinēto pārvadājumu konkurences noteikumu saskaņošana ES robežās.

Briselē, 2008. gada 29. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu

- “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko izdara grozījumus Direktīvā 2002/21/EK par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem, Direktīvā 2002/19/EK par piekļuvi elektronisko komunikāciju tīkliem un ar tiem saistītām iekārtām un to savstarpēju savienojumu un Direktīvā 2002/20/EK par elektronisko komunikāciju tīklu un pakalpojumu atļaušanu”
- “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko izdara grozījumus Direktīvā 2002/22/EK par universālo pakalpojumu un lietotāju tiesībām attiecībā uz elektronisko sakaru tīkliem un pakalpojumiem, Direktīvā 2002/58/EK par personas datu apstrādi un privātās dzīves aizsardzību elektronisko komunikāciju nozarē un Regulā (EK) Nr. 2006/2004 par sadarbību patērētāju tiesību aizsardzības jomā”
- “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko izveido Eiropas Elektronisko sakaru tirgus iestādi”

COM(2007) 697 galīgā redakcija — 2007/0247 (COD)

COM(2007) 698 galīgā redakcija — 2007/0248 (COD)

COM(2007) 699 galīgā redakcija — 2007/0249 (COD)

(2008/C 224/11)

Eiropas Komisija saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 95. pantu 2007. gada 10. decembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko izdara grozījumus Direktīvā 2002/21/EK par kopējiem reglamentējošiem noteikumiem attiecībā uz elektronisko komunikāciju tīkliem un pakalpojumiem, Direktīvā 2002/19/EK par piekļuvi elektronisko komunikāciju tīkliem un ar tiem saistītām iekārtām un to savstarpēju savienojumu un Direktīvā 2002/20/EK par elektronisko komunikāciju tīklu un pakalpojumu atļaušanu”

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko izdara grozījumus Direktīvā 2002/22/EK par universālo pakalpojumu un lietotāju tiesībām attiecībā uz elektronisko sakaru tīkliem un pakalpojumiem, Direktīvā 2002/58/EK par personas datu apstrādi un privātās dzīves aizsardzību elektronisko komunikāciju nozarē un Regulā (EK) Nr. 2006/2004 par sadarbību patērētāju tiesību aizsardzības jomā”

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko izveido Eiropas Elektronisko sakaru tirgus iestādi”

Par dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2008. gada 8. maijā. Ziņotājs — Hernández Bataller kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 445. plenārajā sesijā, kas notika 2008. gada 28. un 29. maijā (29. maija sēdē), ar 80 balsīm par un 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK atbalsta Komisijas mērķus nodrošināt vislielāko ieguvumu lietotājiem elektronisko sakaru tirgū, rūpējoties, lai netiktu traucēta, ne arī ierobežota konkurence, rosināt efektīvas investīcijas infrastruktūrās un sekmēt inovācijas, veicinot radiofrekvenču un numerācijas resursu efektīvu pārvaldību un izmantošanu.

1.2. Tā kā elektronisko komunikāciju nozarē ir augsts tehnoloģisko inovāciju līmenis un ļoti dinamiski tirgi, EESK atzinīgi vērtē regulējumu elektronisko sakaru jomā un ierosinātās izmaiņas, kuru pamatā ir šādi aspekti:

1.2.1. decentralizētas regulācijas princips dalībvalstīs, ar ko valstu iestādēm uzdod pārraudzīt tirgus saskaņā ar kopīgiem

principiem un procedūrām. Tas VRI (valsts regulatīvajām iestādēm) nodrošina lielāku neatkarību, uzlabo to ikdienas pārvaldību un dod lielāku rīcības brīvību, garantējot VRI pašu finanšu resursus, pietiekamus cilvēkresursus un palielinot to izpildes pilnvaras, lai panāktu regulējuma efektīvāku piemērošanu;

1.2.2. iekšējā tirgus konsolidācija, piešķirot Komisijai konkrētas pilnvaras starpvalstu tirgos, kas pārsniedz dalībvalstu kompetenci;

1.2.3. viendabīgāki tiesību akti, ko var panākt, modernizējot dažus noteikumus, lai tos pielāgotu tehnoloģiju un tirgus attīstībai, un svītrot noteikumus, kuri ir novecojuši, atkārtos vai kļuvuši lieki;

1.2.4. efektīvas radiofrekvenču spektra pārvaldības stratēģijas izstrāde, lai izveidotu vienotu Eiropas informācijas telpu;

1.2.5. funkcionāla nošķiršana, ko izņēmuma gadījumos ar Komisijas piekrišanu nosaka VRI, lai panāktu pilnīgi līdzvērtīgu piekļuves produktu piedāvājumu visiem nākamā tirgus posma operatoriem, tostarp paša vertikāli integrētā operatora struktūrvienībām, kas darbojas nākamajā tirgus posmā;

1.2.6. efektīva un ticama informācija elektronisko sakaru tīklos. Tādēļ iestādei jāiesaistās piemērotu tehnisku un organizatorisku drošības pasākumu saskaņošanā, sniedzot speciālistu ieteikumus;

1.2.7. patērētāju tiesību stiprināšana saistībā ar attiecīgajiem līgumu aspektiem, informācijas pārskatāmību un publicēšanu, pakalpojumu pieejamību, informācijas un neatliekamās palīdzības pakalpojumiem un numuru pārnesamību. Priekšlikumos tomēr nav nodrošināts pietiekami augsts patērētāju tiesību aizsardzības līmenis, kādu paredz Patērētāju tiesību aizsardzības līgums, jo tajos nav ņemti vērā tādi aspekti kā klientiem sniegto pakalpojumu regulēšana, minimālās kvalitātes prasības, soda piemērošanas noteikumi, ne arī termināļu, ne pakalpojumu kopējais iepirkums;

1.2.8. lielāka privātās dzīves aizsardzība, pat ja visi priekšlikumi nav tik mērķtiecīgi, kā, piemēram, aizsardzībā pret surogātpastu. EESK uzskata, ka būtu jānosaka prasība, ka patērētājam iepriekš jāsniedz nepārprotama piekrišana komerciālās informācijas saņemšanai.

1.3. Komiteja atzinīgi vērtē termināliekārtu iekļaušanu regulējuma darbības jomā, lai uzlabotu e-pieejamību galalietotājiem ar invaliditāti. Tā arī atbalsta noteikumu, ka universālā pakalpojuma jomā līdz ar citiem pasākumiem jāievieš lietotājiem ar invaliditāti paredzēti saistoši pasākumi, ar ko atvieglo viņu piekļuvi publiski pieejamiem telefona pakalpojumiem, tostarp neatliekamās palīdzības, uzziņu dienestiem un abonentu sarakstiem, uz viņiem attiecinot tieši tādus pašus nosacījumus kā uz pārējiem galalietotājiem.

1.4. Svarīga nozīme ir vienkāršošanai un administratīvā sloga samazināšanai, jo lielāks elastīgums spektra pārvaldībā operatoriem atvieglos administratīvās procedūras un spektra lietošanu. EESK uzskata, ka dalībvalstīm jānosaka daži tehniski izņēmumi un plašāki izņēmumi, lai saskaņā ar valstu un Kopienas tiesību aktiem sasniegtu vispārēju interešu mērķus kultūras un valodu daudzveidības, vārda brīvības un komunikācijas līdzekļu pluralitātes jomā, kā arī sociālās un teritoriālās kohēzijas, sabiedrības

drošības veicināšanā, ņemot vērā dalībvalstu tehniskās, sociālās, kultūras un politiskās vajadzības.

1.5. Izveidojot no Komisijas neatkarīgu struktūrvienību — Eiropas Elektronisko sakaru tirgus iestādi, kas nostiprina VRI pilnvaras, var veicināt efektīvu Komisijas un valstu regulatīvo iestāžu sadarbību jautājumos, kas sekmē Eiropas mēroga saskaņotību, piemēram, tirgus, novērtējumu un risinājumu noteikšanu, radiofrekvenču spektra lietošanas saskaņošanu vai pārrobežu tirgu noteikšanu.

2. Ievads

2.1. Elektronisko sakaru tirgus reforma ir apstiprināta 2002. gadā, kā rezultātā ir izveidota elektronisko sakaru (iekļaujot gan satelītu un virszemes tīklus, gan fiksētos un bezvadu sakarus) normatīvā sistēma, kas ietver Pamatdirektīvu, Piekļuves direktīvu, Atļauju izsniegšanas direktīvu, Direktīvu par vispārējiem pakalpojumiem, personas datu apstrādi un privātās dzīves aizsardzību elektronisko sakaru nozarē.

2.2. Minētās normatīvās sistēmas mērķis ir atvieglot jaunienācējiem operatoriem piekļuvi esošajai infrastruktūrai, sekmēt ieguldījumus alternatīvajās infrastruktūrās, kā arī nodrošināt patērētājiem lielākas izvēles iespējas un zemākas cenas.

2.3. Pašreizējā regulatīvā modeļa pamatā ir decentralizētas regulācijas princips dalībvalstīs, uzdodot valstu iestādēm īstenot tirgu pārraudzību saskaņā ar kopīgiem principiem un procedūram.

2.4. Regulējumā ir paredzēts *minimālais saskaņošanas līmenis*, īstenošanas pasākumu noteikšanu atstājot valsts regulatīvo iestāžu (VRI) vai dalībvalstu kompetencē.

2.5. Pamatdirektīvas mērķis ir pakāpeniski samazināt nozares *ex ante* īpašo noteikumu skaitu, jo konkurence tirgū palielinās; to īsteno ar Komisijas ieteikumu, kurā nosaukti produktu un pakalpojumu tirgi, kuros ir attaisnojama *ex ante* regulējuma piemērošana.

2.5.1. Jebkuras *ex ante* regulējošas darbības mērķis ir apmierināt patērētāju intereses un nodrošināt mazumtirdzniecības tirgu konkurētspēju. Kā uzsvērts Komisijas 2007. gada 17. decembra ieteikumā, "attiecīgo tirgu" noteikšanas kritēriji laika gaitā var mainīties, jo produktu un pakalpojumu iezīmes attīstās, un mainās arī pieprasījuma un piedāvājuma aizvietošanas iespējas (¹).

(¹) OVL 344, 28.12.2007., 65. lpp.

3. Komisijas priekšlikumi

3.1. Komisija ierosina spēkā esošo Eiropas tiesību aktu elektronisko sakaru jomā (turpmāk "regulējums") vispārēju pārskatīšanu, iesniedzot vienlaikus

- divus priekšlikumus direktīvām, ar ko groza Pamatdirektīvu, Piekļuves direktīvu, Atļauju izsniegšanas direktīvu un Direktīvu par universālo pakalpojumu un privātās dzīves aizsardzību;
- priekšlikumu regulai, ar ko izveido Eiropas Elektronisko sakaru tirgus iestādi (turpmāk — "Iestāde").

3.2. Kopumā minēto priekšlikumu mērķis ir izveidot "grozītu" Eiropas regulējumu elektronisko sakaru jomā, pielāgojot to valstu regulatīvo iestāžu, operatoru, produktu un pakalpojumu lietotāju prasībām.

3.3. Priekšlikumu mērķis noteikt digitālās ekonomikas konsekvētu "grozītu normatīvo sistēmu", kurā ir izmantoti iekšējā tirgus attīstības sasniegumi. Priekšlikumi attiecas uz šādiem aspektiem.

3.4. Priekšlikums grozīt Pamatdirektīvu, piekļuves direktīvu un Atļauju izsniegšanas direktīvu

- a) nodrošina, ka radiofrekvenču spektra pārvaldības jomā dalībvalstis konsultējas ar ieinteresētajām pusēm, ja tās vēlas noteikt izņēmumus tehnoloģiju un pakalpojumu neitralitātes principa piemērošanā, tostarp arī gadījumā, ja īsteno vispārēju interešu mērķus;
- b) palielina tiesību aktu konsekvenci, racionalizējot tirgus analīzes procedūras daudzos elementus, tostarp atļauj Komisijai veikt tirgus analīzi, ja VRI būtiski kavējas savu pienākumu pildīšanā;
- c) nostiprina tīklu drošību un integritāti, nosakot stingrākus pienākumus saistībā ar integritātes prasībām, kas attiecas ne tikai uz telefona, bet arī uz mobilo sakaru un IP tīkliem;
- d) nostiprina ieinteresēto pušu juridiskās garantijas, nosakot dažādus VRI neatkarības kritērijus, lēmumu pārsūdzēšanas tiesības un iespēju apturēt VRI pieņemtos pasākumus, lai steidzamības gadījumā nepieļautu būtisku un neatgriezenisku kaitējumu;
- e) ņem vērā neaizsargāto grupu vajadzības, nosakot termināliekārtu tehniskās prasības, lai uzlabotu e-pieejamību galalietotājiem invalīdiem, un atjauno VRI mērķus, kas attiecas uz gados vecākiem lietotājiem un lietotājiem ar īpašām sociālajām vajadzībām;
- f) ar Komisijas iepriekšēju piekrišanu pilnvaro VRI noteikt funkcionālo nošķiršanu;
- g) izveido kopīgu atlases procedūru;

h) nostiprina VRI izpildes pilnvaras, ar ko VRI atļauj piemērot īpašus nosacījumus vispārējām atļaujām, lai nodrošinātu pieejamību galalietotājiem ar invaliditāti, garantētu autortiesību un intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzību un sniegtu valsts iestāžu paziņojumus iedzīvotājiem par nenovēršamiem draudiem;

3.5. Priekšlikums, ar ko groza tiesību aktus par universālo pakalpojumu, elektronisko sakaru tīklu un pakalpojumu lietotāju tiesībām, personas datu apstrādi un privātās dzīves aizsardzību elektronisko sakaru jomā, un sadarbību patērētāju tiesību aizsardzības jomā, balstās uz jau sasniegto Komisijas likumdošanas pieejā minētajā nozarē.

3.5.1. Šajā sakarā ir atzīts, ka nevar apmierināt visu iedzīvotāju vajadzības un aizsargāt lietotāju tiesības vienīgi, nodrošinot konkurenci, tādēļ ir iekļauti īpaši noteikumi par universālā pakalpojuma un lietotāju tiesību aizsardzību, kā arī personas datu aizsardzību.

3.5.2. Jo īpaši tas attiecas uz cenu lielāku pārskatāmību un galalietotājiem paredzētās informācijas publiskošanu, uzliedzot operatoriem saistības publicēt salīdzināmu, atbilstīgu, viegli pieejamu un atjauninātu informāciju, un pilnvarojot VRI prasīt, ka operatori pilda minētās saistības.

3.5.3. Priekšlikums paredz pasākumus numuru pārnēsāšanai, kas ļauj patērētājiem viegli mainīt pakalpojumu sniedzēju (maksimālais termiņš pakalpojumu sniedzēju maiņai ir viena darbadiena, pilnvaro VRI novērst situāciju, kad operatori nepilda savus pienākumus); pilnveido prasību sniegt informāciju par personu atrašanās vietas noteikšanu, kuras zvana uz neatliekamās palīdzības dienestiem, ko īsteno ar dažādu pasākumu starpniecību, piemēram, izvirzot prasību nodot informāciju zvanu saņēmējām iestādēm, utt.

3.5.4. Dalībvalstīm paredzēto "iespēju" veikt īpašus pasākumus lietotājiem ar invaliditāti aizstāj ar skaidri noteiktu pienākumu tos īstenot, kā arī piešķir pilnvaras VRI pieprasīt, lai operatori publicētu informāciju, kas interesē lietotājus ar invaliditāti.

3.5.5. Priekšlikums VRI paredzēs pilnvaras nepieļaut pakalpojuma kvalitātes pasliktināšanos, nosakot tīkla lietotājiem piedāvāto apraides pakalpojumu minimālo kvalitātes līmeni, un uzraudzīt mazumtirdzniecības tarifus, ja neviens uzņēmums nav izraudzīts par universālā pakalpojuma sniedzēju.

3.5.6. Tiks veikti arī pasākumi, lai nodrošinātu, ka lietotāji saņem informāciju gan par drošības pārkāpumiem, kā rezultātā dati ir zuduši vai ir apdraudēti, gan par drošības pasākumiem, ko viņi var piemērot, lai var mazinātu radušos kaitējumu.

3.5.7. Priekšlikumā iekļauts aizliegums izmantot spiepprogrammatūras un citas kaitīgas programmatūras neatkarīgi no veida, kā tās ir instalētas lietotāja iekārtā, un paredzēts pastiprināt cīņu pret nepieprasītiem komercziņojumiem, nosakot iespēju pakalpojuma sniedzējiem uzsākt tiesvedību pret surogātpasta izplatītājiem.

3.6. Visbeidzot jāaplūko priekšlikums par "Iestādes" izveidi. Minētā iestāde būs Eiropas Parlamenta pakļautībā, tajā būs regulatoru valde, kuras sastāvā būs visu ES dalībvalstu valsts regulatīvo iestāžu vadītāji; iestāde aizstās Eiropas Regulatoru grupu (ERG) ⁽²⁾.

3.6.1. "Iestāde" sniegs Komisijai konsultācijas jautājumos par noteiktu lēmumu pieņemšanu, tā būs ES mēroga tehniskais centrs elektronisko sakaru tīklu un pakalpojumu jomā un pārņems Eiropas Tīklu un Informācijas drošības aģentūras (ETIDA) funkcijas.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1. EESK atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumus, kas izstrādāti, lai rastu risinājumus jautājumā par regulējuma nepieciešamību un Eiropas elektronisko sakaru tirgus pārvaldību.

4.1.1. Komiteja atbalsta Komisijas mērķi atvērt elektronisko sakaru tirgus konkurencei un veicināt investīcijas ātrgaitas tīklos (tostarp visās fiksētajās, mobilajās un satelītu tehnoloģijās) ⁽³⁾, un mērķi labāk nodrošināt nākotnes internetu, t.i., semantisko un objektu tīmekli, lai audiovizuālo pakalpojumu digitalizācijas apstākļos iekšējā tirgū nodrošinātu radiofrekvenču spektra pārvaldību. Tas ir patērētāju un uzņēmumu vispārējās interesēs, jo tiem ir vajadzīga piekļuve augstas tehniskās kvalitātes ("atbilstīgam") sakaru tīkliem un pakalpojumiem.

4.1.2. Komiteja konstatē, ka elektronisko sakaru nozares regulējuma spēkā esošie noteikumi ir ļāvuši:

- gūt ievērojamus panākumus, veidojot atvērtākus un dinamiskākus tirgus, kā uzsvērts Komisijas 12. ziņojumā par regulējumu elektronisko sakaru jomā;
- cīnīties pret lielo nevienlīdzību, kas pastāv operatoru starpā, un bijušo valsts monopolu priekšrocībām.

4.2. Atzinīgi vērtējams arī tas, ka priekšlikumos paredzētais regulējums attiecas arī uz elektronisko sakaru jomu un līdz ar to uz visiem pārraides tīkliem un attiecīgu pakalpojumu sniegšanu.

4.3. EESK atzinīgi vērtē ne tikai jau minētos uzlabojumus saistībā ar tīri tehniskiem aspektiem un pārvaldību, bet arī daudzus noteikumus, kuru mērķis ir galvenokārt nostiprināt

⁽²⁾ Izveidota saskaņā ar Komisijas Lēmumu 2002/627/EK, 29.7.2002., ko pēdējo reizi grozīja ar Komisijas 2007. gada 6. decembra lēmumu, OV L 323, 8.12.2007., 43. lpp.

⁽³⁾ Skat. EESK atzinumu OV C 44, 16.2.2008., 50. lpp. Ziņotājs — *Retureau kgs*.

elektronisko sakaru lietotāju tiesības, kā arī operatoru garantijas procesuālo tiesību un administratīvajā jomā, kas nodrošina to efektīvu īstenošanu valsts līmenī (iesaistīto personu tiesības tikt uzklausi, lēmumu pamatojums, lēmuma izpildes apturēšana un lēmumu pārsūdzēšanas tiesības). Minēto garantiju iekļaušana atbilst "tiesībām uz labu pārvaldību", kuras ir noteiktas Pamattiesību hartas 41. pantā.

4.4. EESK jo īpaši atbalsta iepriekšējos atzinumos formulētās un priekšlikumos iekļautās prasības, kas skar

- dalībvalstu pienākumu veikt īpašus pasākumus lietotājiem ar invaliditāti ⁽⁴⁾, lai īstenotu Eiropas pamattiesību hartā un Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencijā par invalīdu tiesībām noteiktos mērķus;
- vispārējos principus radiofrekvenču spektra pārvaldībā, kas ir sabiedrības interesēs un kura jāveic, ņemot vērā ekonomiskos, sociālos un vides faktorus; turklāt tiem jānodrošina ne vien tehnoloģiju un pakalpojumu neitralitāte, bet arī kultūru un valodu daudzveidība, vārda brīvība, plašsaziņas līdzekļu plurālisms un jāņem vērā visu dalībvalstu tehniskās, sociālās, kultūras un politiskās vajadzības ⁽⁵⁾.

4.4.1. Lai saglabātu kultūru un valodu daudzveidību, svarīgi panākt, lai elektroniskajos tekstos neizmainītos diakritiskās zīmes un kirilicā, grieķu vai citā alfabētā lietotie burti; nav pieļaujams, ka ar šādiem burtiem rakstītās īsziņas jāapmaksā dārgāk.

4.5. Komiteja arī atbalsta Komisijas priekšlikumus, kuros skatīti šādi aspekti:

- a) tirgus analīzes procedūru vienkāršošana, kas atvieglo administratīvo slogu VRI un samazina administratīvās izmaksas operatoriem;
- b) drošības un tīkla integritātes uzlabošana, lai nodrošinātu uzticamu elektronisko sakaru izmantošanu;
- c) VRI neatkarības nostiprināšana, pēc iespējas ierobežojot citu valsts iestāžu iespējamo ietekmi uz VRI ikdienas pārvaldību, nodrošinot to, ka tai ir savs neatkarīgs budžets un pietiekami cilvēkresursi.

5. Īpašas piezīmes

5.1. Tā kā Komisijas priekšlikumu mērķis ir, pirmkārt, veikt valsts tiesību aktu "tuvināšanas pasākumus" elektronisko sakaru jomā un, otrkārt, izveidot jaunu pārvalstu struktūru, EESK vēlas uzsvērt, ka minēto priekšlikumu juridiskais pamats ir Eiropas Kopienību dibināšanas līguma 95. pants.

⁽⁴⁾ EESK atzinums 810/2007.

⁽⁵⁾ EESK atzinums OV C 151, 17.6.2008., 25. lpp.

5.1.1. Nenoliedzami, ka minētais pants var būt atbilstīgs un pietiekams juridiskais pamats, lai attaisnotu noteikto mērķu īstenošanu⁽⁶⁾, taču saskaņā ar Eiropas Kopienas Tiesas praksi Komisijai būtu jāpārbauda, lai šajā sakarā pieņemtie noteikumi reāli ietekmētu valsts tiesību aktus (ieviešot tajos grozījumus) un pārvalstu līmenī pilnībā regulētu visus aspektus, kas nostiprina elektronisko sakaru lietotāju un patērētāju tiesības, kā arī priekšlikumos paredzētās juridiskās un procesuālās garantijas⁽⁷⁾.

5.1.2. Kopumā nevajadzētu pieļaut, ka, pieņemot jauno pārvalstu regulējumu elektronisko sakaru jomā, tiktu ieviesti tikai maznozīmīgi labojumi spēkā esošajos tiesību aktos.

5.1.3. Iepriekšējā piezīme attiecas arī uz "Iestādes" izveidi, tās pastāvēšana ir pilnībā attaisnojama, ja tā spēs veicināt daudz ierosināto pasākumu vienotu un efektīvu piemērošanu, par kuriem tā būs atbildīga, ņemot vērā tai piešķirtās īpašas pilnvaras.

5.1.4. Iestādes izveide atbilst funkcionālās subsidiaritātes principam, jo

- d) tās uzdevums ir novērst pašreizējo maz strukturēto un uz neefektīviem mehānismiem balstītu sadarbību, kas sadrumstalo iekšējo tirgu;
- e) tā nenodrošina nosacījumu vienlīdzību operatoriem, kas darbojas dažādās dalībvalstīs, un
- f) tā liedz patērētājam gūt priekšrocības, kuras nodrošinātu konkurence un pārrobežu pakalpojumi.

5.1.5. Iestādes izveide atbilst arī proporcionalitātes principam, jo piedāvā līdzekļus Komisijas un valsts regulatoru efektīvai sadarbībai jautājumos, kuros Eiropā jāievēro konsekvence.

5.2. Iestādei būtu jāklūst par īpašu VRI sadarbības forumu to pienākumu veikšanā saskaņā ar tiesisko regulējumu.

5.2.1. EESK pauz cerību, ka būs veikts paredzētais "Iestādes" darbības novērtējums, lai pārliecinātos, ka minētās iestādes darbības pamatā ir pārredzamība, atbildība un neatkarība un ka ir paplašinātas VRI pilnvaras, dodot tām pārliecinošu un pārredzamu pamatojumu Kopienas tiesību aktos.

5.3. Attiecībā uz paredzamā regulējuma tiesisko pieeju jāatzīst, ka iekšējā tirgū ir lietderīgi piemērot gan nozares regulējuma īpašos kritērijus, gan brīvas konkurences principus un noteikumus⁽⁸⁾. Jo īpaši svarīgi tas ir šajā nozarē, kur jāīsteno *ex ante* administratīvi pasākumi, tostarp attiecīgo tirgu vispusīga ekonomiska analīze, kas nav nepieciešama citās iekšējā tirgus nozarēs⁽⁹⁾.

⁽⁶⁾ Eiropas Kopienas tiesas 2006. gada 2. maija spriedums, lieta C-436/03.

⁽⁷⁾ Turpat, 44. un 45. juridiskais pamatojums.

⁽⁸⁾ Skat. BAVASSO, A. "Electronics Communications: A New Paradigm for European Regulation", CML Rev. 41, 2004, 110 u.s. lpp.

⁽⁹⁾ "The Integration of Competition Law Principles in the New European Regulatory Framework for Electronics Communications", *World Competition*, 26, 2003, 497. lpp.

5.3.1. Tā kā konkurence tirgū palielinās, EESK atbalsta regulējumā izvirzīto mērķi pakāpeniski samazināt nozares *ex ante* īpašo noteikumu skaitu, kas atbilst Komisijas pakāpeniski īstenošanai pieejai, piemēram, 2007. gada 17. decembra ieteikumā. EESK pauz cerību, ka, ņemot vērā elektronisko sakaru tirgu dinamiku, produktu un pakalpojumu iezīmju attīstību un aizvietošanas iespēju maiņu, šādi pasākumi nebūs jāveic.

5.3.2. EESK uzskata, ka "funkcionāla nošķiršana" ir ārkārtējs pasākums, kas jāveic tikai izņēmuma gadījumos. Tikai VRI jābūt pilnvarām noteikt minēto pasākumu pēc iepriekšējas Komisijas piekrišanas, kurai ir jāprasa jaunās iestādes viedoklis.

5.3.3. Šādu risinājumu varētu uzskatīt par pamatotu, ja vairākos attiecīgajos tirgos nebūtu izdevies panākt efektīvu nediskriminējošu attieksmi un ja būtu mazas izredzes vai arī nekādu izredžu panākt infrastruktūras konkurenci pieņemamā laikā pēc tam, kad ir izmēģināts viens vai vairāki tiesiskās aizsardzības līdzekļi, kurus iepriekš uzskatīja par piemērotiem.

5.4. Tomēr priekšlikuma īpašie noteikumi elektronisko sakaru nozarē neskar daudzus jautājumus, kas attiecas, pirmkārt, uz brīvas konkurences kritēriju efektīvu un pārredzamu piemērošanu, ko veic operatori un pakalpojumu sniedzēji visu Eiropu aptverošajā tirgū, un, otrkārt, dažiem svarīgiem lietotāju tiesību aspektiem.

5.5. Vispirms būs jāprecizē jēdziena "valsts drošība" nozīme, jo saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 3. a panta otrā punkta pēdējo ievilkumu, kas ir grozīts ar Lisabonas līgumu, vienīgi dalībvalstis ir atbildīgas par valsts drošības saglabāšanu.

5.5.1. Nereglamentētu tiesību atzīšana dos lielāku rīcības brīvību dalībvalstīm, kad būs jānosaka iemesli un pasākumi, kuriem drošības apsvērumu dēļ varēs paredzēt izņēmumus attiecīgajos Komisijas priekšlikumos iekļauto nozares noteikumu un principu, kā arī konkurences tiesību īstenošanā.

5.5.2. Pašlaik elektronisko sakaru nozarē ir piemēroti valsts noteikumi, kas dod dalībvalstīm brīvību pieņemt lēmumus par elektronisko sakaru tīklu, pakalpojumu, iekārtu un ierīču noteikšanu un veikt svarīgus valsts aizsardzības un sabiedrības drošības aizsardzības pasākumus⁽¹⁰⁾. Šajā sakarā EESK norāda, ka būtu lietderīga atsauce uz "Galileo" projekta īstenošanu.

⁽¹⁰⁾ Detalizētāks minēto jautājumu novērtējums atrodams MOREIRO GONZÁLEZ, Carlos J., Valsts drošības noteikumi ("Las cláusulas de Seguridad Nacional").

5.6. Lai saglabātu ekonomikas, sociālo un teritoriālo kohēziju, veidojot jaunas tīklu infrastruktūras, jo īpaši tā saucamos "jaunās paaudzes" tīklus, valstu iestādēm saskaņā ar Kopienas tiesību aktiem un demokrātijas principiem jāveicina ekonomikas un sociālā attīstība un augsts nodarbinātības līmenis, nodrošinot līdzsvarotu un ilgtspējīgu attīstību, lai panāktu augsta tehnoloģiska līmeņa elektronisko sakaru tīklus attīstību.

5.6.1. Intervences pasākumiem jāveicina valsts, īpaši vietējo pašvaldību, finansējums jaunās paaudzes tīklu izvēršanai nākotnē, nodrošinot, lai netiktu pārkāpts tehnoloģiskās neitralitātes princips vai arī, ievērojot proporcionalitātes principu, tiktu novērsta nevajadzīga tīklu resursu dublēšanās.

5.7. Jānorāda, ka atsevišķos gadījumos būtu jāveic īpašs novērtējums gan par to, kā Komisijas ierosinātais regulējums ietekmē lietotāju tiesības uz piekļuvi vispārējo ekonomisko interešu pakalpojumiem, ⁽¹⁾ — kas ir ne tikai ES Pamattiesību hartas 36. pantā paredzētās pamattiesības, bet to noteiks Līguma par Eiropas Savienību 16. pantā un Līgumiem pievienotais 9. protokols —, gan brīvas konkurences aizsardzību, kas nebūs atrunāta Lisabonas līguma 3. pantā minētajos īpašajos mērķos, bet būs *ad hoc* regulējuma formā, kā tas paredzēts līgumiem pievienotajā protokolā par iekšējo tirgu un konkurenci.

5.7.1. EESK atzinīgi vērtē, ka priekšlikumā par universālo pakalpojumu dalībvalstīs ir paredzēts izveidot konsultāciju mehānismu, lai lēmumu pieņemšanas procesā atbilstīgi ņemtu vērā patērētāju intereses, tomēr pauž nožēlu, ka neviens no noteikumiem neattiecas uz organizētas pilsoniskās sabiedrības nozīmi konsultācijās, kā arī tās līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesā, ko veic kompetentās pārvalstu struktūras, lai noteiktu atbilstīgus pasākumus, kuri nodrošina vienotu un efektīvu konsultāciju mehānisma piemērošanu ES.

5.7.2. EESK gaida priekšlikumu par universālo pakalpojumu, ar kuru Komisijai būtu jāiepazīstina šā gada laikā, lai Komiteja varētu paust savu galīgo viedokli. EESK pagaidām atkārtoti uzsver principus, kas ir piemērojami minētajā jomā ⁽²⁾, proti,

- a) piekļuve kvalitatīviem pakalpojumiem par taisnīgām, atbilstīgām un pieejamām cenām;
- b) ātra un publiska piekļuve platjoslas internetam, moderniem informācijas un elektronisko sakaru pakalpojumiem visos reģionos;
- c) visiem patērētājiem garantēta piekļuve neatkarīgi no viņu ienākumiem, ģeogrāfiskās atrašanās vietas un tiesības uz tarifu izlīdzināšanu;

⁽¹⁾ Skat. EESK atzinumu 267/2008 (pieņemts 2008. gada 14. februārī), ziņotājs — Hencks kgs.

⁽²⁾ EESK 2001. gada 28. februārī un 1. martā pieņemtais atzinums, OV C 139, 11.05.2001., 15. lpp. 15.

d) visu elektronisko sakaru pakalpojumu sniedzēju taisnīgs un nediskriminējošs ieguldījums, lai saglabātu un attīstītu universālo pakalpojumu;

e) īpaši, paredzami un pietiekami mehānismi, kas nodrošina universālā pakalpojuma saglabāšanu un izvēršanu, ņemot vērā tehnoloģijas un sociālās pārmaiņas;

f) papildu principi, kurus VRI ir atzinušas par nepieciešamiem sabiedrības interešu aizsardzībā;

g) "Forumā" vai "Elektronisko sakaru novērošanas centra" izveide Kopienas līmenī, lai ņemtu vērā visu ekonomikas, sociālo un citu organizētas pilsoniskās sabiedrības dalībnieku viedokli.

5.7.3. Direktīvā būtu jāaplūko šādi universālā pakalpojuma aspekti:

a) nepieciešamība regulēt operatoru sniegtos pakalpojumus klientiem, tostarp paredzēt iespēju noteikt kvalitātes prasības minētajā jomā, kad pakalpojumi sāk degradēties;

b) soda piemērošanas noteikumu izstrāde, lai nodrošinātu lielāku juridisko noteiktību;

c) līguma grozīšana;

d) minimālās kvalitātes prasības dažās jomās, dodot iespējas VRI, ja tās to vēlas, noteikt minimālās kvalitātes prasības visiem pakalpojumiem;

e) detalizēti rēķini un īpaša tarifa pakalpojumi, piemērojot principu, ka par visiem pakalpojumiem, kas nav elektronisko sakaru pakalpojumi, rēķinos jāsniedz detalizēta informācija;

f) līgumu noteikumos termināļu un pakalpojumu kopējam iepirkumam jābūt pārredzamākam.

5.7.4. Patērētāju tiesību aizsardzības uzlabošana, kas ir paredzēta priekšlikumā par universālo pakalpojumu, nenodrošina pietiekami augstu patērētāju tiesību aizsardzības līmeni, ko nosaka Kopienas dibināšanas līguma 153. pants, jo nav ievērots vispārējais princips, ar kuru saskaņā abonentiem ir tiesības lauzt beztermiņa līgumu ar tīklu nodrošinātājiem vai elektronisko sakaru dienestiem bez soda piemērošanas.

5.7.5. Tomēr patērētāju tiesību aizsardzība ir uzlabota šādās jomās:

— informācija par cenām ar pārredzamiem, atjauninātiem vai salīdzināmiem tarifiem, un arī sniegto pakalpojumu veidiem;

— Regulas 2006/2004 reforma, kas nodrošina starptautiskās sadarbības iespējas, lai novērstu nevēlamas darbības, piemēram, pikšķerēšanu ⁽³⁾, *cyberstalking* un *spoofing*.

⁽³⁾ Krāpšanas veids, kad ar viltu iegūst personas bankas rekvizītus, lai piekļūtu personas bankas kontam un novirzītu finanšu līdzekļus.

5.8. EESK uzskata, ka priekšlikumā ir sperts solis uz priekšu salīdzinājumā ar spēkā esošajiem tiesību aktiem par privātās dzīves aizsardzību elektronisko sakaru jomā, un aicina Komisiju nostiprināt sakaru un to datu konfidencialitāti, kas pārraidīti publiskajos komunikāciju tīklos un izmantojot publiski pieejamus elektronisko sakaru pakalpojumus, ņemot vērā Eiropas Kopienų Tiesas praksē izmantotos kritērijus ⁽¹⁴⁾.

5.8.1. EESK uzskata, ka ir jānostiprina regulējums par pamattiesībām elektronisko sakaru jomā, piemēram, privātās dzīves aizsardzība, personas datu aizsardzība, komunikāciju noslēpums, konfidencialitāte, kā arī atsevišķi ar intelektuālo īpašumu saistīti aspekti.

Briselē, 2008. gada 29. maijā

5.8.2. Drošības jomā ⁽¹⁵⁾ jāpieņem atbilstīgi pasākumi, kas garantē tīklu drošību ⁽¹⁶⁾ un pietiekami drošu šifrētas informācijas lietošanu, lai palielinātu privātās dzīves aizsardzību.

5.8.3. Atzinīgi vērtējama direktīvas piemērošana arī publiskiem sakaru tīkliem, kuros var izmantot datu vākšanas un identifikācijas ierīces (tostarp bezkontakta ierīces, kā radiofrekvenču identifikācijas ierīces, *RFID*) ⁽¹⁷⁾.

5.9. EESK atkārtoti uzsver ⁽¹⁸⁾, ka, lai novērstu nepieprasītus komercziņojumus (*spam*), tiesību aktos ir skaidri jānosaka princips, ka patērētājam iepriekš jāsniedz nepārprotama piekrišana to saņemšanai, turklāt priekšroka jādod patērētāja interesēm. Tādēļ būtu jāizvērtē visi iespējamie pasākumi, lai nodrošinātu minētā principa īstenošanu un, vajadzības gadījumā, noteiktu efektīvas, atbilstīgas un preventīvas sankcijas.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹⁴⁾ Skat., galvenokārt Eiropas Kopienų Tiesas 2008. gada 29. janvāra spriedumu (lieta C-275-06).

⁽¹⁵⁾ EESK gatavo atzinumu (INT/417) DT R/CESE 480/2008 par maksāšanas līdzekļu viltošanas un krāpšanas apkarošanu.

⁽¹⁶⁾ Skat. atzinumu "Tīklu un informācijas drošība", ziņotājs — *Retureau* kgs, OV C 48 21.2.2002., 20. lpp.

⁽¹⁷⁾ Skat. atzinumu "Radiofrekvenču noteikšana" (*RFID*), ziņotājs — *Morgan* kgs, OV C 256, 27.10.2007., 66. lpp.

⁽¹⁸⁾ 2001. gada 24. un 25. janvārī pieņemts atzinums, OV C 123, 25.4.2001., 53. lpp.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai "Rīcības kodekss datorizētām rezervēšanas sistēmām"

COM(2007)709 galīgā redakcija

(2008/C 224/12)

Padome 2007. gada 5. decembrī saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 71. un 80. panta 2. punktu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par rīcības kodeksu datorizētām rezervēšanas sistēmām".

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2008. gada 8. maijā. Ziņotājs — *McDonogh* kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 445. plenārajā sesijā, kas notika 2008. gada 28. un 29. maijā (29. maija sēdē), ar 75 balsīm par un 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Ieteikumi

EESK piekrīt Komisijas ieteikumiem un vērtē tos atzinīgi, taču iesaka veikt šādus papildu pasākumus:

1.1 jāievieš tiesību akti, kas paredz ES vecāko pārvadātāju pilnīgu atteikšanos no DRS (datorizētu rezervēšanas sistēmu) īpašumtiesībām, kā arī jāparedz pasākumi, lai aizkavētu aviopārvadātāju turpmākus tiešus vai netiešus ieguldījumus DRS sistēmās;

1.2 jāsauglabā noteikumi, kas regulē vecāko pārvadātāju darbību, līdz šīs aviosabiedrības būs attiekušās no DRS īpašumtiesībām;

1.3 jāatceļ piedāvājuma neitralitātes noteikumi. Tā kā pasažieru vai korporatīvo klientu izvēle un rīcība atšķiras, pamatpiedāvājuma izteikšana nav īpaši lietderīga, savukārt neitralitātes noteikumus, sniedzot tiešsaistes pakalpojumus, ievēro reti vai Rīcības kodekss uz tiem neattiecas;

1.4 lidojuma cenas piedāvājumā vienmēr jāiekļauj visi nodokļi, nodevas un papildu maksas, tajā skaitā maksa par DRS izmantošanu. Jānodrošina arī lidojuma informācijas pārskatāmība, it īpaši gadījumos, kad vērojama maldinoša prakse, piemēram, kodu koplietošana, un patērētājiem nepārprotami jānorāda, kuri pārvadātāji veic attiecīgo lidojumu;

1.5 ceļojumu aģentūrām un aviosabiedrībām jādod iespēja brīvi risināt sarunas ar DRS operatoriem par MIDT ("Market Information Data Tapes" — tirdzniecības informācijas datu ieraksti) datu izmantošanas un iegādes iespējām;

1.6 jāpieņem stingrāki datu aizsardzības noteikumi, it īpaši, lai aizsargātu ne tikai pasažierus, bet arī visus datu subjektus,

kuru dati iekļauti pasažieru vārdu reģistrā (PNR — "Passenger Name Record");

1.7 jāpanāk Rīcības kodeksa noteikumu par personas datu aizsardzību izpilde, it īpaši aviosabiedrību rīcībā esošo personas datu nodošana trešām valstīm (uzņēmumiem un valdības iestādēm) ir jāregulē Eiropas Savienības līmenī, noslēdzot divpusējus līgumus ar trešo valstu valdībām un atsakoties no nolīgumiem, kas nav tiesiski saistoši;

1.8 jāievieš jauni noteikumi, kas paredz, ka uz visiem PNR, ko izveido DRS abonenti, attiecas Rīcības kodeksa panti par personas datu aizsardzību. Tie jāattiecinā arī uz aviosabiedrībām, kas PNR datu bāzu uzturēšanu nodod DRS pakalpojumu sniedzējiem, kā arī uz ceļojumu aģentūrām, ceļojumu rīkotājiem un komercsabiedrībām;

1.9 jāatceļ noteikumi, kas paredz, ka abonentiem par vēlmi pārtraukt līgumu ar DRS operatoru ir jāpaziņo trīs mēnešus pirms līguma pārtraukšanas;

1.10 oficiāli jāatzīst, ka DRS operatori ir atbildīgi par datu apstrādi. Tas attiecas ne vien uz datiem par aviosabiedrību un dzelzceļa pakalpojumu izmantošanu, bet arī uz datiem par viesnīcu rezervāciju, automašīnu īri, ceļojumiem ar prāmi, apdrošināšanu un citiem šajās sistēmās iekļautajiem datiem;

1.11 jāveicina jaunu operatoru ienākšana DRS tirgū, tādējādi palielinot konkurenci sistēmu izplatītāju vidū. Ieguvēji būs abonenti un patērētāji, jo pakalpojumu un tehnoloģiju kvalitāte uzlabosies un konkurence pozitīvi ietekmēs cenu noteikšanu;

1.12 dzelzceļa pakalpojumu sniedzēji jārosina izplatīt savu piedāvājumu ar DRS starpniecību, tādējādi veicinot videi nekaitīgāku transporta veidu izmantošanu ES.

2. Ievads

2.1 Komisija 2007. gada 15. novembrī ierosināja pārskatīt DRS rīcības kodeksu Nr. 2299/89. Minēto regulu izstrādāja, lai novērstu konkurences izkropļojumus īpašā tirgū, kurā nav pietiekami piemēroti vienīgi vispārējus konkurences noteikumus. Tajā laikā DRS bija vienīgais efektīvais līdzeklis, ar kura palīdzību patērētāji varēja piekļūt ceļojumu informācijai. DRS piederēja aviosabiedrībām, kas tās kontrolēja.

2.2 DRS ir datorizētas sistēmas, ko izmanto, lai uzglabātu, atjaunotu un izplatītu ceļojumu informāciju, kā arī rezervētu ceļojumus.

2.2.1 Pašlaik darbojas četras DRS, proti, *SABRE*, *Galileo*, *Worldspan* un *Amadeus*. Tās visas pieder ASV, izņemot *Amadeus*, kas pieder Eiropai. Lai gan *Galileo* un *Worldspan* 2007. gadā apvienojās, tie joprojām darbojas kā atsevišķi uzņēmumi.

2.3 DRS darbības apstākļi ir pilnībā mainījušies.

2.3.1 Lielākā daļa aviosabiedrību, izņemot *Air France*, *Luft-hansa* un *Iberia* ⁽¹⁾, ir pārdevušas savas DRS akcijas.

2.3.2 Attīstoties internetam, DRS vairs nav vienīgais pieejamais līdzeklis, lai rezervētu aviobiļetes. Tā kā visās Eiropas Savienības valstīs internets kļūst aizvien pieejamāks ⁽²⁾ un uzlabojas tehnoloģijas ceļojumu rezervēšanai tiešsaistē, DRS nozīme samazināsies un tas vairs nebūs vienīgais avots, kur iegūstama informācija par ceļojumiem.

2.4 Amerikas Savienoto Valstu DRS tirgū no 2004. gada tika atcelti ierobežojumi, vecākiem pārvadātājiem pilnībā atsakoties no DRS īpašumtiesībām. Kopš tā laika rezervēšanas izmaksas ir samazinājušās par 20-30 %. Eiropas Savienības pārvadātājiem ir grūti konkurēt ar ASV pārvadātājiem, jo ES pārvadātājiem nav iespēju vienoties par izdevīgākiem līgumiem ar DRS pakalpojumu sniedzējiem.

2.5 Tā kā spēkā ir Rīcības kodekss, Eiropas DRS tirgū joprojām dominē tikai daži uzņēmumi (oligopols), un galveno dalībnieku iespējas panākt sev vēlamu sarunu rezultātu nav vienādas. DRS operatori darbojas tirgū, kurā noiets ir garantēts, un šīm sistēmām ir īpaša nozīme ceļojuma aģentūru darbībā, savukārt aviosabiedrības ir palielinājušas savu ietekmi, attīstot biļešu izplatīšanu internetā.

2.6 Valda uzskats — ja attiecīgajā nozarē nav pieņemti īpaši noteikumi, nelikumīgas darbības, piemēram, cenu noteikšanu novērs Eiropas Savienības vispārējie konkurences noteikumi (tas tomēr neattiecas uz vecāko pārvadātāju darbību regulējošajiem noteikumiem).

3. Analīze

3.1 Vecākie pārvadātāji.

3.1.1 Aviosabiedrības ar DRS īpašumtiesībām dēvē par “vecākajiem pārvadātājiem”. Vecāko pārvadātāju darbību regulējošo

noteikumu atcelšana būtu pārlieku bīstama, jo trim no vislielākajām Eiropas aviolinijām (*Iberia*, *Lufthansa* un *Air France*) pieder liela daļa *Amadeus* akciju. Konkurences izkropļojumu risks ir pārāk liels, un dominējošais stāvoklis iekšējā tirgū joprojām apdraud citu DRS un pārvadātāju, kam DRS nepieder, darbību.

3.1.2 Eiropas Savienībai jānosaka, ka aviosabiedrības (pašreiz un turpmāk) nedrīkst būt DRS īpašnieces vai akcionāres.

3.1.3 Pilnīga DRS un aviosabiedrību vai citu transporta pakalpojumu sniedzēju īpašumtiesību nodalīšana liegs vecākajiem pārvadātājiem iespēju noslēgt slepenas vienošanās vai rīkoties pretēji godīgas konkurences principiem. Tādā gadījumā Rīcības kodeksa vienkāršošanu varētu turpināt, atceļot daudzās normas, kas iekļautas Komisijas priekšlikumā 709-2007 un attiecas uz vecākajiem pārvadātājiem. Tādā rīcība sniegtu labumu ceļojumu izplatīšanas tirgum kopumā, jo DRS un aviosabiedrības konkurētu uz vienādiem nosacījumiem bez aizdomām vai bailēm par ļaunprātīgu izmantošanu.

3.1.4 Līdz šā mērķa sasniegšanai ir jāsauglabā 10. panta īpašie noteikumi par vecākajiem pārvadātājiem, lai novērstu konkurences izkropļojumus.

3.2 Informācijas atspoguļošanas neitralitāte — tiešsaistes un tradicionālās ceļojumu aģentūras.

3.2.1 Kodekss nodrošina, ka visi DRS lidojumu piedāvājumi ir neitrāli un ir sarindoti bez aizspriedumiem vai diskriminācijas. Ceļojumu aģentiem ir jāinformē klienti par lidojumu iespējām lidojuma ilguma secībā, sākot no īsākā lidojuma (pēc beznolaišanās tiešajiem lidojumiem nākamie ir tiešie lidojumi un netiešie lidojumi). Tomēr klienti var pieprasīt piedāvājumu sarindot saskaņā ar viņu individuālajām vajadzībām.

3.2.2 Mūsdienu tirgū saglabāt piedāvājuma neitralitāti ir praktiski neiespējami, jo īpaši tādēļ, ka uz tiešsaistes izplatīšanas kanāliem, piemēram, lidsabiedrību tīmekļu vietnēm un uzņēmumu pašrezervēšanas sistēmām, neitralitātes noteikumi neattiecas.

3.2.3 Tirgus pieprasījums nodrošina, ka klientam būs pieejami visi pārvadātāji, pat DRS piederšo tiešsaistes aģentūru, piemēram, *Lastminute.com* un *ebookers*, piedāvājumā parasti ir pieejama informācija par visu aviosabiedrību rezervējamām biļetēm, pat ja piedāvājumu izkārtojums ir subjektīvs.

3.2.4 Tīmekļa vietnes ceļojumu cenu salīdzināšanai ⁽³⁾ par attiecīgu samaksu piedāvā pārvadātājiem vai ceļojumu aģentūrām iespēju atrasties meklēšanas rezultātu pirmajā pozīcijā neatkarīgi no to piedāvātās cenas vai lidojuma laika. Patērētāji var sarindot lidojumus secībā, ņemot vērā dažādus kritērijus, piemēram, kopējo cenu, izlidošanas laiku, aviopārvadātāju vai lidojuma ilgumu. Tādēļ patērētājiem principā nav liegta pieeja neitrālai informācijai, jo informācija kā tāda ir pieejama. Patērētājs izvēlēsies to iespēju, kas viņam ir vispiemērotākā.

⁽¹⁾ Šiem uzņēmumiem pieder 46,4 % *Amadeus* akciju.

⁽²⁾ Pašlaik visu ES dalībvalstu vidējais radītājs ir 50 %.

⁽³⁾ Piemēram, *Kelkoo* (<http://www.kelkoo.fr>).

3.2.5 Uzņēmumos informāciju par lidojumiem atspoguļo, neievērojot neitralitātes principu, bet gan atkarībā no tā, kāda ir attiecīgā uzņēmuma komandējumu politika, lidojumu cenas un izvēlētais aviopārvadātājs.

3.2.6 Atceļot noteikumus par piedāvājuma neitralitāti, aviopārvadātāji varētu "nopirkt pirmo pozīciju" DRS piedāvājumos. Tomēr maz ticams, ka mazie aviopārvadātāji zaudēs nozīmīgu tirgus daļu iepriekš minēto iemeslu dēļ, jo patērētāji veiks izvēli, pamatojoties uz ceļojumu vajadzībām, nevis ņemot vērā piedāvājuma izkārtojumu. To var pielīdzināt *Google* meklējumu rezultātiem, kur informācija ir brīvi pieejama, kamēr noteikti pakalpojuma sniedzēji var maksāt par atrašanās vietu. Kādēļ ceļojumu nozarei vajadzētu citādus noteikumus?

3.2.7 Tādēļ būtu jāatceļ 5. pants par informācijas atspoguļošanu. Tā nav jāregulē, jo tirgus spēku mijiedarbība un patērētāju izvēle nodrošinās pieejamās ceļojumu informācijas godīgu atspoguļošanu.

3.2.8 Patērētāju interesēs pēc iespējas jānodrošina lidojumu cenu pārredzamība, tostarp attiecībā uz visiem nodokļiem, maksām, nodevām un DRS maksām, ko pievieno sākotnējai cenai. Tas ļaus izvairīties no aviosabiedrību piedāvājuma subjektivitātes, iekļaujot piemaksas tikai pirkšanas procesa vēlākā stadijā.

3.3 *MIDT* noteikumi.

3.3.1 *MIDT* apkopo sīku informāciju par ceļojumu aģentūru un lidsabiedrību globālajām rezervēšanas darbībām. DRS apkopo šo informāciju un pārdod to lidsabiedrībām. *MIDT* nodrošina lidsabiedrības ar vērtīgu un to konkurētspējai nozīmīgu informāciju, tostarp informāciju par ceļojumu aģentūru veiktajiem pasūtījumiem, ienākumiem un ceļojumu plānošanas sistēmu.

3.3.2 Aizliegums — tiešā vai netiešā veidā — iegūt informāciju par ceļojumu aģentūrām ļautu nodrošinātu vienādas iespējas aviosabiedrībām un ceļojumu aģentūrām, atbilstu patērētāju interesēm un sniegtu labumu tirgum kopumā. Šādā veidā rastos tiešas vai netiešas priekšrocības visiem tirgus dalībniekiem. Tā kā *MIDT* datus var iegūt arī no citiem avotiem, piemēram, *IATA* (Starptautiskā gaisa transporta asociācija), abonentiem jāpiešķir tiesības brīvi vienoties par datu izmantošanu sarunās ar DRS operatoriem, lai pārlietu nemazinātu šīs informācijas vērtību.

3.3.3 Jāpapildina 7. pants, nosakot, ka aviosabiedrības un abonenti var brīvi risināt sarunas ar DRS operatoriem par *MIDT* datu iegādi.

3.4 *DRS* abonentu noteikumi.

3.4.1 Pašlaik spēkā esošie noteikumi mēģina aizsargāt ceļojumu aģentūras, proti, tās var pārtraukt līgumu ar DRS, paziņojot par to trīs mēnešus iepriekš.

3.4.2 Komiteja iesaka atcelt 6. panta 2. punktu, tādējādi ieinteresētajām pusēm dodot iespēju brīvi risināt sarunas.

3.5 *Uzturēšanas līgumi.*

3.5.1 Lai novērstu labvēlības statusa piešķiršanu vadošām lidsabiedrībām un jo īpaši vecākajiem pārvadātājiem, uzturēšanas noteikumi nebūtu jāiekļauj DRS līgumos. Ja vecākie pārvadātāji atsakās no DRS īpašumtiesībām, šo noteikumu var atcelt.

3.6 *Datu aizsardzība.*

3.6.1 *PNR* ir dokuments, ko izveido DRS operators, kad pasažieris ir rezervējis lidojumu, braucienu ar vilcienu, viesnīcu, noirējis automašīnu, noslēdzis apdrošināšanu vai veicis citas ar ceļošanu saistītas darbības. Šajā dokumentā iekļautā informācija ir ļoti jūtīga, un tādēļ uz to ir jāattiecinā stingri datu aizsardzības noteikumi. *PNR* ir norādīts pasažiera vārds, kontaktinformācija, dzimšanas datums, personīgā izvēle, kas var atklāt personas reliģisko piederību (piemēram, košera pieprasījums), informācija par personu, kas apmaksā biļetes, kredītkartes dati, informācija par draugiem, ģimenes locekļiem vai kolēģiem, kas dodas tajā pašā ceļojumā, ceļojuma aģenta vārds un kontaktinformācija. Ja ceļojosā persona ir uzņēmuma pārstāvis, *PNR* dokumentā bieži tiek iekļauti kodi, kas norāda, kurš departaments vai klients apmaksā ceļojuma izdevumus, vai arī tos apmaksā arodbiedrība. Ir iespējams izveidot gan ceļojošo personu, gan citu subjektu, kas izmanto rezervēšanas sistēmu, detalizētu profilu, un Eiropas Savienības uzdevums ir nodrošināt šo personu datu aizsardzību kā paredzēts Rīcības kodeksā.

3.6.2 Rīcības kodeksa noteikumus par datu aizsardzību DRS operatori sistemātiski pārkāpj, ja

- datus no ES nodod trešajai valstij;
- personīga rakstura informāciju apstrādā bez datu subjekta piekrišanas;
- DRS operatoru rīcībā esošo informāciju apstrādā mērķiem, kas nav saistīti ar rezervēšanu.

3.6.3 Turklāt šādā veidā tiek pārkāpta arī ES Direktīva 95/46 EK (kas papildina Rīcības kodeksa noteikumus par personas datu aizsardzību), jo tā paredz, ka DRS operatoram, kas atbildīgs par datu apstrādi, pirms personas datu atklāšanas ir jāsaņem attiecīgās personas piekrišana un ka minētos datus nedrīkst nodot valstīm, kuras neietilpst ES, izņemot, ja attiecīgā valsts var nodrošināt līdzvērtīgu datu aizsardzības līmeni. ASV nav likuma par personas datu aizsardzību, un ASV valdība un uzņēmumi var izveidot ceļotāju no ES profilu, pamatojoties uz viņu sniegtajiem datiem, un šos datus var neierobežoti saglabāt. Šajā sakarā var, piemēram, minēt ASV sistēmu *APIS* (*Advanced Passenger Informations*), kas paredz, ka datus par ceļotājiem no ES apstrādā ASV valdība, lai varētu izsniegt iecelšanas atļauju.

3.6.4 Datu aizsardzības noteikumi ir jāpastiprina, it īpaši, lai aizsargātu ne tikai pasažierus, bet visus datu subjektus, kas izmanto *PNR*.

3.6.5 Eiropas Savienībai ir jāstiprina Rīcības kodeksa noteikumi par datu aizsardzību, it īpaši noteikumi, kas regulē, kā PNR iekļautos personu datus DRS operatori nodod trešām valstīm. Šajā jomā ir jānoslēdz divpusēji līgumi ar trešo valstu valdībām. Pašreizējie nolīgumi starp ASV un ES nav efektīvi un tiesiski saistoši.

3.6.6 Jāievieš jauni noteikumi, kas paredz, ka uz visiem PNR, ko izveido DRS abonenti, attiecas Rīcības kodeksa panti par personas datu aizsardzību. Tie jāattiecinā arī uz aviosabiedrībām, kas PNR datu bāžu uzturēšanu nodod DRS pakalpojumu sniedzējiem, kā arī uz ceļojumu aģentūrām, ceļojumu organizētājiem, uzņēmumiem un visām rezervēšanas sistēmām, kas savienotas ar DRS.

4. Secinājumi un turpmākie pasākumi.

4.1 Rīcības kodeksa vienkāršošanas mērķis ir izveidot pašreizējai situācijai atbilstošāku ekonomisko vidi, kurā DRS konkurē ar cenām un pakalpojumu kvalitāti, vienlaicīgi nodrošinot patērētāju intereses kā galveno prioritāti.

4.2 Uzmanīgi jāpārtrauc arī, kā minētā cenu noteikšanas brīvība ietekmē piedāvājumu apvienošanas pakāpi (piemēram, jauni dzelzceļa pārvadātāji vai zemo izmaksu pārvadātāji). Apvienojot dzelzceļa un zemo izmaksu pārvadātāju piedāvājumu ar DRS starpniecību, klientiem būs nodrošinātas zemākas cenas (un vairāk iespēju) ceļojumiem uz īsa/vidēja attāluma gala mērķiem. Tādējādi cenu konkurence starp iesaistītajiem pārvadātājiem varētu saasināties, un vidējā termiņā vai ilgtermiņā lidojumu cenas varētu kopumā pazemināties. Tas būtu liels ieguvums klientiem, kas saņem informāciju no DRS pakalpojumu sniedzējiem.

4.3 Jāveicina dzelzceļa piedāvājuma iekļaušana DRS, jo tas ir galvenais faktors, lai samazinātu gaisa transporta ietekmi uz apkārtējo vidi un veicinātu "videi nekaitīgākus" ceļošanas veidus.

4.4 Jāpārtrauc, kāda ietekme būs noteikumu par informācijas atspoguļošanas neitralitāti atcelšanai. Tirgus spēkiem būtu jānovērš jebkāda — tostarp arī vecāko pārvadātāju — rīcība, kas kavē konkurenci. Kodeksa regulējošais mērķis nav panākt, ka vienīgais, konsolidētais un neitrālais informācijas avots ir DRS. Šādi rīcībai nebūtu jāēgas, ņemot vērā mainīgos tirgus apstākļus, it īpaši interneta pavērtās iespējas.

4.5 Jāpievērš uzmanība arī tam, kāda būs ierosināto Rīcības kodeksa grozījumu sociāli ekonomiskā ietekme uz maziem un vidējiem uzņēmumiem, tostarp aviopārvadātājiem un ceļojumu

aģentiem, kuri, iespējams, visvairāk cietīs no DRS tirgu regulējošo noteikumu atcelšanas.

4.6 Eiropas Savienībai ir jāinformē sabiedrība par personas datu, kas nepieciešami rezervēšanai, izmantošanu. Daudzi iedzīvotāji nav informēti par DRS sistēmām un par to, kā izmanto viņu ievadīto informāciju. Ja šādus pasākumus neīsteno, datu subjektu tiesībām piekļūt saviem datiem (kā tas ierosināts Rīcības kodeksā) nebūs nozīmes. Līdz šim pasažieri nav pieprasījuši DRS sistēmām sniegt ar viņiem saistīto informāciju, jo viņi nezina, kas ar to notiek. Ja šāda iespēja būtu, viņi to noteikti izmantotu.

4.7 Konsultāciju procesā plašāk jāiesaista interešu grupas, piemēram, patērētāju tiesību aizsardzības organizācijas un datu aizsardzības eksperti, kas nav tieši iesaistīti ceļojumu izplatīšanā. Tādējādi Eiropas Savienībā varēs gūt objektīvāku priekšstatu par DRS tirgu.

4.8 Jāanalizē tehnoloģiskie sasniegumi tādā jomā kā ceļojumu rezervēšana tiešsaistē. DRS un citi tūrisma nozares uzņēmumi veikusi ļoti nozīmīgus uzlabojumus no pieejamības un rezervēšanas viedokļa, kā arī posmā pēc rezervācijas. Šie uzlabojumi tiešsaistes tehnoloģijā paplašinās patērētāju iespējas un, iespējams, ka turpmāk būs vajadzīgas tiesiska rakstura izmaiņas.

4.9 Tehnoloģiju attīstība turpinās, un ASV lidsabiedrības jau ir tieši savienotas ar ceļojumu aģentūrām (apejot DRS). Tas nozīmē, ka pārmaiņas DRS vidē turpināsies. Atkarība no DRS pakalpojumu sniedzējiem samazinās, savukārt patērētāju, ceļojumu aģentu un lidsabiedrību iespējas arvien paplašinās.

4.10 Jaunu dalībnieku ienākšana tirgū ir jāveicina. Konkurences palielināšana Eiropas Savienības tirgū, kurā dominē tikai daži uzņēmumi (oligopols), veicinās DRS tirgus attīstību. Kopš noteikumu atcelšanas ASV tirgū ir parādījušies jauni DRS pakalpojumu sniedzēji (*), kuri izmanto jaunas tehnoloģijas un piedāvā aviosabiedrībām ļoti izdevīgus pakalpojumus par zemākām izmaksām.

4.11 Jānovērtē, kā izplatīšanas izmaksu samazināšanās ietekmē biļešu cenas un konkurenci ar ASV pārvadātājiem gan iekšējā, gan pasaules tirgū.

4.12 Pēc diviem vai trijiem gadiem Kodekss ir jāpārskata, lai novērtētu vecāko pārvadātāju stāvokli, personas datu aizsardzības noteikumu īstenošanu un situāciju tirgū un lai apspriestos ar citām interešu grupām, pirms pieņemt lēmumu par Kodeksa pārstrādāšanu.

Briselē, 2008. gada 29. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

(*) Piemēram, G2 Switchworks un Farelogix, kuras dēvē arī par jaunajām DRS ("GDS New Entrants").

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam, ar ko izveido daudzgadu Kopienas programmu to bērnu aizsardzībai, kuri izmanto internetu un citas saziņas tehnoloģijas”

COM(2008) 106 galīgā redakcija — 2008/0047(COD)

(2008/C 224/13)

Padome 2007. gada 7. aprīlī saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 153. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu:

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam, ar ko izveido daudzgadu Kopienas programmu to bērnu aizsardzībai, kuri izmanto internetu un citas saziņas tehnoloģijas”.

Birojs 2008. gada 11. martā lūdza Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētajai nodaļai sagatavot Komitejas dokumentu.

Nemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 445. plenārajā sesijā 2008. gada 28. un 29. maijā (29. maija sēdē) iecēla *Sharma* kdzi par galveno ziņotāju un vienbalsīgi pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja atzinīgi vērtē Komisijas paveikto darbu bērnu aizsardzības jautājumos attiecībā uz “tiešsaistes tehnoloģijām”⁽¹⁾, īpaši norādot, ka ar sociālo partneru kampaņu palīdzību, jo īpaši NVO un Komisijas ikgadējam drošas interneta lietošanas dienām, vidējais izpratnes līmenis iedzīvotāju vidū ir pieaudzis.

1.2 Lai uzsvērtu šos jautājumus, EESK ir izstrādājusi daudzus atzinuma projektus⁽²⁾. Turklāt tā iesaka piemērot starptautiskas partnerības pieeju, kas veicinātu:

1.2.1 datu starptautisku koplietošanu un ideju apkopošanu valdībās, tiesībaizsardzības iestādēs, *Hotline* (karsto ziņojumu līnijās), bakās un finanšu/kredītkaršu iestādēs, bērnu, kas bijuši ļaunprātīgas izmantošanas upuri, palīdzības centros, bērnu labklājības organizācijās, interneta nozarē;

1.2.2 ES un/vai starptautiskas darba grupas, kas tiekas katru ceturksni, lai sekmētu datu, ekspertīzes un labas prakses apmaiņu starp ieinteresētajām pusēm, tostarp *Hotline*, tiesībaizsardzības iestādēm, valdībām un jo īpaši starptautisko interneta industriju;

1.2.3 *Hotline* starptautiska un Eiropas labas prakses modeļa noteikšana un veicināšana attiecībā uz cīņu pret bērnu seksuālās izmantošanas saturu internetā;

1.2.4 visu esošo un turpmāko *Hotline* pārbaudi, ņemot vērā pašreizējo pieņemto labo praksi un *Hotline* darbības novērtējumu, ņemot vērā jaunus labas prakses modeļus;

⁽¹⁾ Ņemot vērā šā dokumenta mērķus, “tiešsaistes tehnoloģijas” ir tehnoloģijas, ko izmanto, lai piekļūtu internetam, kā arī citas komunikāciju tehnoloģijas. Turklāt noteiktos gadījumos, piemēram, video spēļu gadījumā, to saturs ir redzams gan internetā tiešsaistē, gan ārpus tā, un drošība būtu jānodrošina abos gadījumos, lai garantētu bērnu aizsardzību.

⁽²⁾ “Illegal content — Internet” (“Nelegāls interneta saturs”), OV C 61, 14.3.2003., 32. lpp. un “Safer use of the Internet” (“Interneta drošāka izmantošana”), OVC 157, 28.6.2005., 136. lpp.

1.2.5 pēc *Hotline* pārbaudes — programmas resursu racionalizēšanu un līdzekļu piešķiršanu turpmāk;

1.2.6 *Hotline* līdzdalību Eiropas datu bāzes projektā;

1.2.7 *Hotline* un citu nozīmīgu organizāciju partnerattiecības ar valsts domēnu vārdu reģistriem, lai izvītrotu no saraksta domēnu vārdus, kas atbalsta bērnu seksuālo izmantošanu vai nodrošina piekļuvi šāda veida saturam;

1.2.8 vienotus centienus, lai palielinātu informētību par problēmām, kas saistītas ar krāpniecisku uzņēmēšanu (*grooming*) bērniem internetā ļaunprātīgas izmantošanas nolūkā un kiberterrorizēšanu (*cyber-bullying*)⁽³⁾, un dotu norādes attiecīgajai varas iestādei un bērnu labdarības iestādēm, ja nepieciešams;

1.2.9 tādu atbalsta procedūru ieviešanu, kas paredzētas analīžu veicējiem un tiem, kas, strādājot *Hotline* vidē, aplūko attēlus;

1.2.10 darbu pie tā, lai nodrošinātu tiesiskā regulējumā saskaņošanu šajā jomā visās dalībvalstīs;

1.2.11 tīkla biroja izveidi Komisijas līmenī, kas darbotos kā neatkarīgs konsultants, koordinētu izpēti, pārskatītu programmas īstenošanu un ieteikumu izpildi;

1.2.12 ikgadēja “ekspertu” paneļa izveidi, lai uzlabotu zināšanu nodošanu;

⁽³⁾ “Grooming” — to personu tieša saskarsme ar bērniem, kas ar viņiem “saudraudzējušies”, lai viņus seksuāli izmantotu; “cyber-bullying” — iebiedēšana tiešsaistē.

1.2.13 jauniešu foruma izveidi, lai nodrošinātu, ka bērnu un jauniešu viedokļi un pieredze tiek ņemti vērā izpētē un turpmākajā programmas īstenošanā;

1.2.14 fondu, piemēram, *Daphne*, un Drošāka interneta programmu līdzekļu proaktīva izmantošana, sadarbojoties dažādām iestādēm;

1.2.15 sakaru izveidi ar attiecīgajām ASV iestādēm, lai Amerikas Savienotajās Valstīs ierobežotu tāda materiāla izcelsmi, kam ir bērnu seksuālās izmantošanas saturs, un izveidotu datu apmaiņas sistēmu starp ASV un Eiropu.

1.3 Izveidojot partnerību, var uzlabot kompetenci, pēc iespējas efektīvi dalīties zināšanās un efektīvi piešķirt līdzekļus. Vissvarīgāk, ka tā garantē ieinteresēto pušu un sociālo partneru līdzdalību vispārējos ES pasākumos, kuru mērķis ir samazināt tiešsaistes materiālu ar nelegālu saturu skaitu un ierobežot piekļuvi tiem.

2. Vispārējās piezīmes par Komisijas priekšlikumu

2.1 Internets un komunikāciju tehnoloģijas (turpmāk tekstā — tiešsaistes tehnoloģijas) ⁽⁴⁾ bija paredzētas un plānotas kā komunikācijas līdzeklis akadēmiķiem un pētniekiem, tomēr tagad tās izmanto mājās, skolās, uzņēmumos un valsts pārvaldes iestādēs lielākajā daļā pasaules.

2.2 Bērni ir aktīvi tiešsaistes tehnoloģiju izmantotāji, un šo tehnoloģiju ietekme arvien pieaug. Taču, neskatoties uz to priekšrocībām, proti, interaktivitāte un līdzdalība tiešsaistes vidē, viņi saskaras arī ar dažiem nopietniem riskiem:

- a) tiešs kaitējums kā seksuālās izmantošanas upuriem, kas tiek dokumentēti fotogrāfijās, kinofilmās vai audio failos un izplatīti tiešsaistē (bērnu ļaunprātīgas izmantošanas materiāls),
- b) seksuālās izmantošanas materiāla pastāvīga izplatīšana, atkārtoti skatot ļaunprātīgas izmantošanas ierakstus, ko nodrošina plašā izplatīšana tiešsaistē un globālā pieejamība,
- c) tiešs kontakts ar tām personām, kas draudzīgi izturas pret bērniem, lai viņus seksuāli izmantotu (krāpnieciska uzmaišanās bērniem internetā ar nelikumīgiem mērķiem ("grooming")),
- d) bērni ir iebiedēšanas upuri tiešsaistes vidē ("kiberterorizēšana").

2.3 Papildu tendences (skatīt 1. pielikumu ⁽⁵⁾) ir šādas:

- a) jauno tehnoloģiju ātra un dinamiska attīstība, kas aizvien vairāk tiek veidotas, izmantojot digitālo konvergenci, ātrākus izplatīšanas kanālus, mobilo internetu, *Web 2.0.*, *Wi-Fi* piekļuvi un citus jaunus satura formātus un tiešsaistes tehnoloģiskos pakalpojumus;
- b) ļoti mazu bērnu-upuru izmantošana un pārciestās seksuālās izmantošanas ārkārtējais smagums;
- c) problēmas apjoms, proti, to publiski pieejamu tīmekļa vietņu skaits, kas atspoguļo bērnu seksuālo izmantošanu, proti,

aptuveni 3 000 tīmekļa vietnes gadā, kuru izcelsme ir dažādas pasaules valstis un kas atvieglo pieeju daudziem simtiem tūkstošu bērnu seksuālās izmantošanas attēlu;

- d) jaunākie dati par bērnu seksuālās izmantošanas reģionālo tīklu īpašniekiem liecina, ka lielākās daļas šāda veida materiālu izcelsmes vieta ir ASV;
- e) jaunākie dati liecina, ka bērnu seksuālās izmantošanas tiešsaistes saturs regulāri tiek pārvietots no viena izcelsmes uzņēmuma uz citu un no vienas izcelsmes valsts uz citu, lai izvairītos no atklāšanas un likvidēšanas, tādējādi sarežģījot izmeklēšanu tikai attiecīgās valsts līmenī;
- f) tādu starptautisku pasākumu trūkums, kas attiektos uz domēnu vārdu reģistru, lai izvīrotu no saraksta tos domēnus, kas atbalsta bērnu seksuālo izmantošanu vai nodrošina piekļuvi šāda veida saturam;
- g) saglabājušās un, iespējams, aizvien lielākās atšķirības paaudžu uzskatos par tiešsaistes tehnoloģiju izmantošanu jauniešu vidū un viņu riska uztveri, no vienas puses, un pieaugušo izpratne par to izmantošanu, no otras puses;
- h) bērnu seksuālās izmantošanas materiāla publisko izplatīšanu var samazināt, industrijai brīvprātīgi bloķējot šādu pakalpojumu sniedzēju individuālās tīmekļa vietnes (URL);
- i) priekšrocības, kas saistītas ar valstu ieteikumiem attiecībā uz tādiem tiešsaistes līdzekļiem kā produktu filtrēšana, meklētājprogrammu drošības izvēle un tamlīdzīgi.

2.4 Interneta lietotāju, jo īpaši bērnu, aizsardzība pret pakļaušanu nelegālam un "kaitīgajam" saturam un darbībām tiešsaistē un nelegālā satura izplatīšanas ierobežošana ir pastāvīga problēma, kas jārisina politiķiem un likumdevējiem, nozarei, tiešajiem lietotājiem un jo īpaši vecākiem, aprūpētājiem un skolotājiem.

2.5 No juridiskā viedokļa ir būtiski izšķirt, kas, no vienas puses, ir nelegāls un kas, no otras puses, ir kaitīgs, jo tam ir nepieciešamas atšķirīgas metodes, stratēģijas un līdzekļi. Tas, kas tiek uzskatīts par nelegālu, katrā valstī var atšķirties, ir definēts ar piemērojamiem valsts tiesību aktiem un šo jautājumu izskata tiesībsardzības iestādes, citas valdības iestādes un attiecīgās *Hotline*.

2.6 EESK aicina visās dalībvalstīs saskaņot tiesību aktus un tos ieviest valsts līmenī, iekļaujot, kā minimums, šādu informāciju, kā norādīts Eiropas Padomes Kibernozieģumu konvencijā ⁽⁶⁾:

- a) kas ir uzskatāms par bērnu seksuālās izmantošanas materiālu?
- b) bērnu seksuālās izmantošanas materiāla upuru vecumam jābūt līdz 18 gadiem,
- c) bērnu seksuālās izmantošanas tiešsaistes materiāla turēšanu un skatīšanu/lejupielādēšanu definēt kā pārkāpumu, par ko paredz bargu apcietinājuma sodu.

⁽⁴⁾ Skatīt 1. zemsvītras piezīmi.

⁽⁵⁾ Šis pielikums ir pieejams tikai angļu valodā un to var atrast tīmeklī, šā atzinuma elektroniskās versijas pielikumā.

⁽⁶⁾ Eiropas Padomes ETS 185 konvencija par kibernetizētiem 23 XI 2001; <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/185.htm>.

2.7 Lai gan visā Eiropā ir izveidoti noteikti standarti, kas izskaidro juridiskos jautājumus, izmantojot dažādus ieteikumus un direktīvas, ir jānoskaidro, vai šo pieredzi dalībvalstīs izmanto praksē.

2.8 "Kaitīgs" saturs attiecas uz saturu, kuru vecāki, skolotāji un citi pieaugušie uzskata par potenciāli kaitīgu bērniem. Šāda satura definīcijas dažādās valstīs un kultūrās atšķiras un var aptvert tematiku sākot no pornogrāfijas un varmācības līdz rasisma, ksenofobijas, agresīvas runas un mūzikas, pašsakropļošanās, anoreksijas un pašnāvības vietnēm. Tādēļ EESK atzīst, ka ir grūti izveidot starptautiskas partnerattiecības attiecībā uz šādu materiālu, taču nacionālos pasākumus varētu veikt, lai palielinātu informētību par līdzekļiem, metodēm un tehnoloģijām un tādējādi aizsargātu bērnus no šādu vietņu apmeklēšanas.

2.9 ES viena no pirmajām (kopš 1996. gada) ir veikusi pasākumus attiecībā uz bērnu aizsardzību tiešsaistē, un galvenās iniciatīvas ir bijušas vairākas Drošāka interneta programmas (Drošāka interneta rīcības plāns 1999.–2004. gads, Drošāks internets plus 2004.–2008. gads). Komisija pieņēma paziņojumu par Drošāka interneta plus programmas īstenošanu 2005.–2006. gadā. ⁽⁷⁾ Turklāt ietekmes novērtējums laika posmā starp 2007. gada aprīli un jūliju ⁽⁸⁾ apstiprināja, ka īstenotie pasākumi ir bijuši efektīvi, uzsverot, ka tie jāpielāgo, ņemot vērā jaunās interneta tehnoloģijas un aktīvo noziedzību šajā jomā.

2.10 Jaunās programmas mērķis ir veicināt interneta un citu komunikāciju tehnoloģiju drošāku izmantošanu, īpaši bērnu vidū, un, lai cīnītos pret nelegālo saturu un nelegālām un "kaitīgām" darbībām tiešsaistē, atvieglot sadarbību, pieredzes un paraugprakses apmaiņu visos līmeņos par jautājumiem, kas attiecas uz bērnu drošību tiešsaistē, tādējādi nodrošinot Eiropas ieguldījumu.

2.11 Programmai ir četri pasākumi, kas veicina starptautisko sadarbību, kura ir neatņemama katra pasākuma sastāvdaļa:

- a) nelegāla satura samazināšana un kaitīgu darbību bloķēšana tiešsaistē,
- b) tiešsaistes drošākas vides veicināšana,
- c) sabiedrības izpratnes nodrošināšana,
- d) zināšanu bāzes izveide.

⁽⁷⁾ COM(2006) 661, Paziņojums par to, kā tiek īstenota Kopienas daudzgadu programma interneta un jaunu tiešsaistes tehnoloģiju drošākas izmantošanas veicināšanai ("Safer Internet Plus").

⁽⁸⁾ <http://ec.europa.eu/saferinternet>

2.12 Tomēr EESK aicina izstrādāt definīcijas un juridiskos skaidrojumus jēdzieniem "kaitīgs" un "darbības", it īpaši apsverot to transponēšanu valsts tiesību aktos. Jāprecizē *Hotlines* loma, kas nepārbauda aizdomīgās personas un kurām nav nepieciešamās pilnvaras to darīt. (Skatīt 2. pielikumu ⁽⁹⁾).

3. Starptautisks modelis

3.1 Internets nepieder lielām starptautiskām korporācijām, kas kontrolē tā saturu, un nav to pārvaldībā. To veido simtiem miljonu lapu, kuras izliek liels skaits izdevēju, sarežģītot nelegāla satura uzraudzību un kontroli. Lai samazinātu nelegāla satura iespējamību, tomēr ir iespējams veikt pasākumus gan vietējā, gan valsts un starptautiskajā līmenī (tostarp kibertelpā), ja visas ieinteresētās puses sadarbosies.

3.2 Interneta uzraudzības organizācija "*Internet Watch Foundation*" 2007. gadā identificēja 2 755 bērnu seksuālās izmantošanas tīmekļa pamatvietnes, kuru izcelsme bija starptautiska; 80 % no šīm tīmekļa vietnēm ir komerciālas operācijas, kuras, lai izvairītos no to atklāšanas, bieži tiek pārvietotas no viena izcelsmes uzņēmuma un reģiona uz citu ⁽¹⁰⁾. Šīs taktikas, kuras saistītas ar starptautisko noziegumu sarežģīto būtību, nozīmē, ka tikai vienoti globāli pasākumi, iesaistot tiesībsargājošās iestādes, valdības un starptautisko tiešsaistes nozari, padarīs šo tīmekļa vietņu, to satura un atbalstošo organizāciju izpēti efektīvu.

3.3 Lai nodrošinātu bērnu aizsardzību, EESK atzīst, ka ir vajadzīga "partnerības pieeja". Sociālajiem partneriem, tostarp valdībai, tiešsaistes industrijai, tiesībsargāšanas aģentūrām, bērnu aizsardzības labdarības iestādēm, uzņēmumu pārstāvjiem, NVO, kā arī patērētāju organizācijām un sabiedrībai ir jāsadarbojas, lai vērstu uzmanību uz draudiem un riskiem, vienlaicīgi ļaujot jauniešiem izmantot šā jaunā socializēšanās, mācīšanās un jauninājumu līdzekļa priekšrocības.

3.4 Internetu var uzskatīt par dzīves kvalitātes uzlabotāju daudziem cilvēkiem, bet it īpaši jauniešiem, vecākiem cilvēkiem un daudziem invalīdiem. Tas ir unikāls saziņas līdzeklis, un arvien vairāk šajās dienās tas darbojas kā "sociālais tīkls". Ņemot vērā dzīves stila, ģimenes un nodarbinātības modeļu mainīgo dinamiku, rodas neatkarīgāki vai izolētāki laika periodi. Tāpēc lietotāju, sevišķi neaizsargāto lietotāju, un jo īpaši bērnu, aizsardzība ir prioritāte, kas nav vienīgi to personu atbildība, kas tieši atbildīgas par bērnu.

⁽⁹⁾ Šis pielikums ir pieejams tikai angļu valodā un to var atrast tīmeklī, šā atzinuma elektroniskās versijas pielikumā.

⁽¹⁰⁾ Apvienotās Karalistes *Hotline*, kas paredzēta, lai ziņotu par nelegālu saturu: bērnu seksuālās izmantošanas materiāls no visas pasaules valstīm, kriminālais nelegāla satura materiāls un materiāls, kas kūda uz rasu naidu un kura izcelsmes valsts ir AK (skatīt 1. un 2. pielikumu).

3.5 Jaunu tehnoloģiju un pakalpojumu attīstība ir galvenais elements, kas veicina inovācijas uzņēmumos un globālo izaugsmi. Jaunieši bieži ir pirmie, kuri apzinās šīs iespējas un izmanto jauninājumus. Tomēr attīstības blakusefekts ir ļaunprātīga izmantošana, un tā ir pieaugoša problēma. Gan nozares, gan ieinteresēto pušu pašregulējošām iestādēm ir dziļas zināšanas par šīm tehnoloģijām un iespējām izstrādāt pretpasākumus, lai cīnītos pret šo ļaunprātīgo izmantošanu. Zināšanu apmaiņa, patērētāju informēšana un norādes par to, kā ziņot par šādām tīmekļa vietnēm, un līdzekļu iedalīšana, ja tas nepieciešams, ir interneta uzņēmumu būtisks pienākums un korporatīvi sociālā atbildība, lai likvidētu šādu ļaunprātīgu izmantošanu, it īpaši saistībā ar bērnu ļaunprātīgu izmantošanu.

3.6 Ar bērnu seksuālo izmantošanu saistītā materiāla izplatīšana tiešsaistē ir nopietna problēma, un attiecībā uz šīs problēmas apjomu un vērienu ir izteikti daudzi pieņēmumi. Tomēr, kā atzīts Komisijas ziņojumā, visās ES dalībvalstīs trūkst statistiskās informācijas. Lai ierobežotu bērnu seksuālās izmantošanas materiāla izplatīšanu, jānovēro tīmekļa vietņu darbība un aktivitātes, lai sniegtu informāciju pilnvarotajām iestādēm un starptautiskajām tiesībsardzības iestādēm un tādējādi likvidētu šādus materiālus un izsekotu to izplatītājus.

3.7 Šādas organizācijas jāizveido valstīs, un, lai formulētu stratēģijas, tām regulāri jātiekas ar ES Komisiju. Lai atvieglotu starptautisko tiesībsardzības iestāžu sadarbību, lietderīgi būtu izveidot platformu ES līmenī ar interneta nozares, valdības, banku, finanšu/kreditkaršu iestāžu, NVO, izglītības, darba devēju un darbinieku pārstāvniecību, lai veiktu ātru analīzi un nodrošinātu efektīvu darbību visā Eiropas Savienībā, ietverot informācijas izplatīšanu ārpus ES robežām.

3.8 Lai pastiprinātu zināšanu nodošanu, jāatbalsta ideja par ES ekspertu ikgadēju sanākumiem, kuras dalībnieki pievērštos tehnoloģiju attīstības jautājumiem, psihosociālajiem faktoriem un tiesībsardzībai. Šajās sanāksmēs gūtie secinājumi tiktu izplatīti visām Eiropas Savienības dalībvalstīm un platformas biedriem ar nolūku tos pieņemt, apvienot vai izmantot valsts un vietējā līmenī.

3.9 Komisijas līmenī izveidojot "tīkla biroju", kas pēta projektus ne tikai no Eiropas, bet visas pasaules mērogā, tiktu sniegts atbalsts platformai, lai nodrošinātu, ka zināšanas, tostarp statistika, tiek atjauninātas, izplatot informāciju par tādiem efektīviem pasākumiem, kas paredzēti šo jautājumu risināšanai un var tikt ātri pārsūtīti aktīvajiem partneriem. Tīkla biroja uzdevums būtu arī pārbaudes un kontroles. Turklāt birojs varētu darboties kā neatkarīgs *Hotline* konsultants un pārskatīt pieteikumus jaunajiem projektiem, lai novērstu padarītā darba dubulttošanos un nodrošinātu līdzekļu efektīvu un produktīvu izmantošanu. Birojs varētu ierosināt arī iedibināt partnerattiecības. Tīkla biroja uzdevums būtu reaģēt uz jaunajām problēmām, ņemot vērā to attīstības ātrumu.

3.10 "Jauniešu foruma" izveide būtu vērtīgs ieguldījums jauniešu iesaistīšanā un informācijas izplatīšanā sociālajos tīklos, kurus izmantotu tie, kuri ir visvieglāk ievainojami. Jauniešiem ir pašiem sava valoda, un viņi bieži negrib paklausīt autoritātēm, taču pozitīvi uztver padomus no to vienaudžiem savā sociālajā vidē. Ir jāņem vērā bērnu tiesības, un tāpēc procesā jāiesaista jaunieši.

3.11 Ir vajadzīgs efektīvs modelis, kas paredz, ka ieinteresētajām pusēm jādalās ar informāciju, lai pielāgotos jauniem un topošiem interneta kriminalitātes veidiem visā pasaulē un zināšanu apmaiņai.

4. Pamatnostādnes *Hotline* īstenošanai

4.1 *Hotline* labas prakses modelis ir šāds:

4.1.1 *Hotline* analītiķi, kas ir apmācīti un atzīti speciālisti nelegāla tiešsaistes materiāla atpazīšanā;

4.1.2 *Hotline* analītiķi, kuri ir kompetenti potenciāli nelegāla tiešsaistes materiāla izsekošanā;

4.1.3 praksē attaisnojusies partnerattiecību pieeja, iesaistot visas nozīmīgākās valsts ieinteresētās puses, tostarp valdību, bankas, finanšu/kreditkaršu iestādes, tiesībsardzības iestādes, ģimenes organizācijas, bērnu labdarības organizācijas un it īpaši interneta industriju;

4.1.4 kopregulējoša un pašregulējoša *Hotline*, kas īsteno efektīvas partnerattiecības ar nacionālo interneta industriju, un tās uzticība prakses kodeksam;

4.1.5 nelegālā tiešsaistes materiāla universāls princips *notice-and-take-down* (saskaņā ar kuru likums uzliek atbildības pienākumu satura uzglabātājam tad, ja viņš ir ticis brīdināts, ka interneta lapā informācija ievietota nelikumīgi, bet nav bloķējis pieeju tai), kas jāpiemēro visos attiecīgās valsts uzņēmumos;

4.1.6 dalība centralizētajā Eiropas datu bāzes projektā par bērnu seksuālās izmantošanas tīmekļa vietnēm (URL);

4.1.7 apņemšanās tīkla līmenī bloķēt tādu valstu interneta uzņēmumus, kuros ir dinamiski bērnu seksuālās izmantošanas tīmekļa vietņu saraksti, lai tādējādi aizsargātu lietotājus no nejaušas pakļaušanas to ietekmei;

4.1.8 *Hotlines* jābūt vispusīgām tīmekļa vietnēm attiecīgajā valsts valodā, lai nodrošinātu vienkāršu, anonīmu ziņošanas mehānismu un skaidras norādes uz palīdzības līnijām un citām nozīmīgām organizācijām, kuru uzdevums ir apkarot krāpniecisku uzņēmumu bērniem internetā ar nelikumīgiem mērķiem un kiberterorizēšanu;

4.1.9 izpratnes veidošana par *Hotline* funkcijām un ar to saistītajiem jautājumiem;

4.1.10 Eiropas un starptautisko datu rezultātu, informācijas un ekspertu slēdzienu kopīga izmantošana;

4.1.11 dalība Eiropas un starptautiskajās partnerībās ar ieinteresētajām pusēm, lai kopīgi izmantotu datus, informāciju un apkopotās idejas, lai cīnītos pret šo noziegumu pārrobežu formu;

4.1.12 pasākumi Eiropas un starptautiskajā līmenī, lai padarītu iespējamu bērnu seksuālās izmantošanas materiāla likvidēšanu internetā un tā izplatītāju izmeklēšanu neatkarīgi no tā izcelsmes valsts;

4.1.13 ieguldījums jebkurā valsts vai starptautiskajā organizācijā, kas nodibinātas, lai uzņemtos iniciatīvu ar nolūku cīnīties pret šīm tīmekļa vietnēm un atvieglot starptautisko tiesībsaizsardzības aģentūru sadarbību;

4.1.14 pamatnostādņu izplatīšana darba devējiem, skolotājiem, organizācijām, vecākiem un bērniem, piemēram, "ThinkKnow" izglītības programma, ko veidojis Bērnu ļaunprātīgas izmantošanas novēršanas un tiešsaistes aizsardzības centrs CEOP (Apvienotās Karalistes policija);

4.1.15 īpaša uzmanība interneta lietotāju izpratnes veicināšanai, it īpaši sadarbībā ar valstu tiešsaistes uzņēmumiem vai to sniegto finansiālo atbalstu;

4.1.16 organizācijām jābūt INHOPE, starptautiskās interneta Hotline asociācijas, biedriem, nodrošinot, ka, lai likvidētu attiecīgo materiālu, var izmantot starptautiskas labas prakses apmaiņu starp Hotline un interneta nozares uzņēmumiem ⁽¹⁾;

4.1.17 ziņošanas procedūrām jābūt vienkāršām, ievērojot ziņotāja anonimitāti, ar ātrām apstrādes procedūrām;

4.1.18 Hotline operatoru pienākums ir nodrošināt atbalstu un padomu analīžu veicējiem, kas strādā ar attēliem un datu apstrādes jomā.

4.2 Turklāt, Hotline vajadzētu:

- a) attīstīt partnerattiecības ar nacionālo domēna vārda reģistrācijas uzņēmumiem, lai nodrošinātu, ka domēni, kuri regulāri nodrošina piekļuvi bērnu seksuālās izmantošanas materiālam vai kuriem ir tādi nosaukumi, kas veicina seksuālas darbības ar bērniem, tiek izmeklēti un izsvīroti no saraksta;
- b) apzināt iespējas uz pašregulējoša pamata iegūt brīvprātīgus līdzekļus no valsts interneta nozares uzņēmumiem, kas izmanto priekšrocības, ko piedāvā Hotline ziņošanas mehānisms, notice-and-take-down pakalpojums un dinamisks bloķēšanas saraksts;
- c) veicināt vai atvieglot bērnu seksuālās izmantošanas tīmekļa vietņu bloķēšanu ar interneta industrijas palīdzību konkrētajā valstī;

⁽¹⁾ No 2004. gada septembra līdz 2006. gada decembrim INHOPE apstrādāja 1,9 miljonus ziņojumu, 900 000 sabiedrības ziņojumu, 160 000 ziņojumu tika pārsūtīti uz tiesībsargājošām aģentūrām lietas ierosināšanai.

d) veicināt efektīvu sadarbību starp Hotline un palīdzības līnijām (Helpline), kas sniedz palīdzību, un upuru atbalsta organizācijām, lai papildus informētu par nozīmīgiem un aktuāliem jautājumiem.

5. Īpašas piezīmes — Komisijas priekšlikums

5.1 Komisijas priekšlikumā paliek neatbildēti vairāki jautājumi:

- a) Kas koordinēs ierosinātos pasākumus un ar kādu kvalifikāciju?
- b) Kā tiks formulēti kritēriji vienotiem apgabaliem? Daudzas programmas, kuras jau izveidotas, atbilstu vairākiem kritērijiem nevis tikai vienam ierosinātās zināšanu datu bāzes kritērijam ⁽²⁾
- c) Kas izvēlies atbilstošos kandidātus?
- d) Kas būs atbildīgs par šo projektu nepārtrauktu novērtēšanu un savstarpējo saikni?

5.2 Iepriekš minēto jautājumu izskatīšana novērstu jau zināmu ideju izgudrošanu no jauna, jau paveiktā darba divkāršošanu un nodrošinātu līdzekļu efektīvu un produktīvu izmantošanu. Svarīgākais ir garantēt šīs nozares ekspertu efektīvu iesaistīšanu iniciatīvā ciešā sadarbībā ar konsultantiem vai valsts ierēdņiem. Tas attiecas arī uz iepriekš minēto priekšlikumu "Tikla birojs" Komisijas līmenī, kas izmeklē šādus projektus, iepazīstas ar tiem, kontrolē tos un uztur kontaktus.

5.3 Komisijai ir jāapsver iespēja, uzlabojot sadarbību, proaktīvāk izmantot finanšu līdzekļus, piemēram "Daphne" fonda un Drošāka interneta programmu līdzekļus.

5.4 Visbeidzot Komiteja lūdz Komisiju uzsvērt to, kāda nozīmība un ietekme ir

- notice-and-take-down principa pieņemšanai visu dalībvalstu Hotline un interneta industrijā ar bērnu seksuālās izmantošanas materiālu;
- plašākai iniciatīvai, lai aizsargātu interneta lietotājus, bloķējot piekļuvi bērnu seksuālās izmantošanas tīmekļa vietnēm (URL);
- domēna vārda reģistru un attiecīgo iestāžu starptautiskajiem centieniem, lai izsvīrotu no saraksta domēnus, kuri saistīti ar bērnu seksuālo izmantošanu.

⁽²⁾ Piemēram: tīmekļa vietnes *Immocence in Danger* (nevainība briesmās) "Novēršanas projekts" atbilst vairāk nekā vienam kritērijam. Ir daudz citu šādu piemēru.

5.5 Iepriekš minētie pasākumi mazinātu tādu gadījumu skaitu, kad nevainīgi interneta lietotāji varētu piekļūt traumējošiem un nelikumīgiem attēliem, samazinātu bērnu atkārtotu vajāšanu, ierobežojot iespējas skatīt to seksuālo izmantošanu, novērstu šādu satura pieejamību un piedāvājumu tiem, kuri var interesēties par šādiem attēliem, un neļautu kriminālajām organizācijām attēlus izplatīt interneta lietotājiem komerciālas peļņas nolūkā.

5.6 Šādu pasākumu īstenošana ievērojami sarežģītu to personu darbību, kas saistītas ar bērnu seksuālās izmantošanas materiāla izplatīšanu. Lai arī noziedzības dinamisms un fakts, ka likumpārkāpēji lieto ļoti attīstītas tehnoloģijas, sarežģī tās pilnīgu

iznīcināšanu, viņiem jāveic dārgāki, riskantāki un īslaicīgāki pasākumi, kas aizvien mazāk šķiet viegls veids kā nopelnīt finanšiāli vai citādi.

5.7 Nesenie dati par bērnu seksuālās izmantošanas tīmekļa vietņu apjomu un vērienu (neattiecas uz atsevišķiem attēliem vai atsevišķām URL) liecina, ka šī parādība ir jāizskauž. Tagad var izvirzīt konkrētus mērķus, lai vērstu uzmanību uz priekšrocībām, kas saistītas ar datu apmaiņu un sadarbību visaugstākajā starptautiskajā līmenī, kā arī uz to, ka ar efektīvas, veiksmīgas un vienotas starptautiskas partnerības palīdzību var ievērojami samazināt bērnu seksuālās izmantošanas tīmekļa vietu skaitu.

Briselē, 2008. gada 29. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai par mehānisko transportlīdzekļu un to piekabju tehniskajām apskatēm”

COM(2008) 100 galīgā redakcija — 2008/0044 (COD)

(2008/C 224/14)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 80. pantu 2008. gada 16. aprīlī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par mehānisko transportlīdzekļu un to piekabju tehniskajām apskatēm”.

Tā kā priekšlikuma saturs ir pilnībā pieņemams un attiecībā uz to nav nepieciešami nekādi Komitejas komentāri, Komiteja plenārsesijā, kas notika 2008. gada 28. un 29. maijā (29. maija sēdē), ar 85 balsīm par, 2 atturoties, nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu

Briselē, 2008. gada 29. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un padomei — Meklējot risinājumu sausuma un ūdens trūkuma problēmai Eiropas Savienībā"

COM(2007) 414 galīgā redakcija

(2008/C 224/15)

Eiropas Komisija saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2007. gada 18. jūlijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei — Meklējot risinājumu sausuma un ūdens trūkuma problēmai Eiropas Savienībā".

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2008. gada 29. aprīlī. Ziņotājs — *Stéphane Buffetaut* kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 445. plenārajā sesijā, kas notika 2008. gada 28. un 29. maijā (29. maija sēdē), ar 97 balsīm par un 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Ūdens trūkuma un sausuma problēma noteikti jāaplūko ne tikai kā vides jautājums, bet arī kā Eiropas ilgtspējīgas tautsaimnieciskās izaugsmes būtiska sastāvdaļa, proti, kā stratēģiski nozīmīga problēma.

1.2. Cilvēkiem, ģimenēm ir vajadzīgs ūdens, lai dzīvotu, taču šim resursam ir ļoti svarīga nozīme arī daudzās tautsaimniecības nozarēs, vispirms jau lauksaimniecībā un lauksaimniecības pārtikas produktu ražošanas nozarē, kas strādā ar dzīvnieku organizmiem.

1.3. Komisijas paziņojums ir atbalstāms, jo tajā uzsvērts problēmas nozīmīgums un noteiktas dažas pamatnostādnes, lai, pirmkārt, risinātu ūdens trūkuma un sausuma problēmu un, otrkārt, paredzētu iespējas pielāgoties jaunai situācijai.

1.4. Sakarā ar klimata pārmaiņām, kuras konstatējuši gan zinātnieki, gan iedzīvotāji, stāvoklis varētu pasliktināties, tādēļ būtu steidzami jāveic Komisijas ierosinātie pasākumi.

1.5. Protams, stāvoklis nav visās dalībvalstīs vienāds, mainoties no Eiropas dienvidiem uz ziemeļiem, no austrumiem uz rietumiem. Mīnētā problēma tomēr skar visas dalībvalstis, un visās dalībvalstīs, tostarp ziemeļu valstīs, ir pieredzēti vasaras sausuma periodi.

1.6. Tādēļ atšķirīgās situācijas nedrīkst kļūt par šķērslī, lai Eiropā pieņemtu saskaņotu politiku un īstenotu praktiskus, katras dalībvalsts konkrētajai situācijai piemērotus pasākumus, jo nepastāv viens vienīgs risinājums, kas piemērojams visai Eiropas Savienībai.

1.7. EESK tāpēc prasa, lai pasākumi, ko īsteno saskaņā ar Komisijas paziņojumu, tiktu visaptveroši un sistemātiski pārraudzīti.

1.8. EESK uzsver, ka ūdens tarifu politika var izrādīties neefektīva, ja lielu daļu iegūtā ūdens neuzskaita vai neregistrē. EESK tādēļ aicina Komisiju ieteikt dalībvalstīm vēlamu ūdens izmantojuma definīciju.

1.9. EESK aicina izveidot upju baseinu plāniem veltītu Eiropas mēroga tīmekļa vietni, kur vietējās pašvaldības varētu atrast paraugus savu plānu izstrādei, kā arī uzlabot informāciju.

1.10. Attiecībā uz ūdens politikai atvēlēto fondu sadali EESK ierosina, lai Komisija, pamatojoties uz ūdens racionālas izmantošanas un ūdens resursu saglabāšanas kritēriju, varētu attiecīgi pielāgot atbalsta likmi un tādējādi motivētu pašvaldības, kuru attieksme nav atbildīga, mainīt savu praksi, bet nesodītu reģionus, kas jau strādā šajā jomā.

1.11. Lai uzlabotu sausuma riska pārvaldību, EESK aicina Eiropas Savienību civilās aizsardzības mehānisma ietvaros veicināt ugunsgrēku novēršanas un apkarošanas līdzekļu savietojamību.

1.12. Domājot par apgādes infrastruktūrām, EESK iesaka pētīt pazemes ūdens krātuvju izveides iespējas un iespēju ūdeni atkārtoti ievadīt gruntsūdeņos. EESK uzskata, ka nevajadzētu jau iepriekš atteikties no jebkāda priekšlikuma par ūdens pārvadi, taču tā jākontrolē, nepieļaujot izšķērdīgu attieksmi pret ūdeni un to pārvaldot tā, lai pastāvīgi nodrošinātu šī resursa taupīšanu un izmantotu vismūsdienīgākās ūdens lietošanas kontroles metodes (¹).

1.13. Lai veicinātu ūdens racionālu izmantošanu, EESK aicina ieviest "viedas" mērīšanas metodes un pielāgotus apmaksājamus rēķinus. Tā uzsver arī labas lauksaimniecības prakses svarīgo nozīmi un ierosina veicināt dzīvzoģu stādīšanu un mežu atjaunošanu reģionos, kur to ir lietderīgi un iespējams izdarīt, un ar

⁽¹⁾ Atklātajā uzklaušīšanas sēdē un izpētes braucienā uz Mursiju 2008. gada 3. aprīlī varēja secināt, ka tādas ūdens resursu racionālas un atbildīgas lietošanas metodes jau ir pieejamas tirgū. Turklāt kultūraugi, un galvenokārt koku stādīšana ļauj novērst pārtuksnešošanu.

lauku attīstības fondu atbalstu sekmēt ilgtspējīgas drenāžas un apūdeņošanas metodes. Ūdens lietošanas efektivitāte lauksaimniecībā pakāpeniski uzlabojas, taču to jāturpina uzlabot, izmantojot tādas instrumentus kā ūdens resursu taupīga izmantošana apūdeņošanai un laistīšanai un modernizācija. Šajā sakarā jāuzsver, ka lauksaimniecībā ir jāveicina un jāattīsta pētniecība un jaunās tehnoloģijas. Komiteja uzsver, ka būtu lietderīgi izveidot individuālas ūdens taupīšanas, pārstrādes un attīrīšanas sistēmas, galvenokārt mazapdzīvotos apgabalos.

1.14. Lai uzlabotu zināšanas un datu vākšanu, EESK ierosina izveidot tīmekļa vietni, no kuras būtu lejupielādējami klimata parametri, kurus iegūst, izmantojot Klimata pārmaiņu starptautiskās padomes vispārējos modeļus, un kas būtu pieejami vietējiem un reģionālajiem dalībniekiem.

2. Paziņojuma kopsavilkums

2.1. Ūdens trūkuma izraisītās problēmas un ļoti bieži sausuma periodi ir vērojami ne tikai dažos reģionos, kuriem tie vienmēr ir bijuši raksturīgi, bet arī visā kontinentā. Eiropas Savienībā upju baseinu ar pārmērīgu ūdens noslodzi skaits varētu pieaugt no 19 % šodien līdz 39 % 2070. gadā. Tas jo īpaši smagi skartu Dienvideiropu, Centrāleiropu un Austrumeiropu.

2.2. Trīsdesmit gadu laikā sausuma skarto reģionu un iedzīvotāju skaits pieaudzis par 20 %. Sausuma periodi skar ne tikai iedzīvotājus, bet arī rada zaudējumus ekonomikā. Eiropas tautsaimniecībai 2003. gada sausums izmaksāja vismaz 8,7 miljardus *euro*. Pētījums par ūdens izmantošanu visā pasaulē liecina, ka pastāv ļoti daudz atšķirīgu apstākļu. Viens iedzīvotājs Amerikā dienā patērē vidēji 600 litru ūdens, Eiropā — no 250 līdz 300 litriem, Jordānijā — 40 litrus un Āfrikā — 30 litrus. Ņemot vērā ūdens trūkuma draudus, ikvienam jācenšas mainīt savus ieradumus, taču jārikojas jomās, kur var sasniegt visefektīvākos rezultātus. Ūdeni visvairāk izmanto lauksaimniecībā (71 % no iegūtā ūdens), pēc tam — rūpniecībā (20 %) un visbeidzot mājāsaimniecībās (9 %) ⁽²⁾.

2.3. Komisija, atsaucoties uz Vides padomes 2006. gada jūnija pieprasījumu, ierosina virkni stratēģisku risinājumu Eiropas līmenī:

- pareizas ūdens cenas noteikšana;
- ūdens un ar ūdeni saistītā finansējuma efektīvāka sadale;
- ūdens racionālas izmantošanas finansēšana;
- sausuma riska pārvaldības plānu izstrāde;
- ES Solidaritātes fonda un Eiropas Civilās aizsardzības mehānisma turpmāka optimizācija;
- ūdens patēriņa ziņā efektīvu tehnoloģiju un prakses veicināšana;

⁽²⁾ Avots: Ilgtspējīgas pasaules atlās. *Michel Barnier*. Izdevniecība *Acropolis*.

— sausuma un ūdens trūkuma informācijas sistēmas izveide Eiropā;

— pētniecības un tehnikas attīstība.

2.4. Izvirzot šos risinājumus, Komisija vēlas izveidot tādas efektīvas, ūdens racionālas izmantošanas stratēģijas pamatus, kas sasīta ar cīņu pret klimata pārmaiņām un vēlmi piešķirt Eiropas ekonomikai jaunu dinamiku.

2.5. Eiropadome ⁽³⁾ ir uzsvērusi, ka ūdens trūkuma un sausuma problēmas īpaši jārisina ne tikai Eiropas Savienības, bet arī starptautiskā līmenī, un ir norādījusi uz nepieciešamību pilnībā īstenot Ūdens pamatdirektīvu.

2.6. Padome ir lūgusi Komisijai pārraudzīt paziņojuma īstenošanu un līdz 2012. gadam pārskatīt un izvērst ES stratēģiju minētajās jomās.

2.7. EESK mērķis nav dot papildu stāvokļa novērtējumu, kas būtu lieks, bet tā vēlas izteikt piezīmes par ieteiktajiem risinājumiem, tos papildināt un galvenokārt sniegt konkrētus priekšlikumus un ieteikumus.

2.8. Ūdens trūkuma un sausuma problēma Eiropas Savienībā skar vairākas politikas. Piemēram, atkarībā no katra konkrētā gadījuma par attiecīgu jautājumu risināšanu Komisijā varētu būt atbildīgs Lauksaimniecības un lauku attīstības ģenerāldirektorāts, Vides ģenerāldirektorāts un Reģionālās politikas ģenerāldirektorāts, jo šīs problēmas skar lauksaimniecību, ūdens politiku, klimata pārmaiņas, krīžu pārvaldību un Eiropas civilās drošības organizēšanu. Komisijai būtu rūpīgu jāseko tam, lai ar ūdeni saistītās problēmas tiktu izskatītas transversāli.

3. Vispārīgas piezīmes

EESK piezīmes izteiktas, ņemot vērā paziņojuma struktūru.

3.1. Ūdens cena.

3.1.1. Paziņojums izstrādāts, ņemot vērā Ūdens pamatdirektīvu (ŪPD). Komisija pauž nožēlu, ka netiek pietiekami izmantoti ekonomiskie instrumenti, un uzsver, ka cenu politika var izrādīties neefektīva, ja attiecīgās iestādes lielāko daļu iegūtā ūdens neuzskaita vai neregistrē.

3.1.2. Turklāt daudzas dalībvalstis ir noteikušas ierobežojošas ūdens lietojumu un ūdens lietotāju definīcijas. Nosakot pārāk šauras ūdens lietotāju definīcijas, tās attiecinot tikai uz dzeramā ūdens sadali un attīrīšanu un neņemot vērā irigāciju, navigāciju, hidroelektroenerģijas sistēmas, aizsardzību pret plūdiem utt., dažas dalībvalstis ir samazinājušas visu izmaksu atgūšanas iespējas, kā arī iespējas noteikt efektīvus tarifus dažādiem ūdens lietojuma veidiem.

⁽³⁾ Briseles Eiropadome, 2007. gada 14. decembris, Prezidentvalsts secinājumi, 16616/1/07 REV1, 17. lpp.

3.1.3. EESK ierosina, lai Komisija dalībvalstīm, kas noteikušas pārāk "ierobežojošas" ūdens lietojumu un lietotāju definīcijas, liktu pārskatīt savu nostāju, piemēram, sagatavojot ūdens lietojumu sarakstu un sniedzot pamatojumu par tajā neiekļautajiem ūdens lietojumu veidiem. Būtu lietderīgi noteikt ūdens lietojuma hierarhijas kritērijus, arī tas palīdzētu ieviest viedas tarifu noteikšanas sistēmas.

3.1.4. EESK arī ierosina izstrādāt lietišķās ekonomikas pētniecības programmu, lai modelētu finanšu plūsmas un sociālās lietderības plūsmas saistībā ar dažādiem ūdens lietojumiem un ūdens apriti vienā upes baseinā.

3.1.5. Debatēs par pareizu ūdens cenu jāizmanto to izmaksu un priekšrocību tautsaimnieciskais novērtējums, kuras saistībā ar ūdens izmantošanu attiecīgi sedz vai gūst visas nozares un visi patērētāji, lietotāji un nodokļu maksātāji.

3.1.6. Komiteja brīdina Komisiju, ka dažās dalībvalstīs, kurās ir nepilnīga ūdens lietojumu definīcija, ir vērojama tendence ūdens kā resursa saglabāšanas izmaksas pārnest uz patērētājiem pilsētās par labu ūdens lietotājiem lauksaimniecībā un rūpniecībā. Ja lauksaimniecībā lietotāju cenas paaugstinātos, vajadzētu noteikt taisnīgu tarifu.

3.1.7. EESK uzsver, ka ūdens taupību veicinošajiem tarifiem jābūt pietiekami stingriem, lai to ietekmi nemazinātu izdevumi saistībā ar sarežģītājam to piemērošanas shēmām. Komiteja atgādina, ka vislielākās taupīšanas iespējas sniedz tīklu uzturēšana labā kārtībā un cīņa pret ūdens noplūdi, kuras rezultātā dažkārt rodas nepieļaujama ūdens izšķērdēšana. Visbeidzot EESK norāda, ka tarifi nav vienīgais visu problēmu risinājums, un ka regulējumam ir sava nozīme situācijās, kad jālemj par dažādiem ūdens izmantošanas veidiem.

3.1.8. Gadījumos, kad ar lauksaimniecību nesaistīto lietotāju ūdens pieprasījums mainās atkarībā no sezonas (tas bieži vien vērojams atpūtas vietās), būtu vēlams noteikt divējādus ūdens tarifus. Tas nodrošinātu sistēmas uzturēšanas fiksēto izmaksu segšanas taisnīgu sadali starp patērētājiem, kas ir rezidenti, un vasarniekiem.

3.2. Ūdens un ar ūdeni saistītā finansējuma efektīvāka sadale.

3.2.1. Komisija norāda, ka dažu upju baseinu ekonomiskā attīstība var negatīvi ietekmēt ūdens resursu pieejamību, un uzsver, ka īpaša uzmanība būtu jāvelta baseiniem, kuriem raksturīga pārmērīga ūdens noslodze vai ūdens trūkums.

3.2.2. EESK ierosina izveidot Eiropas Vides aģentūras un/vai Komisijas pārraudzītu, upju baseinu plānu paraugiem vēltu tīmekļa vietni, kurā publicētu konkrētus šādu plānu paraugus, lai tos varētu izmantot vietējās pašvaldības un attiecīgās kompetentās iestādes.

3.2.3. Vietējie dalībnieki tīmekļa vietnē varētu atrast metodes, mērķus, idejas risinājumiem, ekonomiskos rādītājus. Tādējādi šādu plānu izstrādē varētu ietaupīt daudz laika.

3.2.4. Lauksaimniecības ietekme uz ūdens resursiem ir labi zināma. Jāveicina efektīvāka ūdens izmantošana un galvenokārt jāsekmē ilgtspējīga apūdeņošana un drenāža (piemēram, apūdeņošanas metode, "izmantojot katru ūdens pilienu"). KLP 2008. gada "veselības pārbaudei" jābūt iespējai ūdens kvantitatīvas izmantošanas jautājumus labāk iekļaut KLP instrumentos. Īstenojot tiešā atbalsta pilnīgu atsaistīšanu, varētu palielināt atbalsta apmēru ūdens resursu apsaimniekošanai lauku attīstības programmās. Lauksaimniecības nozarē būtu jāizveido arī īpaši sausuma riska pārvaldības instrumenti.

3.2.5. Kopumā Komisija varētu mainīt atbalsta likmi, pamatojoties uz ūdens racionālas izmantošanas un ūdens resursu saglabāšanas kritēriju (piemēram, no 5 līdz 10 punktiem maksimālās atbalsta likmes ietvaros), jo īpaši attiecībā uz kohēzijas fondiem. Minētā kritērija, ko nosaka projekta pētījuma vai arī konkursa izsludināšanas laikā (celtniecības gadījumā), izpildi izvērtētu pēc Eiropas finansējuma saņēmējas iestādes iniciatīvas piecu gadu laikā pēc projekta pabeigšanas. Papildu finansiālā palīdzība kā atalgojums par konstatētajiem labajiem rezultātiem būtu atvilkums no investīciju atmaksas.

3.2.6. Komiteja uzskata, ka dzeramā ūdens apgādes vai attīrīšanas kopējo izmaksu kontrole ir laba pieeja gan no ekonomiskā, gan no ilgtspējīgas attīstības viedokļa. Ar kopējām izmaksām šeit jāsaprot pašreizējā neto vērtība, kas ir ieguldījumiem ilgtermiņa darbībā, uzturēšanā un atjaunošanā un attiecīgajiem izdevumiem.

3.2.7. Tātad, jo īpaši Komisijai, būtu jāatbalsta projekti, kas piedāvā atbilstīgus atlases kritērijus un attiecīgas garantijas, lai tādējādi izplatītu labu ūdens racionālas izmantošanas un ūdens resursu saglabāšanas praksi.

3.2.8. Minētā pieeja atbilst Komisijas vēlmei īpaši atbalstīt pasākumus, kuru mērķis ir nodrošināt resursu taupīšanu un racionālu izmantošanu. Šī politika būtu jāsaista ar politiku attiecībā uz biodegvielu, kas patērē ūdeni.

3.3. Uzlabot sausuma riska pārvaldību.

3.3.1. Komisija vēlas atbalstīt paraugprakses apmaiņu.

3.3.2. EESK pauž vēlmi, lai katru pavasari papildus veitjām meteoroloģiskajam novērtējumam tiktu izmantota satelītu informācija sausuma risku, lauksaimniecības produkcijas deficīta un ugunsgrēku risku kartēšanai. Šajā sakarā būtu jāizmanto arī izstrādāto upju baseinu plānu dati. Šie dati risku pārvaldības ietvaros būtu pieejami lauksaimniekiem vai viņu apvienībām.

3.3.3. Komiteja uzskata, ka ir vēlams pāriet no krīžu pārvaldības uz sausuma riska pārvaldību, turklāt krīžu pārvaldību vēl varētu uzlabot, kā to uzskatāmi parādīja 2007. gada vasaras postošo ugunsgrēku rezultātā izveidojies stāvoklis Grieķijā. ES varētu atvieglot un atbalstīt ugunsgrēku novēršanas un apkarošanas pasākumu savietojamību, materiālu standartizāciju, speciālu konteineru nodrošināšanu dīzeļsūkņiem, kopīgu mācību organizēšanu. Tas liktu konkrēti piemērot Eiropas civilās aizsardzības mehānismu.

3.3.4. Noteikti jāpatur Komisijas minētā iespēja liela sausuma seku novēršanai izmantot pārskatīto un pielāgoto ES Solidaritātes fondu. Būtu lietderīgi paredzēt apdrošināšanu sausuma periodu radīto seku mazināšanai — galvenokārt lauksaimniekiem, jo viņi ir pirmie, kas cieš zaudējumus.

3.4. Papildu ūdensapgādes infrastruktūras.

3.4.1. Šajā jomā Komisija paredz kolektīvus pasākumus. Dažos gadījumos varētu paredzēt arī individuālas iniciatīvas, uzsverot ūdens lietošanas hierarhijas koncepciju.

3.4.2. Paziņojumā ir paredzēta ne tikai ūdens pārvade starp dažādiem upju baseiniem, dambju un mazo dambju būvniecība, ievērojot stingrus nosacījumus, bet arī notekūdeņu atkārtota izmantošana un ūdens atsāļošana. Notekūdeņus atkārtoti izmantojot vairākos ciklos, jārisina piesārņojošu vielu uzkrāšanās problēma. Būtu lietderīgi uzsākt vai atbalstīt pētniecības programmu par piesārņojošu vielu koncentrācijas pēc vairākiem cikliem modelēšanu, lai izveidotu ūdens kvalitātes stabilizācijas kritērijus un noteiktu, kad koncentrācija sasniedz sistēmas pašattīrīšanas iespēju maksimālo robežu.

3.4.3. Atsāļošana rada divu veidu problēmas: pirmkārt, enerģētikas problēmas un, otrkārt, vides problēmas saistībā ar blakusproduktiem un sāls koncentrātu daudzumu.

3.4.4. Varētu paredzēt programmu ūdens atsāļošanai, izmantojot saules enerģiju un piedāvājot dažādu mikroiekārtu klāstu, un tas varētu būt Eiropas tehnoloģiskais atbalsts attīstības valstīm, kas saskaras ar sausuma problēmu.

3.4.5. Kopumā būtu jāveicina pētniecība un tādu metožu izstrāde, kas sekmē ūdens taupību un gruntsūdeņu atkārtotu uzpildi (piemēram, autoceļu segums pilsētās), kā arī biotehnoloģijas, kas ļautu radīt lauksaimniecības kultūru šķirnes, kurām vajadzīgs mazāk ūdens.

3.4.6. Visbeidzot būtu jāpēta pazemes ūdens krātuvju izveides iespējas un iespēju ūdeni atkārtoti ievadīt gruntsūdeņos. Būtu jāatlasa izmēģinājuma projekti un jānosaka uzkrātā ūdens standarti, kas vienlaikus būtu reālistiski un nodrošinātu augsnes apakškārtas aizsardzību. Jautājums par pazemes ūdeņiem ir saistīts ar ūdens daudzumu un kvalitāti, jo arī gruntsūdeņi var būt piesārņoti. Šajā sakarā īpaša uzmanība būtu jāvelta tādiem rūpnie-

ciskajai darbībai, kuru raksturo īpaši liels ūdens patēriņš, kurā, pirmkārt, izmanto gruntsūdeņus un kura, otrkārt, var tos piesārņot.

3.4.7. EESK aicina Komisiju izvērtēt ūdens plūsmu pārvades iespējas starpreģionālā līmenī. Pārvade no baseina ar pārmērīgu ūdens daudzumu uz baseinu ar nepietiekamu ūdens daudzumu varētu būt vēlama arī no Eiropas viedokļa, piemēram, lai nodrošinātu lauksaimniecības ekonomisko neatkarību, ja saņēmējā baseinā ūdeni lieto efektīvi un taupīgi. Veicot tehniskus, tarifu noteikšanas vai reglamentējošus pasākumus, ir jānovērš situācija, kad atbalsts darbības jomai, kas to ir "pelnījusi", izraisa ūdens patēriņa pieaugumu citās jomās, kas nav prioritāras.

3.4.8. EESK uzskata, ka ir jāsaņem tādi iespējamie pasākumi, kas paredzēti, lai regulētu kopīgas upes plūsmu starp ES dalībvalstīm un trešām valstīm, ja upe šķēršļoj ES ārējās robežas.

3.5. Ūdens patēriņa ziņā efektīvu tehnoloģiju un prakses veicināšana.

3.5.1. Komisija uzskata, ka ūdens patēriņa ziņā efektīvas tehnoloģijas varētu izmantot ievērojami labāk. Interesantas attīstības iespējas paveras ne tikai saistībā ar cīņu pret ūdens noplūdi, kas dažos tīklos ir būtiska, un izšķērdēšanu, bet arī ar ūdens pārvaldības prakses modernizāciju.

3.5.2. Komisijas ierosinātie pasākumi vērtējami atzinīgi (standarti ierīcēm, kurās izmanto ūdeni, ēku ūdens patēriņa efektivitāte, ūdens lietošanas efektivitātes rādītājs, saimnieciskās darbības pielāgošana ūdens trūkuma stāvoklim...).

3.5.3. Būtu jāparedz arī "pelēkā ūdens" atkārtota izmantošana, pat ja tam ir nepieciešamas investīcijas — galvenokārt kanalizācijas sadalīšanai un drošības pasākumiem. Būtu arī jāparedz sistemātiskāka lietusūdens savākšana.

3.5.4. Daudzsološa šķiet viedā mērīšanas un atbilstīgu rēķinu sagatavošana. Patēriņa rādītāju mērīšanas un teletranslācijas tehnoloģiju attīstības rezultātā pašreiz būtu iespējams ieviest dažādus tarifus, tāpat kā tas ir elektroenerģijas gadījumā. Abonētājs varētu izvēlēties viņam piemērotu abonementu, kas vienlaikus nodrošina ietaupījumus: sezonu tarifu, pastāvīgu tarifu, zema pieprasījuma periodu tarifu utt.

3.5.5. Lai aizsargātu ūdens resursus, cīnītos pret plūdiem, eroziju un piesārņojumu, lauku vides aizsardzības politikas ietvaros būtu pastiprināti jāatbalsta mežu atjaunošana un dzīvžogu stādīšana vietās, kur tas ir iespējams un lietderīgi. Tāpat jāsekmē kultūru saglabāšana. Pieprasījumus un kontroli varētu veikt, izmantojot vismodernākās ģeogrāfiskās noteikšanas metodes. Būtu vēlams Septītās pētniecības un izstrādes programmas ietvaros veicināt pamatpētījumus lauksaimniecībā, lai izveidotu sausumizturīgas augu šķirnes.

3.5.6. Lauksaimniecībā būtu arī jāveicina ilgtspējīga zemes drenāža un apūdeņošana un labāko pieejamo tehniku izmantošana kopumā. Drenāžas grāvjos, galvenokārt to šķērsošanas vietās būtu jāizveido posmi vietējai ūdens uzkrāšanai, lai novērstu ūdens koncentrāciju un līdz ar to eroziju un piesārņojumu, kā arī veicinātu ūdens atkārtotu iefiltrēšanos. Vietējo krātuvju gadījumā bez šaubām būtu jāparedz attīrīšanas pasākumi, kas būtu jāizpēta, iesaistot speciālistus.

3.6. Veicināt ūdens taupīšanas kultūras rašanos Eiropā.

3.6.1. Komisijas ierosinājumi par sertifikāciju un marķēšanu ir vērtējami atzinīgi; tas ir labs risinājums, lai veicinātu ūdens racionālu lietošanu un taupīšanu. Marķēšanas jautājumā tomēr jābūt piesardzīgiem, jo ekomarķējums šobrīd ir populārs un pastāv risks, ka daudzās etiķetes informāciju var padarīt nesaprotamu.

3.6.2. Organizētai pilsoniskajai sabiedrībai, sociālajiem partneriem un apvienībām, kā arī izglītības un apmācības jomas dalībniekiem būtu jāmobilizē spēki, lai veicinātu ūdens taupīšanas kultūras rašanos. Profesionālajā jomā nedrīkst pieļaut pagātnes kļūdas speciālistu apmācībā un jaunu tehnoloģiju izplatīšanā, galvenokārt saistībā ar pilsētu ūdenssaimniecību.

3.6.3. Jāuzsver, ka pašlaik pieaug individuālajiem mājokļiem paredzēto lietusūdens savākšanas un pelēkā ūdens pārstrādes iekārtu klāsts. Tas liecina par taupīšanas kultūras rašanos, ko vēlas Komisija. Tomēr pamatota vēlēšanās taupīt ūdeni nedrīkst kļūt par individualistisku tieksmi ekonomiski norobežoties, kas gan tehniski, gan ekonomiski novājinātu publiskos ūdens apgādes un ūdens attīrīšanas dienestus, kas ir būtiski sekmējuši un sekmē ar higiēnu un dzīves ilguma palielināšanos saistīto attīstību. Ūdens ir nepieciešams dzīvei, taču mūsu attīstītās sabiedrības ir aizmirsušas, ka tas var būt arī nāves cēlonis.

3.6.4. Individuālās ūdens taupīšanas, pārstrādes un attīrīšanas sistēmas ir lietderīgas un piemērotas mazapdzīvotos apgabalos. To ekonomiskā un sociālā lietderība pilsētās ir mazāk acīmredzama, izņemot lietusūdens savākšanas un pārstrādes sistēmas, kuras apkalpo un izmanto komunālo pakalpojumu dienesti, pat ja tās ļauj savākt ūdenstecei privātpašumā.

3.7. Zināšanu un datu savākšanas uzlabošana.

3.7.1. Komisija norāda, ka jānodrošina ticama informācija par ūdens trūkuma un sausuma izplatību un ietekmi. Atbalstāma ir vēlme iegūt ikgadēju Eiropas mēroga novērtējumu un

labāk izmantot Vides un drošības globālās uzraudzības (GMES) iniciatīvas pakalpojumus satelītdatu un uzraudzības instrumentu nodrošināšanai, lai atbalstītu ūdens rīcībpolitikas. Jāveicina tas, lai zinātniskās pētniecības centri un universitātes pētītu ar ūdeni un šā resursa saglabāšanu saistītus jautājumus, kā arī to, kā palielināt ūdens krājumus, izmantojot jaunās tehnoloģijas.

3.7.2. Būtu jāaskaņo Ūdens pamatdirektīvā noteiktie ūdens objektu stāvokļa novērtēšanas kritēriji. Praksē dalībvalstu ziņojumi ir ļoti daudzveidīgi, jo atšķirīgs ir gan novērtējamo upju baseinu lielums, gan datu daudzums par ūdens kvalitāti un bioloģisko daudzveidību.

3.7.3. EESK aicina Komisiju paātrināt to specializēto komisiju darbu, kas veic Ūdens pamatdirektīvas īstenošanas pārraudzību, un publicēt pārskatāmus progresa ziņojumus par dalībvalstu panākumiem, lai veicinātu attiecīgā darba norisi un saskaņotību.

3.7.4. Reālistiska pieeja prasa, lai, negaidot viendabīgus un kvalitatīvus rezultātus un rīcības plānu, īpaša uzmanība tiktu pievērsta visjutīgākajām jomām. Šo jomu atlasī varētu veikt dalībvalstis, taču pamatojoties uz vienotiem kritērijiem (nokrišņu trūkums un ģeogrāfiskās zonas noteikšana).

3.7.5. Vietējo un reģionālo dalībnieku apziņas veicināšana saistībā ar ūdens trūkuma apdraudējumu un klimata pārmaiņām kopumā būtu vieglāka, ja informācija par klimata tendencēm būtu pieejama pēc iespējas plašākai sabiedrībai.

3.7.6. Šajā sakarā EESK konkrēti ierosina izveidot tīmekļa vietni, kuru, iespējams varētu iekļaut Ūdens informācijas sistēmā Eiropai (WISE) un no kuras būtu lejupielādējami uz Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes modeļiem pamatotie klimata rādītāji, piemēram, nokrišņu daudzums, iztvaikojums, temperatūra, vēja ātrums, saules starojums. (Atbilstīgi projektiem PRUDENCE vai ENSEMBLES, taču nodrošinot sistemātiskāku pārklājumu un sniedzot ne tikai grafiskos, bet arī skaitliskos datus.).

3.7.7. Par tiešaistē ievietoto datu zinātnisko pamatotību un to ikgadējo atjaunināšanu būtu atbildīga kāda no Eiropas laboratoriju grupām, kas ir Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes locekle.

3.7.8. ES varētu finansēt tīmekļa vietnes izveidi un, nosakot mazus lejupielādēšanas tarifus, finansiāli atbalstīt pētniecības darbu laboratorijās, kas piedalās modeļu izstrādē.

Briselē, 2008. gada 29. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas ATZINUMS par tematu "Priekšlikums Padomes regulai, ar kuru izveido Kopienas sistēmu, lai aizkavētu, novērstu un izskaustu nelegālu, neregistrētu un neregulētu zveju"

COM(2007) 602 galīgā redakcija — 2007/0223(CNS)

(2008/C 224/16)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 37. pantu 2007. gada 4. decembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Padomes regulai, ar kuru izveido Kopienas sistēmu, lai aizkavētu, novērstu un izskaustu nelegālu, neregistrētu un neregulētu zveju".

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2008. gada 29. aprīlī. (Ziņotājs — Sarró Iparaguire kgs).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 445. plenārajā sesijā, kas notika 2008. gada 28. un 29. maijā (29. maija sēdē), ar 70 balsīm par, 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi

1.1 Ņemot vērā, ka ilgstošās problēmas risināšanai saistībā ar nelegālu, neregistrētu un neregulētu zveju (turpmāk tekstā — NNN) nepieciešama vispārēja pieeja, kas pamatojas uz efektīvu reglamentējošu instrumentu, piemērojot to visā piegādes ķēdē (no zvejas līdz produkcijas pārdošanai), EESK uzskata, ka kopumā regulas priekšlikumā sniegts nepieciešamais pamats, lai novērstu, samazinātu un likvidētu NNN, un tādēļ atbalsta to. Komiteja uzskata, ka ierosinātie pasākumi stiprina Kopienas kā karoga valsts, ostu valsts, tirdzniecības valsts un labklājības valsts lomu.

1.2 Komiteja uzskata, ka regulas priekšlikuma veiksmīgās īstenošanas pamatā ir trīs principi:

- dalībvalstu stingrā pārliecība par NNN apkaršanas nepieciešamību,
- dalībvalstu sadarbība,
- starptautiskā sadarbība,
- pastāvīgi centieni īstenošanas jomā.

1.3 Necenšoties izslēgt Kopienas zvejas floti no regulas priekšlikuma darbības jomas, EESK uzskata, ka regulas priekšlikumā būtu skaidrāk jānošķir NNN zveja, ko veic trešo valstu kuģi, kas nav kuģa karoga valsts kontrolē, un nelegālās zvejas citas darbības, ko veic ar Kopienas dalībvalsts karogu peldoši kuģi, kas pārkāpj kopējās zivsaimniecības politikas noteikumus, kurus reglamentē Regulā (EEK) Nr. 2847/93 ⁽¹⁾ paredzētie juridiskie instrumenti.

⁽¹⁾ Padomes 1993. gada 12. oktobra Regula (EEK) Nr. 2847/93.

1.4 Komiteja uzskata, ka visu ierosināto inspekcijas un pārbaudes pasākumu īstenošana būs saistīta ar dalībvalstu budžeta, birokrātijas un administratīvās uzraudzības infrastruktūras krasu palielinājumu, un tādēļ aicina Komisiju iepriekš minēto ņemt vērā, lai nepasliktinātu galīgo rezultātu, un visos gadījumos aicina apsvērt piesardzības pasākumus, lai regulas priekšlikuma īstenošana neradītu saimnieciskās darbības izmaksas uzņēmējiem, kuru zvejas kuģi veic legālu zveju.

1.5 Komiteja arī uzskata, ka ierosinātie pasākumi nekādā gadījumā nedrīkst samazināt legālo komercpārvaldījumu apjomu, kas varētu radīt šķēršļus tirdzniecībai un būtu pretrunā starptautiskajiem tirdzniecības noteikumiem.

1.6 Komiteja uzskata, ka regulas priekšlikumā nav pietiekami precizēts jautājums par to, kā kuģa karoga valsts iestādēm juridiski jāapstiprina Eiropas Kopienas pieprasītā nozvejas apliecība. Tā kā šo apstiprināšanu veic elektroniski, EESK uzskata, ka regulas priekšlikumā būtu skaidri jāpaskaidro validācijas metode gan attiecībā uz zvejas kuģiem, kuri pārvadā lomus, gan kuģiem, kuri pārvadā saldētos zvejniecības produktus.

1.7 EESK uzskata, ka trešo valstu zvejas kuģu uzraudzība jāveic vienotā veidā visās "atbildīgajās ostās" dažādās dalībvalstīs. Turklāt EESK uzskata, ka regulas priekšlikumā jāprecizē, ka pārbaudes tiks veiktas jūrā, uz zemes un no gaisa.

1.8 EESK atkārtoti uzsver citos atzinumos pausto viedokli par to, ka Kopienas zvejas uzraudzības aģentūrai jāuztic svarīgi uzdevumi saistībā ar NNN zvejas koordinēšanu, uzraudzību un kontroli. Lai to paveiktu, aģentūrai jāsaņem lielāki finanšu un cilvēkresursi.

1.9 Komiteja uzskata, ka sankciju līmenis, ko piemēro trešo valstu zvejas kuģiem, ir jāsaskaņo visās ES dalībvalstīs. Komiteja arī uzskata, ka nesadarbīgo valstu gadījumā būtu jāapsver ne tikai ar zveju saistītas sankcijas.

1.10 EESK uzskata, ka katrā ziņā jāpastiprina garantijas procedūrās, ar ko nosaka kuģus, kas veic NNN zveju, un nesadarbīgās valstis, jo īpaši aizsardzības garantijas, balstoties uz stingriem pierādījumiem, lai nepieļautu, ka tiesas vēlāk atceļ dalībvalstu pieņemtus pasākumus.

2. Ievads

2.1 Kopiena jau vairāk nekā 10 gadus piedalās NNN zvejas apkarošanā. Kopš 2002. gada ir izstrādāts Kopienas rīcības plāns, lai aizkavētu, novērstu un izskaustu NNN zveju ⁽²⁾ gan pašā Kopienā, gan reģionālajā un starptautiskajā līmenī.

2.2 Eiropas Parlaments 2005. gada rezolūcijā ⁽³⁾ par Kopienas rīcības plāna piemērošanu, kā paredzēts iepriekš minētajā paziņojumā, norādīja, ka Eiropas Savienībai jāpaplašina un jāpastiprina pasākumi NNN zvejas apkarošanā.

2.3 Lai gan ir panākti ievērojami uzlabojumi, NNN zveja vēl nebūt nav izskausta. Komisija uzskata, ka šajā gadījumā ir nepieciešama stingra un steidzama Eiropas Savienības reakcija.

2.4 Tādēļ Komisija pagājušajā gadā izstrādāja jaunu paziņojumu ⁽⁴⁾ par "jaunu Kopienas stratēģiju, lai aizkavētu, novērstu un izskaustu nelegālu, neregistrētu un neregulētu zveju".

2.5 Pēc plašām konsultācijām pagājušajā gadā, kurās Komiteja aktīvi piedalījās ⁽⁵⁾, Komisija izstrādāja pašreizējo regulas priekšlikumu ⁽⁶⁾, kurā ietvertas šādas darbības jomas:

— efektīvāka trešo valstu zvejas kuģu darbību un to nozveju legalitātes kontrole, šiem kuģiem ierodoties Eiropas Kopienas zvejas ostās;

— efektīvāka saglabāšanas un pārvaldības pasākumu izpildes kontrole trešo valstu izcelsmes zvejas produktiem, kurus Kopienā ievad citādi nekā ar zvejas kuģiem;

⁽²⁾ COM(2002) 180, 2002. gada 28. maijs, un Eiropadomes 2002. gada 7. jūnija sanāksmes secinājumi.

⁽³⁾ Eiropas Parlamenta Rezolūcija 2006/2225, pieņemta 2007. gada 15. februārī.

⁽⁴⁾ COM(2007) 601 galīgā redakcija, 2007. gada 17. oktobris.

⁽⁵⁾ EESK konference "Kuģa karoga valsts atbildība" 2007. gada 30. janvārī.

⁽⁶⁾ Priekšlikums Padomes regulai 2007/0223 (CNS), ar kuru izveido Kopienas sistēmu, lai aizkavētu, novērstu un izskaustu nelegālu, neregistrētu un neregulētu zveju.

— Eiropas Savienības tirgus slēgšana NNN zvejas produktiem;

— tādu NNN zvejas darbību apkarošana, ko veic Kopienas dalībvalstu piederīgie ārpus tās teritorijas;

— tiesisko līdzekļu uzlabošana, lai pierādītu NNN zvejas darbību veikšanu;

— efektīvas sodu sistēmas ieviešana, lai aizkavētu nopietnus zivsaimniecības pasākumu pārkāpumus;

— aktīvāka darbība reģionālajās zivsaimniecības pārvaldības organizācijās, lai apkarotu NNN zveju;

— atbalsts jaunattīstības valstu politikai un NNN zvejas apkarošanas pasākumiem;

— sinerģijas palielināšana uzraudzības un kontroles jomā starp dalībvalstīm un dalībvalstīm un trešām valstīm.

2.6 Priekšlikuma pamatā ir princips, ka efektīvai NNN zvejas apkarošanas stratēģijai jābūt vispārējai un tajā jāiekļauj jebkādi visā piegādes ķēdē sastopamie problēmas aspekti.

3. Vispārējās piezīmes

3.1 EESK uzskata, ka NNN izraisīto satraucošo ekoloģisko un sociālekonomisko seku dēļ Eiropas Savienībai ir būtiski svarīgi veikt izšķirošus pasākumus, un tādēļ kopumā atbalsta Komisiju.

3.2 Spēkā esošajos Kopienas noteikumos, ar ko izveido kontroles sistēmu, kas piemērojama kopējai zivsaimniecības politikai ⁽⁷⁾, paredzēta plaša vispārēja sistēma Kopienas zvejas kuģu nozvejas likumības kontrolei, bet tajos nav atļauta līdzīga kontrole un sankcijas attiecībā uz zvejniecības produktiem, ko nozvejojuši trešo valstu kuģi un kuri ievesti ES.

3.3 Minētā nepilnība dod iespēju saimnieciskās jomas dalībniekiem gan ES, gan ārpus tās ieviest NNN zveju Kopienā, kas ir pasaulē lielākais zvejas produktu tirgus un zvejas produktu importētāja, tādējādi palielinot savu darbību rentabilitāti. Tādēļ Komiteja uzskata, ka regulas priekšlikumā ir jāpievēršas NNN zvejai, ko veic trešo valstu kuģi, neizslēdzot Kopienas zvejas floti no regulas piemērošanas jomas, kā noteikts priekšlikuma 1. panta 4. punktā.

⁽⁷⁾ Padomes 1993. gada 12. oktobra Regula (EEK) Nr. 2847/93.

3.4 Regulas priekšlikumā ierosināts izstrādāt jaunu kontroles sistēmu, ko piemēro visām NNN zvejas darbībām un visām ar to saistītajām darbībām, kuras veic dalībvalstu teritorijā vai jūras ūdeņos, kas ir dalībvalstu jurisdikcijā vai suverenitātē, vai kuras veic Eiropas Kopienas zvejas kuģi vai ES dalībvalstu valstspiederīgie. Minēto regulu, neierobežojot karaļa valsts vai piekrastes valsts jurisdikciju, piemēros arī saistībā ar NNN zvejas darbībām, ko veic trešo valstu kuģi tālūūrā vai trešās valsts jurisdikcijā esošos ūdeņos, kā paredzēts kopējās zivsaimniecības politikas noteikumos attiecībā uz Kopienas zvejas kuģiem.

3.5 Necenšoties izslēgt Kopienas zvejas floti no regulas priekšlikuma darbības jomas, EESK uzskata, ka regulas priekšlikumā būtu skaidrāk jānošķir NNN zveja, ko veic trešo valstu kuģi, kas nav kuģa karaļa valsts kontrolē, un nelegālās zvejas citas darbības, ko veic ar Kopienas dalībvalsts karaļa peldoši kuģi, kas pārkāpj kopējās zivsaimniecības politikas noteikumus, kurus reglamentē Regulā (EEK) Nr. 2847/93 paredzētie juridiskie instrumenti.

3.6 Regulas priekšlikumā paredzēta arī atbilstoša sistēma Kopienā ieviesto zvejas produktu piegādes ķēdes pienācīgai kontrolei. Komiteja uzskata, ka ierosinātie pasākumi nekādā gadījumā nedrīkst samazināt komercpārvadājumu apjomu, kas varētu radīt šķēršļus legālai tirdzniecībai.

3.7 EESK izsaka atzinību Komisijai par šīs regulas priekšlikuma izstrādāšanu. Tas ir skaidri saprotams un tā pielietojšanas joma ir ļoti plaša attiecībā uz nelegālu zvejas darbību kontroli Kopienas un starptautiskajā līmenī, un to papildina tūlītēji izpildes pasākumi un efektīvas, proporcionālas un preventīvas sankcijas fiziskām un juridiskajām personām, kuras nopietni pārkāpušas regulas noteikumus vai ir atbildīgas par pārkāpumiem. Tomēr Komiteja uzskata, ka nesadarbīgo valstu gadījumā būtu jāapsver ne tikai ar zveju saistītu sankciju piemērošanas iespēja.

3.8 EESK uzskata, ka ir jāmaina regulas priekšlikuma kārtība. Šajā sakarā IV un V nodaļa par Kopienas brīdinājuma sistēmu un NNN zvejas darbībās iesaistījušos kuģu noteikšanu ir jāiekļauj I nodaļas turpinājumā.

3.9 Tāpat arī EESK uzskata, ka III nodaļas 13. panta 1. punktā ir skaidri jānosaka, ka aizliegums importēt NNN zvejas produkciju attiecināms uz zvejniecības produktiem, kas ievesti gan pa jūru, gan sauszemē, gan ar gaisa transportu.

3.10 Komiteja uzskata, ka galvenās grūtības regulas priekšlikuma īstenošanā saistītas ar to, ka šim nolūkam nepieciešams

panākt dalībvalstu vispārēju vienprātību un atbalstu, kā arī efektīvu sadarbības tīklu starptautiskā līmenī.

3.11 Komiteja uzskata, ka visu ierosināto kontroles un inspekcijas pasākumu īstenošana gan ostās, gan tālūūrā, kā arī pasākumu īstenošana saistībā ar kuģu sertifikāciju, kontroli un kuģu un lomu verifikāciju un ar sauszemes, jūras un gaisa transportu importēto preču kontroli būs saistīti ar attiecīgā budžeta, birokrātijas un administratīvās uzraudzības infrastruktūras krasu palielinājumu, un tādēļ aicina Komisiju ņemt vērā ierosinātās regulas ietekmi, lai nepasliktinātu galīgo rezultātu.

3.12 Tādēļ Komiteja aicina Komisiju īstenot nepieciešamos piesardzības pasākumus, lai nodrošinātu, ka regulas priekšlikuma īstenošana nerada saimnieciskās darbības izmaksu palielinājumu uzņēmējiem, kuru kuģi veic legālu zveju.

3.13 Kopumā EESK uzskata, ka ierosinātie pasākumi stiprina Kopienas kā karaļa valsts, ostu valsts, tirdzniecības valsts un labklājības valsts lomu.

4. Īpašas piezīmes.

4.1 Kā redzams no iepriekš minētā, regulas priekšlikuma pareizas, konsekventas un pastāvīgas piemērošanas gadījumā Eiropas Savienība var kļūt par līderi vai standartu noteicēju NNN zvejas apkarošanā.

4.2 Vairākos vispārējos noteikumos saistībā ar regulas noteikumu piemērošanu tieši apskatīti jautājumi par trešo valstu zvejas kuģu kontroli Kopienas ostās. Svarīgi ir norādīt, ka Kopienas ūdeņos tiek aizliegta pārkraušana no trešo valstu zvejas kuģiem vai no trešo valstu kuģiem ar dalībvalsts karaļa peldošos kuģos. Minētais aizliegums attiecināms arī uz nozvejas pārkraušanu jūrā no kuģiem ar dalībvalsts karaļa trešo valstu kuģos.

4.3 EESK atzinīgi vērtē minēto aizliegumu, kas attiecas uz pārkraušanu tālūūrā, uz ko bieži vien balstās NNN zveja, turklāt vairākkārt aicinājusi Komisiju ieviest šādu aizliegumu.

4.4 Regulā skaidri noteikts, ka trešo valstu kuģi drīkst piestāt tikai Eiropas Savienības apstiprinātajās ostās, kuru sarakstu iepriekš sagatavo dalībvalstis, ja šīs ostas atbilst vairākām prasībām attiecībā uz paziņojumu par piestāšanu, derīgu zvejas atļauju un inspekciju. Trešo valstu zvejas kuģiem ir aizliegta piekļuve dalībvalstu ostām, ostu pakalpojumiem, kā arī aizliegts veikt izkraušanu, pārkraušanu citā kuģī vai uz kuģa noteikto apstrādes darbības šādās ostās, ja tie neatbilst regulā noteiktajām prasībām un citiem attiecīgiem šīs regulas noteikumiem.

4.5 Regulā pievērsta īpaša uzmanība stingrai paziņojuma par piestāšanu, zvejas atļaujas un ostas inspekcijas kontrolei.

4.6 Attiecībā uz validēto nozvejas sertifikātu, kas jānosūta 72 stundas pirms paredzamās kuģa ieiešanas ostā, Komiteja izprot, ka minēto sertifikātu validāciju elektroniski jāveic apstiprinātajām iestādēm. Komiteja uzskata, ka regulas priekšlikumā nav pietiekami skaidri izklāstīts, kā šo sertifikātu validācija tiks veikta. Komiteja arī uzskata, ka Komisijai jāpaskaidro apsvērumi, kad izņēmuma gadījumos iespējams samazināt minēto 72 stundu termiņu.

4.7 Komiteja atbalsta Komisijas noteiktās vadlīnijas attiecībā uz zvejas kuģu kontroli, un aicina dalībvalstu vidū panākt vienprātību, lai nodrošinātu to vienādu piemērošanu visās apstiprinātajās ostās.

4.8 Regulas noteikumu pārkāpumu gadījumos, kas apstiprinās, ka trešās valsts kuģis iesaistījies NNN zvejas darbībā, minētajam kuģim aizlieds veikt nozvejas izkraušanu, pārkraušanu citā kuģī vai tās apstrādi uz kuģa, kā arī uzsāks izmeklēšanu, vajadzības gadījumā piemērojot sodus, ko paredz attiecīgās dalībvalsts tiesību akti. Nopietnu pārkāpumu gadījumā regulas priekšlikumā paredzēta tūlītēju sankciju piemērošana.

4.9 Trešo valstu zvejas kuģu, uz kuriem attiecas tādi paši noteikumi kā uz Kopienas kuģiem, stingrās kontroles mērķis ir noteikt tos zvejniecības produktus, kas iegūti NNN zvejas darbības rezultātā. Atbilstoši minētās regulas noteikumiem šo produktu ieviešana Eiropas Savienībā ir aizliegta.

4.10 EESK uzskata, ka nepieciešama visā Kopienas teritorijā ieviesto produktu inspekcija, un tādēļ III nodaļā jāiekļauj arī norāde par visu Eiropas Kopienā pa sauszemi vai ar gaisa transportu ievesto konteineru inspekciju. Tādēļ jānosaka minimālais konteineru skaits, kas katru gadu jāpārbauda.

4.11 Regulas noteikumi paredz, ka gadījumā, ja zvejas produktus uzskata par iegūtiem NNN zvejas darbības rezultātā un to ieviešanu atsaka, vienlaikus piešķirot apelācijas tiesības, dalībvalstis var confiscēt minētos produktus un likvidēt tos atbilstīgi valsts tiesību aktos paredzētajiem noteikumiem.

4.12 Lai nodrošinātu regulas noteikumu pareizu piemērošanu visos jautājumos saistībā ar zvejniecības produktu ieviešanu un atkalizvešanu, un vajadzības gadījumā aizliedzot ieviešanu, regulas noteikumos paredzēts, ka Komisija varēs parakstīt administratīvās sadarbības līgumus ar karoga valstīm.

4.13 Lai īstenotu Komisijas šajā regulā ierosināto sistēmu, ir nepieciešama plaša sadarbība starptautiskā līmenī starp Eiropas

Savienību un karoga valstīm, valstīm, kas sadarbojas ar reģionālajās zivsaimniecības pārvaldības organizācijām un ar pašām organizācijām. Turklāt minētās sadarbības rezultātā jānosaka nesadarbīgās valstis; regulā arī paredzētas procedūras, kā risināt jautājumus ar minētajām valstīm.

4.14 Pirmais starptautiskās sadarbības rezultāts ir Kopienas brīdinājuma sistēmas izveide, brīdinot saimnieciskās jomas dalībniekus un dalībvalstis par pamatotām šaubām, kas Eiropas Savienībai var rasties saistībā ar atbilstību piemērojamiem tiesību aktiem, noteikumiem vai starptautiskajiem saglabāšanas un pārvaldības pasākumiem attiecībā uz zvejas kuģiem vai zvejas produktiem no dažām trešām valstīm.

4.15 Pēc šāda brīdinājuma Kopienas un starptautiskajā līmenī tiks veikta to ieviesto produktu pārbaude, kuru dēļ izteikts brīdinājums, kā arī agrāk ievesto produktu un attiecīgo zvejas kuģu pārbaude, uz kuriem attiecas brīdinājums. Ja izmeklēšanas, inspekcijas un verificēšanas slēdzienos konstatēts, ka notikušas NNN zvejas darbības, Komisija var piemērot citus pasākumus, piemēram, iekļaut attiecīgo kuģi vai kuģus Kopienas NNN zvejas kuģu sarakstā.

4.16 Regulā precizēts, ka Komisija vai tās pilnvarota iestāde apkopo un analizē visu informāciju par NNN zvejas darbībām.

4.17 EESK uzskata, ka Kopienas Zivsaimniecības kontroles aģentūra ir vispiemērotākā minētā darba veikšanai, un tai jāsaņem lielāks atbalsts finanšu resursu un cilvēkresursu jomā.

4.18 Regulā plaši apskatīta Kopienas NNN zvejas kuģu saraksta izveide, pilnveidošana un publicēšana; tajā automātiski tiks iekļauti reģionālo zivsaimniecības pārvaldības organizāciju pieņemtie NNN kuģu saraksti. EESK uzskata, ka tā vietā, lai šajā sarakstā automātiski iekļautu Kopienas zvejas kuģus, Komisijai savlaicīgi jāpārlicinās, vai attiecīgās dalībvalstis nav pieņēmušas efektīvus pasākumus, kā norādīts regulas priekšlikuma 26. pantā.

4.19 Komiteja uzskata, ka regulā paredzētā sistēma ir atbilstoša, jo tā liecina par nopietniem centieniem reģistrēt zvejas kuģus un nesadarbīgās valstis NNN zvejas sarakstos, līdz ar visām garantijām attiecībā uz iepriekšējo informāciju un aizsardzību un ņemot vērā pasākumus, kas piemērojami kuģiem un valstīm, kas iesaistījušās NNN zvejas darbībā. Tomēr EESK uzskata, ka jāpastiprina garantijas procedūrās, ar ko nosaka kuģus, kas veic NNN zveju, un nesadarbīgās valstis, jo īpaši aizsardzības garantijas, balstoties uz stingriem pierādījumiem, lai nepieļautu, ka tiesas vēlāk atceļ dalībvalstu pieņemtos pasākumus.

4.20 Ņemot vērā nopietnās sekas saistībā ar iekļaušanu nesadarbīgo valstu sarakstā un to, ka šīs regulas noteikumi jāpiemēro visām valstīm vienādi, EESK piekrīt Komisijas apsvērumam par atbalstu jaunattīstības valstīm, lai tām palīdzētu izpildīt zvejas darbību uzraudzības un kontroles prasības.

4.21 Komiteja uzskata, ka kuģu satelītnovērošanas sistēma (SLB) ir svarīgs līdzeklis NNN zvejas darbības kontrolei. Tādēļ, ja nepieciešams kādu valsti izslēgt no nesadarbīgo valstu saraksta, Komiteja uzskata, ka ir jāpieprasa kuģu satelītnovērošanas sistēmas uzstādīšana uz visiem attiecīgās valsts zvejas kuģiem.

4.22 Komiteja atbalsta regulā noteiktos stingros pasākumus, kas attiecināmi uz zvejas kuģiem un nesadarbīgajām valstīm, kuras iesaistītas NNN zvejas darbībā.

4.23 Atbilstoši regulas noteikumiem dalībvalstīm aizliegt piedāvāt jebkāda veida atbalstu vai iesaistīties NNN zvejas darbībā, kā arī jebkādā darbībā saistībā ar Kopienas NNN zvejas kuģu sarakstā iekļauto kuģu fraktēšanu, izvešanu vai pārdošanu.

4.24 Visbeidzot, regulā uzsvērti nopietni pārkāpumi, saskaņojot maksimāli piemērojamo sodu minimālo lielumu, kas jāno-

saka visās dalībvalstīs gan fiziskām, gan juridiskām personām, kā arī tūlītējus noteikumu izpildes pasākumus un sekojošās sankcijas, lai novērstu turpmākus pārkāpumus un dotu iespēju kompetentajām iestādēm izmeklēt pārkāpumu.

4.25 Komiteja uzskata, ka sankciju līmenis, ko piemēro trešo valstu zvejas kuģiem, ir jāsaskaņo visās ES dalībvalstīs.

4.26 Lai vienkāršotu Kopienas noteikumus, Komisijas ierosinātajā regulā iekļauti galvenie reģionālo zivsaimniecības pārvaldības organizāciju noteikumi attiecībā uz kuģu novērošanu, inspekciju un izpildes darbībām, tādējādi paplašinot regulas noteikumu piemērošanas jomu uz visiem ūdeņiem, uz ko attiecas minēto organizāciju noteikumi.

4.27 Komiteja uzskata, ka nākotnē Komisijai būtu jāapsver iespēja regulas darbības jomā iekļaut arī saldūdens zveju.

4.28 EESK uzskata, ka Komisijas ierosinātais regulas priekšlikums ir ļoti lietderīgs līdzeklis, lai aizkavētu, novērstu un izskaustu NNN zveju, līdz ar to šā uzdevuma izpildei būs nepieciešams ilgstošs un pastāvīgs darbs. Tāpēc Komiteja uzskata, ka dalībvalstu sadarbība ir ļoti nozīmīga.

Briselē, 2008. gada 29. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu

- **“Priekšlikums Padomes regulai par jutīgu jūras ekosistēmu aizsardzību pret grunts zvejas rīku negatīvo ietekmi tāljūras zvejā” un**
- **“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Kaitīgas zvejas metodes tāljūras zvejā un jutīgu dziļjūras ekosistēmu aizsardzība””**

COM(2007) 605 galīgā redakcija — 0227/0224(CNS)

COM(2007) 604 galīgā redakcija

(2008/C 224/17)

Eiropas Savienības Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 37. pantu 2007. gada 4. decembrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Padomes regulai par jutīgu jūras ekosistēmu aizsardzību pret grunts zvejas rīku negatīvo ietekmi tāljūras zvejā”.

un Eiropas Komisija saskaņā ar 2005. gada 7. novembrī parakstīto sadarbības protokolu 2007. gada 17. oktobrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Kaitīgas zvejas metodes tāljūras zvejā un jutīgu dziļjūras ekosistēmu aizsardzība””.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2008. gada 29. aprīlī. Ziņotājs — Espuny Moyano kgs un līdzziņotājs — Adams kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 445. plenārajā sesijā, kas notika 2008. gada 28. un 29. maijā (29. maija sēdē), ar 101 balsīm par un 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1 EESK atbalsta Komisijas politikas vispārējās nostādnes, kas paustas tās priekšlikumā un paziņojumā, taču uzskata, ka ierosinātās regulas saturu, efektivitāti un ietekmi varētu uzlabot, tajā iekļaujot šā atzinuma 4. un 5. punktā ietvertos ieteikumus.

2. Ievads

2.1 Pēdējos gados ir kļuvis acīmredzams, ka dziļjūras ekosistēmas var būt ļoti plašas bioloģiskās daudzveidības un neizsīkstošas jūras dzīves avots. Tās ir vienas no ievērojamākajiem un svarīgākajiem dabas resursiem pasaulē. Cilvēku darbības rezultātā aizvien vairāk ir apdraudēti rīfi, jūras pacēlumi, koraļļi, hidrotermālie avoti un aukstūdens sūkļu kolonijas. Minētās sistēmas ir ievērojami mazāk produktīvas nekā sistēmas mazāk dziļos ūdeņos, tādēļ to atjaunošanai var būt nepieciešami gadsimti. Cilvēku darbības, tostarp ogļūdeņražu izpēte, kabeļu ierīkošana, atkritumu izmešana un dažādi grunts zvejas veidi⁽¹⁾, var tās negatīvi ietekmēt. Auksto ūdeņu koraļļi ir sastopami arī kontinentālajā šelfā vidējos platuma grādos⁽²⁾.

⁽¹⁾ “Grunts zvejas rīki” ir grunts trali, dragas, pie grunts nostiprināti žaunu tīkli, pie grunts nostiprinātas āķu jedas, murdi un krātņveida lamatas. Skat. Friewald, A., Fossá, J.H., Koslow, T., Roberts, J.M. “Cold-water coral reefs”, UNEP-WCMC, Kembridža, Apvienotā Karaliste, 2004. gads.

⁽²⁾ Turpat.

2.2 Grunts zvejai nepieciešami sevišķi zvejas rīki, ko parasti var lietot, nenodarot nopietnus bojājumus, ja vien jūras gultne ir smilšaina vai duļķaina. Tomēr atsevišķi zvejas rīki ir smagi un stabili, un jutīgās dziļūdens ekosistēmās tie var būtiski bojāt dzīvotnes un iznīcināt senas un lielākoties neatjaunojamas struktūras, īpaši koraļļus.

2.3 Kā jau tas bieži notiek ar globāliem vides jautājumiem, arī šajā gadījumā tika secināts, ka apskatīto problēmu visaptveroši risināt iespējams tikai, visā pasaulē veicot līdzsvarotus, efektīvus un tiešām īstenojamus pasākumus. Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālajā Asamblejā kopš 2004. gada tiek apspriestas problēmas, kas rodas saistībā ar zvejas metodēm tāljūras zvejā. ANO Ģenerālā Asambleja 2006. gada 8. decembrī pieņēma Rezolūciju 61/105 par ilgtspējīgu zvejniecību, paužot aicinājumu dalībvalstīm un organizācijām, kas ir atbildīgas par grunts zveju tāljūrā, šāda veida zveju reglamentēt tā, lai no kaitējuma pasargātu jutīgas jūras ekosistēmas.⁽³⁾

2.4 Atzinumā apskatīti divi Komisijas dokumenti par jutīgu jūras ekosistēmu aizsardzību. Pirmajā dokumentā (COM(2007) 604) izklāstītas vispārējās politikas nostādnes, ar kuru palīdzību paredzēts sniegt norādes un informēt par īpašām, ES iecerētām darbībām. Par pamatu izmantoti ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas (FAO) ieteikumi, kas tika izstrādāti pēc

⁽³⁾ ANO Ģenerālās Asamblejas Rezolūcija 61/105, 83.–86. pants.

jautājuma vispusīgas izskatīšanas ANO Ģenerālajā Asamblejā (*), plaši iesaistoties arī ES. Otrs dokuments ir ierosinātā Padomes regula (COM(2007) 605), kas uzskatāma par tiešu likumdevēja reakciju un attieksies uz ES kuģiem tālējūrā, kuri nav pakļauti kādas reģionālās zivsaimniecības pārvaldības organizācijas (RZPO) regulējumam.

2.5 Kā zvejas nozares, tā arī dabas aizstāvju ilgtermiņa interesēs ir pasargāt jūras gultnes dzīvotnes, lai tādējādi nodrošinātu zivju krājumu ilgtspējību, kā arī jūras bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un aizsardzību.

3. Komisijas vispārējās pieejas (COM(2007) 604) un konkrētā priekšlikuma (COM(2007) 605) kopsavilkums

3.1 Divi galvenie pārvaldības sistēmas aspekti saistībā ar grunts zveju tālējūrā ir, pirmkārt, ietekmes uz vidi sākotnējais novērtējums zvejai ierosinātajā teritorijā, kas ir priekšnoteikums atļaujai nodarboties ar individuālu zveju, un, otrkārt, pierādījumi tam, ka nav vērojama būtiska kaitīga ietekme, kas ir priekšnoteikums atļaujai turpināt zveju. Līdzās tam jāuzlabo pētniecība un datu apkopošana, lai noteiktu zināmas vai iespējamās jutīgu sistēmu atrašanās vietas un to ekoloģisko dinamiku.

3.2 Sevišķi lietderīgs pasākums ir paredzēt ģeogrāfiski slēgtas teritorijas vai īpašus pārvaldes apgabalus. Pēc vienošanās panākšanas to varētu īstenot RZPO. Par aizsardzību ārpus RZPO ir atbildīgas atsevišķas valstis, kas nosaka attiecīgus pasākumus kuģiem ar šo valstu karogu.

3.3 Ierosinātajā regulā paredzēta tālējūrā veiktas grunts zvejas stingra kontrole ar pasākumiem, kas līdzinās Klusā okeāna ziemeļrietumu, dienvidu un Antarktīkas baseina ūdeņos zvejojošo valstu pieņemtajiem pasākumiem, kuri ir iesniegti pieņemšanai ziemeļu un dienvidaustrumu Atlantijas okeāna, Antarktīkas un Vidusjūras telpā izveidotajās RZPO.

3.4 Trīs gadu laikā, kamēr par minēto jautājumu notika pārrunas ANO Ģenerālajā Asamblejā, Komisija saņēma dažādus ierosinājumus no dalībvalstīm, zvejniecības nozares un vides aizsardzības organizācijām. Tā atbalstīja regulatīvu pieeju (pretstatā aizliegumam), paredzot, ka tā jāīsteno karoga valstīm ar RZPO starpniecību vai pašām karoga valstīm, ja to kuģi zvejo tālējūrā, kur nav izveidotas RZPO.

(*) 2006. gada 8. decembra Rezolūcija 59/25 (2004) un īpaši Rezolūcija 61/105 (80.–95. pants).

3.5 Priekšlikumā paredzēts, ka tālējūras zvejas pārvaldība būs galvenokārt ES dalībvalstu kompetencē un tiks izsniegtas īpašas zvejas atļaujas. Atļaujas saņemšanai būs jāiesniedz zvejas plāns, kurā ir norādīta kuģa paredzamā darbības vieta, zvejojamās sugas, zvejas rīku izvietošanas dziļums un jūras gultnes batimetriskais profils paredzētajā zvejas vietā. Iestādes pēc tam izvērtēs zvejas plānu un tā iespējamo ietekmi uz jutīgajām jūras ekosistēmām, ņemot vērā labāko pieejamo zinātnisko informāciju.

3.6 Priekšlikumā ir noteikti arī daži skaidri ierobežojumi. Grunts zvejas rīku izmantošana būs aizliegta dziļumā, kas pārsniedz 1 000 metrus. Ja zvejas kuģis nejauši nokļūst jutīgu jūras ekosistēmu teritorijā, tam tūlīt jāpārtrauc zveja un jāatsāk sava darbība tikai tad, kad tas būs attālinājies vismaz 5 jūras jūdžu attālumā no vietas, kurā pamanīta minētā ekosistēma. Par vietu, kurā pamanīta jutīga ekosistēma, būs jāinformē kompetentās iestādes, un pēc tam varētu lemt par zonas slēgšanu zvejai ar grunts zvejas rīkiem. Turklāt visiem zvejas kuģiem būs jāizmanto kuģu satelītnovērošanas sistēmas, kā arī uz kuģa jāuzņem zinātniskie novērotāji.

3.7 Dalībvalstīm būs jāinformē Komisija par regulas īstenošanu reizi sešos mēnešos. Komisija līdz 2010. gada jūnijam iesniegs Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojumu par regulas īstenošanu, kurā vajadzības gadījumā ieklaus priekšlikumus grozījumiem.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1 EESK atbalsta Komisijas vispārējās politiskās nostādes, kas atbilst tās agrāk paustajai nostājai par bioloģiskās daudzveidības izsūkšanas apturēšanu (NAT/334).

4.2 Pēdējos gados EESK dažādos atzinumos ⁽⁵⁾ ir rūpīgi pētījusi konkrētus kopējas zivsaimniecības politikas (KZP) problēmas un konkrētus jautājumus, kā arī iespējas ūdens resursu ilgtspējīgai izmantošanai, vienlaikus ņemot vērā vides, ekonomiskos un sociālos aspektus. Visi minētie aspekti jāņem vērā, izvērtējot Eiropas Komisijas regulas priekšlikumu.

4.3 Gan paziņojumā, gan Komisijas darba dokumentā, kurā ir sniegts regulas ietekmes novērtējums, ir minēts, ka regula pagaidām attieksies vienīgi uz Kopicenas zvejas traleriem, kas zvejo Atlantijas okeāna dienvidrietumu daļā ārpus Argentīnas ekskluzīvās ekonomikas zonas ūdeņiem.

(5) NAT/264 — Regula par Eiropas Zivsaimniecības fondu (OV C 267, 27.10.2005.), NAT/280 — Regula, ar ko nosaka Kopicenas finansēšanas pasākumus kopējās zivsaimniecības politikas īstenošanai un jūras tiesību jomā (OV C 65, 17.3.2006.), NAT/316 (OV C 318, 23.12.2006.), NAT/333 (OV C 168, 20.7.2007.), NAT/334 — Kā apturēt bioloģiskās daudzveidības samazināšanos (OV C 97, 28.4.2007.), NAT/364 — Regula par Kopicenas sistēmas izveidi datu vākšanai, pārvaldīšanai un izmantošanai zivsaimniecības nozarē un par atbalstu zinātnisko ieteikumu gatavošanai saistībā ar kopējo zivsaimniecības politiku (OV C 10, 15.1.2008.).

4.4 Minēto zveju veic aptuveni 30 Kopienas zvejas kuģi Atlantijas okeāna dienvidrietumu daļā, kur vēl joprojām nav izveidota RZPO, jo starp Apvienoto Karalisti un Argentīnu ir ieildzis politisks strīds par Folklenda (Malvinu) salām. Minēto zveju var raksturot šādi:

— par tālējūras zveju uzskatāma zveja kontinentālajā šelfā un Patagonijas šelfa augšējā daļā. Tā pastāv 25 gadus un zvejas nozares pārstāvji un zinātnieki apgalvo, ka to veic vienās un tajās pašās zonās ar smilšainu un līdzenu jūras dibenu. Zvejo divas sugas: īsspuru kalmāru (*Illex*) un kalmāru (*Loligo*), kā arī Argentīnas heku (*Merluccius hubbsi*). Neviena no minētajām sugām nav reģistrēta kā dziļjūras zivju suga, jo šim nolūkam izmanto dziļuma kritēriju ⁽⁶⁾ (kuru tagad noraida FAO) vai bioloģiskos kritērijus (ilgs mūžs, vēla nobriešana, lēna augšana un zems auglības līmenis ⁽⁷⁾), tādēļ tām nav nepieciešama papildu aizsardzība ⁽⁸⁾. Citiem vārdiem, tas attiecas uz sugām ar vidēju un augstu auglības līmeni bez nozīmīgas piezvejas apgabalos, kuros, domājams, nav īpaši jutīgu ekosistēmu;

— minēto zveju varēja uzsākt, pateicoties ES finansējumam pētnieciskās zvejas kampaņām, kuras organizēja ar mērķi vēlreiz sadalīt Kopienas flotes darbības teritorijas. Šajās kampaņās uz zvejas kuģiem tika uzņemti novērotāji, un Eiropas Komisijas rīcībā jābūt izsmeltošai informācijai par tām;

— Komisija ir arī finansējusi novērtējuma pētījumus, vienlaikus visus šos gadus Spānijas Okeanogrāfijas institūts (IEO) nodrošināja zinātnisko novērotāju uzņemšanu uz kuģiem, lai turpinātu vākt un papildināt informāciju par zveju ⁽⁹⁾;

— nejauši nozvejoto sugu vai piezvejas daudzums ir ļoti nenozīmīgs; galvenokārt tās ir divas sugas — melnais kongrijs vai jūras zutis (*Genypterus Blacodes*) un nototēnija, kas nav komerciālā nolūkā izmantojama suga un ko mēģina ievest Kopienas tirgū;

— visiem Kopienas zvejas kuģiem ir īpašas dalībvalstu izsniegtas zvejas atļaujas, un tos kontrolē ar satelītnovērošanas iekārtām. Turklāt aptuveni uz 20 % kuģiem strādā zinātniskie novērotāji;

— gan galvkāju (kalmāru un īsspuru kalmāru), gan heku zveja notiek nelielos tālējūras apgabalos, kas ietilpst daudz lielākā

⁽⁶⁾ No Spānijas Okeanogrāfijas institūta novērotāju apkopotās informācijas, kas atbilst ar zilajās kastēs uzkrātajiem satelītdatiem, ir zināms, ka vairāk nekā 95 % no Spānijas grunts traļu, kuri veic savu darbību atklātā jūrā Patagonijas šelfā, zvejo dziļumā, kas nepārsniedz 400 metrus.

⁽⁷⁾ Koslow u.c. darbs. Publicēts 2000. gadā ICES *Journal of Marine Science*: J. A. Koslow, G. W. Boehlert, J. D. M. Gordon, R. L. Haedrich, P. Lorance and N. Parin, 2000. *Continental Slope and deep-sea fisheries: implications for a fragile ecosystem*.

⁽⁸⁾ Skat. Regulas priekšlikuma 10. apsvērumu.

⁽⁹⁾ Skat. Komisijas darba dokumenta 2.2. punktu.

zonā, kura aptver Argentīnas un Urugvajes ekskluzīvās ekonomikas zonas, kā arī Folklenda (Malvinu) salu valdības pārraudzītos apgabalus, kuros kopumā zvejo 10 Argentīnas, trešo valstu ⁽¹⁰⁾ un Folklenda (Malvinu) salu kuģi;

— no Padomes Regulas (EK) Nr. 2347/2002, ar ko ievieš īpašas pieejamības prasības un piemēro saistītos noteikumus zvejai dziļjūras krājumos ⁽¹¹⁾, I un II pielikumā minētajām dziļjūras sugām vienīgi poliprions (*Polyprion americanus*) ir sastopams Patagonijas ūdeņos, taču tā nozveju nav reģistrējusi ne IEO, ne arī Kopienas flote;

— nodarbinātība un labklājība, kas rodas ar minēto kuģu darbības starpniecību, koncentrējas Kopienas reģionā, kas ir ļoti atkarīgs no zvejas darbībām ⁽¹²⁾.

4.5 Nemot vērā iepriekšminēto, EESK iesaka uz attiecīgu teritoriju (precīzi ģeogrāfiski noteiktu) neattiecināt ierosinātās regulas noteikumus gadījumā, ja šobrīd veiktais visaptverošais okeanogrāfiskais pētījums apliecinātu, ka minētajā teritorijā neatrodas jutīgas jūras ekosistēmas.

4.6 EESK arī uzskata, ka Komisijas priekšlikums nenodrošina, ka dalībvalstis efektīvi piemēro un saskaņo tiesību aktus. EESK tādēļ Komisiju uzņemties svarīgāku lomu, koordinējot un nodrošinot efektīvu Regulas ieviešanu dalībvalstīs.

4.7 EESK uzskata, ka Komisijai būtu jāveicina neatkarīgu zinātnisku novērtējumu izstrāde, lai papildinātu dalībvalstu veiktos ietekmes novērtējumus. Tādēļ minēto novērtējumu veikšanai būtu jāparedz nepieciešamie budžeta līdzekļi.

4.8 Visbeidzot Komiteja norāda, ka FAO pašlaik izstrādā Starptautiskas pamatnostādnes par dziļjūras zvejas pārvaldību tālējūrā, un ierosina Komisijai tās ņemt vērā savos secinājumos.

5. Īpašas piezīmes

5.1 EESK uzskata, ka Regulas priekšlikuma 1.1. pantā būtu jāmin Kopienas zvejas kuģi, kuri ar grunts zvejas rīkiem veic zvejas darbības vēl neizmantotajos zvejas apgabalos tālējūrā, un minētajā punktā būtu jāņem vērā šī atzinuma 4.5. punktā ietvertie ieteikumi.

⁽¹⁰⁾ Koreja, Japāna, Ķīna, Taizeme un Urugvaja.

⁽¹¹⁾ OV L 351, 28.12.2002., 6. lpp.

⁽¹²⁾ Saskaņā ar Galīcijas zvejas saglabāšanas ievadizvades tabulām, kuras ir publicējusi Galīcijas reģionālā valdība, 61 no 74 tautsaimniecības darbībām Galīcijā ir saistītas ar zveju

5.2 Komiteja uzskata, ka Regulas priekšlikuma 2. punktā minētā "jutīgo jūras ekosistēmu" definīcija ir pārāk plaša un neprecīza un līdz ar to var rasties grūtības ar tās interpretāciju. Tās precizēšanai varētu pašlaik uz darbu, ko pašlaik veic FAO.

5.3 EESK uzskata, ka 4. panta 5. punktā jānosaka jebkuru zvejas plānos ieviesto izmaiņu pārbaude, lai novērstu negatīvās sekas, t.i., veicot izmaiņas zvejas plānos, būtu efektīvi jārisina iespējamās problēmas, kas tika konstatētas ietekmes novērtējumā. Komiteja pauž bažas par to, ka izveidotā sistēma varētu būt nepietiekami elastīga, lai pielāgotos zvejas darbībām, kas var būt ļoti mainīgas un maz prognozējamas.

5.4 Komiteja uzskata, ka neskaidrības var rasties saistībā ar 5. pantu, jo tajā netiek izšķirta atļaujas derīguma termiņa izbeigšanās un tās atsaukšana. Īpaša zvejas atļauja ir oficiāla atļauja, kas ir derīga, ja tā izsniegta noteiktajā kārtībā un atbilstoši nosacījumiem, kurus ir noteikusi kompetentā iestāde, un tā ir derīga līdz brīdim, kad minētā iestāde to atņem vai anulē. Iestādei ir oficiāli jāpaziņo zvejas atļaujas turētājam par zvejas atļaujas atņemšanu vai anulēšanu un jāuzklāsta zvejas atļaujas turētājs. Tādēļ EESK ierosina šādu panta redakciju: "Īpašo zvejas atļauju, kas paredzēta 3. panta 1. punktā, *atņem*, ja zvejas darbības nenotiek saskaņā ar zvejas plānu, kas iesniegts saskaņā ar 4. panta 1. punktu".

5.5 Tādēļ 5. panta 2. punkta otrais teikums būtu jāformulē šādi: "Kompetentās iestādes izvērtēs minētās izmaiņas un *varēs mainīt* atļaujas *nosacījumus* vienīgi tad, ja izmaiņās nav paredzēts mainīt kuģu darbību vietu, pārceļot tās uz apgabaliem, kuros ir un varētu būt sastopamas jutīgas jūras ekosistēmas".

5.6 Regulas 6. pantā ir paredzēts aizliegt izmantot grunts zvejas rīkus dziļumā, kas pārsniedz 1 000 metrus. Komiteja uzskata, ka šis noteikums ir jāsvīturo, ņemot vērā zinātniskā pamatojuma trūkumu šāda ierobežojuma noteikšanai, kā tas atspoguļojās FAO vadītājās diskusijās saistībā ar Starptautiskām pamatnostādņēm par dziļjūras zvejas pārvaldību tālējūrā. Lai gan neviena flote vēl nezvejo dziļumā, kas pārsniedz 1 000 metrus, regulā tomēr nav jāparedz aizliegt šādu zvejas darbību izvēšanu nākotnē ar noteikumu, ka tās ir ilgtspējīgas. Turklāt Eiropas Komisija atzīst, ka minētais pasākums nav ierosināts Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās Asamblejas Rezolūcijā 61/105.

5.7 EESK uzskata, ka regulas priekšlikuma 8. pantu var pārprast. Šķiet, netiek nodrošināta visu apgabalu, kuros ir vai kuros var būt jutīgas jūras ekosistēmas, slēgšana zvejai ar grunts

zvejas rīkiem. Dalībvalstīm netiek izvirzīta skaidra prasība slēgt sava karoga zvejas kuģiem apgabalus, kuros ir konstatētas iespējamās jutīgās zonas.

5.8 Regulas 10. pantā, tāpat kā 5. pantā, nav izšķirta atļaujas derīguma atcelšana vai atļaujas atņemšana. Tādēļ Komiteja ierosina 10. panta 1. punktu formulēt šādi: "Ja 4. panta 1. punktā paredzētais zvejas plāns netiek ievērots tādos apstākļos, kas nav 5. panta 2. punktā norādītie apstākļi, attiecīgajam zvejas kuģim izdotā īpašā zvejas atļauja tiek *atsaukta*. Visas zvejas darbības, kas veiktas pēc *īpašās zvejas atļaujas atsaukšanas*, uzskata par zveju bez zvejas atļaujas (...)".

5.9 EESK uzskata, ka 12. pantā minētais priekšlikums par novērotāju norīkošanu uz visiem zvejas kuģiem ir nesamērīgs, nevajadzīgs un — dažos gadījumos — nav izpildāms, jo ne visiem zvejas kuģiem ir iespējas uzņemt uz kuģa par vienu personu vairāk. Turklāt šā iemesla dēļ pieaugtu ekspluatācijas izmaksas uzņēmumiem. Zinātniskie institūti uzskata, ka pašlaik ir noteikts pietiekams novērotāju skaits uz kuģiem, lai izpildītu izvirzītos mērķus.

5.10 EESK vēlas ierosināt, lai Komisija iesniegtu Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojumu līdz 2009. gadam un nevis līdz 2010. gada 30. jūnijam, kā tas pašlaik ir noteikts Regulas 14. pantā. ANO Ģenerālā asambleja ir nolēmusi 2009. gadā pārskatīt 2006. gada rezolūcijas īstenošanu, tādēļ būtu svarīgi, ka Komisija savlaicīgi izstrādā ziņojumu, gatavojoties ANO Ģenerālās Asamblejas rezolūcijas pārskatīšanai.

5.11 Komiteja uzskata, ka termiņš, kad regula stājas spēkā, t. i., septītajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, ir pārāk īss, lai zvejas kuģi varētu nosūtīt zvejas plānus un lai Komisija varētu tos izvērtēt un pieņemt, tādēļ EESK ierosina noteikt saprātīgu un reālistisku termiņu, lai būtu iespējams izpildīt minēto prasību un Komisija varētu efektīvi piešķirt zvejas atļaujas.

5.12 Visbeidzot Komiteja uzskata, ka Regulā būtu jāiekļauj noteikums vai pants, kurā paredzētu veikt novērtējumu par zivju sugu zvejas ilgtspējības nodrošināšanu ilgtermiņā un nejausi nozvejoto sugu saglabāšanu. Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālās Asamblejas rezolūcijā ir izteikts aicinājums ievērot pirmo no minētajām prasībām, un abas prasības ir iekļautas ANO 1995. gada nolīgumā par zivju krājumiem, ko izmanto tālējūras zvejā.

Briselē, 2008. gada 29. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas

priekšsēdētājs

Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par jauniem pārtikas produktiem un par Regulas (EK) Nr. XXX/XXXX grozīšanu (vienotā procedūra)”

COM(2007) 872 galīgā redakcija — 2008/0002 (COD)

(2008/C 224/18)

Eiropas Savienības Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 95. pantu ..... nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par jauniem pārtikas produktiem un par Regulas (EK) Nr. XXX/XXXX grozīšanu (vienotā procedūra)”

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2008. gada 29. aprīlī. (Ziņotājs — *Espuny Moyano* kgs).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 445. plenārajā sesijā, kas notika 2008. gada 28. un 29. maijā (29. maija sēdē) ar 71 balsīm par, 1 pret un 2 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1.1. EESK uzskata, ka tiesību aktus par jauniem pārtikas produktiem nepieciešams aktualizēt, lai nodrošinātu lielāku pārtikas produktu un juridisko drošību, un tādēļ atbalsta Komisijas priekšlikumu. Komiteja tomēr vēlas, lai tiktu ņemti vērā daži ieteikumi.

1.2. EESK atbalsta tādas interneta vietnes izveidi, kurā atrastos atļauto pārtikas produktu saraksts, kas būtu pieejams gan patērētājiem, gan ražotājiem, tomēr vēlas vērst Komisijas uzmanību uz to, ka tai jābūt viegli atpazīstamai citu Komisijas vietņu vidū, un tajā jāsniedz precīzi paskaidrojumi, tādējādi padarot to patiešām lietderīgu.

1.3. Tā kā regulā ir noteiktas divas atšķirīgas jaunu pārtikas produktu kategorijas (atkarībā no tā, vai to izcelsmes valsts ir kāda no ES dalībvalstīm, vai kāda trešā valsts), EESK iesaka atļauto pārtikas produktu sarakstā izveidot divas daļas, lai tas būtu vieglāk pieejams un saprotams patērētājiem un ražotājiem.

1.4. EESK uzskata, ka uzņēmumu pētniecības, izstrādes un inovāciju pasākumi publiskajām iestādēm jāaizsargā, atbilstīgi aizsargājot iesniegtos datus un ievērojot intelektuālā īpašuma tiesības.

1.5. EESK uzskata, ka pārskatīšanas termiņš (pirms 2015. gada 1. janvāra) ir pārāk tāls.

1.6. EESK uzskata, ka formulējums “lielā apjomā neizmanto cilvēku patēriņam” ir pārāk neskaidrs un var būt kļūdu, neskaidrību un sliktas prakses iemesls.

1.7. EESK norāda, ka nav paredzēta ne saraksta pārskatīšanas sistēma ne termiņš, tāpēc iesaka pašā regulā noteikt mehānismu, kā to pārskatīt, kad tas nepieciešams.

1.8. EESK nav pārliecināta, ka termiņš, kas noteikts, lai Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde aģentūra, ja vajadzīgs, veiktu novērtējumu, ir pietiekams.

2. Komisijas priekšlikuma kopsavilkums

2.1. Pirmie Eiropas noteikumi par jauniem pārtikas produktiem tika pieņemti 1997. gadā. Laika gaitā ir kļuvis skaidrs, ka tie jāaktualizē un jāpārskata daži to aspekti.

2.2. Priekšlikuma mērķis ir uzlabot efektivitāti, pārredzamību un ieviest atļauju izsniegšanas sistēmu, kas nodrošinātu jaunu pārtikas produktu nekaitīgumu un ietvertu vienotu procedūru attiecībā uz Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādes (EFSA) veikto zinātnisko novērtējumu, tādējādi samazinot administratīvo slogu un uzlabojot uzņēmumu konkurētspēju.

2.3. Komisijas priekšlikumā izstrādāti saskaņoti noteikumi, kas jāievēro, lai ES tirgū laistu jaunus pārtikas produktus, garantējot augstu cilvēku veselības un patērētāju aizsardzības līmeni un vienlaikus nodrošinot iekšējā tirgus efektīvu darbību.

2.4. Noteikumi neattiecas uz pārtikas piedevām, pārtikas aromatizētājiem, ekstrakcijas šķīdinātājiem, pārtikas fermentiem, vitamīniem un minerālvielām, kā arī uz ģenētiski modificētiem pārtikas produktiem un dzīvnieku barību, kam jau ir piemērojams cits regulējums.

2.5. Priekšlikumā jēdzienu “jauns pārtikas produkts” piemēro:

— pārtikas produktiem, kas lielā apjomā nav tikuši izmantoti cilvēku patēriņam Kopienā pirms 1997. gada 15. maija;

— augu un dzīvnieku izcelsmes pārtikas produktiem, ja augam vai dzīvniekam ir piemērotas netradicionālas audzēšanas tehnoloģijas, kas nav izmantotas pirms 1997. gada 15. maija;

— pārtikas produktiem, kuriem piemērots līdz 1997. gada 15. maijam neizmantojams ražošanas process, ja šis ražošanas process izraisa ievērojamas izmaiņas pārtikas produktu sastāvā vai struktūrā, kas ietekmē to uzturvērtību, vielmaiņu vai nevēlamu vielu līmeni.

2.6. Priekšlikumā sniegtas arī citas pamatjēdzienu definīcijas, piemēram, "tradicionāli pārtikas produkti no trešām valstīm" un "nekaitīgas pārtikas lietošanas vēsture".

2.7. Priekšlikumā noteikts, ka ES tirgū var laist tikai tos jaunus pārtikas produktus, kas iekļauti Kopienas sarakstā un atbilst šādiem nosacījumiem:

— pamatojoties uz pieejamajiem zinātniskajiem pierādījumiem, tie neapdraud patērētāja veselību;

— nemaldina patērētāju;

— gadījumos, kad ar tiem paredzēts aizstāt citus pārtikas produktus, tie no šiem produktiem uzturvielu ziņā neatšķiras tādā mērā, ka to lietošana uzturā patērētājam uzturvielu ziņā būtu neizdevīga.

2.8. Minētos nosacījumus attiecinās gan uz to jauno pārtikas produktu iekļaušanu Kopienas sarakstā, kuru ražošanā izmantotas jaunas audzēšanas metodes vai jauni ražošanas procesi, gan arī uz tradicionālajiem pārtikas produktiem no trešām valstīm, ko uzskata par jauniem pārtikas produktiem. Abos gadījumos jāievēro atbilstība attiecīgajiem noteikumiem un noteiktā procedūra (piedaloties Komisijai, EFSA un dalībvalstīm).

2.9. Vajadzības gadījumā Komisija (sadarbībā ar EFSA) piedāvās līdzekļus un tehnisku palīdzību, lai operatoriem, jo īpaši MVU, palīdzētu sagatavot un iesniegt pieteikumus atļauju saņemšanai.

2.9.1. Turklāt Komisija pārtikas produktu nekaitīguma nodrošināšanai un saskaņā ar EFSA atzinumu var noteikt pēcpārdošanas uzraudzības prasības (11. pants).

2.10. Priekšlikumā paredzēts nodrošināt tiesību uz datu aizsardzību ievērošanu (12. pants), kā arī tas, ka dalībvalstis pieņem noteikumus par sankcijām, kas piemērojamas par Kopienas noteikumu pārkāpumiem (13. pants).

2.11. Komisijai palīdzēs Pārtikas aprites un dzīvnieku veselības pastāvīgā komiteja. Visbeidzot ir noteikts galīgais termiņš novērtējuma par noteikumu piemērošanas rezultātiem sagatavošanai (2015. gads), lai veiktu jebkādas izmaiņas, ja tās izrādītos nepieciešamas.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. Novērtējuma un atļauju izsniegšanas kārtības centralizācija.

3.1.1. Priekšlikumā ir paredzēta centralizēta jaunu pārtikas produktu novērtējuma un atļauju izsniegšanas sistēma, ko veiks EFSA (zinātniskais novērtējums) un Eiropas Komisija (atļauju izsniegšana). Saskaņā ar šo modeli EFSA (10. pants) sniegtā

novērtējuma mērķis ir palīdzēt ES nodrošināt vienotu standartu ievērošanu attiecībā uz jauno pārtikas produktu nekaitīgumu un vienkāršot procedūras, kas jāievēro uzņēmējiem, tādējādi paātrinot atļauju piešķiršanu jaunajiem pārtikas produktiem Eiropā. Kopumā priekšlikums netieši veicina uzņēmumu ieguldījumus un ieinteresētību jaunu pārtikas produktu izstrādē.

3.2. Nepieciešamība ieviest centralizētu atļauju izsniegšanas kārtību jaunu pārtikas produktu laišanai tirgū, lai nodrošinātu to nekaitīgumu un vienkāršotu atļauju saņemšanas procedūras.

3.2.1. Līdz ar regulas par jaunajiem pārtikas produktiem publicēšanu 1997. gadā Kopienas tiesībās tika iekļauts jauns līdzeklis, kas nepieciešams, lai nodrošinātu nekaitīgu pārtikas produktu brīvu apriti.

3.2.2. Laika gaitā un regulas īstenošanas procesā ir radušies vairāki aspekti, kas jāuzlabo, lai nodrošinātu iedzīvotāju veselības augsta līmeņa aizsardzību un labklājību, preču brīvu apriti, kā arī izstrādātu efektīvus atļauju izsniegšanai mehānismus, kuri ļauj uzņēmumiem ieviest jauninājumus.

3.2.3. Priekšlikumā paredzētas divu veidu atļauju izsniegšanas procedūras atbilstoši attiecīgajam jaunajam pārtikas produktam: atļauja tradicionāliem pārtikas produktiem no trešām valstīm, kurus pirmo reizi vēlas laist Eiropas Savienības tirgū, un atļauja jauniem pārtikas produktiem, ja augam vai dzīvniekam piemērotas netradicionālās audzēšanas tehnoloģijas vai jauni ražošanas procesi.

3.2.4. Attiecībā uz pirmajiem minētajiem produktiem (8. pants) pašreizējā atļauju piešķiršanas kārtība jāvienkāršo, apstiprinot to nekaitīgumu, pamatojoties uz datiem par nekaitīgas pārtikas lietošanas vēsturi trešās valstīs noteiktā laikposmā (vienā paaudzē) un uz apstiprinājumu, ka minētais produkts nav lietots pārtikā Eiropas Savienībā pirms 1997. gada 15. maija. Ieviešot minēto paziņošanas procedūru, tiks ievērojami vienkāršotas prasības, kas līdz šim bija jāievēro attiecībā uz tradicionālo pārtiku no trešām valstīm, lai to varētu laist Eiropas Savienības tirgū.

3.2.5. Attiecībā uz jauniem pārtikas produktiem, kas iegūti, augam vai dzīvniekam piemērojot netradicionālas audzēšanas tehnoloģijas vai jaunus ražošanas procesus, uz ko ir virzīta pētniecība un izstrāde ES pārtikas rūpniecības nozarē, ir nepieciešama viena EFSA veikta pārtikas produkta nekaitīguma pārbaude, un skaidra, tieša un efektīva atļauju izsniegšanas procedūra (19. pants), kas ļauj paātrināt līdz šim ilgo atļauju piešķiršanas procedūru. Neraugoties uz minētā aspekta nozīmīgumu, šādos gadījumos piemērojamā procedūra priekšlikumā nav pilnībā izstrādāta, bet ir atsauce uz vienoto atļauju izsniegšanas procedūru pārtikas piedevām, fermentiem un aromatizētājiem. Šī atsauce uz vienotu atļauju izsniegšanas procedūru piedevām, fermentiem un aromatizētājiem (kas ES vēl nav pieņemta) ir interesants priekšlikums, bet šķiet, ka tā ietekmes joma nav pietiekami pārdomāta.

3.2.6. Jauno pārtikas produktu novērtējums un attiecīgo atļauju izsniegšana ir jācentralizē (EFSA un Eiropas Komisija), bet būtu jāizstrādā arī vienkārša, skaidra, efektīva, detalizēta procedūra — nosakot termiņus, kā tas ir kārtībā, kas piemērojama paziņojumam par tradicionālajiem pārtikas produktiem no trešām valstīm — attiecībā uz atļauju izsniegšanu jauniem pārtikas produktiem, kas ražoti, izmantojot netradicionālas audzēšanas tehnikas vai jaunus ražošanas procesus, uz ko virzīta inovācija pārtikas rūpniecības nozarē.

3.2.7. Šo procedūru varētu iekļaut priekšlikumā vai atsaukties uz citiem noteikumiem, bet abos gadījumos priekšlikumam jāsaturs visi nepieciešamie norādījumi, lai operators būtu labi informēts par attiecīgo atļauju iegūšanas kārtību.

3.2.8. Priekšlikumam ir jābūt pietiekami skaidram un pilnīgam, lai operatori varētu to izmantot, neskatoties uz to, vai Komisija vēlākā posmā izstrādā attiecīgas norādes, vai nē (9. pants).

3.3. Kopienas saraksti.

3.3.1. Jauno pārtikas produktu sarakstu izveide (5., 6. un 7. pants) dos iespēju uzlabot informāciju patērētājiem un palielināt operatoru juridisko drošību. Sarakstu izveide nav jaunums — šādus sarakstus izmanto aizvien biežāk (skatīt, piemēram, regulu par uzturu un veselības prasībām attiecībā uz pārtiku un regulu par vitamīnu un minerālvielu pievienošanu pārtikai).

Modelis attiecībā uz tradicionālajiem pārtikas produktiem no trešām valstīm priekšlikumā šķiet diezgan labi izstrādāts (sarakstu saturs, publicēšana Veselības un patērētāju aizsardzības ĢD tīmekļa vietnē), bet to pašu nevar sacīt par citiem jaunajiem pārtikas produktiem (nav zināms, vai saraksti tiks publicēti minētā ģenerāldirektorāta tīmekļa vietnē, ...), tādēļ minēto jautājumu vajadzētu izstrādāt sīkāk.

3.4. Intelektuālā īpašuma aizsardzība.

3.4.1. Jaunu pārtikas produktu izstrāde ir mērķis, kura īstenošanai nepieciešama apņemšanās un uzņēmumu investīcijas pētniecībā un izstrādē, tādēļ jānodrošina ne tikai skaidras, ātras un ekonomiski pieejamas procedūras, bet ir svarīgi arī, lai zināšanas un attīstības rezultāti tiktu aizsargāti, neapdraudot konkurētspēju. Priekšlikumā uzņēmumiem piešķiramās datu aizsardzības ietekmes joma nav skaidri definēta (minēta tikai atļauju izsniegšana, bet nav skaidrs, kas notiek ar noraidītajiem pieprasījumiem utt.).

3.4.2. Iekļaujot jaunajā regulā noteikumus par datu aizsardzību, uzņēmējiem tiks sniegta zināma drošība par saimnieciskajiem resursiem un cilvēkresursiem, kas iesaistīti jaunu projektu izstrādē. Datu aizsardzība tiem būs līdzeklis, lai turpinātu inovācijas procesu un arvien vairāk palielinātu konkurētspēju, ņemot vērā nemitīgi pieaugošās tirgus un patērētāju prasības.

Briselē, 2008. gada 29. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas ATZINUMS par tematu "Priekšlikums Padomes Direktīvai, ar ko vienkāršo informācijas norādīšanas un publicēšanas procedūras veterinārijas un zootehnikas jomā un groza Direktīvas 64/432/EEK, 77/504/EEK, 88/407/EEK, 88/661/EEK, 89/361/EEK, 89/556/EEK, 90/427/EEK, 90/428/EEK, 90/429/EEK, 90/539/EEK, 91/68/EEK, 92/35/EEK, 92/65/EEK, 92/66/EEK, 92/119/EEK, 94/28/EK, 2000/75/EK, Lēmumu 2000/258/EK un Direktīvas 2001/89/EK, 2002/60/EK un 2005/94/EK"

COM(2008) 120 galīgā redakcija — 2008/0046 (CNS)

(2008/C 224/19)

Eiropas Savienības Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 37. pantu 2008. gada 11. aprīlī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Padomes Direktīvai, ar ko vienkāršo informācijas norādīšanas un publicēšanas procedūras veterinārijas un zootehnikas jomā un groza Direktīvas 64/432/EEK, 77/504/EEK, 88/407/EEK, 88/661/EEK, 89/361/EEK, 89/556/EEK, 90/427/EEK, 90/428/EEK, 90/429/EEK, 90/539/EEK, 91/68/EEK, 92/35/EEK, 92/65/EEK, 92/66/EEK, 92/119/EEK, 94/28/EK, 2000/75/EK, Lēmumu 2000/258/EK un Direktīvas 2001/89/EK, 2002/60/EK un 2005/94/EK"

Komitejas Birojs 2008. gada 21. aprīlī uzdeva Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētajai nodaļai sagatavot Komitejas atzinumu par šo jautājumu.

Ņemot vērā jautājuma steidzamību, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 445. plenārajā sesijā, kas notika 2008. gada 28. un 29. maijā (29. maija sēdē), iecēla *Leif E. Nielsen* kgu par galveno ziņotāju un vienbalsīgi pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi

1.1 EESK pilnībā piekrīt Komisijas viedoklim, ka veterinārijas un zootehnikas jomā jāaskaņo un jāvienkāršo sarakstu veidošanas un informācijas publicēšanas procedūras. Tādēļ pēc iespējas ātrāk būtu jāizdara grozījumi noteikumos par datu sagatavošanu, atjaunināšanu, nosūtīšanu un publicēšanu.

1.2 Datu sagatavošana un to nodošana pārējo dalībvalstu un plašākas sabiedrības rīcībā arī turpmāk būtu jāatstāj dalībvalstu pārziņā. Saskaņošana un vienkāršošana būtu jāveic, izmantojot regulatīvo procedūru, un skaidrības un konsekvences labad minētā jaunā procedūra būtu jāattiecinā arī uz zootehnikas jomu.

1.3 Komisijas priekšlikums tomēr ir nepamatoti sarežģīts un birokrātisks. Iecerēto vienkāršošanu un saskaņošanu būtu iespējams īstenot ātrāk un vienkāršāk, Komisijai nepastarpinātā veidā nodrošinot vajadzīgo juridisko pamatu, proti, dodot tai pilnvaras veikt vienkāršošanu un saskaņošanu sadarbībā ar dalībvalstīm, izmantojot regulatīvo procedūru. Pēc iespējas ātrāk ieviešot datu sagatavošanas, atjaunināšanas, nosūtīšanas un publicēšanas procedūras, priekšlikuma mērķus būtu iespējams sasniegt gan ātrāk, gan tiešākā veidā. Turklāt datiem būtu jābūt ērtāk pieejamiem dalībvalstu tīmekļa vietnēs, kā arī vieglāk saprotamiem plašākai sabiedrībai.

1.4 Tas ir jo svarīgāk, ņemot vērā vispārējo un publiski pausto vēlmi pēc vienkāršākiem un pārskatāmākiem ES tiesību aktiem, kā arī Komisijas nodomu izstrādāt vienotu tiesisko regulējumu veterinārijas jomā atbilstīgi jaunajai stratēģijai dzīvnieku

veselības jomā; minētajā stratēģijā paredzēts ES noteikumus veterinārijas un zootehnikas jomā konsolidēt vienā tiesību aktā. Ja ierosināto direktīvu īsteno tās pašreizējā redakcijā, tad šāda tiesību aktu konsolidācija vienotā regulējumā varētu būt par iemeslu tam, ka jau pēc dažiem gadiem būs atkal jāpievēršas šai pašai problēmai visos tās aspektos un ka atkal būs vajadzīgi laikietilpīgi grozījumi dalībvalstu tiesību aktos un administratīvajā praksē.

1.5 Tādēļ pēc iespējas ātrāk ir jāprecizē procedūras, kā apstiprināma un atjaunojama informācija par savākšanas punktiem, kā arī cik vien iespējams ātri jāprecizē valsts references laboratorijām izvirzītās prasības.

2. Pamatojums

2.1 Lai Eiropas Savienībā pārvadātu dzīvus dzīvniekus un pavairošanas materiālu, jāsaņem atļauja no iesaistītajām iestādēm, uzņēmumiem, institūcijām un apvienībām (turpmāk tekstā — "attiecīgās struktūras")⁽¹⁾, un tās veic pārbaudes.

⁽¹⁾ Tās ir:

- valsts laboratorijas, kuru kompetencē ir ar nopietnām dzīvnieku infekcijas slimībām saistīti uzdevumi (uzraudzība, pārbaudes metodes un gatavība, reaģentu izmantošana, vakcīnu testēšana u. c.);
- spermas savākšanas centri, spermas bankas, embriju savākšanas vai audzēšanas struktūras;
- selekcionāru organizācijas un apvienības, kas saņēmušas oficiālu atļauju kārtot vai izveidot ciltsgrāmatas;
- visi oficiāli atzītie liellopu, cūku, kazu, aitu, mājputnu savākšanas centri;
- oficiāli atzīti tirgotāji un sertificēti uzņēmumi, ko tirgotāji izmanto savas uzņēmējdarbības veikšanai.

Ārkārtīgi svarīgi ir gādāt par pietiekami augstu drošības līmeni un izvairīties no dzīvnieku infekcijas slimību izplatīšanās riska. Tādēļ attiecīgajām struktūrām izvirzīta virkne prasību, un tām jāsaņem atļauja no dalībvalstīm, lai varētu nodarboties ar dzīvnieku un pavairošanas materiāla tirdzniecību ES iekšējā tirgū, tostarp — arī ar dzīvnieku ģenētiskā materiāla, proti, spermas un embriju tirdzniecību.

2.2 ES regulējums veterinārijas jomā ir izstrādāts pakāpeniski, un to veido ievērojams skaits tiesību aktu. Tādēļ pastāv atšķirīgas procedūras, kā dalībvalstis var reģistrēt attiecīgās struktūras, kas sagatavo, atjaunina, nosūta un publicē datus. Līdz ar to valsts iestādēm, iesaistītajām organizācijām un uzņēmumiem minētos datus ir grūti izmantot praksē. Dažos gadījumos attiecīgajiem ziņojumiem nav juridiska pamata.

2.3 Priekšlikuma mērķis ir saskaņot un vienkāršot noteikumus ar regulatīvās procedūras ⁽²⁾ palīdzību, tādējādi mazinot administratīvo slogu, jo informācijas reģistrācijas, izstrādes, atjaunināšanas, nosūtīšanas un publicēšanas noteikumi kļūs sistemātiskāki, saskaņotāki un vienotāki. Lai to panāktu, ir oficiāli jāgroza 20 direktīvas un viens lēmums. ⁽³⁾ Komisija uzskata, ka skaidrības un saskaņotības labad minētā jaunā procedūra ir jāpiemēro arī zootehnikas jomā, it īpaši audzētāju apvienībām, kuras ir atzītas ciltsgrāmatu kārtošanai vai izveidei dalībvalstīs, kā arī jāattiecinā uz tirdzniecību ar sacensībām paredzētiem zirgu dzimtas dzīvniekiem un piedalīšanos sacensībās.

2.4 Trešo valstu uzņēmumiem arī jāizpilda virkne prasību, ja tie eksportē spermu un embrijus uz ES. Prasību izpildi pārbauda attiecīgās trešās valsts iestādes un vajadzības gadījumā pēc ES veiktas veterinārās pārbaudes. Ja trešo valstu sniegtā informācija rada bažas, saskaņā ar Direktīvu 97/78/EK jāveic drošības pasākumi. Komisija uzskata, ka skaidrības un konsekvences labad minētā procedūra jāpiemēro arī trešo valstu iestādēm, kas apstiprinātas ciltsgrāmatu kārtošanai atbilstoši ES tiesību aktiem zootehnikas jomā.

2.5 Komisija uzskata, ka pretēji pašreizējai situācijai valsts references laboratoriju un citu apstiprināto laboratoriju saraksta izveide un atjaunināšanai būtu jāietilpst dalībvalstu kompetencē, savukārt Komisijai arī turpmāk būtu jāatbild par trešo valstu

apstiprināto laboratoriju saraksta izveidi un publicēšanu. Visbeidzot, Komisija ierosina dažus pārejas pasākumus, lai nodrošinātu trakumsērgas vakcīnu efektivitātes seroloģisko testu nepārtrauktību. ⁽⁴⁾

3. Vispārīgas piezīmes

3.1 Tā kā ES tiesību akti veterinārijas un zootehnikas jomā ir izstrādāti pakāpeniski un atbilstīgi notikumu attīstības gaitai un tā kā slimības ir sarežģītas un ir vajadzīgi tādi aizsardzības un uzraudzības pasākumi, uz kuriem var paļauties, minētie tiesību akti ir ļoti sarežģīti un apjomīgi. Dzīvnieku infekcijas slimību uzliesmojumam un izplatībai var būt ļoti nopietnas ekonomiskas un sociālas sekas. Tādēļ ir ļoti svarīgi, lai tiesību aktus būtu iespējams piemērot optimāli un lai attiecīgās iestādes darbotos pēc iespējas labāk. Turklāt visā pasaulē palielinās risks, jo joprojām pieaug iedzīvotāju skaits un lauksaimniecības dzīvnieku audzēšanas intensitāte, tirdzniecības apjoms un starptautisko sakaru intensitāte, kā arī klimata pārmaiņu dēļ mainās slimību ģeogrāfiskā izplatība.

3.2 EESK tādēļ uzskata, ka nepašaubāmi pēc iespējas ātrāk ir jāveic ielānotā informācijas apkopošanas sarakstos, atjaunināšanas, nosūtīšanas un publicēšanas regulējuma vienkāršošanas un saskaņošanas. EESK tomēr uzskata, ka izvirzīto mērķi iespējams sasniegt ātrāk un daudz vienkāršākā veidā, atceļot pašreizējos informācijas iegūšanas un publicēšanas noteikumus un tos aizstājot ar vienu vienīgu tiesību aktu, kurā Komisijai ir sniegts tai vajadzīgais juridiskais pamats un pilnvaras pēc iespējas ātrāk sākt vienkāršošanu un saskaņošanu ar regulatīvās procedūras palīdzību. Tādējādi būtu iespējams sasniegt to pašu rezultātu, tomēr nebūtu vajadzīga laikietilpīgā administratīvā ieviešana dalībvalstu tiesību aktos un administratīvajā praksē.

3.3 Komisijas priekšlikumā arī ierosināts pievienot jaunus noteikumus ikvienā no minētajiem tiesību aktiem, kuru kopskaits ir 21, un atkārtoti sniegtas atsauces uz jauniem noteikumiem, kuriem savukārt arī jāpiemēro regulatīvā procedūra. Tas, ka procedūras noteikumi pirmām kārtām izriet no attiecīgām atsaucēm ikvienā no minētajiem tiesību aktiem, kuru kopskaits ir 21, un ka pēc tam ir jāgaida īstenošanas noteikumi trīsdesmit EEZ valstu tiesību un administratīvos aktos, šķiet nepamatoti sarežģīts risinājums. Tikai pēc tam Komisijai ir vajadzīgās pilnvaras, un var sākties kopējā regulējuma praktiskā izstrādē, piemērojot regulatīvo procedūru.

3.4 Tas ir jo svarīgāk, ņemot vērā vispārējo un publiski pausto vēlmi pēc vienkāršākiem un pārskatāmākiem ES tiesību aktiem, kā arī Komisijas priekšlikumu izstrādāt vienotu tiesisko regulējumu veterinārijas jomā atbilstīgi jaunajai stratēģijai dzīvnieku veselības jomā; minētajā stratēģijā paredzēts ES noteikumus veterinārijas un zootehnikas jomā konsolidēt vienā

⁽²⁾ Regulatīvā procedūra pamatojas uz Padomes lēmuma (1999. gada 28. jūnijs), ar ko nosaka Komisijai piešķirto ieviešanas pilnvaru īstenošanas kārtību, 5. un 7. pantu.

⁽³⁾ Direktīvas 64/432/EĒK, 77/504/EĒK, 88/407/EĒK, 88/661/EĒK, 89/361/EĒK, 89/556/EĒK, 90/427/EĒK, 90/428/EĒK, 90/429/EĒK, 90/539/EĒK, 91/68/EĒK, 92/35/EĒK, 92/65/EĒK, 92/66/EĒK, 92/119/EĒK, 94/28/EĒK, 2000/75/EĒK, 2001/89/EĒK, 2002/60/EĒK, 2005/94/EĒK un Lēmums 2000/258/EĒK.

⁽⁴⁾ Padomes Lēmums (2000. gada 20. marts), ar ko tiek izraudzīta īpaša iestāde, kas atbildīga par tādu kritēriju noteikšanu, kas vajadzīgi, lai standartizētu seroloģiskos testus trakumsērgas vakcīnu efektivitātes pārraudzīšanai (tostarp nosaka, ar kuru testu iespējams aizstāt pašlaik izmantoto imunofluorescences testu (IF testu) vai valsts noteikumus).

tiesību aktā. ⁽³⁾ Ātrāks un vienkāršāks risinājums būtu aizstāt pašreizējo regulējumu, attiecīgā tiesību aktā Komisijai piešķirot vajadzīgās pilnvaras, lai tā varētu pēc iespējas ātrāk sākt darbu un lai nebūtu vispirms jāgaida, līdz minētā 21 tiesību akta grozījumus transponēs valsts tiesību aktos ar no tā izrietošo aizkavēšanos un administratīvajiem sarežģījumiem.

3.5 EESK tādēļ uzskata, ka Padomei un Komisijai būtu jāizmanto iespēja veterinārijas un zootehnikas jomā piemērot paredzēto vienoto tiesisko regulējumu. Citādi noteikumi būs jāpārskata atkal, lai tos konsolidētu, un dalībvalstīm radīties administratīvi sarežģījumi, jo atkārtoti būs jāpārskata tiesību akti un administratīvā prakse.

4. Īpašas piezīmes

4.1 Komisijas priekšlikumā daudzkārt ir izmantots formulējums "veidot sarakstus". Līdz ar to rodas iespaids, ka par šādu formulējumu jau ir panākta vienošanās. Tomēr galvenais priekšlikumā iztīrātais jautājums ir attiecīgās informācijas izstrādes, atjaunināšanas, nosūtīšanas un publicēšanas procedūras, kā arī informācijas paraugformāta noteikšana, piemērojot regulatīvo procedūru.

4.2 Lai nodrošinātu informācijas labāku pieejamību dalībvalstu tīmekļa vietnēs un vienotu tās izpratni, Komisijai būtu pēc iespējas ātrāk jāskaidro informācijas tehnisko aspektu un paraug-

formāta izstrāde. Turklāt ir svarīgi, lai Komisijas tīmekļa vietnē būtu izveidota hipersaite uz dalībvalstu sagatavoto un atjaunināto informāciju. Citādi pastāv risks, ka dalībvalstu sniegtās informācijas formāts arī turpmāk atšķirsies, un šādas atšķirības dalībvalstīm un pārējām ieinteresētajām personām apgrūtinā informācijas izmantošanu praksē.

4.3 Turklāt būtu jāprecizē savākšanas punktu apstiprināšanas un informācijas par apstiprinātiem savākšanas centriem atjaunināšanas procedūras. Neskaidrība par dzīvnieku izkraušanas noteikumu izpildi saistībā ar dzīvnieku pārvadājumiem lielos attālumos pastāv tādēļ, ka informācija par piemērotiem savākšanas punktiem ir nepilnīga. Noteikumi par to dzīvnieku sugām un skaitu, kurus iespējams izmitināt savākšanas punktos, bieži ir maldinoši.

4.4 Komisijas priekšlikumam par to, ka references laboratoriju apstiprināšana jānodod dalībvalstu pārziņā, trūkst pamatojuma. Iespējams, ka priekšlikuma iemesls ir vēlme samazināt Komisijas darba apjomu, kā arī tas, ka šajā jomā ir lietderīgi noteikt saistības dalībvalstīm. Tomēr būtu pēc iespējas ātrāk jāprecizē valsts references laboratorijām izvirzītās prasības, ņemot vērā, piemēram, starptautiskos standartus attiecībā uz laboratorijas iekārtām, kvalitātes nodrošināšanu un darba metodēm.

Briselē, 2008. gada 29. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

⁽³⁾ Komisijas Paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par jaunu stratēģiju dzīvnieku veselības jomā Eiropas Savienībā 2007.–2013. gadam saskaņā ar principu "profilakse ir labāka nekā ārstēšana", COM(2007) 539 galīgā redakcija.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz ekstrakcijas šķīdinātājiem, ko izmanto pārtikas produktu un pārtikas sastāvdaļu ražošanā” (pārstrādāta redakcija)

COM(2008)154 — 2008/0060 (COD)

(2008/C 224/20)

ES Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 251. pantu 2008. gada 8. aprīlī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz ekstrakcijas šķīdinātājiem, ko izmanto pārtikas produktu un pārtikas sastāvdaļu ražošanā” (pārstrādāta).

Tā kā priekšlikuma saturs ir pieņemams un Komiteja par šo tematu jau ir paudusi viedokli agrāk pieņemtajos atzinumos CES 522/84 (*), pieņemts 23.5.1984., CES 633/92 (**), pieņemts 26.5.1992., CES 230/94 (***), pieņemts 23.2.1994., CES 1385/96 (****), pieņemts 27.11.1996., CESE 1599/2003 (*****), pieņemts 10.12.2003., Komiteja 445. plenārsesijā, kas notika 2008. gada 28. un 29. maijā (29. maija sēdē), ar 85 balsīm par, 4 atturoties, nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu un atsaukties uz viedokli, ko tā paudusi minētajos dokumentos.

Pašlaik tiek sagatavots Komitejas atzinums par regulatīvo kontroles procedūru [COM(2007) 741 galīgā redakcija, COM(2007) 822 galīgā redakcija, COM(2007) 824 galīgā redakcija un COM(2008) 71 galīgā redakcija].

Briselē, 2008. gada 29. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

(*) EESK atzinums par tematu “Priekšlikums Padomes direktīvai par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz ekstrakcijas šķīdinātājiem, ko izmanto pārtikas produktu un pārtikas sastāvdaļu ražošanā”, OV C 206, 6.8.1984., 7. lpp.

(**) EESK atzinums par tematu “Priekšlikums Padomes direktīvai, ar ko pirmo reizi groza Padomes Direktīvu 88/344/EEK (1988. gada 13. jūnijs) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz ekstrakcijas šķīdinātājiem, ko izmanto pārtikas produktu un pārtikas sastāvdaļu ražošanā”, OV C 223, 31.8.1992., 23. lpp.

(***) EESK atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko otro reizi groza Padomes Direktīvu 88/344/EEK (1988. gada 13. jūnijs) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz ekstrakcijas šķīdinātājiem, ko izmanto pārtikas produktu un pārtikas sastāvdaļu ražošanā”, OV C 133, 16.5.1994., 21. lpp.

(****) EESK atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko trešo reizi groza Padomes Direktīvu 88/344/EEK (1988. gada 13. jūnijs) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz ekstrakcijas šķīdinātājiem, ko izmanto pārtikas produktu un pārtikas sastāvdaļu ražošanā”, OV C 66, 3.3.1997., 3. lpp.

(*****) EESK atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz ekstrakcijas šķīdinātājiem, ko izmanto pārtikas produktu un pārtikas sastāvdaļu ražošanā”, OV C 80, 30.3.2004., 45. lpp.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai — darba kvalitātes un produktivitātes uzlabošana — Kopienas stratēģija par drošību un veselības aizsardzību darbā no 2007. līdz 2012. gadam”

COM(2007) 62 galīgā redakcija

(2008/C 224/21)

Eiropas Komisija saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2007. gada 21. februārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Darba kvalitātes un produktivitātes uzlabošana — Kopienas stratēģija par drošību un veselības aizsardzību darbā no 2007. līdz 2012. gadam””.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2008. gada 7. maijā. Ziņotāja — Ágnes Cser kdze.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 445. plenārajā sesijā, kas notika 2008. gada 28. un 29. maijā (29. maija sedē), ar 80 balsīm par, 20 balsīm pret un 8 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Kopsavilkums

1.1. Eiropas iedzīvotājiem kā darba ņēmējiem veselībai nekaitīgs un drošs darbs ir svarīgs priekšnoteikums, lai sasniegtu pārskatītajā Lisabonas stratēģijā noteiktos mērķus — lielāku darba ražīgumu un lielāku konkurētspēju. Darba ņēmēju veselības aizsardzību un drošību darbā garantē Kopienas tiesību akti un dalībvalstīs pieņemtie noteikumi. Minētais mērķis jāpanāk, īstenojot Kopienas jauno, 2007.–2012. gadam paredzēto stratēģiju drošībai un veselības aizsardzībai darbā.

1.2. Veselība un drošība darbā uzskatāma par tautsaimnieciskās izaugsmes un ražīguma galveno faktoru. Tas saistīts ar ievērojamām izmaksām, zaudējumus ciešot ne tikai uzņēmumiem un darbiniekiem, bet arī sabiedrībai kopumā. Šīs izmaksas ir labāk jāanalizē. Tas ir būtiski, lai parādītu, cik lielā mērā nepietiekama drošība darbā un slikti darba apstākļi izraisa zaudējumus visām iesaistītajām pusēm, samazinot ražīgumu.

1.3. EESK pauž gandarījumu par to, ka ir noteikts mērķis nelaimes gadījumu skaitu darbā vietā samazināt par 25 %. Vajadzētu izvirzīt līdzīgu mērķi arī attiecībā uz arodslimībām. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš ar darbu saistītām vēža slimībām. Būtu jāievieš, jāpārbauda un jāpielāgo īpašs rīcības plāns, nosakot izvērtējamus mērķus un uzticamus un salīdzināmus atskaites mehānismus.

1.4. Darba ņēmēju tiesības ir jāievēro un efektīvi jāpiemēro, ņemot vērā jaunus nodarbinātības veidus un vajadzību nodrošināt to, ka tiesību akti un tādējādi arī inspekcijas attiecas uz visiem darbiniekiem neatkarīgi no darba rakstura vai nodarbinātības veida. Pretējā gadījumā tiktu pārkāptas pamattiesības.

1.5. EESK atbalsta atbilstīgu ES tiesību aktu īstenošanu, jo īpaši, ja tas notiek, izstrādājot un īstenojot valstu stratēģijas.

1.6. Prioritāro mērķgrupu pārstāvjiem — personām ar invaliditāti, sievietēm, gados vecākiem darba ņēmējiem, jauniešiem un darba ņēmējiem imigrantiem — vajadzīgs īpašs tiesiskais regulējums, attiecīga politika un atbalsts.

1.7. Lai stratēģiju varētu īstenot un uzraudzīt, ir vajadzīgi īpaši obligātie standarti, paredzot darba inspektoru skaitu un tādējādi nodrošinot efektīvu un vienotu Kopienas un valsts līmeņa pārraudzību/kontroli. ⁽¹⁾

1.8. Vecāko darba inspektoru komitejā (SLIC) un attiecīgajās ES iestādēs nodarbināto skaits būtu nevis jāsamazina, bet gan jāpalielina atbilstoši strādājošo un visu iedzīvotāju kopējam skaitam paplašinātajā ES.

1.9. Dalībvalstīm jāveicina sociālais dialogs Kopienas, valstu, vietējā un darba devēju līmenī, jo tas ir būtisks līdzeklis, lai nodrošinātu katra darba ņēmēju drošību un veselības aizsardzību darbā.

1.10. Dalībvalstu sadarbība jāpastiprina. Īpaši ES budžeta politikā ir jāveic vajadzīgie pasākumi, lai nodrošinātu to, ka Kopienas stratēģija drošībai un veselības aizsardzībai darbā tiek sistemātiski un efektīvi īstenota praksē.

1.11. Saskaņojot Kopienas politikas, lai tādējādi attīstītu riska profilakses kultūru, ir jāsāk īstenot un tālāk attīstīt apmācības programmas, kuru pamatā ir vietējā, reģionālā un valstu pieredze, turklāt izglītības programmās (tostarp sākumskolā, pamatizglītībā un profesionālajā izglītībā) neaizmirstot par riska profilaksi un nodrošinot saskaņotību ar sabiedrības veselības politiku.

⁽¹⁾ Ir vajadzīgs vismaz viens inspektors uz 10 000 darba ņēmējiem (daudzās ES dalībvalstīs šī proporcija mazāka).

1.12. Lai preventīvais darbs būtu sekmīgs, būtiska nozīme ir gan veselības aizsardzības un drošības kultūrai darba vietās, gan par veselību un drošību darbā atbildīgajām iestādēm un personām. Svarīgi ir nodrošināt, lai apmācība par veselību un drošību darbā atbilstu mūsdienu prasībām. Galvenās mērķgrupas ir vadītāji un par drošību un veselības aizsardzību darbā atbildīgais personāls. Jānodrošina šo grupu pienācīga apmācība, pietiekams laiks ar veselības aizsardzību un drošību darbā saistīto pienākumu veikšanai un iespēja ietekmēt darba procesus. Šajā jomā būtiska nozīme ir sociālajiem partneriem — jo īpaši, panākot vienošanās un tās praktiski īstenojot darba vietā.

1.13. MVU, kas nodarbina vairāk nekā 80 % strādājošo, salīdzinot ar daudz nacionālajiem uzņēmumiem, ir ļoti nelabvēlīgā situācijā finanšu resursu un iespēju ziņā. Šādi uzņēmumi ir sevišķi neaizsargāti, un tiem vajadzīgs īpašs atbalsts ar nosacījumu, ka tie apņemas ievērot sociālo dialogu un sociālos līgumus par drošību un veselības aizsardzību darbā.

1.14. Jaunas un strauji mainīgas darba organizācijas formas ir saistītas ar jauniem apdraudējumiem, tādēļ ir vajadzīga Kopienas līmeņa rīcība. Zinātniskā komiteja jautājumos par ķīmisko vielu iedarbības robežlielumiem darbavietā (SCOEL) uzskata, ka jāpieņem saskaņā ar veselības aizsardzības kritērijiem noteikti iedarbības robežlielumi. Komiteja ir gandarīta, ka sociālie partneri ievērojami veicinājuši darba ņēmēju garīgās veselības uzlabošanu, panākot vienošanās par stresu, vardarbību un sliktu attieksmi. Tās jāievieš valstu līmenī.

1.15. Uzņēmumu sociālā atbildība ir atzinīgi vērtējama metode, taču tā nevar aizstāt spēkā esošos un turpmākos tiesību aktus.

1.16. Problēmas, uz kurām ir vērsta Kopienas politikas, nevar atrisināt tikai ES ietvaros, jo īpaši, ņemot vērā globalizācijas norises. Pienācīgs darbs visiem darba ņēmējiem un taisnīga globalizācija var nodrošināt to, ka ES mērķi tiek sasniegti starptautiskā līmenī. ES iestādēm ir jārosina dalībvalstis ratificēt ILO konvencijas.

2. Vispārējas piezīmes

2.1. Saistībā ar Lisabonas stratēģiju dalībvalstis ir atzinušas, ka veselības aizsardzības un drošības darba vietā politika var būtiski ietekmēt tautsaimniecisko izaugsmi un nodarbinātību ⁽²⁾.

⁽²⁾ Skatīt EESK 2007. gada 26. septembra atzinumu par tematu "Ilgtspējīga darba ražīguma veicināšana Eiropā". Ziņotāja — *Laila Kurki* kdze (OV C 10, 15.1.2008.). <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:010:0072:0079:LV:PDF>

Veselības aizsardzības un drošības darbā uzlabošana ir arī viena no Eiropas sociālā modeļa sastāvdaļām. Nesenajā pagātnē ir iezīmējusies vajadzība atjaunot Eiropas sabiedrības uzticību un atbalstu. ⁽³⁾

2.2. Tālejoša un pārdomāta sociālā politika ne tikai veicina lielāku ražīgumu un izaugsmi, bet sekmē arī sociālo kohēziju un tādējādi sociālo saskaņu un politisko stabilitāti, bez kuras nav iedomājama pastāvīga vai ilgtspējīga attīstība. Citiem vārdiem sakot, sociālā politika ietekmē ražīgumu. ⁽⁴⁾ Veselības aizsardzība un drošība darbā nav pašmērķi. Ilgtermiņā izdevumus šajā jomā izdosies ne tikai atgūt, bet tie var arī izteikti labvēlīgi ietekmēt tautsaimniecības rezultātus.

2.3. Darba apstākļiem ir īpaši liela ietekme uz veselību, ņemot vērā, ka pieaudzis cilvēks vienu trešdaļu dzīves pavada darbavietā. Kaitīgu un neveselīgu darba apstākļu izmaksas ir aptuveni 3–5 % no IKP. Gan profilaksi, gan izdevumus par veselības aprūpi un veselību darba vietā jāuzskata par investīcijām. Ilgtspējīga attīstība jāplāno, ņemot vērā demogrāfiskās pārmaiņas, un Eiropai ir svarīgi ⁽⁵⁾, lai palielinātos investīcijas un lai būtu vairāk tādu darba vietu, kur personām nodrošināti veselīgi apstākļi.

2.4. Jāturpina izstrādāt un visur ES atbilstīgi ieviest visaptverošu veselības un drošības sistēmu, neaizmirstot par neaizsargātām grupām, kas vēl nav atbilstoši ņemtas vērā un kam ir grūti īstenot savas tiesības uz drošību darba vietā, un jo īpaši par cilvēkiem, kuri darba vietā īpaši pakļauti apdraudējumam vai riskam īstermiņa konkurētspējas interesēs.

2.5. Veselības aizsardzības un drošības darbā veicināšana un pastāvīga nodrošināšana ir viens no nosacījumiem, lai aizsargātu un saglabātu darba ņēmēju veselību. Tas arī atmaksājas. Viens no galvenajiem līdzekļiem, lai to panāktu, ir profilakse. Profilakse (kā pieeja, kas nodrošina investīciju vislabāko atdevi), ievērojot arī atbilstību aizsardzības standartiem visās darba vietās, ilgtermiņā ļauj ievērojami nopelnīt vai ietaupīt galvenajām veselības aprūpes un sociālās nodrošināšanas sistēmām, kā arī saistībā ar negadījumu apdrošināšanas prēmijām uzņēmumiem vai citām izmaksām, kas tieši vai netieši attiecas uz darba negadījumiem. Lai nodrošinātu veselības aizsardzību un drošību

⁽³⁾ Skatīt dokumentu COM(2005) 33 galīgā redakcija, kā arī 2007. gada marta Eiropadomes secinājumus: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/93135.pdf

⁽⁴⁾ Šādu viedokli 2006. gada 26. un 27. jūnijā notikušajā EESK un ILO kopīgajā konferencē "Eiropas sociālais modelis" paudusi *Anne-Marie Sigmund*.

⁽⁵⁾ Skat. ILO: *Demographic change — Facts, Scenarios and policy responses* (2008. gada aprīlis).

darbā, ļoti svarīgi un savstarpēji atkarīgi aspekti ir profilaktisko pakalpojumu kvalitāte, darba ņēmēju apmācība par veselību un drošību, labāki un efektīvāki drošības standarti, kompetentas un pastāvīgas pārbaudes, kā arī sadarbība ar sociālajiem partneriem.

2.6. PROGRESS programmā norādīts, ka Eiropas sociālās politikas galvenais mērķis ir darba apstākļu pastāvīga uzlabošana, uzklaušot darba ņēmējus un viņu pārstāvjus, kā arī iesaistot viņus lēmumu pieņemšanas procesā. Visās dalībvalstīs vienlīdzīgas tiesības vajadzētu nodrošināt visas nozares aptverošam Kopienas līmeņa sociālajam dialogam. Vienošanās sociālā dialoga ietvaros (piemēram, par tāldarbu, vardarbības apkarošanu darba vietā un ar darbu saistītu stresu) jāpildinveido neatkarīgi no darba vai nodarbinātības veida. Sabiedriskajā sektorā nodarbināto gadījumā lielas atšķirības ne tikai tiesību aktos, bet arī praksē, neskatoties uz to, ka sociālais dialogs notiek. Sociālā dialoga īpaša institucionāla iezīme ir darba ņēmēju pārstāvja iesaistīšana ar veselības aizsardzību un drošību darbā saistīto apdraudējumu sistemātiskā uzraudzībā un pārvaldībā.

2.7. EESK iesaka dalībvalstīm par noteikumu pārkāpumiem nopietni piemērot sankcijas, kā arī analizēt izdevumus par veselības aizsardzību darba vietā, jo darba negadījumu un slimību sekas apgrūtina visu sabiedrību, ietekmējot ražīgumu un līdz ar to arī konkurētspēju.

2.8. Lai arī pēdējos gados veselības aizsardzība un drošība darba vietās kopumā ir uzlabojusies gan negadījumu skaita, gan to smaguma ziņā, apdraudējums darba vietā nav mazinājies visur vienādi. Atsevišķās nozarēs, atsevišķās nodarbināto kategorijās un uzņēmumu veidos stāvoklis joprojām ir satraucošs, un rādītāji ievērojami pārsniedz vidējos. ⁽⁶⁾ Novērtējums apliecina, ka valstu programmās nav ņemtas vērā noteiktas neaizsargātas grupas, piemēram, fiktīvi pašnodarbinātie. Tas ir jāmaina.

2.9. Lai gan iepriekšējā stratēģija pavēra iespēju attīstīt profilakses kultūru, tā vēl nav vispārēji izplatīta. Jo īpaši regulārs finansiāls atbalsts būtu vairāk jāpiedāvā MVU, ar nosacījumu, ka tie apņemas ievērot sociālos līgumus par veselības aizsardzību un drošību darbā.

2.10. EESK vēlas saistībā ar inspekcijām norādīt, ka uzņēmumiem ir pienākums veikt iekšējo kontroli pēc savas iniciatīvas.

⁽⁶⁾ Būvniecības nozarē negadījumu proporcionālais rādītājs salīdzinājumā ar citām nozarēm ir divtik liels. Negadījumu skaits būvniecības nozarē divreiz pārsniedz vidējos rādītājus. Šie rādītāji kļūst lielāki arī veselības aprūpē un izglītībā. Galvenie iemesli ir vardarbība, stress un muskuļu-skeleta sistēmas traucējumi.

2.11. Lai Kopienas politika un dalībvalstīs ieviešamie tiesību akti tiktu īstenoti un būtu pietiekami efektīvi, to piemērošana un uzraudzība ir jānodrošina valstu līmenī. EESK atzinīgi vērtē to, ka dalībvalstis regulāri sagatavo ziņojumus par direktīvu ieviešanu.

2.12. EESK atbalsta Eiropas Komisijas priekšlikumu par Kopienas statistiku par sabiedrības veselību un veselības aizsardzību un drošību darbā (COM(2007) 46 galīgā redakcija) un atkārtoti uzsver kopēju definīciju un atzišanas sistēmu nozīmi. ⁽⁷⁾ Vienots tiesiskais regulējums, atbilstīgu un diferencētu datu apkopošana ir nepieciešama, lai varētu izstrādāt normas un rādītājus.

3. Īpašas piezīmes

3.1. Turpinot uz pamatdirektīvu Nr. 89/391/EEK balstīto Kopienas stratēģiju 2002.–2006. gadam, Komisijas paziņojumā ir noteikts mērķis 2007.–2012. gadā uzlabot darba kvalitāti un ražīgumu, nosakot to par pamatu Kopienas stratēģijai par drošību un veselības aizsardzību darbā.

3.2. Ir izstrādāts novērtējuma ziņojums par stratēģijā 2002.–2006. gadam izvirzīto mērķu īstenošanu un ietekmi. ⁽⁸⁾ Šajā laikā ES pievienojās desmit jaunas dalībvalstis. Statistikas un informācijas trūkuma dēļ minētajā novērtējumā nebija apskatīts stāvoklis desmit jaunajās dalībvalstīs, un arī jaunās stratēģijas izstrādē izmantoti dati par 1999. gadu. Ņemot vērā iepriekš minēto, EESK izsaka sarūgtinājumu, ka, lai gan jaunās dalībvalstis pievienojās Savienībai brīdī, kad puse no stratēģijai noteiktā laika posma jau bija pagājusi, Komisija neizmantoja izdevību plānošanā izmantot aktuālu informāciju un stratēģiju atbilstoši pielāgot.

3.3. Komiteja ir gandarīta par Kopienas stratēģija izvirzīto mērķi nelaimes gadījumu skaitu darbā samazināt par 25 %. Lai šo mērķi īstenotu, būs nepieciešams īpašs rīcības plāns, kurā noteikti izvērtējami mērķi un rādītāji, kā arī uzticami un salīdzināmi atskaites un uzraudzības mehānismi. Jāpievērš uzmanība arī darba negadījumu iekšējiem cēloņiem, piemēram, laika trūkums un īsi darba izpildes termiņi, un ārējiem iemesliem, piemēram, nevērība ģimenes problēmu izraisīta stresa rezultātā. Papildus negadījumiem saistībā ar darbu tikpat svarīgi ir risināt daudz plašāk izplatīto ar darbu saistīto slimību problēmu.

⁽⁷⁾ Skatīt EESK 25.10.2007. atzinumu par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Kopienas statistiku par sabiedrības veselību un veselības aizsardzību un drošību darbā". Ziņotājs — Daniel Retureau (OV C 44, 16.2.2008.). <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:044:0103:0105:LV:PDF>

⁽⁸⁾ SEC(2007) 214.

Pirmais solis ceļā uz profilaktisku pieeju ir atzīt arodslimības un aktualizēt šādu slimību definīciju. Ja slimību cēloņi ir savlaicīgi zināmi, var bez kavēšanās rīkoties, lai tos novērstu. Tādēļ konkrēts mērķis jāizvirza arī attiecībā uz bīstamos apstākļos nodarbināto skaitu, jo tas nākotnē būtiski ietekmē saslimšanas ar arodslimībām gadījumu skaitu, kā arī attiecībā uz arodslimību kvantitatīvajiem rādītājiem.

3.4. Tiesību akti un uzraudzība.

3.4.1. EESK uzsver līdzsvarotas veselības un drošības stratēģijas nepieciešamību, veicot likumdošanas un nelegislatīvus pasākumus — atkarībā no tā, kuri no tiem ir visefektīvāk ieviešami praksē. Jo īpaši lietderīgi būs īpaši pievērsties jauniem un mainītiem darba apstākļiem. Sistemātiski jāapsver, kā izmaiņas ietekmē veselību un drošību. Jāpārbauda, vai būtu jāizstrādā atbilstīgi pasākumi, pamatojoties uz pētījumiem, kas veikti, ņemot vērā plašas un pastiprinātas izmaiņas darba apstākļos un nosacījumos, jo īpaši pastiprināto darba tempu un intensitāti. EESK vērs uzmanību uz to, ka visiem darba ņēmējiem ir vienādas tiesības, kas jāievēro gan ES, gan dalībvalstu līmenī.

3.4.2. Jaunās stratēģijas ieviešanas posmā jauniešu, nodarbināto migrantu, sievietu, vecāka gadagājuma strādājošo personu un personu ar invaliditāti atbalstam ir vajadzīgs īpašs tiesiskais regulējums un politika, ņemot vērā, ka tieši minētās grupas ir visvairāk pakļautas ar darbu saistītiem nelaimes gadījumiem un slimībām. Apdraudējumu izraisa tādi faktori kā apmācības, pārkvalificēšanās iespēju, informācijas, sākotnējās darba ierādīšanas un norādījumu trūkums, kā arī nepietiekamas valodu zināšanas. Kas attiecas uz nodarbinātajiem migrantiem, valodu zināšanas ir svarīgs faktors profilakses un informācijas izplatības nodrošināšanai; tāpat jānodrošina atbilstība vienlīdzīgas attieksmes prasībai.

3.4.3. Lai nodrošinātu koordināciju un direktīvu izpildes uzraudzību, ir vajadzīgs pietiekams finansējums un pietiekami cilvēkresursi. Tomēr, neraugoties uz Savienības paplašināšanos 2004. gadā, Vecāko darba inspektoru komitejā (SLIC) ir ielānota darbavietu skaita samazināšana. Šīs komitejas darbinieku un pārstāvju skaitu tajā nedrīkstētu samazināt. Arī par attiecīgo jomu atbildīgajā Eiropas Komisijas struktūrā ir tikai 26 nodarbinātie, no kuriem 4–5 cilvēki nodarbojas ar tiesību aktu ieviešanu. EESK par to jau izteica kritiku 2002. gada atzinumā, turklāt tobrīd ES bija tikai 15 dalībvalstis, bet pašlaik — jau 27. Stāvoklis šajā ziņā noteikti jāuzlabo. Arī dalībvalstu līmenī nedrīkst pieļaut inspektoru skaita samazināšanu.

3.4.4. Par galveno mērķi būtu jāizvirza to tiesību aktu ieviešana, kas paredzēti darba ņēmēju aizsardzībai. Jāpastiprina kompetento iestāžu veiktās pārbaudes par atbilstību veselības aizsardzības un drošības prasībām gan attiecībā uz darba devējiem, gan attiecībā uz darba ņēmējiem. Ar izglītības, apmācības un pieejamākas regulatīvās sistēmas starpniecību vairāk jāizplata veselības aizsardzības un drošības darba vietā kultūra.

3.4.5. Darba inspekcijas var ne tikai kontrolēt atbilstību darba aizsardzības noteikumiem, bet tām arī var būt pozitīva nozīme, sniedzot konsultācijas un padomus darba devējiem. Lai nodrošinātu valstu darba inspekciju darbības efektivitāti un to neatkarību, nepieciešami atbilstīgi finanšu līdzekļi.

3.4.6. Jau 2002. gadā Vecāko darba inspektoru komiteja (SLIC) nolēma uzlabot darba inspekciju darba efektivitāti, jo viens no galvenajiem instrumentiem ir tādu rādītāju izstrāde, ar kuru palīdzību varētu novērtēt inspekciju kvalitāti. Agrāk pieņemtā atzinumā EESK to ir atbalstījusi. ⁽⁹⁾ EESK piekrīt SLIC izteiktajiem secinājumiem, kā arī atbalsta tās priekšlikumus un tādēļ pauž sarūgtinājumu, ka tie nav iekļauti stratēģijā.

3.5. Īstenošana un valstu stratēģijas.

3.5.1. Jāveicina sociālais dialogs par veselības aizsardzību un drošību darbā, turklāt ir vajadzīgi sociālo partneru sagatavoti Eiropas līmeņa pasākumi. Jāsniedz atbalsts, tai skaitā finansiāls, kandidātvalstīm, izmantojot ES sociālos fondus, kā arī veidojot jauno un veco dalībvalstu partnerības. Kas attiecas uz kandidātvalstīm un potenciālajām kandidātvalstīm, ir uzsākta tiesību aktu transponēšana un pastiprinātas inspekcijas darba vietās.

3.5.2. Ārsti un veselības aprūpē nodarbinātie labi apzinās darba apstākļu iespējamo ietekmi, taču, domājot par veselības aprūpes stāvokli jāņem vērā arī, ka tā ir saistīta ar lielām izmaksām. Nedrīkst pieļaut, ka profilakses izmaksas jāsedz darba ņēmējiem, jo šādā gadījumā finansiālu iemeslu dēļ daudzi no viņiem nepievērs vajadzīgo uzmanību saslimšanai, kas vēlāk varētu radīt lielākas ārstēšanās izmaksas. Darba devēju nodrošinātā veselības profilakse piedāvā virkni kopīgi ar darba ņēmējiem izstrādātu pasākumu, kas veicina darba ņēmēju veselīgu dzīvesveidu. Šādi pasākumi ir, piemēram, bezmaksas profilaktiskās pārbaudes, programmas, kas palīdz atradināties no smēķēšanas, konsultācijas par veselīgu uzturu un sporta nodarbībām, stresa profilakse. ⁽¹⁰⁾

3.5.3. Stratēģijā izteikts aicinājums veikt plašus pasākumus, lai uzlabotu to darbinieku rehabilitāciju un atkārtotu iekļaušanu, kas ir izslēgti no darba tirgus arodslimības vai invaliditātes dēļ. EESK piekrīt Komisijas ierosmēm, taču to īstenošanai Kopienas politikā nav paredzēti vajadzīgie finansiālie nosacījumi.

⁽⁹⁾ Skatīt EESK 17.7.2002. atzinumu par tematu "Komisijas paziņojums "Pielāgoties pārmaiņām darbā un sabiedrībā — jauna Kopienas stratēģija par drošību un veselības aizsardzību darbā no 2002. līdz 2006. gadam"". Ziņotājs — Ety kgs (OV C 241, 7.10.2002.). <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2002:241:0100:0103:EN:PDF>

⁽¹⁰⁾ Darba devēju nodrošinātās veselības profilakses Eiropas tīkla tīmekļa vietne — <http://www.enwhp.org/index.php?id=4>

3.5.4. EESK ir vienprātis ar Eiropas Komisiju, ka vēl jāpaveic liels darbs, lai veselības un drošības jautājumus iekļautu arī citās ES politikas jomās, piemēram, saistībā ar pasākumiem, kas jāizstrādā, sadarbojoties ar sabiedrības veselības aprūpes sistēmām.

3.5.5. EESK atbalsta tādas grupas darbu, kas sastāvētu no Nodarbinātības, sociālo lietu un iespēju vienlīdzības ĢD dažādām struktūrvienībām, lai tādējādi nodrošinātu sinerģiju un panāktu konkrētus rezultātus.

3.6. Profilakse, izglītība un apmācība.

3.6.1. Veselības aizsardzības darbā un darba drošības attīstība dalībvalstīs ir vispārējās veselības kultūras daļa, tā ir valstu interesēs. Savukārt pastāvīga dalība mācībās un apmācībā ir gan darba ņēmēju interesēs, gan arī viņu pienākums. Darba devēji, pildot pienākumu pastāvīgi sniegt informāciju, sadarbojoties ar darba ņēmējiem ir svarīgi dalībnieki valsts veselības kultūras izveidē un attīstītāji. Šajā sakarā būtiska nozīme ir darba koplīgumiem.

3.6.2. EESK atgādina dalībvalstīm un sociālajiem partneriem par profilakses, izglītības un apmācības nozīmi un viņu atbildību šajā jomā. Temati par veselību un drošību jāievieš jau bērnudārzos, pamatskolā, arodapmācībā, augstākajā izglītībā, pieaugušo izglītībā un tālākizglītībā.

3.6.3. Izglītībā, apmācībā un tālākizglītībā jāpievērš uzmanība dažādām mērķgrupām, tādēļ EESK atbalsta mūžizglītības iekļaušanu jaunajā stratēģijā un profilaktiskajā pieejā.

3.6.4. Kopumā, veselības aizsardzība un drošība darbā nav ņemta vērā ne pamatizglītībā, ne saistībā pārkvalifikāciju, tādēļ EESK atzinīgi vērtē to, ka mūžizglītība ir iekļauta jaunajā stratēģijā un ir uz profilaksi balstītās pieejas sastāvdaļa.

3.6.5. EESK iesaka attiecībā uz kritiskajām darba vietām, kur notiek visvairāk negadījumu un pastāv arodslimību apdraudējums, valstu stratēģijās īpašu uzmanību pievērst jaunu apdraudējumu apzināšanai un profilaksei. Lietderīga varētu būt arī nozaru datu reģistru izveide.

3.6.6. Komiteja uzskata, ka kancerogēnu izraisītās slimības darba vietā ir būtiska problēma. Tikai 2006. gadā vien 25 ES dalībvalstīs ir konstatēti 2,3 miljoni jauni vēža gadījumi, kas nozīmē, ka tas ir galvenais priekšlaicīgas nāves cēlonis. Tiek lēsts, ka aptuveni 9,6 % no visiem nāves gadījumiem, kam par

cēloni ir vēzis, ir saistīti ar darba apstākļiem ⁽¹⁾. Tādēļ Komiteja aicina dalībvalstis īstenot konkrētus pasākumus, lai ievērojami samazinātu to darba ņēmēju skaitu, kas strādā ar kancerogēnām vielām.

3.6.7. Lai veidotu apzinātāku darba ņēmēju attieksmi pret veselību, EESK uzskata par pamatotu vispārējās veselības kultūras attīstīšanu, iesaistoties ne tikai darba devējiem, bet arī valsts un Kopienas līmeņa dalībniekiem, turklāt jānodrošina darba ņēmēju apmācība par viņu attiecīgajām tiesībām saskaņā ar starptautiskajām (ILO), Kopienas un katras valsts normām.

3.6.8. Lai attīstītu uz profilaksi vērstu politiku un sniegtu vajadzīgo atbalstu no budžeta/sociālā nodrošinājuma sistēmas līdzekļiem, ir nepieciešami Kopienas un valstu apzināti centieni. Lai panāktu izteiktāku profilakses kultūru, jāizstrādā visaptveroša un profilaktiska pieeja. Jānodrošina apmācības pieejamība visiem darba ņēmējiem, tādējādi mazinot atsevišķu grupu neaizsargātību. Ņemot vērā mainīgās nodarbinātības formas, tas ir īpaši svarīgi tiem darba ņēmējiem, kuri ne savas vainas dēļ nav iesaistīti mācībās un tālākajā apmācībā par darbinieku drošību, medicīniskās pārbaudēs darba vietā, profilaktiskos pasākumos un veselības izmeklēšanā.

3.6.9. EESK iesaka pievērst īpašu uzmanību plašsaziņas līdzekļu nozīmei, lai informētu sabiedrību par drošības un veselības aizsardzības noteikumu ievērošanu darbā. Efektīvāk jāizmanto Eiropas Komisijas, Eiropas darba drošības un veselības aizsardzības aģentūras, ILO un arod biedrību organizētās kampaņas (piemēram, darbā bojā gājušo vai ievainoto darba ņēmēju starptautiskā atceres diena u.c.).

3.7. Jauni apdraudējumi.

3.7.1. ESK iesaka jaunu ar darbu saistītu apdraudējumu (tādu kā profesionālais stress vai jauni, sarežģīti apstākļi) novērtējumam izmantot zinātniskas metodes. Tāpat ar zinātniskām metodēm jāizvērtē jaunu darba jomu un apstākļu psihosociālā un fiziskā ietekme uz darba ņēmējiem; lai to paveiktu, jāizstrādā jauni rādītāji. EESK uzskata, ka arodārsti jāapmāca, kā diagnosticēt darba ņēmēju garīgo pārslodzi, ko izraisa darba apstākļi, un no tās izrietošās problēmas.

3.7.2. EESK atbalsta, to ka Komisija sagaida no darba ņēmējiem apzinīgāku attieksmi pret veselību, tomēr to nevar panākt, ja nepastāv nepieciešamie apstākļi. Šobrīd veidot pozitīvu attieksmi traucē tādas problēmas kā apšaubāmi un uz noteiktu

⁽¹⁾ Hämäläinen P. un Takala J. pētījums ILO: http://osha.europa.eu/OSH_world_day/occupational_cancer/view?searchterm=occupational%20cancer

laiku noslēgti līgumi, faktiskais darba laiks un pastāvīgs stress, ko rada bailes zaudēt darbu, zināšanu un informācijas trūkums par darba ņēmēju tiesībām, nodarbināto migrantu neizdevīgais stāvoklis, viņiem izmantojot veselības aprūpes pakalpojumus.

3.7.3. Īstenojot 2002.–2006. gada stratēģiju par labklājību darbā, ES līdz šim vēl nav izpildījusi uzdevumus, kas veicami, lai nodrošinātu darbavietas, kurās darbinieku garīgo veselību neapdraud stress un depresija. EESK pauž nožēlu par šo faktu un aicina Eiropas Komisiju sagatavot konkrētus priekšlikumus.

3.8. Veselības aizsardzība starptautiskā līmenī.

3.8.1. ES ir atbildīga ne tikai par savu iedzīvotāju veselību, bet arī par to cilvēku darba apstākļiem, kas dzīvo aiz tās robežām. Jau iepriekšējā stratēģijā bija uzsvērts, ka darba pamattiesības jāievēro arī ārējās tirdzniecības un attīstības politikā pat

tad, ja tas šajā jomā varētu nozīmēt neatbilstību brīvā tirgus principam. ⁽¹²⁾

3.8.2. Starptautiskajā politikā jāveicina *ILO* noteikumu/ieteikumu pieņemšana un jāsekmē tādi ES sasniegumi kā, piemēram, *REACH*. Jāizstrādā politika un tiesību akti, ar kuru palīdzību varētu mazināt azbesta, kancerogēnu vielu un silikona izraisīto kaitējumu un slimības.

3.8.3. Organizējot valsts vai sabiedriskos pakalpojumus, dalībvalstīm būtu jāsniedz labs paraugs, radot labvēlīgus apstākļus tiem uzņēmumiem, kas ievēro veselības aizsardzību un drošību darbā regulējošos tiesību aktus (atbilstoši stratēģijas par veselības aizsardzību un drošību darbā 2002.–2006. gadam ieteikumiem).

3.8.4. Visas ES dalībvalstis ir jārosina ratificēt spēkā esošās *ILO* konvencijas.

Briselē, 2008. gada 29. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹²⁾ Dr. Jukka Takala, EP 390.606v01-00.

PIELIKUMS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumam

Par šiem grozījumiem balsoja vismaz viena ceturtdaļa klātesošo locekļu, bet debatēs tie tika noraidīti.

2.4. punkts

~~“Jāturpina izstrādāt un visur ES atbilstīgi ieviest jau izveidota visaptverošā ES mēroga veselības aizsardzības un darba drošības sistēma, kas atbilstīgi jāievieš un jāpārbauda. neizmirstot par Tas īpaši attiecas uz neaizsargātām grupām, kas vēl nav atbilstoši ņemtas vērā un kam kurām ir grūti īstenot savas tiesības uz drošību darba vietā, un darbaņēmējiem jo īpaši par cilvēkiem, kuriu darba vietā īpaši pakļauti apdraudējumam vai ir saistīts ar lielu riskamū īstermiņa konkurētspējas intereses.”~~

Pamatojums

Pašsaprotams.

Balsojuma rezultāti

Par: 41 Pret: 45 Atturas: 10

3.3. punkts

“Komiteja ir gandarīta par Kopienas stratēģija izvirzīto mērķi nelaimes gadījumu skaitu darbā samazināt par 25 %. Lai šo mērķi īstenotu, būs nepieciešams īpašs rīcības plāns, kurā noteikti izvērtējami mērķi un rādītāji, kā arī uzticami un salīdzināmi atskaites un uzraudzības mehānismi. Jāpievērš uzmanība arī darba negadījumu iekšējiem cēloņiem, piemēram, laika trūkums un īsi darba izpildes termiņi, un ārējiem iemesliem, piemēram nevērība ģimenes problēmu izraisīta stresa rezultātā. Papildus negadījumiem saistībā ar darbu tikpat svarīgi ir risināt daudz plašāk izplatīto ar darbu saistīto slimību problēmu. ~~Pirmais solis ceļā uz profilaktisku pieeju ir atzīt arodslimības un aktualizēt šādu slimību definīciju.~~ Ja slimību cēloņi ir savlaicīgi zināmi, var bez kavēšanās rīkoties, lai tos novērstu. Tādēļ konkrēts mērķis jāizvirza arī attiecībā uz bīstamos apstākļos nodarbināto skaitu, jo tas nākotnē būtiski ietekmē saslimšanas ar arodslimībām gadījumu skaitu, kā arī attiecībā uz arodslimību kvantitatīvajiem rādītājiem.”

Pamatojums

Pašsaprotams.

Balsojuma rezultāti

Par: 46 Pret: 48 Atturas: 12

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Darba ņēmēju norīkošana darbā pakalpojumu sniegšanas jomā — izmantojot priekšrocības un iespējas un nodrošinot darba ņēmēju aizsardzību”

COM(2007) 304 galīgā redakcija

(2008/C 224/22)

Eiropas Komisija saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2007. gada 13. jūnijā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Darba ņēmēju norīkošana darbā pakalpojumu sniegšanas jomā — izmantojot priekšrocības un iespējas un nodrošinot darba ņēmēju aizsardzību””.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2008. gada 7. maijā. Ziņotāja — *Le Nouail-Marliere* kdze.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja plenārajā sesijā, kas notika 2008. gada 28. un 29. maijā (29. maija sēdē), ar 116 balsīm par, 1 balsi pret un 4 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

Komisija iepriekš minēto paziņojumu publicēja 2007. gada 13. jūnijā. Paziņojumā Komisija novērtē Direktīvas 96/71/EK transponēšanas gaitu un dalībvalstīs spēkā esošos noteikumus par darba ņēmēju norīkošanu darbā pakalpojumu sniegšanas jomā Eiropas Savienībā, un ierosina uzlabojumus direktīvas īstenošanā.

Direktīvas 96/71/EK mērķis ir saskaņot EK Līguma 49. pantā pakalpojumu sniedzējiem paredzētās pamatbrīvības sniegt pārrobežu pakalpojumus īstenošanu ar nepieciešamību nodrošināt to darbinieku nodarbinātības noteikumu aizsardzības atbilstošu līmeni, kuri uz laiku ir norīkoti darbā ārvalstīs minēto pakalpojumu sniegšanai.

Komisija noteikusi, ka darba ņēmējs uzskatāms par “norīkotu” darbinieku, kad darba devējs viņu nosūta uz dalībvalsti, lai tur sniegtu pakalpojumus saskaņā ar līgumu. Minētā pārrobežu pakalpojumu sniegšana paredz darba ņēmēju nosūtīšanu uz kādu citu dalībvalsti, kas nav dalībvalsts, kurā viņi parasti strādā, un rada īpašu darba ņēmēju kategoriju, kas pazīstama kā “norīkotie darbinieki”. Tomēr dalībvalstis zināmā mērā var interpretēt šo definīciju.

Šis paziņojums seko diviem paziņojumiem ⁽¹⁾, kuros ietvertas vadlīnijas, kas atbilst Direktīvai 96/71/EK, kurā noteikts, ka Komisijai jāpārskata dokuments līdz 2001. gada 16. decembrim, lai iesniegtu priekšlikumus Padomei par jebkādiem grozījumiem, kādi būtu nepieciešami.

Komiteja izstrādāja atzinumu ⁽²⁾, kurā Komisijai ieteikts sagatavot jaunu ziņojumu, lai pārbaudītu šādus aspektus:

— vai tiek piemērota patiesa tiesību pārredzamība,

⁽¹⁾ Dokuments COM(2003) 458 “Direktīvas 96/71/EK īstenošana dalībvalstīs” un COM(2006)159 (4.4.2006.) “Pamatnostādnes par darba ņēmēju norīkošanu darbā pakalpojumu sniegšanas ietvaros”.

⁽²⁾ EESK 2004. gada 31. marta atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Padomei, Eiropas Parlamentam, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Direktīvas 96/71/EK īstenošana dalībvalstīs”, ziņotāja — *Le Nouail-Marliere* kdze (OV C 112, 30.4.2004.).

— vai tiek nodrošinātas atbilstošas darba ņēmēju tiesības,

— vai noteikumu piemērošana, kas izriet no šīs direktīvas transponēšanas dalībvalstu tiesību aktos, sekmē vai kavē darba ņēmēju mobilitāti saistībā ar riskiem, ko rada darba tirgus slēgšana aizsardzības nolūkos,

— vai tika novērsti konkurences traucējumi saistībā ar pakalpojumu brīvu apriti,

— un, visbeidzot, vai mazajiem uzņēmumiem tiek nodrošināta pietiekama un atbilstoša piekļuve nepieciešamajai informācijai, lai īstenotu transponēto direktīvu.

Komiteja ieteica arī “sīkāku analīzi saistībā ar saimnieciskās un sociālās jomas partneriem, darba ņēmēju un uzņēmumu informācijas mehānismu novērtējumu ar mērķi tos uzlabot, veicināt informācijas centru vietējo, reģionālo un pārrobežu tīklu izveidi, pamatojoties uz apkopoto paraugpraksi informācijas apmaiņas jomā gan darba devējiem, gan darba ņēmējiem, veikt juridisku pētījumu, lai nodrošinātu to, ka dalībvalstu tiesību akti un informācija par spēkā esošajiem koplīgumiem ir pietiekami skaidra, pieejama un atjaunināta pēc ES plašināšanas”.

1. Vispārējās piezīmes

1.1 Šis paziņojums balstās uz trešo novērtējumu, kas veikts ar vairāku gadu novēlošanos pēc direktīvā paredzētā datuma (vēlākais 2001. gada 16. decembris); tajā ņemta vērā transponēšana un ieviešana visās dalībvalstīs, kā arī norādīta minētās

jomas specifika ne tikai juridiskajā, tehniskajā un saimnieciskajā aspektā, bet galvenokārt sociālajā un cilvēciskajā aspektā, kas aprūtinā novērtēšanu, transponēšanu, īstenošanu un uzraudzību. Šī juridiska rakstura direktīva saistās ar interpretācijām un vairāklīmeņu interpretācijas iespējām, transponēšanu un tiesu praksi, kas nav piemērota uzņēmumu, norīkoto darba ņēmēju un darba inspektoru ikdienas darbībai. Parlamenta uzklaušanās sanāksmju laikā uz to norādīja gan sociālie partneri, gan vietējās vai valsts pārvaldes iestāžu darbinieki. Eiropas Parlaments⁽³⁾ sagatavoja vairākus ieteikumus, ieskaitot to, kas paredz nozīmīgākas lomas piešķiršanu sociālajiem partneriem un to plašāku iesaistīšanu, tomēr sīkāk nenorādot, kā to darīt.

1.2 Komiteja norāda, ka viens no veidiem, kā panākt to, lai līdzvērtīgā līmenī apskatītās brīvības, proti, personas brīvība un pakalpojumu sniegšanas brīvība, saglabātos līdzvērtīgas arī realitātē, ir šāds: jānodrošina, ka direktīvā nozīmīgā apmērā ir paredzētas garantijas gan norīkoto darba ņēmēju tiesību aizsardzībai, gan godīgas konkurences nodrošināšanai visiem pakalpojumu sniedzējiem. Komiteja neuzskata, ka pakalpojumu sniegšanas brīvību varētu realizēt uz kādas darba ņēmēju kategorijas rēķina. Lai arī dažkārt nesenos tiesas prakses spriedumus⁽⁴⁾ var interpretēt kā virzību uz minēto mērķi, Komiteja norāda, ka atbilstoši ILO 87. Konvencijai par biedrošanās brīvību un 98. Konvencijai par tiesībām slēgt darba koplīgumus sociālo tiesību aktu izstrādē jāņem vērā sociālo tiesību izstrādes parastās metodes, ieskaitot sarunas par darba koplīguma slēgšanu uzņēmumā vai jebkādā citā līmenī, kā arī tādās konkrētās jomās kā minimālās algas noteikšana vienā nozarē vai uzņēmumā. Neskatoties uz to, ka Direktīvas 96/71/EK transponēšana attiecīgajā dalībvalstī notiek atbilstoši šim parastajam tiesību aktu izstrādes procesam, Komisijai būtu jāpanāk, ka starptautiskās tiesības piemēro atbilstīgi *ad hoc* kontroles iestāžu interpretācijai un visu dalībvalstu ratificētajiem darba standartiem saskaņā ar primārajiem tiesību aktiem.

1.3 Pašreiz papildus jaunajam paziņojumam Komisija ir ierosinājusi Padomei pieņemt ieteikumu⁽⁵⁾ par plašāku administratīvo sadarbību, informācijas apmaiņas sistēmu un paraugprakses apmaiņu.

1.4 Ņemot vērā visus šos jaunus priekšlikumus, Komiteja uzsver, ka Komisijas nostāja ir pareiza, tostarp attiecībā uz priekšlikumu par administratīvās sadarbības paplašināšanu un dalībvalstu informācijas apmaiņas sistēmas izveidi par darba tiesībām, kas piemērojamas darba ņēmējiem, kuri ir norīkoti darbā attiecīgajā valstī, kā arī par koplīgumiem, nodrošināt darba ņēmējiem un pakalpojumu sniedzējiem piekļuvi informācijai ne

tikai tās valsts, kurā tiek sniegti pakalpojumi, bet arī citās valodās, izveidot birojus sadarbībai ar konkrētiem partneriem, iesaistīt sociālos partnerus Augsta līmeņa komitejā, utt.

1.5 Komisija minēto dokumentu, kurā novērtēti pasākumi šo noteikumu īstenošanai un transponēšanai dalībvalstīs, sagatavoja tikai angļu valodā, tādējādi mazinot novērtējuma ietekmi uz dalībvalstīm un sociālajiem partneriem visos līmeņos. Komiteja iesaka Komisijai ņemt vērā attiecīgo īpašo jomu (mobilitāti, brīvu pārvietošanos) un censties publicēt pievienoto dokumentu⁽⁶⁾ vismaz trijās valodās — angļu valodā, vienā latīņu cilmes un vienā slāvu valodā. Jautājums par valodām radīsies jebkurā gadījumā, un, lai jaunie noteikumi sniegtu gaidīto rezultātu, Komiteja ierosina piemērot atbilstošu valodu režīmu gan sniedzot informāciju sociālajiem partneriem, kuriem ir ļoti liela nozīme minētajā jomā, gan attiecībā uz dalībvalstu informācijas apmaiņas sistēmu. Komiteja atsaucas uz atzinumu par Komisijas ierosinātās daudzvalodības stratēģijas īstenošanu un jauno izpētes atzinumu⁽⁷⁾, ko pieprasījusi Komisija, un neapšaubāmi apskatīs jautājumu par saziņu un nepieciešamo informāciju, lai piemērotu noteikumus darba ņēmēju norīkošanas jomā, jo iestāžu komunikācija ir viens no šīs saziņas aspektiem.

1.6 Informācijas sistēmas vispārīgās iezīmes un sociālo reģistru sistēmas īpašie aspekti.

1.7 Komisija ierosina atteikties no tiem kontroles pasākumiem saistībā ar darba ņēmēju norīkošanu, ko tā uzskata par nevajadzīgiem, vienlaikus turpinot nodrošināt atbilstošu aizsardzību norīkotajiem darba ņēmējiem. Paziņojumā Komisija uzsver, ka tās mērķis nav apšaubīt dalībvalstu sociālos modeļus, bet, atsaucoties uz Eiropas Kopienu Tiesas praksi, tā uzskata, ka atsevišķi kontroles pasākumi ir nepamatoti, jo tie pārsniedz nepieciešamās prasības attiecībā uz darba ņēmēju sociālo aizsardzību.

1.8 Komiteja norāda uz neatbilstību, ierosinot atcelt obligāto prasību par sociālo reģistru saglabāšanu dalībvalstīs, kurās tiek sniegts pakalpojums: informācijas apmaiņas sistēma sniedz informāciju par spēkā esošajiem tiesību aktiem, kā arī par pakalpojumu sniedzēju un darba ņēmēju tiesībām un pienākumiem, bet netiek uzraudzītas ne atsevišķu indivīdu tūlītējās tiesības un ilgtermiņa tiesības sociālās aizsardzības jomā, saslimšana, nelaimes gadījumi, pensijas un sociālā apdrošināšana, ne arī obligātie nodokļu maksājumi un sociālās apdrošināšanas iemaksas valstī, kurā tiek sniegts pakalpojums. Tādēļ Komiteja neiesaka šo alternatīvu.

⁽³⁾ Nesen publicētais dokuments B6-0266/2007, 11.7.2007.

⁽⁴⁾ Lieta C-341/05 "Laval pret Svenska Affaire".

⁽⁵⁾ Komisijas ieteikums [...] "par plašāku administratīvo sadarbību saistībā ar darbinieku norīkošanu darbā pakalpojumu sniegšanas jomā", IP/08/514.

⁽⁶⁾ SEC(2008) 747.

⁽⁷⁾ EESK izpētes atzinums par tematu "Daudzvalodība", ziņotāja — Le Nouail-Marlière kdze (atzinums tiek izstrādāts).

1.9 Komiteja norāda, ka Direktīvas 96/71/EK mērķi nav pilnībā sasniegti, lai gan tā stājusies spēkā jau pirms 10 gadiem. Darbā norīkotu darbinieku gan no ES valstīm, gan no valstīm ārpus tās gadījumā ES joprojām pastāv atšķirīga pieeja attiecībā uz viņu sociālās aizsardzības veidu un apjomu.

1.10 Zaļajā grāmatā "Darba likumdošanas modernizēšana, lai risinātu 21. gadsimta radītās problēmas" Komisija norāda, ka nelegālā nodarbinātība, jo īpaši saistībā ar darba ņēmēju pārrobežu kustību, ir īpaši satraucoša un ielgusi parādība mūsdienu darba tirgos, un ar to saistīti arī konkurences traucējumi un darba ņēmēju ekspluatācija.⁽⁸⁾ Šajā pašā dokumentā Komisija aicina izveidot izpildes mehānismus tiesību aktu piemērošanai, lai nodrošinātu darba tirgu efektivitāti, izvairītos no valstu darba tiesību pārkāpumiem un aizsargātu darba ņēmēju sociālās tiesības.

1.11 Komiteja norāda, ka saimnieciskās un sociālās jomas partneri būvniecības nozarē pievērš ļoti lielu uzmanību Direktīvas 96/71/EK noteikumu īstenošanai, gan negatīvās sociālās ietekmes dēļ un iespējamo konkurences traucējumu dēļ, kā arī, ņemot vērā īpašos noteikumus, saskaņā ar kuriem šīs nozares darba ņēmēji tiek norīkoti darbā, jo īpaši saistībā ar pārrobežu norīkošanu darbā.⁽⁹⁾ Tādēļ ļoti nepieciešami tādi kontroles pasākumi, kas ir efektīvi un pielāgoti būvniecības nozares īpatnībām, lai aizsargātu gan vietējos, gan norīkotos darba ņēmējus. Šajā sakarā Komisijas plāniem nevajadzētu censties vājināt dalībvalstu kontroles mehānismus, kas izrādījušies lietderīgi ilgā laika periodā. Komisija tādejādi nonāktu pretrunā savai paziņotajai iecerei nemainīt sociālos modeļus dalībvalstīs.

1.12 Komiteja uzsver EP viedokli, ka Komisijai vajadzētu brīvāk interpretēt EKT praksi, novērtējot atsevišķu pasākumu atbilstību Kopienas tiesībām.⁽¹⁰⁾

2. Īpašas piezīmes

2.1 Attiecībā uz prasību uzglabāt atsevišķus dokumentus uzņēmējas dalībvalsts valodā Komisija uzskata, ka prasība tulkot ir neattaisnojams brīvu pakalpojumu sniegšanas pārkāpums.

⁽⁸⁾ Zaļā grāmata, COM(2006) 708 galīgā redakcija, 4. punkta b) apakšpunkts, 11. un nākamās lpp.; EESK 2007. gada 30. maija atzinums par tematu "Zaļā grāmata "Darba likumdošanas modernizēšana", ziņotājs — Retureau kgs (OV C 175, 27.7.2007.).

⁽⁹⁾ Īpaši jāmin pētījums "Darba ņēmēju brīva pārvietošanās ES", autori: Jan Cremers un Peter Donders, European Institute for Construction Labour research, Éditeurs et Werner Buelen, FETBB Auteur.

Citas jomas cieš no negatīvās sociālās ietekmes, taču šajā direktīvā netiek aplūkoti norīkošanas nosacījumi. EESK atzinums CESE 1698/2007 "Pārrobežu darbaspēks lauksaimniecībā", ziņotājs — Siecker kgs, un atzinums CESE 1699/2007 "Nodarbinātības situācija lauksaimniecībā", ziņotājs — Wilms kgs.

⁽¹⁰⁾ Eiropas Parlamenta 2007. gada 11. jūlija Rezolūcija B6-0266/2007.

Pretēji iepriekš minētajam Eiropas Kopienas Tiesa 2007. gada 18. jūlija lēmumā (C-490/04) nolēmusi, ka minētā pretrunīgā prasība ir saskaņā ar Kopienas tiesībām.

2.2 Komisija arī atsaucas uz citu Tiesas nolēmumu, saskaņā ar kuru automātiski un bez nosacījumiem piemērojami pasākumi, pamatojoties uz vispārēju pieņēmumu par privātpersonas vai uzņēmējdarbības izvairīšanos no nodokļiem vai krāpšanu, izmantojot kādu no Līgumā noteiktajam pamatbrīvībām, ir nepamatots pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojums⁽¹¹⁾ Komiteja šaubās, vai minēto Eiropas Kopienas Tiesas skaidrojumu var piemērot pasākumiem, uz kuriem attiecas Direktīva 96/71/EK, jo direktīva paredz dalībvalstu tiesības "veikt nepieciešamos pasākumus direktīvas neievērošanas gadījumā". Minētais noteikums nenorāda uz vispārēju pieņēmumu par krāpšanas faktu. Tieši pretēji, tas precīzē, ka direktīvas materiālo tiesību normas nebūtu pamatotas, ja dalībvalstis ar atbilstīgiem līdzekļiem nevarētu kontrolēt noteikumu par darba ņēmēju norīkošanu darbā ievērošanu.

3. Vai uzlabota sadarbība ir risinājums problēmām, kas rodas, piemērojot direktīvu 96/71/EK?

3.1 Komiteja ar atzinību uzsver, ka Komisija atzīst to, ka pārrobežu administratīvā sadarbība šobrīd ir visai nepilnīga un tā jāpilnveido, un ir pārliecināta, ka laba sadarbība informācijas apmaiņā starp dalībvalstu pārvaldes iestādēm var palīdzēt pārvarēt problēmas, ko rada grūtības direktīvas, kas regulē darba ņēmēju norīkošanu darbā, praktiskā īstenošanā, īpaši saistībā ar tiesību aktu ievērošanas uzraudzību.

3.2 Komiteja tomēr neuzskata, ka uzlabotas sadarbības rezultātā dalībvalstu kontroles pasākumi būs lieki. Sadarbības mehānismi, kas izveidoti atbilstoši Direktīvas 96/71/EK noteikumiem, līdz šim nav funkcionējuši: tie nav varējuši nodrošināt darba ņēmēju sociālo aizsardzību tādā pašā veidā un apmērā visos valstu noteikumos.

3.3 Minētā situācija ir īpaši svarīga būvniecības nozarei. Šajā nozarē būvlaukumos veiktie preventīvie kontroles pasākumi, lai novērtētu norīkoto darba ņēmēju tiesību efektivitāti, ir būtiski.

3.4 Kontroles pasākumus atkal uzticot izcelsmes dalībvalstij, tiktu radīta nevēlama aizkavēšanās darba ņēmēju tiesību aizsardzībā. Tas ir viens no iemesliem, kādēļ Eiropas Kopienas Tiesa iepriekš minētajā 2007. gada 18. jūlija lēmumā paredzējusi

⁽¹¹⁾ Paziņojuma 3.2. punkts.

dalībvalstīm tiesības saglabāt prasību par atsevišķu dokumentu uzglabāšanu būvlaukumos uzņēmējvalsts valodā. Komiteja neiesaka atcelt minēto pienākumu, bet tieši pretēji — ieteiktu padarīt darbā pieņemšanas un nodarbinātības datus — vai šajā gadījumā datus par norīkošanu darbā pieejamākus, saglabājot pienākumu nodrošināt šo datu pieejamību kontrolei, ko veic nodarbinātības, profesionālās apmācības un sociālās aizsardzības iestādes uzņēmējvalstī un izcelsmes valstī. Būs arvien vairāk nepieciešams, lai šāda informācija būtu pieejama uzņēmumiem un darba ņēmējiem paplašinātā iekšējā tirgū, kurā vērojama vēl lielākas mobilitātes tendence.

3.5 Datus par pensijas vai veselības aizsardzības tiesībām (kuģu būvētavas, ķīmikālijas, lauksaimniecība utt.) varētu ievākt un pārbaudīt vieglāk, ja saskaņā ar caurskatāmības principu tiktu pieprasīta papildu informācija: izcelsmes valsts, uzņēmums, sociālie pakalpojumi un organizācijas, utt.

3.6 Komiteja arī uzskata, ka ar direktīvas, kas regulē darba ņēmēju norīkošanu darbā, praktisku īstenošanu saistītās problēmas dalībvalstīs nevar atrisināt tikai divpusēji. Tāpēc jāapsver tādas Eiropas līmeņa struktūras izveide, kas varētu pildīt vienojošā posma, katalizatora un informācijas avota funkcijas attiecībā uz iestāžu pārrobežu sadarbību saistībā ar darba ņēmēju norīkošanu darbā.

4. Komisijas ieteikumi Direktīvas 96/71/EK īstenošanas uzlabošanai

4.1 Komiteja atbalsta Komisijas nodomu sadarbībā ar dalībvalstīm, gan ar arodbiedrībām, gan darba devējiem izveidot augsta līmeņa komiteju. Tās mērķis būtu atbalstīt to, lai tiktu noteikti pārbaudīti procesi, kā arī atbalstīt attiecīgās pieredzes apmaiņu, padziļināti pētīt un rodēt risinājumus problēmām saistībā ar pārrobežu civiltiesisku un administratīvu sankciju piemērošanu darba ņēmēju norīkošanas jomā. Komiteja uzsver, ka Eiropā nozaru sociālie partneri līdz šim ir veikuši lielāko daļu uzraudzības un īstenošanas darba, tādēļ viņi efektīvi jāiesaista procesā, automātiski nodrošinot viņiem pārstāvību minētajā komitejā tiklīdz tā tiks izveidota. Viņi jau ir paiduši savu viedokli kopīgā Eiropas deklarācijā. Komiteja atbalsta Komisijas iniciatīvu, ņemot vērā iegūto pieredzi, bet nepārvērtē Eiropas starpnozaru sociālo partneru līdzdalības vēlamo līmeni.

4.2 Minētajai komitejai jānodrošina, lai dalībvalstīm netiktu uzspiesti *de facto* nosacījumi, kas nozīmētu, ka būtu nepieciešama valstu vai Eiropas likumdevēja iesaistīšanās. Pasākumi, kas

nepieciešami Direktīvas 96/71/EK ievērošanai, ES nav pietiekami saskaņoti, un šāda komiteja varētu palīdzēt situāciju uzlabot.

4.3 Visbeidzot Komiteja atbalsta to, ka Komisija pilnā mērā ņem vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas par darbinieku norīkošanu darbā, jo īpaši rezolūciju par sociālo partneru saistību pilnu atzīšanu, un iesaka lietderīgi izmantot viņu pieredzi, cita starpā viņiem nodrošinot papildu resursus, kas ļautu izplatīt vislabāko praksi.

4.4 Lai visiem darba ņēmējiem nodrošinātu vienlīdzīgas tiesības, Komisijai būtu jāsekmē centieni pieņemt pasākumus, lai uzlabotu kontroli un dalībvalstu sadarbību.

5. Neatrisinātie jautājumi

5.1 Fiktīva pašnodarbinātība.

5.1.1 Komiteja konstatē un pauž bažas par viltus "pašnodarbināto darba ņēmēju" noteikšanu un viņu tiesību pārskatīšanu gadījumos, kad minētās personas nedzīvo tajā dalībvalstī, kurā konstatēti fakti, t.i., gadījumos, kad notikusi viltus norīkošana. Komiteja aicina Komisiju izstrādāt juridiskus un praktiskus līdzekļus šī jautājuma atrisināšanai. Norīkotos darba ņēmējus var mudināt deklarēties kā pašnodarbinātajiem, lai gan patiesībā viņi ir pilnīgi atkarīgi no viena vienīga darba devēja, un reizēm nedeclarēties ne kā norīkotajiem darba ņēmējiem, ne pašnodarbinātajiem, laiku pa laikam tas notiek bīstamās profesijās, kur vispārēja sociālā aizsardzība ir īpaši svarīga.

5.1.2 Valstu tiesību aktos būtu jāiekļauj ne vien skaidras un praktiski piemērojamas definīcijas, bet arī noteikumi par atbildību viltus pašnodarbinātības gadījumos un/vai viltus norīkošanu darbā, lai garantētu algu, soda naudu, nodokļu un sociālo iemaksu maksājumus darba ņēmēja vai iestādes labā, lai nodrošinātu to, ka iestādes var kontrolēt šī pienākuma izpildi, lai mazinātu krāpniecisku darbību rezultātā gūto peļņu un lai pastiprinātu ekonomiskās sankcijas attiecībā uz personām, kas veic krāpniecisku darbību, notiekot slepenai norunai starp viltus "neatkarīgām" pusēm nolūkā izvairīties no sociālās atbildības pienākuma pildīšanas.

5.2 Apakšīgumi un atbildība.

5.2.1 Dalībvalstīs daži valsts vai jomas mēroga partneri ir ieviesuši principu, ka galvenajiem uzņēmējiem ir nedalīta un solidāra atbildība attiecībā uz apakšuzņēmējiem. Šis princips ir iekļauts valstu tiesību aktos un to vajadzētu minēt kā labu

praksi. Eiropas Parlamenta ziņojumā⁽¹²⁾ ir minētas vairākas priekšrocības darbaņēmējiem, kuri norīkoti darbā, ievērojot nedalītu un solidāru atbildību. Paziņojumā Komisija uzskata, ka jautājums par to, vai galveno uzņēmēju pakārtota atbildība būtu efektīvs un piemērots veids, kā uzlabot Kopienas tiesību aktu uzraudzību un izpildi, būtu plašāk jāpārdomā un jāpārbauda. Eiropas Parlaments atbalstīja šos noteikumus.

5.2.2 Praktiskā pieredze rāda, ka direktīva par darbaņēmēju norīkošanu darbā tiek apietā, izmantojot garas apakšlīgumu virknes un pārrobežu pakalpojumu sniedzējus norīkošanas darbā ietvaros.

5.2.3 Paziņojumā norādīts, ka Komisija sadarbībā ar dalībvalstīm un sociālajiem partneriem ir iecerējusi plašāk izvērtēt problēmas, kas saistās ar tiesību aktu ieviešanas pārrobežu kontroli (sankcijas, naudas sodi, nedalīta un solidāra atbildība). Tādējādi Komisijai būtu jāatsaucas uz Eiropas Parlamenta pastāvīgo aicinājumu izstrādāt tiesību akta priekšlikumu par nedalītu un solidāru atbildību, lai atbilstoši direktīvas par darbinieku norīkošanu darbā noteikumiem mazinātu iespējas apiet tiesiskās normas vai kopīgas vienošanās. Komiteja vēlas, lai tā tiktu informēta par šo procesu.

Briselē, 2008. gada 29. maijā

6. Secinājumi

6.1 Komiteja atbalsta Komisijas priekšlikumus Padomei, bet izsaka bažas par to vienpusējo interpretāciju, pievēršoties galvenokārt tādu šķietamu šķēršļu un kavēkļu novēršanai tiem uzņēmumiem, kas norīko darbaņēmējus uz citām valstīm. Komiteja uzskata, ka, ņemot vērā nepilnības darba apstākļu uzraudzībā, pārrobežu administratīvajā sadarbībā un soda naudas iekasēšanā, tikpat liela uzmanība jāvelta iespējām izmantot darbaņēmēju tiesības, ko tiem nodrošina direktīva par darbaņēmēju norīkošanu. Īpašas bažas Komiteja pauž par to, ka paredzēts atcelt prasību par sociālo reģistru saglabāšanu dalībvalstīs, kurās tiek sniegts pakalpojums; mudina Padomi pieņemt ierosināto priekšlikumu dalībvalstu administratīvās sadarbības veicināšanai, uzlabot informācijas pieejamību pakalpojumu sniedzējiem un norīkotajiem darbaņēmējiem, ievērojot plašāku valodu režīmu, un veicināt informācijas un paraugprakses apmaiņu starp dalībvalstīm trīspusējas augsta līmeņa komitejas ietveros, iekļaujot tajā dalībvalstu pārstāvjus un saimnieciskās un sociālās jomas dalībniekus, lai pastiprinātu Direktīvas 96/71/EK noteikumu ieviešanu un norīkoto darbaņēmēju aizsardzību saistībā ar brīvu pakalpojumu sniegšanu.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

⁽¹²⁾ Eiropas Parlamenta ziņojums par uzņēmumu sociālo atbildību: jaunas partnerattiecības (2006/2133(INI)), Eiropas Parlamenta ziņojums par Direktīvas 96/71/EK piemērošanu attiecībā uz darbinieku norīkošanu darbā (2006/2038(INI)) un Eiropas Parlamenta ziņojums par darba likumdošanas modernizēšanu, lai risinātu 21. gadsimta radītās problēmas (2007/2023(INI)), kurā izteikts aicinājums "Komisijai regulēt saņēmēju uzņēmumu vai galveno uzņēmumu nedalītu un solidāru atbildību, lai risinātu jautājumus saistībā ar apakšuzņēmumu līgumu pārkāpumiem un ārpakalpojumiem, kā arī izveidotu pārredzamu un konkurētspējīgu tirgu visiem uzņēmumiem, pamatojoties uz vienlīdzīgiem noteikumiem saistībā ar nodarbinātības standartu un noteikumu ieviešanu, un jo īpaši aicina Komisiju un dalībvalstis Eiropas līmenī skaidri noteikt to, kurš apakšuzņēmumu ķēdē ir atbildīgs par darba tiesību ieviešanu, atalgojumu, sociālās apdrošināšanas iemaksām un nodokļiem". Praktisks piemērs ir ES Padomes galvenās ēkas (*Justus Lipsius ēka*) celtniecība Briselē 90. gados. Noteiktā laikposmā būvlaukumā darbojās 30 līdz 50 apakšuzņēmēju, un tas pat nebija pilns saraksts. Cits piemērs: *Berlaymont* ēkas atjaunošana (Eiropas Komisijas galvenā ēka). Vācu uzņēmums, kuram bija pieredze azbesta aizvākšanas darbos, izmantoja apakšuzņēmumu līgumus un nodarbināja apmēram 110 portugāļu strādniekus, kuri vispār nebija apmācīti tādu darbu izpildei un strādāja briesmīgos apstākļos. Citus praktiskus piemērus var atrast "*The free movement of workers*", *CLR Studies* 4 (2004), 48.–51. lpp., *Cremers and Donders eds.*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Jauniešu mobilitātes veicināšana Eiropā — praktiskie aspekti un pasākumu plānošana"

(2008/C 224/23)

Francijas Valsts sekretārs Eiropas lietās Jouyet kgs savā 2007. gada 25. oktobra vēstulē, saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu aicināja Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju izstrādāt izpētes atzinumu par tematu

"Jauniešu mobilitātes veicināšana Eiropā — praktiskie aspekti un pasākumu plānošana".

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2008. gada 7. maijā. Ziņotājs — *Rodríguez García-Caro* kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 445. plenārajā sesijā, kas notika 2008. gada 28. un 29. maijā (29. maija sēdē), ar 117 balsīm par, 4 balsīm pret un 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi

1.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja atzinīgi vērtē Padomes nākamās prezidentvalsts Francijas ieinteresētību un atbalstu saistībā ar jauniešu mobilitāti Eiropā. Eiropadome Nicas sanāsmē 2000. gada decembrī pieņēma rezolūciju, minot 42 pasākumus, lai atbalstītu un sekmētu jauniešu mobilitāti. Dažus gadus vēlāk, Francijai kļūstot par jauno prezidentvalsti, atkal radusies nepārprotama interese risināt problēmas, kas ietekmē jauniešu mobilitāti Eiropā.

1.2 EESK uzskata, ka jauniešu pārrobežu mobilitātes galvenā problēma Eiropas Savienībā ir tā, ka iepriekš jau vairākkārt norādītajām problēmām nav risinājumu un ir grūti īstenot problēmu risināšanai paredzētos pasākumus. Noteikto problēmu saraksts ir tikpat apjomīgs kā pasākumu kopums, kas jāpieņem to risināšanai. Tāpēc EESK uzskata, ka nevis jāturpina atpazīt šķēršļus un jāuzskaita tās veicināšanas pasākumi, bet gan galvenokārt jārunā par pamatjautājumu, proti., kas ir sasniegts, kas vēl jāsasniedz un kādā veidā var novērtēt rezultātus.

1.3 EESK uzskata, ka nav nepieciešams izveidot papildus ekspertu vai augsta līmeņa grupas, kas vēlreiz jau agrāk risinātus jautājumus, bet gan jāizveido darba grupa, tajā iekļaujot dažādu par mobilitātes jomu atbildīgu Komisijas ģenerāldirektoriātu pārstāvjus, kas analizētu stāvokli un sistemātiski risinātu šādus jautājumus:

— precizētu jau iepriekš noteiktos un aprakstītos šķēršļus;

— noteiktu ES līmenī apstiprinātus efektīvus pasākumus šķēršļu pārvarēšanai, (noteikumi, direktīvas, lēmumi, rezolūcijas, ieteikumi utt.);

— kā vēl neatrisinātas noteiktu tās problēmas, kas ir apzinātas un tiek risinātas likumdošanas ceļā;

— noteiktu problēmas, kas ir apzinātas, bet pagaidām nav rasti piemēroti risinājumi;

— noteiktu pasākumus, kas ir ierosināti, bet dalībvalstis tos nav ņēmušas vērā vai īstenojušas.

1.4 Turklāt vajadzētu sistemātiski noteikt jauniešu stāvokli, iedalot viņus dažādās mērķgrupās ar salīdzināmiem apstākļiem un līdzīgām problēmām. Tādējādi varētu noskaidrot faktorus, kas ietekmē dažādas jauniešu grupas, un selektīvi izvēlēties šīm grupām atbilstošus pasākumus, lai uzlabotu lietderību un efektivitāti, izvairoties no lēmumiem, kas visiem piemērojami vienādi.

1.5 Minētajā analizē iekļaujamas šādas mērķgrupas:

— universitāšu studenti,

— jaunieši, kas ieguvuši augstāko izglītību vai arodizglītību, un uzsāk darba gaitas,

— studenti, kuri iegūst profesionālo apmācību, pārmaiņus strādājot,

— mākslinieki,

— jaunie brīvprātīgie,

— jaunie uzņēmēji,

— jaunieši bez finanšu līdzekļiem,

— jaunās ģimenes, kas cenšas saskaņot ģimenes un darba dzīvi vai mācības,

— sociāli atstumti jaunieši,

— jaunieši, kas meklē darbu, un jaunieši, kas pēdējo gadu laikā uzsākuši profesionālu karjeru.

1.6 EESK uzskata, ka nevis jāturpina šķēršļu un risinājumu meklēšanu, bet gan pietiekami īsā laikā jārealizē piemēroti pasākumi, lai visu, kas līdz šim runāts un rakstīts par mobilitāti, varētu leģitimizēt kā risinājumus mobilitātes problēmām, ar kurām saskaras jaunieši Eiropā.

1.7 Iesaistot visas ieinteresētās puses, lai mobilitāte jauniešiem kļūtu par realitāti, un aktīvāk īstenojot proaktīvu pieeju dažādām ES politikām minētajā jomā, būtu iespējamas būtiskas pārmaiņas pašreizējā situācijā.

2. Ievads

2.1 Izpētes atzinuma izstrādes pamatojums.

2.1.1 Šis dokuments ir izstrādāts kā atbilde Francijas Valsts sekretāra Eiropas lietās 2007. gada 25. oktobrī izteiktajam aicinājumam Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai sagatavot izpētes atzinumu par tematu "**Jauniešu mobilitātes veicināšana Eiropā — praktiskie aspekti un pasākumu plānošana**". Atzinums tika pieprasīts sakarā ar Francijas Eiropas Savienības Padomes prezidentūru 2008. gada otrajā pusē.

2.1.2 Vienlaikus Eiropas Komisārs izglītības un apmācības lietās ir aicinājis izveidot augsta līmeņa ekspertu grupu eiropiešu mobilitātes uzlabošanai. Grupas pirmā sanāksme notika 2008. gada 24. janvārī, un tās mērķis ir noteikt pasākumus, ko varētu ieviest, lai palielinātu jauniešu apmaiņu, uzlabotu atbalstu mobilitātei arodizglītībā un pieaugušo izglītībā, kā arī veicinātu jauno mākslinieku, uzņēmumu vadītāju un brīvprātīgo mobilitāti. Ekspertu grupa plāno pabeigt darbu gada vidū, sagatavojot stratēģisku ziņojumu.

2.2 Mobilitāte Eiropas Savienībā nozīmē vairāk nekā tiesības brīvi pārvietoties.

2.2.1 Tiesības uz mobilitāti ir iekļautas Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 18. pantā. Šīs tiesības attiecībā uz izglītību un apmācību sīkāk precizētas EK dibināšanas līguma 149. panta 4. punktā un 150. panta 4. punktā. Tādējādi ES un katrai dalībvalstij jāveic nepieciešamie pasākumi, lai garantētu tiesības uz mobilitāti darba, mācību, brīvprātīga darba nolūkos vai vienkārši brīvā laika pavadīšanai.

2.2.2 Sākotnēji darba ņēmēju brīva pārvietošanās bija noteikta kā viena no Eiropas Ekonomikas kopienas četrām pamatbrīvībām, līdztekus brīvai preču, kapitāla un pakalpojumu aprītei, kas ir ES pilsoņu mobilitātes pamatā. Lai nodrošinātu darba ņēmēju brīvu pārvietošanos, būtiski tika uzlabota Kopienas likumdošana (īpaši saistībā ar sociālajiem pakalpojumiem), un tas ietekmēja arī ģimenes locekļu pārvietošanos ES. Vēlāk, ieviešot Kopienas izglītības, apmācību un izpētes programmas, sāka rasties daudzi citi šķēršļi pārrobežu mobilitātei.

2.2.3 Gadu gaitā daudzos dokumentos dažādās jomās tika norādīts uz mobilitāti ierobežojošiem traucējumiem un piedāvāti, aprakstīti un dažreiz arī īstenoti efektīvi risinājumi, kas ļāva novērst šķēršļus tam, lai ES iedzīvotāji pārvietotos un uzturētos ārpus izcelsmes valstīm.

2.2.4 Laika gaitā tomēr ir pierādījies, ka ne vienmēr pietiek tikai ar šķēršļu noteikšanu un ierosinājumiem to novēršanai vai problēmu, kas kavē brīvu pārvietošanos un mobilitāti, atrisināšanai. Eiropas iestāžu publicētajos dažādajos dokumentos vairākkārt uzsvērtas tās pašas problēmas un pat ierosināti korektīvi pasākumi, lai gan tie bijuši ierosināti jau agrāk, taču bieži nav tikuši ieviesti.

2.2.5 EESK apzinās, ka konkrētu mobilitātes problēmu risināšana var būt sarežģīta. Tomēr Komiteja ir arī norādījusi, ka vēlme risināt šīs problēmas ne vienmēr ir nozīmē pietiekamu izpratnei par to, cik svarīga iedzīvotājiem ir tas, lai administratīvi un juridiskie šķēršļi viņu mobilitātei tiktu novērsti.

2.2.6 No juridiskā viedokļa iespēja risināt mobilitātes problēmas, īstenojot dažādus pasākumus, ir tieši ir atkarīga no piemērojamo tiesību aktu izvēles. Jo vairāk ieteikumu vai rezolūciju izmanto, jo lielāka ir iespēja, ka ierosinātie pasākumi netiks īstenoti visās dalībvalstīs. Lai gan Komisijai dažreiz jāvērsas Tiesā, lai panāktu direktīvas noteikumu transponēšanu dalībvalsts tiesību aktos, ierosinātie pasākumi kļūst neefektīvi, ja netiek ievēroti vienkārši ieteikumi.

2.2.7 Lai arī laika gaitā juridiskos šķēršļus ir nomainījuši praktiskāka rakstura problēmas, kas saistītas ar valodu zināšanām, finanšu resursu pieejamību mobilitātes īstenošanai, informāciju, jauniešu interesi utt., tomēr nepašaubāmi ES arī turpmāk būs svarīgi tādi juridiski un praktiski aspekti kā kvalifikāciju atzīšana.

2.2.8 EESK pēc Eiropas iestāžu pieprasījuma un savas iniciatīvas vairākkārt ir izteikusi viedokli par šo svarīgo jautājumu, kas tieši ietekmē ES iedzīvotājus. Savos atzinumos EESK ir noteikusi vai apstiprinājusi visdažādāko šķēršļu pastāvēšanu, un ir atbalstījusi vai piedāvājusi dažādus risinājumus. EESK kā organizētas pilsoniskās sabiedrības pārstāve turpinās aktīvi iesaistīties jebkādu problēmu risināšanā, kas ietekmē ES pilsoņu tiesību uz mobilitāti īstenošanu Eiropas Savienībā.

3. Analīze par mobilitātes šķēršļiem Eiropas Savienībā

3.1 Zaļajā grāmatā par izglītību, apmācībām un izpēti: šķēršļi pārrobežu mobilitātei ⁽¹⁾ apkopota iepriekšējā pieredze, šķēršļi un mobilitātes iespējas cilvēkiem, kas Eiropas Savienībā pārvietojas, lai iegūtu izglītību. EESK sagatavoja atzinumu par šo tematu ⁽²⁾, piedāvājot dažādus risinājumus, kas papildina Zaļajā grāmatā sniegtos risinājumus. Atzinumā minēts: "Līgumos ietvertie materiālie nosacījumi ir stingrāki par cilvēcisko aspektu. Rezultātā preču aprīte Kopienā ir daudz vienkāršāka nekā cilvēku pārvietošanās. Tāpēc ir nepieciešama politiska vienošanās, kas sekmētu patiesākas pilsoniskās Eiropas izveidi."

3.2 Daži no dokumentā minētajiem šķēršļiem ir likvidēti, citas problēmas joprojām tiek risinātas, tomēr ir jautājumi, kas joprojām ir tikpat problemātiski vai kļuvuši vēl problemātiskāki. Šie šķēršļi ir saistīti ar tādiem jautājumiem kā tiesības uz dzīvesvietu, kvalifikāciju atzīšana, stipendiju pārvedamības trūkums, katras dalībvalsts nodokļu sistēma, sociālā aizsardzība utt. Papildus juridiskajām problēmām pastāv arī šķēršļi saistībā ar valodas un kultūras problēmām, pieejamās informācijas trūkumu uzņēmējvalstī, ikdienas dzīvi uzņēmējvalstī utt. Minētās problēmas daudzos gadījumos ir aktuālas arī šobrīd.

3.3 2000. gada 14. decembrī Eiropadomes Nicas sanāksmē pieņēma rezolūciju par Mobilitātes rīcības plānu ⁽³⁾. Rezolūcijas pamatā ir 2000. gada marta Eiropadomes Lisabonas sanāksmes secinājumi, kuros atzīta steidzamā nepieciešamība pārvarēt mobilitātes šķēršļus, ar kuriem saskaras ES pilsoņi, lai radītu izpratni par Eiropu kā īstu zināšanu telpu. Rezolūcijā minēti 42 pasākumi mobilitātes šķēršļu pārvarēšanai.

⁽¹⁾ COM(96) 462 galīgā redakcija.

⁽²⁾ Skat. EESK 1997. gada 29. februāra atzinumu par tematu "Green Paper on education, training and research: obstacles to cross-frontier mobility" (nav pieejams latviešu val.), ziņotājs — Rodríguez García-Caro kgs, OV C 133, 28.4.1997., 3.1.2. punkts.

⁽³⁾ OV C 371., 23.12.2000.

3.3.1 Pasākumi ir grupēti, ievērojot šādus principus:

- Eiropas mobilitātes stratēģijas pieņemšana;
  - iedzīvotāju apmācība, lai viņi varētu sniegt informāciju par jautājumiem saistībā ar mobilitāti;
  - daudzvalodības sekmēšana;
  - informācijas par mobilitāti pieejamības atvieglošana;
  - mobilitātes plāna izstrāde;
  - iedziļināšanās mobilitātes finansēšanas iespējās;
  - mobilitātes demokratizēšana, padarot to finansiāli un sociāli pieejamu visiem;
  - jaunu mobilitātes veidu ieviešana;
  - interesentu apkalpošanas iespēju uzlabošana;
  - mobilitātes pasākumu plāna pieejamības vienkāršošana;
  - noteikta statusa piešķiršana cilvēkiem, kuri izvēlas mobilitātes iespējas;
  - diplomu un apmācību atzīšanas un atbilstības sistēmas izstrāde;
  - iegūtās pieredzes atzīšana;
  - mobilitātes perioda atzīšana.
- 3.3.2 Rezolūcijā par prioritāriem noteikti šādi pasākumi:
- daudzvalodības sekmēšana;
  - portāla izveide, piedāvājot dažādus informācijas avotus par mobilitāti;
  - mobilitātes periodu atzīšana, īpaši attiecībā uz diplomu programmām;
  - mobilitātes pasākumu organizētāju apmācība, lai viņi varētu sniegt ieteikumus un izstrādāt mobilitātes projektus;
  - mobilitātes kvalitātes hartas formulēšana un pieņemšana;
  - esošo mobilitātes programmu un parau prakses uzskaitē;
  - saiknes izveide mobilitātes pasākumu finansējumam, ko nodrošina dažādas ieinteresētās puses.

3.4 Eiropas Parlamenta un Padomes pieņemtā pirmā rekomendācijā 2001/613/EK par studentu, personu, kas iegūst izglītību, brīvprātīgo, skolotāju un pasniedzēju mobilitāti Kopienā bija pirmais ieteikums, lai atvieglotu Kopienas rīcības plāna īstenošanu mobilitātes jomā ⁽⁴⁾. EESK izstrādāja atzinumu ⁽⁵⁾ par šo rekomendāciju, piebilstot, ka "Patiesa mobilitāte bez šķēršļiem ir priekšnoteikums Eiropas integrācijai — pilsoniskai Eiropai un konkurētspējas veicināšanai starptautiskajā līmenī".

3.4.1 Rekomendācijā dalībvalstīm izteikts aicinājums

- novērst visus juridiskos un administratīvos šķēršļus mobilitātei;
- samazināt šķēršļus valodu un kultūras jomā, mudinot apgūt vismaz divas valodas;
- veicināt dažādus finansiāla atbalsta pasākumus, sekmējot stipendiju pārvedamību;
- sekmēt Eiropas kvalifikācijas telpu;
- veicināt pieeju jebkurai nodērgai informācijai.

3.4.2 Turklāt studentiem, personām, kas iegūst izglītību, brīvprātīgajiem jauniešiem, skolotājiem un pasniedzējiem tiek piedāvāta virkne īpašu pasākumu.

3.5 Pašiniciatīvas atzinumā par tematu "Baltā grāmata: jaunatnes politika" ⁽⁶⁾ saistībā ar mobilitāti EESK norādīja, ka "Pašlaik vairākiem jauniešu šīs tiesības vēl aizvien ir teorētiskā līmenī. Kā iemeslus tam var minēt iespēju un resursu trūkumu, mobilitātes vērtības neatzīšanu pēc būtības un ar mobilitātes iespēju izmantošanas rezultātā apgūtās prasmes, iespēju nevienlīdzīgu sadalījumu, pretestību sociālajā un kultūras jomā, neatzīstot mobilitātes ideju, juridiskos un administratīvos šķēršļus. Tāpēc īpaša uzmanība ir jāpievērš administratīviem šķēršļiem dalībvalstīs attiecībā uz sociālo nodrošinājumu (īpaši apdrošināšanu bezdarba gadījumā), nodokļu sistēmu, tiesībām uz dzīvesvietu un prasmju atzīšanu, kas iegūtas formālā, neformālā veidā vai arī izmantojot interešu izglītības iespējas".

⁽⁴⁾ OV L 215, 9.8.2001.

⁽⁵⁾ Skat. EESK 2000. gada 27. aprīļa atzinumu par tematu "Proposal for a recommendation of the European Parliament and of the Council on mobility within the Community for students, persons undergoing training, young volunteers, teachers and trainers" (nav pieejams latviešu val.), ziņotāja — Hornung-Draus kdze, OV C 168, 16.6.2000., 1.3. punkts.

⁽⁶⁾ Skat. EESK 2000. gada 29. novembra atzinumu par tematu "White Paper: Youth Policy" (nav pieejams latviešu val.), ziņotāja — Hassett kdze, OV C 116, 20.4.2001.

3.6 Lai gan Eiropas iestādes ir vairākkārt centušās atrisināt Zaļajā grāmatā apskatītās problēmas, kas sarežģī mobilitātes iespējas jauniešiem, skolotājiem, pasniedzējiem un pētniekiem, neskatoties uz Mobilitātes rīcības plānā paustajiem labajiem nodomiem, daudzas no šīm problēmām joprojām ir aktuālas.

3.7 Tomēr var minēt dažus tiesību aktus, kas izstrādāti, lai risinātu pastāvošās problēmas, piemēram, turpmāk minētie.

3.7.1 Pieņemtie tiesību akti:

- Direktīva Nr. 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā ⁽⁷⁾;
- Regula Nr. 1408/71, ko aizstāj regula Nr. 883/2004, par sociālās nodrošināšanas sistēmu ⁽⁸⁾;
- Lēmums Nr. 2241/2004/EK par vienotu Kopienas sistēmu kvalifikāciju un kompetenču pārskatāmībai (*Europass*) ⁽⁹⁾;
- Direktīva Nr. 2005/36/EK par profesionālo kvalifikāciju atzīšanu ⁽¹⁰⁾;
- Eiropas Parlamenta un Padomes rekomendācija Nr. 2006/961/EK par pārrobežu mobilitāti Kopienā izglītības un mācību nolūkā: Eiropas Mobilitātes kvalitātes harta ⁽¹¹⁾;
- Eiropas Parlamenta un Padomes rekomendācija Nr. 3662/07 par Eiropas kvalifikācijas pamatprogrammas izveidi mūzikas jomā ⁽¹²⁾.

3.7.2 Pasākumi, kuri šobrīd tiek īstenoti:

- Eiropas kredītu sistēma arodizglītības un apmācību jomā;
- to kompetenču atzīšana, kas iegūtas, veicot brīvprātīgu darbību ⁽¹³⁾;
- jauna daudzvalodības pamatstratēģija ⁽¹⁴⁾.

⁽⁷⁾ OV L 158, 30.4.2004.

⁽⁸⁾ OV L 166, 30.4.2004.

⁽⁹⁾ OV L 390, 31.12.2004.

⁽¹⁰⁾ OV L 255, 30.9.2005.

⁽¹¹⁾ OV L 394, 30.12.2006.

⁽¹²⁾ PE-CONS 3662/07.

⁽¹³⁾ Skat. EESK 2006. gada 13. decembra atzinumu par tematu "Brīvprātīga darbība: tās loma Eiropas sabiedrībā un tās ietekme", ziņotāja — Koller kdze, līdzziņotāja — zu Eulenburg kdze, OV C 325, 30.12.2006.

⁽¹⁴⁾ Skat. EESK 2006. gada 26. oktobra atzinumu par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Jauna daudzvalodības pamatstratēģija", ziņotāja — Le Nouail-Marlière kdze, OV C 324, 30.12.2006.

3.8 EESK savos atzinumos jau ir izteikusi viedokli par minētajiem jautājumiem. Komiteja ir izklāstījusi arī savu nostāju attiecībā uz dažādiem aspektiem, kas kopumā tieši ietekmē ES pilsoņu un īpaši jauniešu mobilitāti. Konkrēti runājot, šobrīd tiek pieņemti lēmumi, lai risinātu problēmas saistībā ar jauno eiropiešu mobilitāti, bet nav pietiekami apskatīti atsevišķi svarīgi aspekti attiecībā uz mobilitātes veicināšanu un atvieglošanu.

3.9 Visbeidzot ir jāatceras, ka sabiedrības rīcībā ir konkrēti instrumenti, kurus iespējams sekmēt un uzlabot to darbību. Viens būtisks piemērs ir Eiropas darba mobilitātes portāls (EURES). Portāla datu bāzēm jābūt vieglāk pieejamām un tās būtu regulāri jāatjauno, turklāt nepieciešams kontrolēt portālā ievietoto informāciju, jo dažkārt tā var būt pārāk īsa. Pirmām kārtām šim portālam un tīklam jābūt atpazīstamam.

3.10 Minētā sakarā ES iestādēm būtu jāvaicā Eiropas jauniešiem, cik daudz viņi patiesībā zina par dažādām iniciatīvām, kas paredzētas mobilitātes veicināšanai. Cik daudzi zina, kas ir *Euro-pass*, *Youthpass* vai Eiropas Mobilitātes kvalitātes harta? Vai dalībvalstis pietiekami izplata informāciju? Kādas mobilitātes programmas, izņemot *Erasmus*, Eiropas jauniešiem vēl ir zināmas? EESK uzskata, ka informācijas izplatīšana par daudzajiem mūsu rīcībā esošajiem resursiem ir vēl viens veids, kā novērst mobilitātes šķēršļus.

4. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas nostāja jautājumā par Eiropas jauniešu pārrobežu mobilitāti

4.1 EESK uzskata, ka lielākais šķērslis Eiropas jauniešiem ir risinājumu trūkums bieži apskatītām problēmām, un nespēja īstenot pasākumus, kas bieži vien tiek ieteikti kā risinājumi.

4.2 EESK uzskata, ka daudz svarīgāk ir veltīt centienus efektīvai piedāvāto pasākumu īstenošanai, nevis izveidot jaunus ekspertu grupas, kas konstatē, ka jau iepriekš atzītās problēmas tiek risinātas.

4.3 Tas nenozīmē, ka nav jāuzsver patiesās grūtības, ar kurām saskaras Eiropas jaunieši, piedaloties mobilitātes un apmaiņas pasākumos saistībā ar mūžizglītību⁽¹⁵⁾ un *Erasmus Mundus*⁽¹⁶⁾, *Youth in Action*⁽¹⁷⁾ un *Culture*⁽¹⁸⁾ programmām. Tomēr EESK uzskata, ka vispirms ir jāveic iepriekšējs novērtē-

jums. Jāapstājas un aktīvi jāpārdomā pašreizējais stāvoklis mobilitātes jomā, kas tik tieši ietekmē Eiropas jauniešus.

4.4 EESK uzskata, ka būtu jāizveido to Komisijas par šo jomu atbildīgo dažādo ģenerāldirektorātu koordinācijas grupa. Darba grupas īpašais uzdevums būtu veikt vispusīgu situācijas analīzi, izvirzot šādus pamatmērķus:

- noteikt jau iepriekš minētos un aprakstītos šķēršļus;
- noteikt efektīvus pasākumus šķēršļu pārvarēšanai, apstiprinot tos ES līmenī (noteikumi, direktīvas, lēmumi, rezolūcijas, ieteikumi utt.);
- noteikt tās vēl neatrisinātās problēmas, kas ir apzinātas un tiek risinātas likumdošanas ceļā;
- noteikt problēmas, kas ir apzinātas, bet pagaidām tām nav risinājumu;
- noteikt pasākumus, kas ir ierosināti, bet dalībvalstis tos nav ņēmušas vērā vai īstenojušas.

4.5 Pēc šīs vispārējās analīzes nākamajā posmā būtu metodoloģiski jādefinē jauniešu stāvoklis, nosakot dažādas mērķa grupas ar salīdzināmiem apstākļiem un līdzīgām problēmām, kā norādīts šī dokumenta 1.5. punktā.

4.6 Pamatojoties uz šo analīzi un ņemot vērā dažādu minēto grupu pilnīgi atšķirīgos apstākļus, ES iestādes un dalībvalstis varētu veikt daudz konkrētākus, nevis tikai vispārīgus pasākumus. Tādējādi varētu uzlabot pasākumu lietderību un mobilitātes problēmu risināšanas efektivitāti.

4.7 EESK kā organizētas pilsoniskās sabiedrības pārstāve un konsultatīva struktūra, kurai ir plaša pieredze mobilitātes problēmu analīzes un problēmu risinājumu ierosināšanas jomā, īpaši attiecībā uz jauniešu stāvokļa uzlabošanu darba tirgū,⁽¹⁹⁾ labprāt sadarbotos ar Eiropas Komisiju, lai sasniegtu iepriekš minētos mērķus. Gados jaunu darba ņēmēju mobilitātes veicināšanai jāīsteno īpaši pasākumi, ko vēl pastiprinātu noteikumi par tiesību pārnēsāmību, kuri piemērojami visiem iedzīvotājiem. EESK, pateicoties savai pieredzei un tuvumam sabiedrībai, ir būtiska partnere šajā jomā.

⁽¹⁵⁾ OVL 327, 24.11.2006.

⁽¹⁶⁾ OVL 345, 31.12.2003.

⁽¹⁷⁾ OVL 327, 24.11.2006.

⁽¹⁸⁾ OVL 372, 27.12.2006.

⁽¹⁹⁾ Skat. EESK 2008. gada 12. marta atzinumu par tematu "Sociālo partneru loma jauniešu nodarbinātības veicināšanā", ziņotājs — Soares kgs, līdzziņotāja — Päärendson kdze, CESE 500/2008.

4.8 Tomēr EESK saprot, ka pasākumi tiek īstenoti, lai risinātu konkrētas problēmas, kas pagātnē mobilitātei patiešām radīja juridiskus un administratīvus šķēršļus, kas izzūd. Taču ir jāuzsver, ka joprojām pastāv nopietni traucējumi. Kā raksturīgu piemēru var minēt zināšanu un prasmju atzīšanu un apstiprināšanu. Viens no iespējamiem risinājumiem varētu būt Eiropas kvalifikācijas programma, bet problēmas saistībā ar tās izmantošanu jau ir apskatītas attiecīgā EESK atzinumā ⁽²⁰⁾.

4.9 Papildus iepriekš minētajam un atbilstoši EESK atzinumiem raksturīgajai konstruktīvajai kritikai, Komiteja vienmēr atbalstīs jebkuru iniciatīvu, lai novērstu šķēršļus, kas kavē iedzīvotājus izmantot tiesības uz mobilitāti un brīvu pārvietošanos. Tomēr dažkārt šie šķēršļi saistīti ar situācijām, kas neattiecas uz tiesiskajiem vai administratīvajiem jautājumiem, piemēram, finanšu resursu trūkums jauniešiem, kas vēlas piedalīties mobilitātes iniciatīvās, un tādēļ viņi nevar ceļot, lai piedalītos minētajās programmās, problēmas ar valodu apguvi, kas rada nepārva-

ramu šķērslī ceļošanai uz citām valstīm, nedrošība par gaidāmo situāciju uzturēšanās valstī, par kuru, iespējams, nav nekādas informācijas. Neapšaubāmi tās ir situācijas, kuru risināšanai nav vajadzīgas nozīmīgas juridiski pasākumi, bet jāvēlēt visi iespējamie centieni. Tādi dokumenti kā Mobilitātes rīcības plāns jau ietver pasākumus, kas ierosināti mobilitātes uzlabošanai, finanšu apvienībām, mobilitātes demokratizēšanai, padarot to finansiāli pieejamu, apkalpošanas iespēju uzlabošanai, noteikta statusa piešķiršanai utt.

4.10 Nobeigumā EESK vēlas uzsvērt, ka nepieciešams ne tikai, turpināt šķēršļu un risinājumus apzināšanu bet arī īstenot atbilstošus pasākumus pietiekami īsā laikā, lai visu, kas jau plaši runāts un rakstīts par mobilitāti varētu leģitimizēt. Iesaistot visas ieinteresētās puses un izmantojot aktīvāku pieeju dažādām ES politikām minētajā jomā, būtu iespējams panākt būtiskas izmaiņas.

Briseļē, 2008. gada 29. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

⁽²⁰⁾ Skat. EESK 2007. gada 30. maija atzinumu par tematu "Priekšlikums: Eiropas Parlamenta un Padomes ieteikums par Eiropas Kvalifikāciju ietvarstruktūras izveidošanu mūžizglītībai", ziņotājs — Rodríguez García-Caro kgs, OV C 175, 27.7.2007.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par nabadzības un sociālās atstumtības izskaušanas Eiropas gadu (2010)”

COM(2007) 797 galīgā redakcija — 2007/0278 (COD)

(2008/C 224/24)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2008. gada 30. janvārī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par nabadzības un sociālās atstumtības izskaušanas Eiropas gadu (2010)”.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2008. gada 7. maijā. Ziņotājs — Krzysztof Pater kgs, līdzziņotāja — Erika Koller kdze.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 445. plenārajā sesijā, kas notika 2008. gada 28. un 29. maijā (29. maija sēdē), ar 116 balsīm par, 1 balsi pret un 5 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. EESK nostājas kopsavilkums

1.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu noteikt 2010. gadu par Eiropas gadu cīņai pret nabadzību un sociālo atstumtību. Tā ir vērtīga iniciatīva, lai padziļinātu sabiedrības izpratni par vēl joprojām pastāvošo nabadzību un atstumtību Eiropā un atbalstītu minēto problēmu efektīvu risināšanu.

1.2 EESK atzinīgi vērtē daudzpusējas pieeju nabadzības un sociālās atstumtības novēršanai, jo minēto problēmu cēlonis nav tikai relatīvas ienākumu atšķirības. Lai veicinātu izpratni, ka nabadzība un sociālā atstumtība nav pieņemamas parādības tik turīgā kontinentā kā Eiropa, lai gūtu sabiedrības atbalstu to efektīvai apkarošanai, Eiropas gadā (2010) līdzās relatīvās nabadzības novēršanai paredzētajiem pasākumiem būtu jāpievērš uzmanība nabadzības rādītājiem, kas atspoguļo faktiskā trūkuma līmeni, kā arī nabadzības skartajām teritorijām un problēmas nopietnībai, ņemot vērā atšķirības visā ES.

1.3 Eiropas gadā (2010) būtu jāizskata skaidri, konkrēti un transversāli jautājumi. Pirmkārt, lai ar aktīvas profesionālās un sociālās darbības starpniecību samazinātu nabadzību un sociālo atstumtību, vajag vairāk labāku sociālā nodrošinājuma sistēmu un programmu. Tādēļ sociālā politika ir patiešām produktīvs faktors. Otrkārt, nabadzības un sociālās atstumtības samazināšana ir ikviena iedzīvotāja interesēs, un tādēļ katram būtu jāsniedz ieguldījums minētā mērķa sasniegšanā. sasniegšanā. Tomēr jāatceras, ka nabadzības un sociālās atstumtības izskaušana ir galvenokārt politikas veidotāju un tādējādi arī valsts iestāžu un ar tām saistīto iestāžu, kā arī visu sociālās jomas pārstāvju uzdevums.

1.4 Eiropas gadā (2010) būtu jārada iespēja vairāk informēt sabiedrību par Eiropas sociālā modeļa modernizēšanas un pilnveidošanas nepieciešamību, kā arī par šāda pasākuma ietekmi. Aktīva iekļaušana ir svarīga, lai saglabātu un nostiprinātu sabiedrības saliedētību un solidaritāti vispārējās finanšu un pārtikas krīzes un demogrāfisko pārmaiņu apstākļos Eiropā. Tomēr daudziem eiropiešiem būs jāmaina pašreizējais dzīvesveids. Bailes par darba vietas nestabilitāti palielinās. Eiropas gada pasākumi būtu jāizmanto, lai iegūtu lielāku sabiedrības atbalstu minētajām reformām.

1.5 Turklāt Eiropas gadam (2010) būtu jāveido arī pamats publiskām debatēm par sociālās kohēzijas aizsardzības un sekmēšanas iespējām laikā, kad Eiropas sabiedrībā aizvien vairāk palielinās ienākumu atšķirības. Jāatrod novatoriski un visaptveroši risinājumi valsts politikas līmenī.

— Tāpēc EESK norāda, ka nabadzību un sociālo atstumtību izdosies izskaust, ja tas būs daudzu politikas jomu uzdevums. Jānosaka arī, ka viens no ES līmenī īstenotās politikas pamatmērķiem ir nodrošināt godīgu gūto labumu sadali.

— Aplūkotajā priekšlikumā lēmumam par nabadzības izskaušanas gadu minētajiem mērķiem būtu labāk jāatspoguļo, cik nozīmīga ir aktīva nabadzības un sociālās atstumtības apkarošanas politika, lai sasniegtu ES izaugsmes un nodarbinātības stratēģijas mērķus. ⁽¹⁾

To efektivitāte tomēr būs atkarīga no pastāvīgas sociālo partneru un pilsoniskās sabiedrības organizāciju līdzdalības, kā arī aktīvas iedzīvotāju iesaistīšanas un līdzdalības vietējās kopienas izveidē.

⁽¹⁾ Sal., piemēram, ar EESK 2007. gada 18. janvāra atzinuma par tematu “Eiropas sabiedrības faktiskā stāvokļa novērtēšana” 2.2. punktu. Ziņotājs — Olsson kgs. (OV C 93, 27.4.2007.) EESK 2005. gada 13. jūlija atzinums par tematu “Komisijas paziņojums par sociālo programmu”, 6.1. punkts. Ziņotāja — Engelen-Kefer kdze. (OV C 294, 25.11.2005.)

1.6 EESK uzskata, ka paredzētās iniciatīvas praktiskā īstenošana ir labi pārdomāta. Sevišķi jāuzsver, ka priekšlikumā ir pietiekami ņemti vērā īpašie valstu apstākļi un paredzēts veidot ciešu sadarbību ar sociālajiem partneriem un pārējām pilsoniskās sabiedrības iestādēm, kā arī tieši iesaistīt nabadzības un sociālās atstumtības skartos iedzīvotājus.

1.7 EESK atzinīgi vērtē to, ka Eiropas gada mērķu īstenošanai piešķirtais finanšu līdzekļu apjoms ir lielāks nekā līdz šim līdzīgām ES iniciatīvām piešķirtie līdzekļi, tomēr, ņemot vērā plānoto pasākumu vērienu, aicina palielināt finansējuma apjomu.

2. Komisijas priekšlikuma kopsavilkums

2.1 Ar lēmumu, ka 2010. gadu pasludina par Eiropas gadu cīņai pret nabadzību un sociālo atstumtību, paredzēts sasniegt mērķi, proti, "līdz 2010. gadam būtiski ietekmēt nabadzības izskaušanu", kas iekļauts Lisabonas stratēģijā un vēlreiz apliecināts jaunajā Eiropas sociālajā programmā (2005.–2010. gadam) ^(?).

2.2 Eiropas gadā paredzētajos pasākumos galvenā uzmanība būs pievērsta četriem mērķiem: 1) **atzīšana**, ka nabadzīgiem un sociāli atstumtiem cilvēkiem ir tiesības uz pienācīgiem dzīves apstākļiem un iesaistīšanos sabiedriskajā dzīvē, 2) **līdzdalība**, t.i., visu sabiedrības locekļu kopīga atbildība par nabadzības un atstumtības apkarošanu, 3) **vienotība**, t.i., pārliecība, ka sabiedrības saliedētība ir katra indivīda interesēs, kā arī 4) **saistības**, t. i., ES politiskā vēlme uzskatīt nabadzības un sociālās atstumtības jautājumu par prioritāru.

2.3 Pasākumi, kas jāveic Eiropas Savienības līmenī un dalībvalstīs, būs sanāksmes, konferences, informācijas un reklāmas kampaņas, kā arī tiks izstrādāti pētījumi un ziņojumi. Tajos jāiesaista visas ieinteresētās personas, un ar minēto pasākumu starpniecību jārada iespēja informēt par nabadzības un atstumtības skarto personu vajadzībām un viedokli, kā arī viņas uzklausi.

2.4 Eiropas gadā paredzēto pasākumu īstenošanai no ES budžeta līdzekļiem paredzēti 17 miljoni *euro*. Ņemot vērā

^(?) Komisijas paziņojums par sociālo programmu, COM(2005) 33 galīgā redakcija, 9.2.2005., 2.2. punkts, 9. lpp.

plānoto līdzfinansējumu, ko sniegs valsts un privātās iestādes dalībvalstīs, kopējā summa varētu būt 26,175 miljoni *euro*.

3. Vispārīgas piezīmes par paredzētās iniciatīvas mērķi

3.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu, kura pareiza īstenošana var veicināt sabiedrības izpratni un sekmēt publiskās debates par to, kā var mērķtiecīgi un efektīvi novērst nabadzību un sociālo atstumtību.

3.2 EESK uzskata, ka Eiropas gada temats ir svarīgs un aktuāls. Tādēļ sabiedrība to ne tikai ievēros, bet arī pievērsīs tam ilgstošu uzmanību. EESK atbalsta vispārējos un konkrētos mērķus, Eiropas gada īpašos tematus, kā arī ierosinātās īstenošanas metodes. Tālāk tekstā minētās piezīmes ir paredzētas, lai sekmētu Eiropas gada atpazīstamību sabiedrībā un politisko ietekmi.

3.3 Visu eiropiešu dzīves kvalitātes aizsardzība un uzlabošana ir atkarīga no viņu ieinteresētības samērā pārticīgajā Eiropā efektīvi risināt nabadzības un sociālā atstumtības jautājumu. Ar Eiropas gada pasākumu starpniecību būtu jāstiprina šī apņemšanās visu sociālo un ekonomisko grupu vidū Eiropā.

3.4 Tādēļ ir svarīgi Eiropas gada pasākumus veidot, pamatojoties uz zināšanām un pieredzi, kas gūta, sākot ar 2000. gadā Nicas Eiropadomes sanāksmē pieņemto Eiropas stratēģiju cīņai pret nabadzību un sociālo atstumtību. Jāveido sinerģija ar pasākumiem, ko organizē citi, piemēram, Eiropas Padome, saistībā ar augsta līmeņa darba grupas izstrādāto ziņojumu par sociālo kohēziju 21. gadsimtā ^(?) un Apvienoto Nāciju Organizācija saistībā ar ikgadējo 17. oktobra pasākumu — Starptautisko nabadzības apkarošanas dienu.

3.5 EESK atgādina, ka virkne problēmu un tematu, kas izskatīti iepriekšējos atzinumos ⁽⁴⁾, būtu jāņem vērā Eiropas gada pasākumos:

— atbalsts mūsdienīgai sociālajai politikai, kas ir patiešām produktīvs faktors, lai darba tirgū iesaistītu visus ekonomiski aktīvos iedzīvotājus un panāktu visu iedzīvotāju aktīvu sabiedrisko darbību;

^(?) Sal. ar Augsta līmeņa darba grupas ziņojumu par sociālo kohēziju 21. gadsimtā "*Towards an Active, Fair and Socially Cohesive Europe*" (Ceļā uz aktīvu, godīgu un sociāli saliedētu Eiropu), Eiropas Padome, Strasbūra, 2007. gada 26. oktobris, TFSC (2007) 31 E.

⁽⁴⁾ EESK 2007. gada 13. jūlija atzinums par tematu "Komisijas paziņojums par sociālo programmu", ziņotāja — Engelen-Kefer kdze (OV C 294, 25.11.2005.), EESK 2005. gada 29. septembra atzinums par tematu "Nabadzība sievietes vidū Eiropā", ziņotāja — King kdze (OV C 24, 31.1.2006.), EESK 2006. gada 6. jūlija atzinums par tematu "Sociālā kohēzija — pamatot Eiropas sociālo modeli", ziņotājs — Ehnmark kgs (OV C 309, 16.12.2006.), EESK 2006. gada 13. decembra atzinums par tematu "Brīvprātīga darbība: tās loma Eiropas sabiedrībā un tās ietekme", ziņotājs — Koller kgs un līdzziņotāja — Grafīn zu Eulenbergs (OV C 325, 30.12.2006.), EESK 2007. gada 18. janvāra atzinums par tematu "Eiropas sabiedrības faktiskā stāvokļa novērtēšana", ziņotājs — Olsson kgs (OV C 93, 27.4.2007.), EESK 2007. gada 25. oktobra atzinums par tematu "Kreditēšana un sociālā atstumtība labklājības sabiedrībā", ziņotājs Pegado Liz kgs (OV C 44, 16.2.2008.), EESK 2007. gada 13. decembra atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Paaudžu solidaritātes veicināšana", ziņotājs — Jahier kgs (OV C 120, 16.5.2008.).

- Eiropas sociālā modeļa modernizēšana plašākā nozīmē, lai modelis ļautu risināt jaunās problēmas nodarbinātības, sociālās iekļaušanas un nabadzības apkarošanas jomā, un globalizācijas ietekme uz sociālo jomu, lai Eiropu saglabātu kā “(...) demokrātisku, zaļu, konkurētspējīgu, solidāru un sociāli iekļaujošu labklājības zonu [tās] iedzīvotājiem”⁽⁷⁾;
- vajadzība pēc efektīvākiem pasākumiem, kuru mērķis ir diskriminētu vai citādi atstumtu grupu, jo īpaši nabadzīgu darba ņēmēju un cilvēku, kas strādā nestabilās darbavietās, iesaistīšana darba tirgū;⁽⁸⁾
- nepieciešamība rīkot atklātas publiskās debates un atbalstīt modernizāciju, kas virzīta uz iesaistīšanos darba tirgū un sociālo līdzdalību; EESK ir uzsvērusi, ka, “lai Eiropas sociālais modelis būtu nozīmīgs Eiropas nākotnes sabiedrības veidošanā, tam ir jābūt dinamiskam un spējīgam piemēroties nākotnes izaicinājumiem, pārmaiņām un reformām”, un ka “Eiropas sociālais modelis saglabās savu nozīmi vienīgi tik ilgi, kamēr to augstu novērtēs un atbalstīs Eiropas iedzīvotāji”⁽⁷⁾;
- lielas uzmanības pievēršana vietējiem pasākumiem, sociālajiem partneriem, pilsoniskās sabiedrības iesaistīšanai un atbalstīšanai, kā arī atzinība pilsoniskai rīcībai, jo īpaši nabadzības un sociālās atstumtības apkarošanas jomā;
- tādas visaptverošas koncepcijas nepieciešamība, kurā iekļauta ne tikai tradicionālā nodarbinātības un sociālā politika, bet arī ekonomikas, izglītības, reģionālā, kultūras un infrastruktūras politika, bet jo īpaši nabadzības un sociālās atstumtības apkarošanas pasākumi;
- apliecinājums un atzīšana, ka vīrieši un sievietes atšķirīgi izjūt nabadzību un ka sociālajā politikā tas būtu attiecīgi jāņem vērā;
- Eiropas līmenī nepieciešama efektīvāka atklātās koordinācijas metode nabadzības un sociālās atstumtības apkarošanas jomā;
- nabadzības un sociālās atstumtības novēršanas pasākumu veikšana starptautiskajā mērogā, pirmām kārtām sekmējot darba pamattiesību un pienācīgu darba standartu ievērošanu visā pasaulē.

⁽⁷⁾ Sk. EESK 2006. gada 6. jūlija atzinuma par tematu “Sociālā kohēzija — pamatojot Eiropas sociālo modeli” 2.1.2.5. punktu. Ziņotājs — *Ehnmark* kgs (OV C 309, 16.12.2006.).

⁽⁸⁾ Sk. EESK 2007. gada 12. jūlija atzinumu par tematu “Prioritāru iedzīvotāju grupu nodarbinātība (Lisabonas stratēģija)”, pašiniciatīvas atzinums, ziņotājs — *Wolfgang Greif* kgs (OV C 256, 27.10.2007.).

⁽⁷⁾ Sk. EESK 2006. gada 6. jūlija atzinumu par tematu “Sociālā kohēzija — pamatojot Eiropas sociālo modeli” 1.8., 1.9. punktu, ziņotājs — *Ehnmark* kgs (OV C 309, 16.12.2006.).

Tālāk tekstā EESK plašāk izvērsē dažus minēto ideju aspektus, jo īpaši tos, kas ir svarīgi saistībā ar Eiropas gada pasākumiem.

3.6 Šajā gadā uzmanība jāpievērš šādiem iespējamiem pozitīviem pasākumiem:

- nelegālā darba apkarošanas rezultāti;
- konkrēti pasākumi, lai veicinātu reintegrāciju darba tirgū;
- ieguldījumi rūpniecības un pakalpojumu nozarēs, kurās tiek radītas darbavietas, un iespējamo negatīvo seku novērtējums, tostarp saistībā ar
- ietekmi uz ekonomikas izaugsmi Eiropas gada cīņai pret nabadzību un sociālo atstumtību laikā un pēc tā,
- ietekmi uz visneaizsargātāko, nabadzīgo vai ļoti nabadzīgo iedzīvotāju stāvokli attiecībā uz enerģētiku un pārtiku.

4. Efektīvāka informēšana

4.1 Lēmums par Eiropas gadu cīņai pret nabadzību un sociālo atstumtību vērsē uzmanību uz to, ka Eiropas Savienībā nabadzība apdraud 78 miljonus cilvēku, t.i., 16 % iedzīvotāju. EESK uzskata, ka, lai efektīvi nodotu Eiropas gada politisko vēstījumu, būtu jāmin un jāizmanto ne tikai vispārzināmais relatīvās nabadzības rādītājs, bet arī citi nabadzības rādītāji, kuri liecina par tās pastāvēšanu un pašreizējo trūkumu, ko vēl joprojām cieš daudzi eiropieši. Tādēļ Eiropas gada pasākumos būtu jāizmanto visaptveroši relatīvās un absolūtās nabadzības rādītāji, lai plašu sabiedrību informētu par situācijām, ko tie atspoguļo, un lai veicinātu sabiedrības apziņu, ka šādas situācijas nav pieņemamas.

4.2 EESK uzsver, ka izmantotie rādītāji “raksturo” nabadzības un sociālās atstumtības problēmu. Ņemot vērā sociālās kohēzijas problēmas ES un tādēļ nepieciešamo Eiropas sociālā modeļa modernizēšanu, ir svarīgi, lai minētie rādītāji rosinātu izstrādāt līdzsvarotu valsts politiskos risinājumus, t.i., uzlabot ienākumu sadali, nodrošināt atbilstoši finansētus un pārvaldītus elastdrošības pasākumus darba tirgū un aktīvas iekļaušanas politiku. Šādu dinamisku sociālās un nodarbinātības politikas modeli EESK ir ierosinājusī attiecīgajā atzinumā⁽⁸⁾.

⁽⁸⁾ Sk. EESK 2006. gada 6. jūlija atzinuma par tematu “Sociālā kohēzija — pamatojot Eiropas sociālo modeli” 2.4. punktu. Ziņotājs — *Ehnmark* kgs (OV C 309, 16.12.2006.).

4.3 EESK atzinīgi vērtē, ka Komisija ir atzinusi atbilstīgu pasākumu nepieciešamību daudzšķautņainā nabadzības un sociālās atstumtības jautājuma risināšanā. Paziņojumā par Eiropas sociālo programmu (2005.–2010. gadam), kurā dalībvalstis tiek aicinātas, piemēram, nostiprināt, saskaņot un vienkāršot nabadzības un sociālās atstumtības apkarošanas pasākumus, Komisija pamatoti papildus iekļauj relatīvās nabadzības riska rādītāju un ilgstošas nabadzības rādītāju⁽⁹⁾. Pēc tam ierosinot vairāk koordinēt arī sociālo aizsardzību, veselības aprūpi un ilgtermiņa aprūpi, Komisija vērs uzmanību uz to, ka lielāka nozīme jāpiešķir “rādītājiem, kas atspoguļo nabadzības līmeni”⁽¹⁰⁾.

4.4 Ņemot vērā iepriekš teikto, EESK uzskata, ka lēmumā par Eiropas gadu (2010) būtu jāmin nabadzības rādītāji, kas sniedz labāku informāciju par reālo nabadzības līmeni, par apdraudētajām grupām un par šīs problēmas nopietnību. Tādējādi varētu panākt lielāku sabiedrības informētību un atbalstu ES un dalībvalstu darba tirgus un sociālās aizsardzības pasākumiem, kas paredzēti gan lielas nabadzības, gan pilnīgas nabadzības apdraudētiem cilvēkiem un sabiedrības grupām.⁽¹¹⁾

5. Eiropas gada galvenie temati, mērķi un pasākumu veidi

5.1 Nabadzība ir daudzšķautņaina parādība, un tās apdraudējums sabiedrības locekļiem nav vienmērīgs. Vairāku risku vienlaicīga rašanās īpaši spēcīgi ietekmē atsevišķas grupas.

⁽⁹⁾ Ilgstošas nabadzības rādītājs sniedz informāciju par tādu personu īpatnību, kuras relatīvā nabadzība ir skārusi divos no trim pēdējiem gadiem (Eurostat definīcija).

⁽¹⁰⁾ Komisijas paziņojums “Strādāsim kopā, strādāsim labāk. Jauni pamatnoteikumi sociālās aizsardzības un sociālās integrācijas politikas atklātajai saskaņošanai Eiropas Savienībā”, COM(2005) 706 galīgā redakcija, 22.12.2005., 3.5. punkts, 9. lpp.

⁽¹¹⁾ EESK savos atzinumos bieži ir izmantojuši specifiskāku nabadzības definīciju, piemēram, uzmanību pievērsot, pirmkārt, cilvēku grupām, kas cieš trūkumu un ir īpaši nelabvēlīgā stāvoklī (EESK 2007. gada 13. decembra atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Paaudžu solidaritātes veicināšana”, 2.5. punkts), ziņotājs — *Jahier* kgs, OV C 120, 16.5.2008.), otrkārt, ilgstošas nabadzības jautājumam (EESK 2005. gada 29. septembra atzinums par tematu “Nabadzība sieviešu vidū Eiropā”, 17. punkts, ziņotāja — *Kings* kdze, OV C 24, 31.1.2006.) un, treškārt, nabadzībai kvalitatīvā izpratnē, t.i., ka “trūkst vai nav pietiekamu materiālo līdzekļu indivīda būtisko vajadzību apmierināšanai” (EESK 2007. gada 25. oktobra atzinums par tematu “Kreditēšana un sociālā atstumtība labklājības sabiedrībā”, 3.1.3. punkts, ziņotājs — *Pegado Liz* kgs, OV C 44, 16.2.2008.). Vienā no atzinumiem ir pat teikts: “Komiteja uzskata, ka Komisijai noteikti jāpārskata nabadzības definīcija, jo tajā uzsvērti vienīgi nabadzības acimredzamie cēloņi, bet nav novērtēti sieviešu nabadzības līmenis un šīs nabadzības ietekme”. (EESK 2005. gada 29. septembra atzinums “Nabadzības sieviešu vidū Eiropā”, 2.1. punkts, ziņotāja — *Kings* kdze, OV C 24, 31.1.2006.) Protams, ka ar relatīvās nabadzības rādītāju nepietiek, lai noteiktu ne tikai sieviešu nabadzības līmeni, bet arī nabadzības līmeni vispār.

5.2 Nabadzība parasti ir saistīta ar bezdarbu, jo īpaši ilgtermiņa bezdarbu. Tādēļ, kā teikts Kopējā ziņojumā par sociālo aizsardzību un sociālo iekļaušanu, “darbs ir vislabākais līdzeklis pret nabadzību un sociālo atstumtību (...)”⁽¹²⁾, tomēr minētajā ziņojumā arī teikts, ka tas nevar būt vienīgais līdzeklis. To izteikti pierāda darba ņēmēju nabadzības fenomens.

5.3 Nabadzība var būt saistīta arī ar zemu kvalifikāciju vai piedāvātā darba veikšanai nepieciešamo prasmju trūkumu, vai arī to, ka atbilstīgi apmaksāta augstas kvalifikācijas darba veikšanai nav piemērotu prasmju. Minētajā riska grupā ietilpst galvenokārt jaunieši, jo īpaši tie, kas agri pārtraukuši izglītību, un gados vecāki darba ņēmēji.

5.4 Nabadzības “slazdu” rada arī nepietiekami sakārtota pabalstu sistēma, jo tās nerada vēlmi iesaistīties oficiālajā darba tirgū un ir nabadzības cēlonis arī vecumdienās.

5.5 Risku var radīt arī ģimenes struktūra, piemēram, ģimenes, kurās pelna tikai viens ģimenes loceklis, jo īpaši tad, ja ir ģimenē ir tikai viens no vecākiem, un ģimenes ar trim vai vairāk bērniem. Ģimenes izjukšana vai darba zaudēšana, kā rezultātā zaudē mājokli, ir iespējamie bīstamie gadījumi.

5.6 Tāpat arī cilvēki ar sliktu veselību (piemēram, vecuma dēļ), cilvēki ar kognitīviem traucējumiem, cilvēki ar invaliditāti, jo īpaši zemas kvalifikācijas darba ņēmēji, narkotisko un psihotropo vielu lietotāji — visi pieder augsta riska grupai.

5.7 Apdraudētas ir arī personas, kas dzīvo perifēros vai citu iemeslu dēļ trūcīgos reģionos.

5.8 Īpaša nabadzības apdraudēta grupa ir migranti un mazākumtautību pārstāvji, kuriem bieži vien nav vajadzīgo sociālo un valodas prasmju un/vai zināšanu par kultūru, lai tai pielāgotos, turklāt šī grupa bieži vien tiek arī diskriminēta.

5.9 Iepriekš minētie piemēri liecina, cik nopietna ir minētā problēma un cik sarežģīti ir atrast efektīvus valsts politikas risinājumus. Lai būtiski samazinātu nabadzību un sociālo atstumtību, visu līmeņu publisko iestāžu darbs jāpapildina ar sociālo partneru, pilsoniskās sabiedrības organizāciju un iedzīvotāju

⁽¹²⁾ Eiropas Komisija “*Joint Report on Social Protection and Social Inclusion (2007)*” (Kopējais ziņojums par sociālo aizsardzību un sociālo iekļaušanu) (Eiropas Kopienas, 2007. gads), 45. lpp.

ieguldījumu. Piemēri liecina arī par paradoksu, proti, ja vēlamies panākt visu ekonomiski aktīvo personu sociālo integrāciju, lai sekmētu Eiropas ekonomikas izaugsmi un mazinātu iedzīvotāju skaita samazināšanos, un vēlamies to sasniegt pirmām kārtām ar nodarbinātības palīdzību, nepieciešams vairāk labāku atbalsta sistēmu un programmu, nevis mazāk. Tiem jābūt diviem galvenajiem Eiropas gada tematiem.

5.10 EESK uzskata, ka vispārējie un konkrētie Eiropas gada mērķi, kā arī izvēlētais darbības jomas ir paredzētas, lai sasniegtu jaunu līdzsvaru starp sabiedrības locekļu prasību būt ekonomiski aktīviem un katra indivīda vajadzību pēc drošības. Nepieciešamību pielāgoties rada globalizācija, demogrāfiskās pārmaiņas, tehniskais progress un Eiropas darba tirgus attīstība, un tā saistīta ar būtiskām izmaiņām daudzu eiropiešu dzīvesveidā. Turklāt jāmodernizē un jāuzlabo darba tirgus politika un sociālā politika, lai atvieglotu nepieciešamo pārejas procesu un cilvēkiem garantētu pastāvīgu drošību, paredzot atbilstošu finansējumu un pārvaldību. Daži izmanto jaunā darba tirgus iespējas un aktivizācijas programmas, savukārt citi tās uzskata par draudu savam sociālajam un profesionālajam statusam. EESK uzskata, ka ar Eiropas gada pasākumu starpniecību jāklidē šīs patiesās bažas. ⁽¹³⁾

5.11 Ja runa ir par bezdarba un/vai sociālās atstumtības apdraudētajiem cilvēkiem, pašreizējie pasākumi visu ekonomiski aktīvo personu iesaistīšanai darba tirgū ļauj sabiedrībai izmantot viņu spējas un tajā pašā laikā apmierināt individuālo vajadzību pēc profesionālās attīstības un sociālā stāvokļa uzlabošanas. ⁽¹⁴⁾ Līdzās piemērotam pabalstam aizvien lielāku nozīmi piešķir tam, lai būtu labāk pieejami sociālie pakalpojumi, jo īpaši tādi, kas ļauj uzlabot, pilnveidot vai mainīt kvalifikāciju vai arī pēc iespējas ilgāk saglabāt veselību. Lai izmantotu minētās iespējas, tagad vairāk nekā jebkad agrāk cilvēkam jābūt daudz aktīvākam, jāizrāda lielāka iniciatīva, vairāk jāpiepūlas intelektuāli un jāsadarbojas ar dažādiem atbalsta dienestiem. Noteikti jāinformē par tādās politikas mērķi, kas prasa piepūli, lai gūtu sabiedrības atbalstu. ⁽¹⁵⁾ Ar Eiropas gada pasākumiem būtu jāpalīdz to sasniegt. Eiropas gada mērķos būtu labāk jāatspoguļo, cik nozīmīga ir aktīva nabadzības un sociālās atstumtības apkarošanas

⁽¹³⁾ Sk. EESK 2006. gada 6. jūlija atzinuma par tematu "Sociālā kohēzija — pamatojot Eiropas sociālo modeli" 1.6.–1.8. punktu un 2.3.1.–2.3.5. punktu. Ziņotājs — Ehnmark kgs (OV C 309, 16.12.2006.). Sk. arī EESK 2007. gada 18. janvāra atzinuma par tematu "Eiropas sabiedrības faktiskā stāvokļa novērtēšana" 2.4. punktu. Ziņotājs — Olsson kgs (OV C 93, 27.4.2007.).

⁽¹⁴⁾ "The social situation in the European Union 2005–2006: The Balance between Generations in an Ageing Europe" (Sociālā situācija Eiropas Savienībā (2005–2006). Līdzsvars starp paaudzēm novecojošā Eiropas sabiedrībā), Eiropas Komisija (Eiropas Kopienas, 2007. gads), 17. lappusē apkopots pārskats par EŠ iedzīvotāju apmierinātību ar dzīvi, un tajā teikts, ka "apmierinātība ar darbu daudz svarīgāka par darba samaksu".

⁽¹⁵⁾ "Eiropas iedzīvotāju iesaistīšana jautājumus risināšanā" ir viens no svarīgākajiem ieteikumiem EESK 2006. gada 6. jūlija atzinumā par tematu "Sociālā kohēzija — pamatojot Eiropas sociālo modeli", 2.6. punkts. Ziņotājs — Ehnmark kgs (OV C 309, 16.12.2006.).

politika, lai sasniegtu ES izaugsmes un nodarbinātības stratēģijas mērķus. ⁽¹⁶⁾ Eiropas gada pasākumos būtu jāpopularizē un uzskatāmi jāatspoguļo tas, ka mūsdienīga un uzlabota sociālā politika uzlabo darba tirgus darbību un sekmē darba vietu radīšanu, tāpat arī tas, ka atbilstīgi izstrādātus atbalsta pasākumus izmanto bezdarba un sociālās atstumtības apdraudētas personas. Minētie pasākumi ļauj samazināt dažādas problēmas, kuru rezultātā personām ir nācies atstāt oficiālo darba tirgu, tātad tie palīdz ierobežot ēnu ekonomiku.

5.12 Lēmuma projektā ir vairāki apgalvojumi, kas jāprecizē.

5.13 EESK uzsver, ka, apgalvojot, ka "bērni, vecāki, kuri vieni audzina bērnus, veci cilvēki, migranti un mazākumtautības, cilvēki ar īpašām vajadzībām, bezpajumtnieki, ieslodzītie, sievietes un bērni, kuri ir vardarbības upuri, kā arī no psihoaktīvām vielām atkarīgas personas" ⁽¹⁷⁾ ir nabadzības un sociālās atstumtības riska sevišķi apdraudētas grupas, neraksturojot tās sīkāk, var radīt gaidītajam pretēju rezultātu. Minētajām grupām pieder gan nabadzības apdraudētas personas, gan personas, ko tā neapdraud. Jau iepriekš minēts, ka faktori, kas ietekmē minēto grupu pakļaušanu nabadzības riskam, parasti ir nepietiekamas prasmes un/vai augsts ģimenes locekļu īpatsvars uz ienākumu saņēmēju.

6. Sociālā kohēzija un pastāvošās un augošās ienākumu atšķirības

6.1 Eiropas gads (2010) var veicināt arī publiskās debātes par pašreizējām un turpmākajām solidaritātes un sociālās kohēzijas problēmām, kas rodas ceļā uz zināšanu sabiedrību un zināšanu ekonomiku, un var risināt demogrāfisko pārmaiņu jautājumu. ⁽¹⁸⁾ Minētās pārdomas ir sevišķi nepieciešamas kontinentā, kura rīcībā ir efektīvi nabadzības un sociālās atstumtības samazināšanas instrumenti.

⁽¹⁶⁾ Sal., piemēram, ar EESK 2007. gada 18. janvāra atzinuma par tematu "Eiropas sabiedrības faktiskā stāvokļa novērtēšana" 2.2. punktu. Ziņotājs — Olsson kgs (OV C 93, 27.4.2007.). EESK 2005. gada 13. jūlija atzinums par tematu "Komisijas paziņojums par sociālo programmu", 6.1. punkts. Ziņotāja — Engelen-Kefer kdze (OV C 294, 25.11.2005.).

⁽¹⁷⁾ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam par nabadzības un sociālās atstumtības izskaušanas Eiropas gadu (2010), COM (2007) 797 galīgā redakcija, 2007/0278 (COD), 12.12.2007., 11. apsvēruma, 9. lpp.

⁽¹⁸⁾ EESK jau 2006. gada 6. jūlija atzinumā "Sociālā kohēzija — pamatojot Eiropas sociālo modeli" (2.4.5. punkts) paudusi bažas par "zināšanu revolūcijas sociālo ietekmi" un ierosinājusi par to diskutēt sociālajā dialogā. Ziņotājs — Ehnmark kgs (OV C 309, 16.12.2006.).

6.2 Tajā pašā laikā pārāk daudz jauniešu, beidzot skolu, nav ieguvuši vajadzīgo lasītprasmi un rēķinātprasmi, kas nodrošina veiksmīgu karjeru jaunajā ekonomikā. Nepieciešami efektīvi instrumenti, lai ne tikai nepieļautu sociālo atstumtību, bet arī lai segtu tautsaimniecības pieprasījumu pēc kvalificētiem darba ņēmējiem. Darba tirgus Eiropā aizvien vairāk sadalās divos segmentos, proti, segmentā, kurā ietilpst augstas kvalifikācijas labi atalgoti darba ņēmēji, un segmentā, kurā ietilpst zemas kvalifikācijas darba ņēmēji, kas saņem zemu algu, un tādēļ rodas ienākumu atšķirības. Jāizstrādā eiropiešiem pieņemama koncepcija par sociālā taisnīguma un sociālās kohēzijas nodrošināšanu un ES konkurētspējas saglabāšanu pasaules mērogā.

6.3 Valdību leņķu pasākumi nenodrošinās sociālo kohēziju, ja vienlaikus netiks īstenotas iedzīvotāju iniciatīvas vietējā līmenī. Tāpat kā Eiropadome 2000. gadā Nicā atzina, ka pilsoniskās sabiedrības organizāciju līdzdalība ir ļoti svarīga, lai efektīvi mobilizētu spēkus cīņai pret nabadzību un sociālo atstumtību, EESK uzskata, ka būtu arī jāatzīst un visa gada garumā jāuzsver visu iedzīvotāju individuālas līdzdalības nozīme vietējo kopienu izveidē. Tādēļ ir svarīgi informēt par to, ka pilsoniskā līdzdalība ir katra sabiedrības locekļa interesēs neatkarīgi no ekonomiskā vai sociālā statusa.

6.4 EESK atgādina par atzinumu, kurā runa ir par brīvprātīgu darbību un kurā, citastarp, teikts, ka “dalībvalstu valdības jāaicina ieviest valsts politiku brīvprātīgas darbības jomā, kā arī izstrādāt tādu stratēģiju, kas ļauj tieši atbalstīt un atzīt brīvprātīgo darbu. Valstu brīvprātīgās darbības politikā būtu jāpievērš uzmanība arī infrastruktūras nozīmei brīvprātīgas darbības veikšanā”⁽¹⁹⁾. Tas nozīmē, ka cilvēki, kas vēlas veltīt savu laiku un piedāvāt prasmes sabiedrībai, kurā viņi dzīvo, nebūtu jāattur no šādas iniciatīvas, liekot juridiskus vai birokrātiskus šķēršļus.⁽²⁰⁾ Kaut arī EESK vēl joprojām uzskata, ka brīvprātīgai darbībai jāklūst par atsevišķa Eiropas gada tematu, svarīgi pilsoniskās līdzdalības aspekti būtu jāuzsver arī 2010. gada pasākumu laikā.

6.5 EESK aicina Eiropas gada pasākumu laikā neradīt iespaidu, ka pašlaik aktīvi īstenotajā elastdrošības un aktīvas iekļaušanas politikā izvirzītā prasība censties samazināt

⁽¹⁹⁾ EESK 2006. gada 13. decembra atzinuma par tematu “Brīvprātīga darbība: tās loma Eiropas sabiedrībā un tās ietekme” 1.2. punkts. Ziņotāja — Koller kdze. Līdzziņotāja — Gräfin zu Eulenburg kdze (OV C 325, 30.12.2006.).

⁽²⁰⁾ EESK savā 2007. gada 13. decembra atzinumā par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Paaudžu solidaritātes veicināšana”” uzsver, ka arī gados vecāku cilvēku pilsoniskā līdzdalība dod labumu, un aicina vairāk pētīt tematu par strādājošiem pensijas vecuma cilvēkiem (4.5. punkts), ziņotājs *Jahier* kgs (OV C 120, 16.5.2008.).

bezdarbu un nabadzību (tādējādi veicinot sociālo kohēziju) attiecas tikai uz darba devējiem, valdībām un tiem, kas izmanto darba tirgus un sociālās aizsardzības programmas. Gluži otrādi, būtu jāpauž vēstījums, ka minētā atbildība jāuzņemas katram iedzīvotājam.

6.6 Vēl viens ievērojams jautājums ir tas, ka pastāvošo vai pat aizvien augošo ekonomikas atšķirību laikā sociālās kohēzijas saglabāšanu var atvieglot, iekārtojot kvalitatīvas sabiedriskās vietas (pilsētvidi, skolas, augstskolas, bibliotēkas, parkus, atpūtas objektus), kur dažādu dzīves gājumu cilvēki ar atšķirīgu sociālo un ekonomisko statusu vēlētos tikties un pavadīt laiku.

6.7 Lielāko daļu šajā dokumentā minēto jauno sociālās kohēzijas un valsts politikas problēmu un dilemmu var risināt, virzoties uz lēmuma projektā izvirzītajiem vispārējiem mērķiem. Tie tomēr būtu skaidrāk jāformulē, lai sekmētu efektīvas publiskās debātes Eiropas gada laikā. Iespējamie sociālās kohēzijas sekmēšanas pasākumi, kas ierosināti šajā dokumentā, var papildināt 2010. gada debātes par aktīvu sociālo iekļaušanu un efektīvu darba tirgus politiku.

7. Sociālā politika plašākā nozīmē

7.1 EESK uzskata, ka Eiropas gadā ierosinātā koncepcija, jo īpaši virkne pasākumu, ļauj uzsvērt un apjaust, ka, lai sasniegtu Lisabonas stratēģijā izvirzīto mērķi, proti, līdz 2010. gadam būtiski samazinātu nabadzību un sociālo atstumtību, nepieciešami daudzveidīgi pasākumi.⁽²¹⁾

7.2 Eiropas gadā īstenojamo izglītojošo kampaņu ietvaros būtu jāveic arī pasākumi, lai atsevišķās dalībvalstīs sabiedrību informētu par faktoriem, kas nosaka turpmākās pensijas apmēru, un aicinātu iedzīvotājus rīkoties, lai nodrošinātu pienācīgus dzīves apstākļus pensijas vecumā.

7.3 EESK uzskata, ka Eiropas gada pasākumos arī būtu jāatspoguļo tas, kā Eiropas Centrālā banka var izmantot ar EK Līgumu piešķirtās pilnvaras, lai palīdzētu cīnīties ar nabadzību un sociālo izstumtību.

⁽²¹⁾ Lisabonas stratēģijas termiņš beidzas 2010. gadā, tomēr tā joprojām ir atskaites punkts, ja runa ir par programmu un konkrētu pasākumu izstrādi ES un dalībvalstu līmenī. Kaut arī līdz šim nav pieņemts nekāds lēmums, paredzams, ka Lisabonas stratēģija neatkarīgi no tās formas tiks turpināta arī pēc 2010. gada pirmām kārtām tādēļ, ka stratēģijā izvirzītie nodarbinātības un sociālās jomas mērķi netiks pilnībā sasniegti līdz 2010. gadam.

7.4 EESK uzskata par nepieciešamu informēt, ka sociālo atstumtību varētu samazināt ar netradicionālu darba tirgu un sociālās aizsardzības pasākumu palīdzību, piemēram, īstenojot teritoriālās plānošanas pasākumus, lai nepieļautu nabadzīgu geto veidošanos, un transporta politiku, lai novērstu ģeogrāfiskos šķēršļus sabiedrības mobilitātes jomā, kā arī perifēro reģionu ekonomikas attīstības politiku, svarīgu sabiedrisko pakalpojumu nodrošināšanu un līdzekļu pārdales politiku, lai tādējādi apturētu jau vairākus gadus vērojamo tendenci, kad aizvien vairāk palielinās plaisa starp nabagajiem un bagātajiem.

7.5 Šajā sakarā EESK vērs uzmanību uz to, ka dalībvalstīs ir dažādi apstākļi, kuru atšķirības kļuva vēl izteiktākas pēc ES paplašināšanās. Vienā no pētījumiem teikts, ka "pat "visnabadzīgākie" bagātajās valstīs mazākā mērā cieš trūkumu nekā "visbagātākie" nabadzīgās valstīs" ⁽²²⁾. Tas nozīmē, ka lielāka uzmanība jāpievērš efektīviem pasākumiem sociālās un ekonomiskās kohēzijas nodrošināšanai un pašreizējo ekonomisko atšķirību samazināšanai visā ES, lai būtu mazāk trūcīgu un sociāli atstumtu apgabalu. Tas, savukārt, ļaus pilnveidot atklātās koordinācijas metodes izmantošanu ES sociālajā politikā. ⁽²³⁾ Minētais aspekts īpaši jāņem vērā un jāizskata Eiropas gada pasākumu laikā.

8. Piezīmes par paredzētās iniciatīvas īstenošanu

8.1 EESK uzskata, ka Eiropas gada pasākumu praktiskā īstenošana ir labi pārdomāta, jo tajā ir paredzēts pienācīgi ņemt vērā dalībvalstu prioritātes un sevišķi jutīgus jautājumus (piemēram, darba tirgus, migrantu un mazākumtautību sociālā integrācija). Svarīgi ir arī tas, ka paredzēta cieša sadarbība ar sociālajiem partneriem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām.

Briselē, 2008. gada 29. maijā

8.2 Uzsvars uz sociālo partneru un pilsoniskās sabiedrības organizāciju līdzdalību Eiropas gada mērķu sasniegšanā liecina, ka minētie dalībnieki ir nepieciešami, lai īstenotu Lisabonas stratēģijas sociālo programmu, ko Eiropadome, pieņemot Eiropas stratēģiju cīņai pret nabadzību un sociālo atstumtību, apstiprināja 2000. gadā Nicā. Tagad kā vēl nekad ar vietējā līmeņa iniciatīvām jāpilnveido, jālabo un jāatbalsta valsts iestāžu darbība. Turklāt ir svarīgi, veidojot un īstenojot sociālo politiku, atbilstīgi ņemt vērā to personu viedokli, kas ir tās adresāti. Tādēļ ir pareizi, ka minētās organizācijas tiek aicinātas aktīvi iesaistīties tādu mērķu īstenošanā, kas izvēršiti Eiropas gadā (2010).

8.3 Komiteja atzinīgi vērtē, ka Eiropas gada mērķu īstenošanai ES piešķirtais finanšu līdzekļu apjoms ir daudz lielāks nekā līdz šim piešķirtie līdzekļi līdzīgu iniciatīvu īstenošanai. Tomēr, ņemot vērā ierosinātā lēmuma pielikumā minētos konkrētos pasākumus, EESK aicina palielināt finansējuma apjomu ar Eiropas gadu saistītajiem pasākumiem, lai nodrošinātu to efektivitāti.

8.4 EESK atzinīgi vērtē arī to, ka, izstrādājot un īstenojot Eiropas gada pasākumus, ņems vērā sieviešu un vīriešu atšķirīgo pieredzi saistībā ar nabadzības un sociālās atstumtības problēmu.

8.5 EESK uzskata, ka līdzās Eiropas gada prioritātēm, kas minētas pielikumā, būtu jāiekļauj arī jautājums par nabadzības izplatību to darba ņēmēju vidū, kuriem nav pastāvīga darba. Problēmas, kas skar cilvēkus ar invaliditāti, būtu jāizskata atsevišķi, nevis saistībā ar pārējām neaizsargātām grupām.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

⁽²²⁾ Anne-Catherine Guio "Material deprivation in the EU" (Materiālais trūkums Eiropas Savienībā), *Statistics in Focus: Population and Social Conditions, Living Conditions and Welfare*, 21/2005, Eiropas Kopienų Statistikas birojs, 9. lpp.

⁽²³⁾ EESK 2007. gada 18. janvāra atzinums par tematu "Eiropas sabiedrības faktiskā stāvokļa novērtēšana" 2.7. un 5.3. punkts. Ziņotājs — Olsson kgs (OV C 93, 27.4.2007.).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas ATZINUMS par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam, ar kuru groza Lēmumu 1719/2006/EK, ar ko izveido programmu “Jaunatne darbībā” laikposmam no 2007. gada līdz 2013. gadam”

COM(2008) 56 galīgā redakcija — 2008/0023 (COD)

(2008/C 224/25)

Eiropas Savienības Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2008. gada 6. martā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Programma “Jaunatne darbībā” laikposmam no 2007. gada līdz 2013. gadam”.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2008. gada 7. maijā. Ziņotājs — Czajkowski kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 445. plenārajā sesijā, kas notika 2008. gada 28. un 29. maijā (29. maija sēdē), ar 78 balsīm par, vienam atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. EESK nostāja

1.1 Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja atzinīgi vērtē to, ka Komisija vienlaicīgi ierosināja gan izmaiņas projektiem paredzēto dotāciju piešķiršanas procedūrā, gan programmas “Jaunatne darbībā” vadības procedūrā. Minēto izmaiņu mērķis ir efektīvāka fondu sadale starp dalībniekiem, kas pieteikušies programmai.

1.2 Komiteja atbalsta atteikšanos no sākotnējās procedūras, jo lēmuma pieņemšanas laika pagarināšanās, projektu novērtēšanas procesa ilgums, datu pārbaude, ko veic programmas komiteja un valstu aģentūras, labākajā gadījumā rada kavējumus, bet sliktākajā — lielas finansiālas problēmas vai daļas ieinteresēto organizāciju likvidēšanu, vai arī līdzekļu neizmantošanu.

2. Ievads

2.1 Programma “Jaunatne darbībā”, kas paredzēta laikposmam no 2007. gada līdz 2013. gadam un ko pieņēma Eiropas Parlaments un Padome ar Lēmumu Nr. 1719/2006/EK, ir Eiropas Savienības neformālās izglītības programma. Tā paredzēta galvenokārt tiem, kam neformālā izglītība ir vienīgā individuālās attīstības, kā arī mūsdienu pasaulē nepieciešamu zināšanu un prasmju iegūšanas iespēja.

2.2 Programmas prioritārie mērķi ir šādi: pārvarēt šķēršļus, aizspriedumus un stereotipus jauniešu vidū, atbalstīt viņu mobilitāti, kā arī veicināt pilsonisko aktivitāti, ko saprot kā dinamisku mācīšanos. Programma līdzfinansē pasākumus, kas palīdz jauniešiem personības attīstībā. Tā mudina darboties vietējā līmeņa sabiedrības labā un veicina iecietību. Programma aicina sākt dažādus pasākumus, kas sekmē vienotas Eiropas ideju.

2.3 Eiropas Komisijai jāuzņemas pilna atbildība par programmas “Jaunatne darbībā” efektīvu īstenošanu. Komisija regulāri pārvalda budžetu, kā arī nosaka programmas prioritātes, mērķus un kritērijus. Turklāt tā virza un pārrauga visu programmas īstenošanas gaitu, darbības, kas turpina projektus, kā arī programmas novērtēšanu Eiropas līmenī.

2.4 Komisijas pienākumos ietilpst arī valsts aģentūru (biroji, kuriem piešķir pilnvaras un ko izveido iestādes, kas programmā iesaistītajās valstīs ir atbildīgas par jaunatnes lietām) darbības pilnīga pārraudzība un koordinācija. Eiropas Komisija cieši sadarbojas ar valsts aģentūrām un kontrolē to darbību.

2.5 ES dalībvalstis, kā arī citas valstis, kas piedalās programmā, piedalās programmas “Jaunatne darbībā” pārvaldībā un darbojas programmas komitejā, kurā ir iecelti to pārstāvji. Šo valstu iestādes ieceļ arī valsts aģentūras un kopā ar Eiropas Komisiju pārrauga to darbību.

2.6 Programmu “Jaunatne darbībā” īsteno decentralizēti, lai iespējami ciešāk sadarbotos ar programmas atbalsta saņēmējiem un pielāgotos dažādu sistēmu un apstākļu īpatnībām, kādos darbojas jaunatne dažādās valstīs. Katrā programmā iesaistītajā valstī izveido valsts aģentūru. Valsts aģentūras nodarbojas ar programmas popularizēšanu un īstenošanu valsts līmenī un ir saikne starp Eiropas Komisiju, projektu iesniedzējiem valsts, reģionālā un vietējā līmenī un jaunatni.

2.7 Projektu iesniedzējiem, kas vēlas saņemt dotācijas, jāpieņem konkursa saskaņā ar valsts aģentūras noteiktu un paziņotu kārtību, pēc tam Komisija lemj par pieteikumu atlasītiem, lai piešķirtu dotācijas. Dotācijas, kas ir paredzētas programmas īstenošanas pasākumiem, piešķir saskaņā ar īpašu procedūru starptautiskajam līmenim.

2.8 Padome ar tiesību aktiem, kurus tā pieņem, piešķir Komisijai pilnvaras Padomes pieņemto tiesību normu īstenošanai. Tā var noteikt īpašu kārtību, tā saukto komitoloģijas procedūru, šo pilnvaru īstenošanai. Minēto kārtību veido obligāta konsultēšanās ar komiteju par pamataktā noteiktajiem īstenošanas pasākumiem. Jau pirms šīs apspriešanās beigām oficiāli Komisijas rīcībā ir līdzekļi, kas paredzēti projektiem. Komitejā, kas vērtē projektus, darbojas dalībvalstu pārstāvji, bet komitejas priekšsēdētājs ir Komisijas pārstāvis.

2.9 Ir dažādi komitoloģijas procedūru veidi. Pamataktis, kas nosaka Komisijai piešķirtās īstenošanas pilnvaras, var paredzēt šo dažādo procedūru piemērošanu, lai ieviestu īstenošanas pasākumus.

3. Secinājumi: uzdevumi jaunajā situācijā

3.1 Komiteja atzinīgi vērtē to, ka Komisija vienlaicīgi ierosināja gan izmaiņas projektiem paredzēto dotāciju piešķiršanas procedūrā, gan vadības procedūrā. Eiropas Parlamenta pilnvaras pārbaudīt to tiesību aktu ieviešanu, kas pieņemti koplēmuma procedūrā, ļauj celt iespējamus iebildumus pret Komisijas plānotajiem pasākumiem. Tas ir elements, kas ietver sevī gan atbildību par projektiem, gan drošību par koplēmumu.

3.2 Pirms Komisija pieņem oficiālu lēmumu, EP viena mēneša laikā jāizskata pasākumu projekti. Savukārt Komisija pieņem lēmumus saskaņā ar Padomes lēmumā paredzētajām procedūrām.

3.3 Pašlaik programmā "Jaunatne darbībā" laikposmam no 2007. gada līdz 2013. gadam izmantotā vadības procedūra attiecas uz visiem lēmumiem par lielām dotāciju summām vai par politiski jutīgiem projektiem, vai arī par dotācijām, kuru apmērs pārsniedz 1 000 000 euro, kā arī par mazākiem projektiem.

3.4 Komisija ierosina komitoloģijas procedūru nepiemērot lēmumiem par projektiem, kuru finansējums nepārsniedz 1 000 000 euro. Šajā gadījumā Komisija apņēmas informēt programmas komiteju, kā arī Eiropas Parlamentu par visiem atlases lēmumiem, kuriem vadības procedūra netiek piemērota.

EESK pilnībā atbalsta šo paziņojumu, kas adresēts Padomei un EP.

3.5 Komiteja atbalsta atteikšanos no šīs procedūras mazāku projektu gadījumā, jo lēmuma pieņemšanas laika pagarināšanās, projektu novērtēšanas procesa ilgums, datu pārbaude, ko veic programmas komiteja un valsts aģentūras, labākajā gadījumā rada kavējumus, bet sliktākajā — lielas finansiālas problēmas vai daļas ieinteresēto organizāciju likvidēšanu, vai arī līdzekļu neizmantošanu.

3.6 Pēc iepazīšanās ar valsts aģentūru iesniegtajiem statistikas datiem Komiteja atzīmē, ka ievērojama daļa ieinteresēto ir mazas organizācijas, apvienības, fondi, kuriem visa procedūra, kā arī rezultāta gaidīšana ir dārga un laikietilpīga. Tādēļ ilgākā laika posmā varētu zust interese par programmu. Administratīvās izmaksas, kas rodas saistībā ar programmas izmantošanu, nākotnē var negatīvi ietekmēt programmas budžetu.

3.7 EESK atzinīgi vērtē Komisijas argumentus, kura šajā sakarā precīzi novērtē konsultatīvo procedūru. Parasti pēc projekta iesniegšanas tā īstenošana notiek ļoti īsā laika posmā. Līdz ar to konsultatīvā procedūra, kas ilgst vismaz divus trīs mēnešus, var apdraudēt daudzu projektu īstenošanu. Tas savukārt negatīvi ietekmē programmas efektivitāti kopumā.

3.8 EESK atzinīgi vērtē to, ka programmas komiteja piekrita mainīt savu reglamentu, lai saīsinātu termiņus konsultācijām par atlases lēmumiem, kas jāizskata saskaņā ar konsultatīvo procedūru. Turpmāk komiteja izmantos rakstisko procedūru, un tai piecu dienu laikā būs jāsniedz atzinums par iesniegtajiem atlases lēmumiem. Arī Eiropas Parlaments piekrita izmantot pagaidu kārtību, tādējādi iepriekšējā vasaras periodā saīsinot pārbaudes tiesību termiņu no viena mēneša līdz piecām dienām. Minētie risinājumi ļāva Komisijai paātrināt īstenojamo projektu pieņemšanu, tomēr tos uzskata par pagaidu risinājumiem.

3.9 Nemot vērā augstāk minētos argumentus, pašreizējā konsultatīvā procedūra jāatceļ. Pamatojoties uz minēto Komisijas paziņojumu, tā jāaizstāj ar procedūru, kas paredz, ka Komisija nekavējoties sniedz informāciju programmas komitejai un Eiropas Parlamentam par tās pieņemtajiem atlases lēmumiem.

Briselē, 2008. gada 29. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs

Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam, ar kuru groza Lēmumu 1720/2006/EK, ar ko izveido rīcības programmu mūžizglītības jomā"

COM(2008) 61 galīgā redakcija — 2008/0025 (COD)

(2008/C 224/26)

Eiropas Savienības Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu 2008. gada 6. martā nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes lēmumam, ar kuru groza Lēmumu 1720/2006/EK, ar ko izveido rīcības programmu mūžizglītības jomā".

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2008. gada 7. maijā. Ziņotāja — *Le Nouail-Marlère* kdze.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 445. plenārajā sesijā, kas notika 28. un 29. maijā (29. maija sēdē), ar 80 balsīm par un 1 balsi pret pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi

1.1 Komiteja atbalsta pieeju, piekrīt priekšlikumam un iesaka Komisijai to papildināt ar saistībām nekavējoties informēt programmas komiteju un Eiropas Parlamentu par lēmumiem, ko tā pieņem saskaņā ar Lēmuma Nr. 1720/2006/EK 9. panta 1. a punktu.

2. Dotāciju piešķiršanas procedūru vienkāršošana dažādās daudzgadu programmās

2.1 Šis ir viens no četriem priekšlikumiem, kuru uzdevums ir vienkāršot noteikumus par nelielu dotāciju piešķiršanu, kas noteikti četrās daudzgadu programmās laikposmam no 2007. gada līdz 2013. gadam:

— programmā "Jaunatne darbībā",

— programmā "Kultūra",

— programmā "Eiropa pilsoņiem",

— un šajā "Rīcības programmā mūžizglītības jomā".

2.2 Saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 202. panta noteikumiem par komitoloģiju Padome piešķir Komisijai, kurai palīdz programmas komiteja (tās sastāvā ir tikai dalībvalstu pārstāvji, un to vada Komisijas pārstāvis), Padomes un Eiropas Parlamenta koplēmuma procedūras rezultātā pieņemto tiesību aktu ieviešanas pilnvaras; ar Eiropas Parlamentu konsultējas arī par koplēmuma procedūrā pieņemto tiesību aktu īstenošanu. Komisija secina, ka četru programmu apspriešanas laikā likumdevēja iecere bija piemērot komitoloģijas procedūru ("vadības procedūra ar kvalificēto balsu vairākumu") vienīgi lēmumiem par lielu dotācijas summu piešķiršanu (kas pārsniedz 1 000 000 euro daudzpusējiem projektiem un tīkliem) vai par politiski jutīgiem jautājumiem (sadarbība un jauninājumi politikas jomā).

2.3 Komisija apņēmas bez kavēšanās informēt programmas komiteju un Eiropas Parlamentu par visiem atlases lēmumiem, kuriem vadības procedūra netiktu piemērota. Par šo starpiestāžu nolīgumu Komisija sniedza paziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei.

2.4 Minētā iecere nav pareizi atspoguļota Lēmumā Nr. 1720/2006/EK, jo tajā noteikts, ka visiem atlases un nelielu dotāciju piešķiršanas lēmumiem jāpiemēro konsultāciju procedūra, kas paredzēta komitoloģijas jomā.

2.5 Konsultēšanās ar programmas komiteju un Eiropas Parlamentu paredz nodot programmas komitejai atlases lēmumu izskatīšanu, ņemt vērā tās atzinumus un informēt par tiem Parlamentu, kuram jāziņo Komisijai par savu piekrišanu. Šādas konsultāciju procedūras un rakstisko atbilžu apmaiņas rezultātā ievērojami kavējas dotāciju piešķiršana, kas var apdraudēt daudzus projektus un ievērojami samazināt ikgadējo programmu efektivitāti.

2.6 Lai samazinātu Komisijas atlases lēmumu izskatīšanas termiņus dotāciju piešķiršanas jomā, Komisija, programmas komiteja un Eiropas Parlaments līdz šim vienmēr ir panākušas "ad hoc vienošanos".

2.7 Tomēr Komisija uzskata, ka šādi pagaidu risinājumi nedrīkst turpināties, un ierosina grozīt minēto programmu izstrādes brīdī pieņemtos noteikumus. Šajā gadījumā būtu jāatceļ prasība par konsultāciju procedūras piemērošanu lēmumiem par nelielu dotāciju piešķiršanu, kā arī jāļauj Komisijai pieņemt lēmumus par dotāciju piešķiršanu bez programmas komitejas līdzdalības, aizstājot konsultāciju procedūru ar vienkāršas informēšanas procedūru.

3. Vispārējās piezīmes

3.1 Minēto priekšlikumu mērķis ir uzlabot četru daudzgadu programmu darbību izglītības, jaunatnes lietu un kultūras jomā.

3.2 Iepriekšējos atzinumos Komiteja mudināja Komisiju vienkāršot projektu iesniedzējiem piekļuvi programmām un dotācijām, ciešāk sadarboties ar dalībvalstīm, lai ikgadējo pamatnostādņu izstrādes laikā rosinātu tās konsultēties ar organizācijām, saīsināt dotāciju piešķiršanas termiņus, kā arī neapgrūtināt projektu īstenošanu, īpaši ar pārāk gariem termiņiem, kuru dēļ ilgu laiku pirms projektu īstenošanas veiktā priekšizpēte zaudē aktualitāti.

4. Īpaša piezīme

Ņemot vērā Lēmuma paskaidrojuma raksta 9., 11., 15. un 17. apsvērumu un lai nodrošinātu pārredzamību, efektīvu pārval-

dību un sabiedrības informētību, Komiteja ierosina Komisijai vēlreiz paziņot par savu apņemšanos nekavējoties informēt programmas komiteju un Eiropas Parlamentu par lēmumiem, ko tā pieņem saskaņā ar Lēmuma Nr. 1720/2006/EK 9. panta 1. a punktu.

Komiteja iesaka jauno 9. panta 1.a punktu grozīt šādi: “...tā minētos lēmumus pieņem bez komitejas līdzdalības un par to nekavējoties informē programmas komiteju un Eiropas Parlamentu”.

Komiteja pieņem zināšanai, ka Komisija šo papildinājumu neierosina, jo uzskata, ka tas grozītu priekšlikumu tādā veidā, ka tas vairs pilnībā neatbilstu Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 202. pantā noteiktajiem komitoloģijas noteikumiem, un ka pietiek ar minētā lēmuma paskaidrojuma rakstu, lai to ieviestu.

Briselē, 2008. gada 29. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “Euro sniegto priekšrocību un ieguvumu novērtējums”

(2008/C 224/27)

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja saskaņā ar Reglamenta 29. panta 2. punktu 2007. gada 27. septembrī nolēma izstrādāt pašiniciatīvas atzinumu par tematu

“Euro sniegto priekšrocību un ieguvumu novērtējums”.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomiskās un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2008. gada 30. aprīlī Ziņotājs — *Burani* kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 445. plenārajā sesijā, kas notika 2008. gada 28. un 29. maijā (29. maija sēdē), ar 130 balsīm par un 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK uzskata, ka desmit gadus pēc vienotās valūtas ieviešanas ir jāizvērtē priekšrocības un ieguvumi, ko *euro* ir devis iedzīvotājiem un uzņēmumiem ne tik daudz no saimnieciskā un monetārā aspekta, par kuru sprieda un joprojām spriež ekonomisti, politiķi un plašsaziņas līdzekļu komentētāji, bet gan **no lietotāju viedokļa**. Citiem vārdiem runājot, desmit gadu ilgā pieredze rāda, ka *euro* ir pamatots un ka tā ieviešana ir devusi iespēju Eiropai saglabāt savas pozīcijas pasaules mērogā ar pres-tižu un drošu valūtu. Bet **kā vienotu valūtu uztver lietotāji?**

1.2. Šī dokumenta pamatā ir ar *euro* ieviešanu saistīto priekš-rocību apkopojoša analīze — gan pozitīvo aspektu, gan no

pasauļes konjunktūras izrietošo trūkumu pārskats. Tas balstās uz rezultātiem, kas iegūti Eurobarometra regulārajās aptaujās, kuras veiktas, lai noskaidrotu vai un cik lielā mērā Eiropas iedzīvotāji novērtē sasniegtos ieguvumus.

1.3. Daudzās valstīs rezultāti ir pozitīvi, bet dažās citās liels aptaujāto skaits joprojām apgalvo, ka viņiem ir grūtības izmantot “jauno” valūtu, cenas aprēķina vecajā valūtā, vairo cenu paaugstināšanā *euro* un tikai daļēji uzskata, ka, kopumā ņemot, vienotās valūtas ieviešana ir veicinājusi ekonomisko izaugsmi. Aptaujā ir atklājies, ka ne vienmēr un ne visās valstīs *euro* ieviešana ir bijusi pietiekami sekmīga iedzīvotāju vidū.

1.4. Sākotnējā reakcija uz minētajiem rezultātiem varētu būt atbilžu objektivitātes un kompetences apstrīdēšana. EESK noraida šādu pieeju. Tā vietā lai priecātos par panākumiem, ir **jāizprot negatīvās attieksmes būtiskie cēloņi** un jāuzdod jautājums, ko var darīt, lai novērstu neapmierinātības objektīvos vai subjektīvos cēloņus.

1.5. Objektīvi pamatotus uzskatus var novērst vai izkļaidēt ar **mērķtiecīgām rīcībpolitikām vai pasākumiem**, piemēram, ar uzlabotu **maksājumu sistēmu** (vienotās euro maksājumu telpas — *Single Euro Payment Area (SEPA)*) starpniecību vai ar atbilstošiem pasākumiem **cenu paaugstināšanās apturēšanai**, kuriem gan obligāti jābūt saskaņā ar tirgus brīvības un konkurences principiem.

1.6. Grūtāk ir ar **subjektīviem cēloņiem**. Jārīkojas, maksimāli respektējot viedokļus, un jāuzdod jautājums, kādi **būtiskie iemesli ir negatīvās attieksmes pamatā**. Neapšaubāmi vajadzīga ir komunikāciju stratēģija, bet tās īstenošanā **jāņem vērā iedzīvotāju, pie kuriem vēršas, dažādie nacionālie un sociālie uzskati**.

1.7. Eiropametra veiktā aptauja parādīja, ka dažādu dalībvalstu attieksmē pastāv dziļas atšķirības. Šāds fakts liek **atteikties no standarta risinājumiem**. Precīzāk runājot, atklājās plašas **atšķirības atkarībā no sociāliem slāņiem un izglītības līmeņiem**. Tātad komunikācijas stratēģijām jābūt **mērķtiecīgām**, lai ar izlietotajiem līdzekļiem sasniegtu maksimālu rezultātu.

1.8. Turklāt jāuzsver, ka euro komunikācijas stratēģija nav pietiekama, lai sasniegtu optimālus rezultātus. Veiktā analīze pietiekami pārlicinoši parāda, ka bieži euro ir uztverts kā Eiropas simbols. Līdz ar to dažu iedzīvotāju grupu nepatikas objekts nav euro, bet gan "Eiropas" ideja. Tādēļ euro komunikācijas stratēģija ir uzskatāma par daļu no plaša ilgtermiņa politiskā projekta, kas tiks īstenots, kad iedzīvotāji sevi tiktāl identificēs ar "Eiropas" jēdzienu, ka eiroskepticisms zaudēs savas pozīcijas.

1.9. Turklāt Eiropas koncepts ne tikai kā ekonomiska, bet arī politiska un sociāla vienība ir saistīts ar pakāpenisku tādu dzīves apstākļu sasniegšanu, kas balstās uz taisnīgumu, sadarbību un sociālo mieru. Tas ir mērķis, kuru var sasniegt, ja iedzīvotāji **redz konkrētus sasniegumus**. Nekādai komunikācijas kampaņai nebūs panākumu, ja minētie nosacījumi netiks izpildīti.

1.10. Atbalstu euro būtiski palielinātu ES ekonomiskā un sociālā politika, kas veicina nodarbinātību un ienākumus, kā arī nodrošina atbilstošu sociālās aizsardzības sistēmu. Tikai tad iedzīvotāji izprātīs Eiropas projekta nozīmību un atbalstīs euro.

1.11. EESK apzinās savu atbildību un misiju: kā sociālo partneru pārstāve tā ir iedzīvotājiem, darbaņēmējiem un ekonomiskajiem dalībniekiem tuva iestāde. EESK uzskata, ka ir konkrēti **jāsadarbojas to plānoto iniciatīvu īstenošanā, un, nepiecieša-**

mības gadījumā, jāriko pasākumi uz vietas. Sevišķi lietderīga ir saikne ar līdzīgām iestādēm valsts līmenī, kā arī EESK locekļu darbs ar Eiropas un valstu profesionālajām organizācijām, kuras viņi pārstāv.

2. Ievads

2.1. EESK uzskata, ka sešus gadus pēc euro ieviešanas jāizvērtē jaunās valūtas ietekme uz to valstu iedzīvotājiem, kas šo valūtu pieņēma. Runa ir par šķietami vieglu uzdevumu, ņemot vērā, ka šajā jautājumā ir daudz izziņas materiālu, ko izstrādājuši dažādi avoti: Komisija, ECB, EP, universitātes, pētniecības institūti, specializētie un nespecializētie laikraksti, pētnieki un sociālie partneri.

2.2. Turklāt rodas iespaids, ka lielākā daļa minētajā jautājumā publicēto dokumentu ir **vienpusējas pieredzes un uzskatu** atspoguļojums vai arī netiešu secinājumu rezultāts, kas izriet no atšķirīgiem un dažkārt pretrunīgiem atzinumiem. Izmantojot šāda veida pieeju, tiek ievēroti demokrātijas principi, bet problēmu būtība paliek. Dažkārt to slēpj apstākļu radītas nianšes, bet pārāk bieži — dalībvalstu nostāja.

2.3. Komiteja uzskata, ka reālu virzību var sasniegt, vienīgi **bez aizspriedumiem uzlūkojot reālo situāciju**. Ņemot vērā to, ka kopumā euro ir sasniedzis neapstrīdamus panākumus, jāsaprot, **kāpēc vairāk vai mazāk plaša sabiedriskās domas daļa to joprojām kritizē, jāmeklē iemesli** un, kad tas iespējams, **jāpiedāvā risinājumi**. To darot, Komiteja negrasās veikt izcilus atklājumus vai radīt iespaidu, ka vēlas uzsākt jaunas sabiedrisko domu veidojošas kampaņas. Šī dokumenta mērķis ir vienkārši izraisīt jaunas diskusijas par vecām un ļabi zināmām problēmām.

3. Darba metodoloģija

3.1. Darba pamatā ir euro priekšrocību izklāsts, kas balstās uz jau sasniegtiem rezultātiem vai "oficiāliem", vispārpieņemtiem viedokļiem. Tālāk seko šo rezultātu un viedokļu, kas apkopoti izpētes laikā uz vietas, kritiska analīze. Nobeigumā Komiteja analizē iemeslus, kāpēc jauno valūtu kritizē vai tā saņem ne pārāk pozitīvu novērtējumu. Kā jau minēts, iespējamie priekšlikumi jāuztver kā **ievads tālākai papildu izskatīšanai**.

3.2. Galvenais konsultāciju dokuments bija 2006. gada novembra *Flash Eurobarometer* Nr. 93 Euro zona 5 gadus pēc kopējās Eiropas valūtas ieviešanas. Analītiskais ziņojums. Aptauju, ko organizēja un vadīja Komisijas Ekonomikas un finanšu ģenerāldirektorāta Eiropametra komanda, veica *Gallup Organization*. Tika intervētas arī kompetentās personas no Slovēnijas, kas pievienojās euro zonai 2007. gadā, kā arī no Kipras, kuras tai pievienojās 2008. gadā. Autori ar nodomu atturējās aptaujāt avotus no valstīm, kas nav euro zonā, uzskatot, ka pētījuma mērķiem svarīga ir vienīgi tieši ieinteresēto pušu pieredze.

3.3. Papildu informāciju sniedz 2007. gada septembra Eurobarometra aptauja (¹), kas tika veikta jaunajās dalībvalstīs. Daudzos gadījumos “pieredzes” un “vēlmju” salīdzinājums var pamudināt uz vērtīgām pārdomām.

4. Euro priekšrocības saskaņā ar oficiālajiem rezultātiem un viedokļiem

4.1. Saskaņā ar Kopienas dokumentiem un vienotās valūtas atbalstītāju viedokli **euro sniedz virkni priekšrocību un ieguvumu**, kuri ir minēti tālāk. Sarakstā nav iekļauti iemesli, kas ir labi zināmi, kā arī tajā ir izlaisti kritiski spriedumi, kuri vajadzības gadījumā ir aplūkoti sadaļā par sabiedrības uztveri.

4.2. Kritiku nesaturošais priekšrocību un ieguvumu saraksts:

- Eiropas identitāte. Euro ir tās galvenais un konkrētais nesējs;
- euro ir starptautisko cenu salīdzināšanas instruments un konkurences veicinātājs;
- maiņas risku un valūtas darījumu izmaksu novēršana;
- valūtas devalvācijas izmantošanas, lai veicinātu konkurences darbību un/vai veidotu tirdzniecības stratēģijas, balstoties uz devalvācijas pieņēmuma, novēršana;
- euro zonas valstu labāka aizsardzība no ārējiem satricinājumiem;
- euro palīdzēja samazināt inflāciju un procentu likmes, no kuriem tika noņemtas inflācijas riska prēmijas;
- saskaņā ar Lisabonas stratēģiju euro ir izaugsmes un nodarbinātības faktors;
- Eiropas lielā nozīme monetārajā jomā un euro kā valūtas, ko izmanto valūtas rezervēm, nostiprināšanās;
- euro ir pasaules ekonomikas stabilitātes faktors;
- euro lielā mērā atviegloja un padarīja lētāku tūrisma un pārvietošanos sakarā ar darbu, sevišķi euro zonas valstīs.

4.3. Blakus minētajām priekšrocībām, kuras nav diskusiju temats, izņemot dažas nianšes, lai tās būtu mazāk aksiomātiskas, ir arī **diskutējami aspekti par “stiprās” valūtas ieguvumiem**.

4.4. Šajā jautājumā jābūt skaidrībai: stipra valūta **vieniem sniedz priekšrocības, bet citiem — zaudējumus**. Tomēr svarīgi ir novērtēt neto ieguvumu ekonomikā. Euro gadījumā minētā priekšrocība nav diskutējama. Pastāv arī vēlme pēc **stabilas valūtas**, un euro ir tāda valūta, ciktāl tā, neraugoties uz ekonomiskiem triecieniem, pārstāv stabilu un augošu ekonomiku. Euro ārējā vērtība ir atkarīga no notikumiem, pret kuru

ietekmi var cīnīties, bet kurus nevar likvidēt ar atbilstošu ekonomikas un monetāro politiku.

5. Euro ieguvumu un trūkumu uztvere sabiedrībā

5.1. **Euro izmantošana maksājumiem skaidrā naudā. Septiņus gadus pēc euro ieviešanas** pārsteidz fakts, ka **41 % aptaujāto bija “dažas grūtības” vai “ļoti daudz grūtību” euro izmantošanā**. Lai gan minētais procentuālais īpatsvars ir pakāpeniski mazinājies, tas joprojām ir nozīmīgs. Apsekojums nenorāda šo problēmu būtību, taču var uzskatīt, ka šāda **negatīvā attieksme ir vairāk emocionāla**, nevis racionāla, ņemot vērā to, ka lielākā daļa aptaujāto (diapazonā no 93 % līdz 63 %, atkarībā no valsts) norāda, ka viņiem nav problēmu ar euro monētu un banknošu atpazīšanu. Iespējams, ka tie cilvēki, kas sastopas ar grūtībām, lielā mērā ir tie paši cilvēki, kuri neatbalstīja vienotās valūtas ieviešanu un kuri daļēji atrodas sociāli nelabvēlīgā stāvoklī. Jebkurā gadījumā statistiski ir grūti saskaņot to respondentu atbildes, kas sastopas ar grūtībām, izmantojot euro.

5.1.1. Šādas šaubas pastiprinās, veicot salīdzinājumu ar 2007. gada septembrī jaunajās dalībvalstīs (JDV) veikto apsekojumu. Aptuveni trīs ceturtdaļas respondentu bija redzējuši euro banknotes un monētas un 44 % bija tās lietojuši. Grūti saprotams, kā var būt, ka euro zonā 41 % respondentu ar minētās valūtas 10 gadu lietošanas pieredzi apgalvo, ka viņiem ir grūtības, ja tādu nav JDV, kur 44 % aptaujāto lieto (vai ir lietojuši) euro bez jebkādam problēmām.

5.1.2. Komunikācijas kampaņas bez papildu pasākumiem nevar mainīt šādu attieksmi, pat ja šķiet, ka visas grūtības ir nosacīti mazsvarīgas vai nelielas, darbības plānā ir jāietver **mērķtiecīgi attiecīgo valstu veikti pasākumi**. Līdz ar to kā risinājums šeit ir jāizmanto izglītošana, nevis saziņa. Tomēr, ja izrādīsies, ka pamanītās grūtības ir tikai maskēta antipātiju izpausme pret visām “Eiropas lietām”, ierosinātie pasākumi nebūs efektīvi. Attieksmes maiņa pret euro ir cieši saistīta ar pakāpenisku Eiropas idejas pieņemšanu.

5.2. **Euro kā kritērijs cenu aprēķināšanai un kā tērēšanas paradumu faktors**. Jau kopš pirmās euro ieviešanas dienas tika prognozēts, ka cilvēki vēl ilgu laiku (proporcija ir atšķirīga dažādās valstīs) turpinās domāt iepriekšējā nacionālajā valūtā. Apsekojums apstiprināja minēto prognozi: aprēķinot cenas, aptuveni 40 % patērētāju vienmēr vai dažreiz, gan ikdienas, gan ārkārtas pirkumiem joprojām kā orientieri izmanto iepriekšējo nacionālo valūtu.

(¹) Euro ieviešana jaunajās dalībvalstīs, *Flash Eurobarometer* Nr. 207, Gallup Organization, 2007. gada oktobris.

5.2.1. Tērēšanas paradumu ziņā to respondentu procentuālais īpatsvars, kuri ziņo, ka *euro* ir bijusi atturoša vai stimulējoša ietekme uz viņu tērējiem, saglabājas augsts (59 %); bet to respondentu procentuālais īpatsvars, kuri uzskata vienotu valūtu par neitrālu faktoru, pakāpeniski pieaug (no 31 % 2003. gadā līdz 41 % 2007. gadā). Vienlaicīgi ir samazinājies to respondentu procentuālais īpatsvars, kuri apgalvo, ka viņi pērk mazāk, jo baidās iztērēt pārāk daudz (no 39 % uz 33 %). Savukārt to respondentu procentuālais īpatsvars, kuri tērē vairāk, jo neaptver, cik daudz ir iztērējuši, paliek gandrīz nemainīgs (26 % uz 25 %).

5.2.2. Divi aplūkoti faktori — atsauce uz iepriekšējām nacionālajām valūtām un *euro* kā neitrālu faktoru — nav noteikti saistīti, kā arī nav iemesla uzskatīt, ka **divas līdzīgās procentuālās daļas (apmēram 40 %)** attiecas uz to pašu grupu.

5.3. Dubulto cenu norāžu lietderīgums un patērētāju izvēle. Divām respondentu grupām tika uzdoti divi dažādi jautājumi: vai dubultās cenu norādes ir lietderīgas un vai cilvēki gribētu, lai šāda sistēma tiktu saglabāta. Tika sniegtas attiecīgas atbildes: **ievērojams vairākums** (aptuveni 60 %) uzskatīja, ka **šāds pasākums pēc atbilstoša pārejas perioda nav nedz lietderīgs, nedz vajadzīgs**. Jāatzīmē, ka procentuālais īpatsvars pret dubultajām cenu norādēm laika gaitā ir nepārtraukti pieaudzis. Tas pierāda, ka vienotā valūta iesakņojas (vai ir iesakņojusies, ja interpretējam to pozitīvāk) cilvēku ikdienas dzīvē.

5.3.1. Atbildes par dubultajām cenu norādēm nav pārsteidzošas, ņemot vērā, cik daudz laika ir pagājis kopš *euro* ieviešanas. Tomēr šis aspekts ir ļoti svarīgs valstīm, kas *euro* zonai pievienojās nesēn (Slovēnija, Kipra un Malta) un tām, kuras pievienosies nākamās (Baltijas valstis un Slovākija). Eurobarometra 2007. gada novembrī veiktais apsekojums liecina, ka respondenti baidās no krasa cenu pieauguma, kas seko pēc *euro* ieviešanas. Pieredze liecina, ka **dubultās cenu norādes var bremzēt** cenu pieaugumu, *taču tās ir jāpapildina arī ar pārbaudēm un citiem preventīviem pasākumiem*. Tas ne vienmēr ir noticis valstīs, kas pirmās ieviesa *euro*. Komisija nesēn ir paudusi savu nostāju, nosakot, ka dubultās cenu norādes ir **obligātas sešus mēnešus, bet tās nedrīkst pārsniegt 1 gadu**.

5.4. **Banknotes un monētas**. Runājot par apmierinātību ar pašreizējām banknošu un monētu nominālvērtībām, pētījums rāda, ka attiecībā uz banknotēm izmaiņas, šķiet, nav vajadzīgas, taču **nozīmīga** respondentu **procentuālā daļa** (variējot no 80 % Somijā un Vācijā līdz 33 — 35 % Īrijā un Itālijā) vēlas *euro* **monētu klāsta samazināšanu**, jo īpaši attiecībā uz viena un divu centu monētām, kuras varētu **likvidēt**, lai naudas lietošana un maksājumu veikšana būtu ērtāka. No otras puses, lielākā daļa respondentu baidās, ka mazo *euro* nominālvērtību atcelšana **var izraisīt cenu pieaugumu**. Tās ir plaši izplatītas bailes pat valstīs, kur lielākā daļa respondentu vēlētos mazāko monētu atcelšanu.

5.4.1. Pieredze liecina, ka **daudzos gadījumos mazumtirdzniecības cenas palielināšanos** pirms vai pēc *euro* ieviešanas galvenokārt ir izraisījusi cenu **noapaļošana** decimālskaitļos, kas ir mazāki par 5. Šis viltības izmantošanu veicināja modrības trūkums no oficiālo iestāžu puses un to patērētāju puses, kuri uzskatīja mazo monētu vērtību par nenozīmīgu; tas pat tika īpaši paziņots valstīs, kuru iepriekšējai nacionālajai valūtai bija zema vienības vērtība (piemēram, Itālijā). EESK noteikti **neiesaka** viena un divu centu monētu likvidēšanu. Minētais izdevīgums noteiktos tirgus segmentos jānovērtē, neņemot vērā vispārējās intereses.

5.5. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš jautājumam par ***euro* izmantošanu, ceļojot ārpus *euro* zonas**. Vidēji vairāk nekā 50 % respondentu, kuri ir ceļojuši ārpus *euro* zonas, apgalvoja, ka viņi lielākā vai mazākā apmērā ir lietojuši *euro*, tomēr procentuālais īpatsvars katrā valstī ir atšķirīgs (piemēram, 72 % grieķu un 38 % somu). Jāpriecājas, ka, pateicoties *euro* prestižam un lietotāju skaitam, tas tiek pieņemts daudzās uz tūrisma orientētās valstīs.

5.5.1. Tomēr, ceļojot uz ārzemēm, būtu vēlams **novērtēt** ārzemju valūtu nelietošanas **ērtības** un arī *euro* lietošanas **izmaksas**. Sīkākas pārbaudes liecina, ka lielākajā daļā gadījumu ***euro* maiņas kurss, ko uzņēmumi nosaka valstīs ar spēcīgu valūtu ārpus *euro* zonas, bieži vien ir daudz augstāks par oficiālo valūtas maiņas kursu**. Šis aspekts netika uzsvērts pētījumā, un to neminēja arī respondenti. Tas skaidri liecina, ka naudas maiņas izmaksas tiek uzskatītas par mazsvarīgām vai vispār netiek ņemtas vērā.

5.6. Šis nodaļas beigās par pašreizējo vienotās valūtas izmantošanu vēlamies uzdot svarīgu jautājumu: **kāda ir vispārējā *euro* uztvere sabiedrībā? Vai tas ir vairāk izdevīgs vai neizdevīgs?** Šā jautājuma analīze ir svarīga ne tikai **nākotnes komunikācijas stratēģiju** izveidei, bet izraisa arī **pārdomas par Eiropas Savienības *euro* politiku** un par **attiecībām starp valstu valdībām un pilsoņiem**.

5.6.1. Jaunākā pētījuma rezultāti liecina, ka to pilsoņu procentuālais īpatsvars, kuri **uzskatīja *euro* ieviešanu par izdevīgu**, ir **48 %**: tā ir **nozīmīga samazināšanās** kopš 2002. gada septembra pētījuma (59 %), bet vēl nozīmīgāka un uztraucošāka ir nepārtrauktā lejupslidošā tendence laika gaitā. Kamēr neliela stabila respondentu procentuālā daļa nesaskata nekādas izmaiņas kopš *euro* ieviešanas (7–8 %), **pretējā viedokļa pārstāvju skaits** nepārtraukti **palielinās** (no 29 % uz 38 %).

5.6.2. **Pozitīvās uztveres** sadalījumā pa valstīm visaugstākais procentuālais īpatsvars ir Īrijā (75 %), Somijā (65 %) un Luksemburgā (64 %), t.i., valstīs, kurās ir ievērojama ekonomiskā izaugsme. **Negatīva uztvere** tomēr dominē Itālijā (48 %), Grieķijā (46 %) un Vācijā (44 %). Francijas rādītāji ir nedaudz lielāki

par vidējiem rādītājiem (51 %). **Jābūt piesardzīgiem**, nosakot tiešu **atbilstību** starp **pozitīvu euro uztveri un ekonomisko izaugsmi**. Tas tiešām ir pareizi pozitīvi noskaņotajās valstīs, ieskaitot valstis ar labvēlīgu un mazāk labvēlīgu izaugsmi (Itālija un Grieķija), kā arī gadījumā, kad divām vislielākajām euro zonas valstīm — Vācijai un Francijai — ir pozitīva ekonomiskā izaugsme, bet nosacīti negatīva uztvere.

5.6.2.1. EESK uzskata, ka šajā jautājumā slēpjas pētījuma būtība. Kā jau minēts 5.1.1. punktā, ir jāizpēta, vai un kādā mērā pastāv saikne starp apmierinātību ar euro kā valūtu un Eiropas Savienības pieņemšanu. Varētu būt arī saikne ar ekonomiskajiem apstākļiem, kuri bieži vien var tikt vienkāršoti identificēti ar euro. Citiem vārdiem sakot, ir iespējams, ka cilvēku uztverē par euro kā valūtu ir ietverts emocionālais vai ideoloģiskais elements, kuram nav nekā kopīga ar pašu valūtu.

5.6.3. Nelielai ekonomiskai izaugsmei ir vairāki iemesli, kas bieži vien daļēji sakrīt vai ir saistīti, ieskaitot gan ar valūtu saistītos iemeslus (inflāciju, valūtas maiņas un procentu likmes), gan arī produktivitāti, konkurētspēju, atalgojuma līmeņus, tēriņus, maksājumu bilanci, darba attiecības un valsts deficītu. Tas ir sarežģīts jautājums un populārs politiku, ekonomistu un sociālo partneru debašu temats. Vidusmēra patērētājs tomēr **cenšas vienkāršot** lietas, koncentrējoties uz galveno svarīgo materiālo elementu ikdienas dzīvē, t.i., naudu.

5.6.4. Speciālisti bieži vien norāda, ka vājas ekonomiskās izaugsmes iemesls ir **monētārā politika**, kuru daži pētnieki un politiskās partijas vaino par nepietiekamu pretošanos pieaugošiem valūtas maiņas kursiem un nepietiekamu atbalstu izaugsmei un nodarbinātībai, rūpīgi regulējot procentu likmes. Šī nav piemērota vieta debašu atklāšanai par minēto jautājumu, bet jāsaka, ka arī šeit sabiedrība par problēmu "sakni" uztver euro.

5.6.5. Euro kritika, kas ir īpaši pamanāma valstīs ar zemu izaugsmes līmeni, zināmā mērā attiecas arī uz valstīm **ar augstāku izaugsmes līmeni**, tomēr tur opozīcija uzsver to, ka pirms euro ieviešanas noteikta sabiedrības daļa **nevēlējās atsāties no valsts spēcīgās un prestižās valūtas**, kas bija prestiža un nacionālās identitātes simbols. Šie iemesli joprojām tiek minēti valstīs, kuras ir atteikušās no euro ieviešanas.

5.7. **Euro pozitīvās uztveres analīze** skaidri pierāda tā argumenta pamatotību, kas ir izklāstīts 5.6.3. un 5.6.4. punktā⁽²⁾. Vispozitīvākās kategorijas ir tās, kas visās sociāli demogrāfiskajās analīzēs atzītas par vislabāk informētajām: vīrieši vairāk nekā sievietes; pašnodarbinātie un biroja darbinieki vairāk nekā fiziska

darba strādnieki un bezdarbnieki, jaunieši vairāk nekā vecāka gadagājuma cilvēki, pilsētu iedzīvotāji vairāk nekā lauku reģionu iedzīvotāji, izglītoti cilvēki vairāk nekā cilvēki ar zemu izglītības līmeni. **Papildu informācija palielina kritiskās spējas un brīdumu.**

5.7.1. Būtu pārāk vienkārši domāt, ka tikai ar informācijas starpniecību vien varētu pārvarēt nepatiku pret euro. Tomēr katram lēmumam jābūt izvērtētam, ņemot vērā katras valsts individuālo stāvokli. Dažās valstīs informācija ir pat ļoti efektīva, bet bieži vien kritiski noskaņota. Politiskajām partijām un dažreiz valdībām ir dominējoša ietekme uz sabiedrisko viedokli. Rezultāts nav dezinformācija, bet gan saziņa, kuras pamatā ir pārliecība, kas ir jāpieņem demokrātisku iemeslu dēļ. No otras puses, ir neapšaubāms iespaids, ka **"par" jeb atbalstītāju vairākumam ir jāizvirza noteikta, spēcīga un precīzi formulēta euro aizstāvība.**

5.7.2. Tomēr, pamatojoties uz politiskiem, ekonomiskiem vai monetāriem faktoriem, euro atbalsta kampaņai laikiem būtu maza ietekme uz sabiedrisko viedokli. Lielāku vienprātību varētu sasniegt, neizmirstot par praktiskajiem aspektiem, ko **patērētāji varētu uztvert daudz vienkāršāk**. Šāda komunikācija noteikti ir **vispiemērotākā, lai panāktu**, ka sabiedrība **pieņem** attiecīgo viedokli. Tā ņem vērā ikdienas dzīvi bez vajadzības atsaukties uz abstraktiem principiem. Citiem vārdiem sakot, ir vajadzīga **vienkārša**, bet ne vienkāršota **pieeja**. Oficiālās institūcijas ir vismazāk piemērotas šādai komunikācijas kampaņai. Būtu daudz labāk, ja pēc attiecīgo instrukciju sniegšanas šo uzdevumu uzticētu **lietišķo aprindu pārstāvjiem un sociālajiem partneriem**, kas ir tuvāki sabiedrībai un noteikti varētu būt daudz pārliecinošāki.

5.7.3. Aplūkojot minētās praktiskās priekšrocības, kā galvenā ir jāmin vienkāršāka un lētāka **ceļošana uz ārzemēm** (jo īpaši euro zonā, bet arī citās valstīs), bet noteikti ir jāpiemin arī daudz ertāka **cenu salīdzināšanas** iespēja⁽³⁾. Minētā priekšrocība, kā arī cenu pārredzamība un tas, ka nav jāmaksā par valūtas maiņu, ir svarīgākie ieguvumi, uz kuriem būtu jānorāda tūrisma birojiem un citiem tūrisma industrijas pārstāvjiem, nekustamā īpašuma aģentūrām un maksājuma karšu izsniedzējiem. Šajā gadījumā visnozīmīgākā ir finanšu sektora loma. Pēdējie sasniegumi fondu pārskaitījumu jomā (SEPA) ir padarījuši maksājumus euro zonā tikpat drošus, ātrus un bezmaksas, kā iekšējos pārskaitījumus. Uzraudzības iestādēm tomēr ir **jābūt ļoti piesardzīgām**, lai nodrošinātu finanšu sektora precīzu atbilstību noteikumiem.

⁽²⁾ Tā kā nav pieejamas konkrēto valstu sociāli demogrāfiskās analīzes, nav iespējams papildināt argumentu 5.6.4. punktā.

⁽³⁾ Šis iemesls, kuru min 30 % respondentu, iespējams, attiecas uz nacionālo tirgu, bet var tikt izvērstas ar analogiju par euro zonu.

5.7.4. Mazāk skaidrs *apriori* ir uzsvars uz *euro* atbalstītāju minēto trešo iemeslu (nozīmīguma secībā), t.i., **Eiropas pastiprinātais statuss**. Šis vispārējais un teorētiskākais arguments ir vispārējais un plašās tendences daļa.

5.8. **Analizēt *euro* kritiku** ir vēl interesantāk. Lielākā daļa aptaujāto (81 % 2006. gadā un pastāvīgi pieaugošs skaits turpmāk) uzskata *euro* par cenu pieauguma izraisītāju. Šī attieksme radās vēl pat pirms *euro* palaišanas apgrozībā, kad jau bija bažas par to, ka preču un pakalpojumu piegādātāji — un jo īpaši veikali — gūs peļņu no nacionālās valūtas pārrēķināšanas, noapaļojot cenas uz augšu vai nelikumīgi palielinot tās. Komisija pārliecināja cilvēkus, ka tas nenotiks, valdības izpildīja savu pienākumu, veicinot līgumus ar uzņēmumiem. Savukārt patērētāju asociācijas ieteica būt piesardzīgiem.

5.8.1. Tas, kas patiešām notika, ir nesenās vēstures daļa. Dažās valstīs minētie līgumi tika respektēti (EESK uzskata, ka Austrija jāmin kā piemērs), citās mazāk, vēl citās — gandrīz nemaz. Šī nav vieta un laiks, lai sāktu meklēt vainīgo. Pietiks, ja teiksim, ka **daudzās valstīs cenu pieaugums tiešām sakrita ar *euro* ieviešanu**. Tieši tāpēc radās sabiedrības uzskats, ka *euro* ir izraisījis cenu pieaugumu, turklāt šāds uzskats joprojām pastāv un arvien vairāk sakņojas nepietiekamos **saziņas centienos, lai informētu par šo jautājumu**, t.i., lai gan atsevišķi cilvēki izmantoja iespēju gūt peļņu no *euro* ieviešanas, šis valūtas ieviešana tomēr ir neitrāls finanšu instruments. Taču šādu komunikācijas centieni nav bijis vai arī sabiedrība tos vienkārši nepieņēma.

5.8.2. Cenu pieaugumam, kas ir noticis kopš tā laika, nav nekā kopēja ar *euro*. Tiklīdz *euro* tika ieviests un nostiprinājās, šī valūta drīzāk **atspoguļoja, nevis izraisīja tirgus tendences**. Jebkuri paziņojumi par inflāciju, valūtas kursiem vai spekulāciju ir nevietā. Šos **procesus tā vai citādi** un, iespējams, pat lielākā mērā nekā *euro*, būtu ietekmējušas arī **visas nacionālās valūtas**. **Reiz par visām reizēm ir jātiek skaidrībā** par šo un arī iepriekšējo punktu. Minētais arguments, kas ir galvenais cīņā pret skepticismu un negatīvu attieksmi, ko joprojām izraisa *euro*, ir noteikti jāapspriež un tam jāklūst par virzošo **komunikācijas spēku**, iesaistot sociālos partnerus, valdības un Komisiju.

5.8.3. Cits arguments, kam ir daļēja saistība ar iepriekšējo, ir **cenu konverģence**, t.i., apgalvojums, ka *euro* būtu **veicinājis cenu ievērojamu konverģenci visā *euro* zonā**, pateicoties konkurencei, kura būtu jārada starp *euro* valstīm, kā arī patērētāju, kas beidzot varētu salīdzināt cenas, izdarītam spiedienam. Šis jautājums tika uzsvērts arī kampaņā, kas notika pirms *euro* ieviešanas, un tas precīzi raksturoja *euro* ieviešanas ieguvumus. Tomēr, šķiet, ka kampaņa, iespējams, palielināja nereālu cerību rašanās iespēju. Tā faktiski nenorādīja **konverģences robežas**.

Netika uzsvērts, ka **konverģence neietekmēs attiecīgajā valstī ražotās un patērētās preces un pakalpojumus**. Citiem vārdiem sakot, daudz ievērojamāku to izdevumu daļu, kurus patērētāji izjūt vistiesāk.

5.8.4. Pētījums, šķiet, to apstiprina: 68 % aptaujāto uzskata, ka *euro* nav veicinājis cenu konverģenci (45 %, kā arī 23 % "nezinu"). 32 % apgalvo pretējo. Tomēr šajā pētījuma daļā trūkst būtiskas informācijas: nav norādījumu par to, vai atbildes ir intuitīvas, emocionālas vai arī pamatojas uz tiešu pieredzi (ceļojumi uz ārzemēm, pārrobežu iepirkumi). Komunikācijas iniciatīvā vajadzēs **samazināt cerības, kas ir saistītas ar cenu konverģenci, izskaidrojot, kāpēc tās iespējas ir ierobežotas**. Būtu arī lietderīgi uzsvērt, ka neeksistējoša vai vāja konverģence sektoros, kas nav "vietējās" preces un pakalpojumi, ir dažādu faktoru rezultāts, kas nav saistīts ar vienotu valūtu, piemēram, piedāvājuma un pieprasījuma sakarība, transportēšanas izmaksas vai nodokļu politika. Jāatzīst, ka *euro* ir veicinājis cenu konverģenci, kur vien tas bijis iespējams, tomēr joprojām pastāv cenu starpība tāpat kā Amerikas Savienotajās Valstīs, kur vienmēr ir bijusi vienota valūta.

6. Politiskie aspekti

6.1. Lielākā daļa respondentu (75 %) uzskata, ka *euro* ir liela nozīmē kā starptautiskai valūtai, bet daudz zemāka procentuālā daļa ir ieinteresēta valūtas kursā, lai gan viņi parasti nedaudz pārzina *euro* kursa stiprināšanos attiecībā pret dolāru. No otras puses, gandrīz vienāda vai nedaudz lielāka respondentu procentuālā daļa (78 %) apgalvo, ka *euro* nav bijusi **ietekme (ne pozitīva, ne negatīva) uz viņu Eiropas piederības sajūtu**. Atbilžu sadalījums pa valstīm nodrošina vielu pārdomām un nelielam apjukumam. Valstis, kur *euro* tiek uzskatīts par svarīgu Eiropas identitātei, ir Īrija (56 %), kurai seko Itālija (28 %) un Luksemburga (19 %); viszemākais procentuālais īpatsvars ir Nīderlandē, Grieķijā, Vācijā un Austrijā (10 — 14 %).

6.1.1. Viens no iespējamiem izskaidrojumiem (lai gan pamatots tikai dažās valstīs) ir tāds, ka starp tām valstīm, kurās uz *euro* attiecina pozitīvāku ietekmi uz Eiropas identitāti, ir Itālija, kuras iepriekšējā nacionālā valūta piedzīvoja nopietnas svārstības, turpretī starp valstīm, kurās ir mazāk labvēlīgs viedoklis, ir Vācija, proti, valsts, kas lepojās ar savu iepriekšējo stipro un stabilo valūtu. Attiecībā uz citām valstīm var minēt dažādus iemeslus un izpratnes: dezinformācija, vienaldzība un mazāks atbalsts idejai par **Eiropu kā galveno valūtas emitentu**. Šķiet, ka šo pēdējo punktu var apstiprināt ar diezgan pārsteidzošu faktu: visās valstīs, ieskaitot valstis ar labvēlīgu viedokli par *euro*, respondentu vairākums apgalvo, ka *euro* **nav ietekmējis Eiropas identitātes uztveri**.

6.1.2. Jāatzīst, ka vairāku gadu gaitā pēc *euro* ieviešanas un, neraugoties uz tā starptautiskās vērtības un prestiža pieaugumu, *euro* nav progresējis kā **Eiropas identitātes elements un simbols**. Tā kā ir runa par emocijām, kas pamatojas uz plašu personīgās uztveres klāstu, ir gūti iedomāties konkrētas kampaņas, kuras varētu ietekmēt sabiedriskā viedokļa izmaiņas. Uzskatu maiņa ir jāveic pakāpeniski, **novēršot** šādu emociju **pamatiemeslus**. Citiem vārdiem sakot, *euro* kļūs par Eiropas identitātes simbolu tikai tad, ja cilvēki būs pārliecināti par to, ka viņi ir eiropieši.

6.2. Attiecībā uz jautājumu, vai cilvēki vēlas **euro zonas paplašināšanos, iekļaujot jaunās dalībvalstis**, ir pamats optimismam. Aptuveni 80 % respondentu ar pārliecinošu vairākumu visās valstīs to uzskata par noteiktu vai iespējamu. EESK uzskata šo atbildi par **uzticības apliecinājumu euro piesaistes spēkam**. Šāda piesaiste neeksistētu, ja *euro* tiešām tiktu uzskatīts par politiski vāju valūtu, kuras ieviešana izraisa negatīvas sekas.

7. Ekonomikas politikas un Stabilitātes un izaugsmes pakta koordinēšana

7.1. Šie jautājumi, kas ir debašu pamatā un ir abstraktāki, būtu jāizskata atsevišķi. EESK ir izstrādājusi daudzus atzinumus par minēto tematu un, iespējams, atgriezīsies pie tā tuvākajā nākotnē. Pagaidām jāsaka, ka aptuveni puse respondentu apzinājās, ka **ekonomikas politikas tiek koordinētas Kopienas līmenī**, bet vairākums no viņiem uzskata, ka **koordinēšanai netiek veltīts pietiekami daudz uzmanības**. Katras valsts analīze tomēr parāda, ka valstis ievērojami atšķiras gan zināšanu, gan viedokļu ziņā. Respondenti parādīja pārsteidzošu objektivitāti novērtējumos **par savas valsts ekonomiku**. Cilvēki, kuru valsts ekonomikas stāvoklis ir stabils, saprot to un, pretēji, cilvēki no valstīm, kurās ir ekonomiskas grūtības, nekavējas to atzīmēt.

7.2. Attiecībā uz **Stabilitātes un izaugsmes pakta** šķiet, ka zināšanu līmeņi un nacionālās atšķirības vairāk vai mazāk atspoguļo atšķirības, kas attiecas uz ekonomikas politikām. Trīs ceturtdaļas respondentu tomēr piekrīt, ka **Stabilitātes un izaugsmes pakts garantē spēcīgu un stabilu euro**. Raksturīgi, ka visaugstākā procentuālā to respondentu daļa, kas nav vienprātis, ir no valstīm, kuras visvairāk sajūt cenu pieaugumu, netieši attiecinot to uz *euro*.

7.3. Pētījums liecina, ka respondentu vidū ir plaši izplatīts uzskats, ka **valsts ekonomiskie apstākļi un cenu tendences (dažreiz pozitīvas) var attiecināt uz euro**, un tas tiek darīts no katra konkrētās (nacionālās) perspektīvas. Jāatzīmē, ka kopējā *euro* zona aizsargā valūtu no triecieniem, kas lielākā apjomā

ietekmētu atsevišķas valstis, tāpēc katram būtu jāuzdod sev jautājums par to, kur tagad būtu viņu valsts, ja netiktu ieviesta vienotā valūta. Ko varētu iesākt nacionālās tautsaimniecības, lai noturētos pret nesenajiem ārējiem notikumiem, kuri var ietekmēt un atkal radīt zaudējumus pasaules ekonomikā?

8. Jaunās dalībvalstis (JDV)

8.1. Vienā dokumentā nav iespējams aptvert visus analīzes punktus attiecībā uz *euro* valstīm un 11 jaunajām dalībvalstīm. JDV ietver valstis, kas ir pievienojušās Eiropas Savienībai pavisam nesen un tās, kuras, iespējams, pievienosies nākotnē. Pētījuma, kas veikts 2007. gada septembrī, "galveno" jautājumu un atbilžu analīze tomēr sniedz noderīgu vielu pārdomām par nākotnes politiku attiecībā uz vienotas valūtas ieviešanu.

8.2. Jautājums par **sekām nacionālajā līmenī pēc euro ieviešanas** atklāja, ka 53 % respondentu ir pozitīvi noskaņoti salīdzinājumā ar 33 % negatīvi noskaņotajiem un 15 % respondentu "nezina" (*). Jautājums par **euro pieņemšanu kopumā** deva līdzīgus vidējos rezultātus. Abos gadījumos "par" un "pret" procentuālā attiecība lielā mērā atšķīrās katrā valstī ar "pret" diapazonā no 55 % Latvijā līdz 18 % Rumānijā, negatīvā attieksme visumā ir izteiktāka valstīs ar mazāku iedzīvotāju skaitu.

8.2.1. Šo datu salīdzinājums ar *euro* zonas valstīs iegūtajiem (skatīt 5.6. punktu) liecina, ka *euro* zonas valstīs ir mazāka "pozitīvās" attieksmes proporcija. EESK nav pārliecināta, kā reaģēt uz šo faktu, jo gadījumā, ja tas ir precīzs, tas ir vairāk attiecināms uz vispārējo neapmierinātību ar Eiropas Savienību, nevis konkrētu nepatiku pret vienotu valūtu (skatīt 5.6.2. punktu).

8.3. Vissvarīgākais nezināmais saskaņā ar patērētāju viedokli ir **euro ieviešanas ietekme uz cenām**. Trīs ceturtdaļas aptaujāto baidījās no cenu pieauguma, 11 % uzskatīja, ka *euro* ietekme būs neitrāla, bet 6 % prognozēja cenu pazemināšanos. Šie dati būtu jāsalīdzina ar rādītājiem *euro* zonas valstīs (skatīt 5.1. punktu), kur vairāk nekā 80 % respondentu par cenu paaugstinājuma vainīgo atzīst vienoto valūtu. Taču tas būtu vienkāršots un maldinošs arguments. **Cenu pieaugums ir noticis un turpina notikt visās Eiropas valstīs un arī visā pasaulē**. Būtu interesanti veikt pētījumu citās valstīs, lai redzētu, kādi iemesli tiek norādīti cenu pieaugumam valstīs, kur nav *euro*.

8.4. Atbildes uz jautājumu par **euro ieviešanas pozitīvo iedarbību** rāda, ka vairākums respondentu sagaida, ka vienotā valūta būs ērts maksājumu veids ceļojumos uz ārzemēm, atvieglos iepirkšanos un cenu salīdzināšanu, kā arī likvidēs valūtas

(* Kopumā vairāk nekā 100 ir noapaļošanas dēļ.

maiņas izmaksas. Mazāka respondentu daļa uzskata, ka *euro* pasargās valsti no starptautiskām krīzēm. Visas šīs **cerības sakrīt ar to respondentu saskatītajām priekšrocībām**, kuri jau ir pieņēmuši *euro* un, šķiet, ka nav pieviltas pat nežēlīgāko kritiķu cerības.

8.5. Jautājumos par mazāk tiešu ietekmi pozitīvo atbilžu procentuālais īpatsvars ir mazāks ar lielu "nezinu" skaitu. Tas skaidri apliecina, ka **attiecībā uz jautājumiem ar mazāk tiešu ietekmi respondenti ir piesardzīgāki vai neatbild pavisam**. Aplūkojot šādā veidā, rezultāti ir ļoti pozitīvi: 66 % respondentu uzskata, ka *euro* nostiprinās Eiropas stāvokli pasaulē un aptuveni puse respondentu uzskata, ka tas izraisīs cenu stabilitāti, ātru izaugsmi un jaunas darba vietas, kā arī nodrošinās stabilas publiskās finanses. Turpretī atbildes uz jautājumu par zemākām procentu likmēm, bija niansētākas. Tikai trešdaļa respondentu atbildēja pozitīvi, bet atlikušās divas trešdaļas vienādi sadalīja negatīvas un nenoteiktas atbildes.

8.6. **Galvenais jautājums par "politisko" vērtību attiecas uz *euro* uztveršanu kā faktoru, kas veicina apziņu par piederību Eiropai**. 53 % respondentu atbildēja apstiprinoši, bet 35 % — noraidoši. Tas šķiet pozitīvi, jo jāņem vērā, ka 2004. gadā tikai 47 % no atbildēm bija pozitīvas un 45 % — negatīvas. Salīdzinot šos rādītājus ar pētījuma rezultātiem *euro* zonas valstīs (skatīt 6.1. punktu), rodas jautājumi: vairāk nekā trīs ceturtdaļas *euro* zonas valstu pētījuma respondentu apgalvoja, ka ***euro* nav bijusi ietekme uz to, cik lielā mērā viņi jūtas kā eiropieši**.

9. Nobeiguma piezīmes

9.1. Eurobarometra pētījumi ir vērtīgi ar to, ka tie novērtē iedzīvotāju attieksmi pret *euro* un redz, kā tā mainās laika gaitā. Atsevišķu aspektu novērtējumi var atšķirties, bet **vienreizējie pasākumi**, lai labotu noteiktas tendences, varētu izrādīties prasībām neatbilstoši vai pat izraisīt pretēju rezultātu, ja netiks pievērsta uzmanība vispārējai politiskai vērtībai, ko kāds autoritatīvs politiķis ir gaišredzīgi nodēvējis par "***euro* diplomātiju**".

9.2. Būtiska sabiedriskā viedokļa daļa gan *euro* zonas valstīs, gan jaunajās dalībvalstīs neapstrīdami slēpj **spēcīgus iebildumus pret vienotu valūtu**, bet atbildes uz atsevišķiem jautājumiem rada iespaidu, ka negatīvās atbildes ļoti bieži maskē **pretestību Eiropas projektam**. Citiem vārdiem sakot, ***euro* kā valūta nav**

galvenais izaicinājums — problēmas ir saistītas ar *euro* uztveri sabiedrībā: politisks veidojums, kurš, pat, ja tam netiek izrādīta aktīva pretestība, netiek ņemts vērā, un ir pieņēmis "no augšas" uzspiestas valūtas formu.

9.3. Cēloņi "antieiropas" izjūtām un iebildumiem pret *euro* kā praktisku Eiropas ideāla izpausmi ir dažādi. Viens no iemesliem ir fakts, ka visās valstīs (kaut gan valdību oficiālā nostāja ir citāda) darbojas politiskās kustības un plašsaziņas līdzekļi, kas neatbalsta "Eiropas" ideju. Nereti **valdības** pašas aizstāv nenovēršami nepopulārus pasākumus, vainojot vienoto valūtu vai tās pamatnoteikumus. Grūti novērtēt, kādā mērā šādu attieksmi patiesi ir izraisījušas negatīvās izjūtas vai vienkārši oportunitāts, tomēr ir skaidrs, ka **nevienu "Eiropas" politiku nav iespējams īstenot, ja vien to pirmām kārtām nepieņems izpildvaras pārstāvji**: valdības, politiskās partijas, plašsaziņas līdzekļi.

9.4. **Šajā stratēģijā organizētai pilsoniskai sabiedrībai ir izšķiroši svarīga nozīme**. Tā ir **transversāls elements**, kas tieši sadarbojas ar iedzīvotājiem. Pilsoniskā sabiedrība var īstenot **augšupēju spiedienu uz varas iestādēm**, vienlaicīgi īstenojot arī **lejupēju spiedienu** no varas iestādēm **uz iedzīvotājiem**. Tā ir ideāla un ļoti atbildīga pozīcija, kas būs veiksmīga tikai tad, ja tiks panākta **nodomu vienotība**, kura ir prioritāra salīdzinājumā ar politiskajām nostājām un nacionālo lojalitāti. **EESK ir vienīgā Eiropas iestāde, kas atbilst minētajām prasībām** un ir cieši apņēmusies pildīt savus attiecīgos pienākumus sadarbībā ar Komisiju un dalībvalstu sociālajiem partneriem.

9.5. Pietiekami daudz ir argumentu, kurus var izvērst komunikācijas kampaņā, lai tuvinātu *euro* un Eiropas ideju iedzīvotājiem: *euro* zonas saimnieciskais nozīmīgums, visas pasaules investīcijas vienotā valūtā, kā arī *euro* kā rezerves valūtas pakāpeniskā pieņemšana, aizsardzība pret finanšu satricinājumiem, cenu stabilitāte un *euro* ieguldījums pirkspējas saglabāšanā. Iebildumus var atspēkot šādi: **ikvienam būtu jāuzdod sev jautājums par to, kas notiktu viņa pašā valstī, ja ar pagātnes, tagadnes un iespējamajām nākotnes krīzēm būtu jācīnās, izmantojot vienīgi attiecīgos nacionālo valūtu**.

9.6. Atbalstu *euro* būtiski palielinātu ES ekonomiskā un sociālā politika, kas veicina nodarbinātību un ienākumus, kā arī nodrošina atbilstošu sociālās aizsardzības sistēmu. Tikai tad iedzīvotāji izprātīs Eiropas projekta nozīmību un atbalstīs *euro*.

Briselē, 2008. gada 29. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu "Priekšlikums Padomes direktīvai, ar ko attiecībā uz apdrošināšanas un finanšu pakalpojumiem groza Direktīvu 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu"

COM(2007) 747 galīgā redakcija

(2008/C 224/28)

Padome 2007. gada 18. decembrī saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 262. pantu nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

"Priekšlikums Padomes direktīvai, ar ko attiecībā uz apdrošināšanas un finanšu pakalpojumiem groza Direktīvu 2006/112/EK par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu".

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2008. gada 30. aprīlī. Ziņotājs — *Robyns de Schneidauer* kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 445. plenārajā sesijā, kas notika 2008. gada 28. un 29. maijā (29. maija sēdē), ar 98 balsīm par, 3 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

Secinājumi un ieteikumi

1. EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas centienus pieņemt PVN noteikumus par finanšu un apdrošināšanas pakalpojumiem atbilstoši vienotā tirgus prasībām. EESK šai ziņā īpaši atzinīgi vērtē sadarbību ar tieši iesaistītajām ieinteresētajām pusēm⁽¹⁾, kā arī sabiedrisko apspriešanu, kas notika internetā. Tomēr attiecībā uz turpmākajiem PVN pārskatiem EESK iesaka likumdošanas procesā iesaistīt visas ieinteresētās puses.

2. EESK piekrīt, ka šie priekšlikumi ir nozīmīgs solis uz modernu un konkurētspējīgu PVN sistēmu finanšu un apdrošināšanas pakalpojumiem. Tomēr EESK vēlētos redzēt pilnīgāku likumdošanu, lai novērstu atlikušās interpretācijas grūtības un neatrisinātās problēmas. Ir vēlreiz jāuzsver, ka Eiropas Komisijai jārikojas ļoti uzmanīgi, izstrādājot PVN likumdošanu par apdrošināšanas un finanšu pakalpojumiem. Nedrīkstētu riskēt ar abu sektoru un to klientu, jo īpaši privāto patērētāju, interesēm. Tas ne tikai aptver divus sektorus, kuri ir būtiskākie labi funkcionējošā ekonomikā un kuri nodrošina darba vietas daudziem Eiropas pilsoņiem, bet arī ir visnotaļ tehniskas dabas jautājums, kurā nav vietas minējumiem. Tā kā viena no lielākajām problēmām ir pastiprināta juridiskā noteiktība un administratīvā sloga samazināšana uzņēmējiem un valsts nodokļu iestādēm, formulējuma nozīmei jābūt pašai par sevi saprotamai.

3. Attiecībā uz jautājumu par PVN neitralitāti EESK ir apmierināta par dalītu izmaksu pasākumu ieviešanu un iespējas aplikēt ar nodokli paplašināšanu. Ņemot vērā pareizo formulējumu un tā ieviešanu, EESK ir pārliecināta, ka šie instrumenti samazinās slēptā PVN ietekmi uz apdrošināšanas un finanšu pakalpojumu sniedzēju izmaksām. Tas ne tikai uzlabos sektora efektivitāti un konkurētspēju, bet būs arī izdevīgs saistībā ar pakalpojumu

⁽¹⁾ Ieinteresētās puses ir finanšu operatori, apdrošināšanas operatori un valsts nodokļu iestādes.

pieejamību ar specializēto pakalpojumu sniedzēju starpniecību un saglabās darba vietas iekšzonā. Tomēr, tā kā mērķis ir nodrošināt lielāku PVN neitralitāti un vienādas iespējas apdrošināšanas un finanšu sektoram, joprojām eksistē vairākas problēmas. Attiecībā uz vairākiem nodokļu atvieglojumiem un jēdzieniem ir vajadzīga turpmāka noskaidrošana un konkrētākas definīcijas, piemēram, jēdziens "īpašās un būtiskās attiecīgā atbrīvojamā pakalpojuma pamatiezīmes", kā arī no nodokļiem atbrīvotas starpniecības apjoms. Būtu jārod pieņemams risinājums, kā paplašināt izmaksu dalīšanas noteikumu darbības jomu pēc iespējas vairāk operatoriem un izvairīties no neatbilstošām atšķirībām starp dalībvalstīm attiecībā uz nodokļu izveles tiesību īstenošanu. Visbeidzot, — saistībā ar tiem pakalpojumiem, uz kuriem attiecas īpaši iekšējie nodokļi, piemēram, īpašiem apdrošināšanas prēmijas nodokļiem, un kuri varētu tikt pakļauti PVN, kad šo pakalpojumu piegādātājs izmantotu šīs tiesības aplikēt ar nodokli, — ir jāizpēta veidi, kā izvairīties no PVN pievienošanas citiem līdzīgiem nodokļiem. Pretējā gadījumā patērētāju intereses tiks pakļautas riskam.

Pamatojums

1. *Konkurētspējīgāks apdrošināšanas un finanšu pakalpojumu tirgus.*⁽²⁾

1.1 Saskaņā ar pašreizējo PVN likumdošanu lielākajai daļai finanšu un apdrošināšanas pakalpojumu klientu nav jāmaksā PVN. Tomēr tas rada nepamatotus šķēršļus integrētam, atvērtam, efektīvam un konkurētspējīgam vienotajam tirgum apdrošināšanas un finanšu pakalpojumu uzņēmumiem. Ir divas būtiskas problēmas.⁽³⁾

⁽²⁾ MEMO/07/519 "Finanšu un apdrošināšanas pakalpojumiem piemēroto PVN noteikumu modernizācija — biežāk uzdotie jautājumi" ("Modernising VAT rules applied on financial and insurance services — Frequently Asked Questions"), Brisele, 2007. gada 28. novembris, 1.–4. lpp.

⁽³⁾ COM(2007) 747 galīgā redakcija "Priekšlikums Padomes direktīvai, paskaidrojuma raksts" ("Proposal for a Council Directive, Explanatory Memorandum"), Brisele, 2007. gada 28. novembris, 2.–4. lpp.

1.2 Pirmā problēma ir tāda, ka definīcijas apdrošināšanas un finanšu pakalpojumu atbrīvošanai no PVN mērķiem ir novecojušas. Turklāt trūkst skaidra nodalījuma starp piedāvājumiem attiecībā uz atbrīvošanu no nodokļa un aplikšanas ar nodokli un nav visā Kopienā pieņemtas vienotas metodes, lai noteiktu samaksātā PVN atgūšanu. Tādējādi atbrīvošanu no nodokļa dalībvalstis nepiemēro vienveidīgi. Līdz ar to pēdējo gadu laikā ir būtiski pieaudzis Eiropas Kopienas Tiesai (EKT) iesniegto lietu skaits. Tāpēc ir nepieciešams novērst šo trūkumu likumdošanā un precizēt likumus, kuri nosaka apdrošināšanas un finanšu pakalpojumu atbrīvošanu no PVN. Komisija uzskata to par priekšnoteikumu tālākai finanšu pakalpojumu attīstībai.

1.3 Otrā problēma ir tāda, ka nav PVN neitralitātes. Finanšu un apdrošināšanas pakalpojumu sniedzēji parasti nav spējīgi atgūt PVN, ko viņi maksā par precēm un pakalpojumiem, kuras tie pārka, lai veiktu uzņēmējdarbību ("PVN priekšnodoklis"). Tas atšķiras no nefinanšu uzņēmumiem, kuriem samaksātais PVN neveido izmaksas; tas ir nodoklis, kuru tie iekasē no patērētājiem (tādējādi "patēriņa nodoklis"), lai pēc tam tālāk nodotu valstij, neietekmējot personīgos ienākumus. Kaut arī PVN ir svarīgs ienākumu avots dalībvalstu nodokļu iestādēm, uzņēmumus nelabvēlīgi ietekmē lavīnveida efekts. Par finanšu un apdrošināšanas piegādes izdevumu sastāvdaļu kļūst "slēpts" neatgūstamais PVN. Tādējādi tas palielina preču un pakalpojumu izmaksas patērētājiem kopumā. (*)

1.4 Kā daļu no vispārējās tendences saistībā ar Eiropas finanšu tirgus integrāciju un pasaules sacīkstēm, lai palielinātu efektivitāti un konkurētspēju, finanšu un apdrošināšanas sabiedrības pieņem jaunus uzņēmējdarbības modeļus. Tas ļauj tām centralizēt vai decentralizēt svarīgo dokumentu apstrādes biroju un atbalsta funkcijas uz tā saucamajiem "izcilības centriem", kas uzņēmēju grupām šīs funkcijas veic līdzvērtīgi. Šādi biznesa modeļi atļauj efektīvāku zinātnības un investīciju izmantošanu, radot augstākas kvalitātes produktus ar zemākām izmaksām. Tomēr tas rada tādu problēmu, ka tiek veidotas papildu izmaksas, kad par šādiem pakalpojumiem finanšu un apdrošināšanas sabiedrībām tiek izrakstīts rēķins ar PVN. Tādējādi rodas iepriekš minētais lavīnveida efekts.

1.5 PVN likumdošanas pārskatīšanas mērķis, no vienas puses, ir nodrošināt atjauninātu un vienveidīgāku PVN noteikumu piemērošanu, izveidojot juridisku noteiktību un samazinot administratīvo slogu uzņēmumiem un administrācijām. Lai izskatītu jautājumu par PVN neitralitāti, priekšlikums (PVN direktīvai), no otras puses, aicina finanšu un apdrošināšanas iestādes samazināt neatmaksājāmā PVN izmaksas, ļaujot tām izvēlēties, vai sniegt pakalpojumus ar PVN, un ļaujot tām izvairīties no neatgūstama PVN veidošanās, noskaidrojot un paplašinot izmaksu dalīšanas pasākumu, tostarp arī pārrobežu pasākumu, atbrīvošanu no nodokļiem.

(*) Battiau P. (2005), "Vēstule no Briseles. PVN finanšu sektorā" ("Letter from Brussels. VAT in the Finance Sector", *The Tax Journal* (Nodokļu žurnāls), 2005. gada 28. novembris, 11.–14. lpp.

2. *Kopējā pievienotās vērtības nodokļa sistēma: likumdošanas pieeja.* (*)

2.1 Vairāk nekā trīsdesmit gadus Sestā PVN direktīva (77/388/EK) ir bijusi PVN kopējās Eiropas sistēmas pamats. Tomēr daudzie grozījumi ir sarežģījuši tās uztveršanu lasot, un praktizējošiem speciālistiem tai ir grūti piekļūt. 2007. gada 1. janvārī spēkā stājās jaunā Eiropas Kopienas PVN direktīva (2006/112/EEK), kas uzlaboja skaidrību, racionalitāti un vienkāršošanu, tomēr tai nav veiktas satura izmaiņas.

2.2 Kā daļu no tās tiekšanās uz nodokļu likumu modernizēšanu un vienkāršošanu attiecībā uz finanšu un apdrošināšanas pakalpojumiem Eiropas Komisija 2007. gada novembrī ierosināja grozījumu ES PVN likumdošanai. (*) Priekšlikumi ir daļa no Komisijas stratēģijas normatīvās vides vienkāršošanai (COM (2006) 690 66. nodaļa). Jauno definīciju nolūks ir arī nodrošināt lielāku atbilstību iekšējiem tirgus noteikumiem (piem., ieguldījumu fondiem, kredītreitingu un atvasinātiem finanšu instrumentiem).

2.3 Pašreizējais priekšlikums Padomes direktīvai par kopējo pievienotās vērtības nodokļa sistēmu attiecībā uz apdrošināšanas un finanšu pakalpojumu izstrādāšanu paredz izdarīt grozījumus PVN direktīvas (2006/112/EK) 135. panta 1. punkta a) līdz g) apakšpunktos un 137. panta 1. punkta a) apakšpunktā un 2. punktā. Šim priekšlikumam tiek pievienots priekšlikums Regulai (*) (PVN regulai), kas sastāv no noteikumiem, kuri īsteno attiecīgos 2006. gada 28. novembra Padomes Direktīvas 2006/112/EK pantus par kopēju pievienotā vērtības nodokļa sistēmu apdrošināšanas un finanšu pakalpojumu jomā. Tajā uzskaitīti tie finanšu, apdrošināšanas, pārvaldes un starpniecības pakalpojumi, kuri atbilst un kuri neatbilst prasībām par atbrīvošanu no PVN, kā arī pakalpojumi, kuriem piemīt īpašas un būtiskās attiecīgā atbrīvojamā pakalpojuma pamatiezīmes un kas tādējādi ar pilnām tiesībām atbilst atbrīvojumam no nodokļiem. Ņemot vērā finanšu pakalpojumu un apdrošināšanas tirgu sarežģītību un nepārtrauktu jauno produktu attīstību, šie saraksti nav izsmeltoši.

3. *Konsultēšanās ar ieinteresētajām pusēm un ietekmes novērtējums.* (*)

3.1 Konsultēšanās ar ieinteresētajām pusēm notika no 2004. gada līdz 2007. gadam, un Eiropas Komisija pasūtīja neatkarīgu pētījumu, kas apstiprināja nepieciešamību pārskatīt PVN

(*) COM(2007) 747 "Priekšlikums Padomes direktīvai, paskaidrojuma raksts" (*Proposal for a Council Directive, Explanatory Memorandum*), Brisele, 2007. gada 28. novembris, 2.–4. lpp.

(*) COM(2007) 747 "Priekšlikums Padomes direktīvai, ar kuru groza direktīvu 2006/112/EK par kopēju pievienotā vērtības nodokļa sistēmu, saistībā ar apdrošināšanas un finanšu pakalpojumu izstrādāšanu".

(*) COM(2007) 746 "Priekšlikums Padomes Regulai, kas nosaka īstenošanas pasākumus Direktīvai 2006/112/EK par kopēju pievienotā vērtības nodokļa sistēmu, saistībā ar apdrošināšanas un finanšu pakalpojumu izstrādāšanu".

(*) COM(2007) 747 galīgā redakcija "Priekšlikums Padomes direktīvai, paskaidrojuma raksts" (*Proposal for a Council Directive, Explanatory Memorandum*), Brisele, 2007. gada 28. novembris, 2.–6. lpp.

likumdošanu apdrošināšanas un finanšu nozares jomā. Izskatītās iespējas ir plaši aprakstītas DG TAXUD ietekmes novērtējumā. ⁽⁹⁾

3.2 2004. gadā Dublinā notika *Fiscalis* seminārs dalībvalstu nodokļu iestādēm. Seminārā apsprieda dažādas uzņēmēju problemātiskās jomas, it īpaši pasaules un iekšējā tirgus attīstību, kas īpaši izskaidro ārpalpojumu fenomenu. 2005. gada laikā pastiprinājās dialogs ar nozīmīgākajām ieinteresētajām pusēm. Notika regulāras tikšanās ar pārstāvju grupām, piemēram, Eiropas Banku federāciju (FBE), Eiropas Apdrošināšanas komiteju (CEA), Eiropas Apdrošināšanas starpnieku federāciju (BIPAR) un Eiropas Fondu un aktīvu pārvaldības asociāciju (EFAMA), kā arī profesionālajiem konsultantiem un citām ieinteresētajām pusēm.

3.3 Papildu pasākumos pēc pirmā *Fiscalis* semināra, lai veicinātu izpratni par ekonomisko efektu, ko radītu finanšu un apdrošināšanas pakalpojumu atbrīvošana no PVN, ĢD TAXUD pasūtīja pētījumu ar neatkarīga eksperta piedalīšanos. ⁽¹⁰⁾ Gala ziņojums tika iesniegts Komisijai 2006. gada novembrī, un tajā cita starpā tika secināts, ka ⁽¹¹⁾

- a) ES finanšu iestādes ir mazāk rentablas nekā tām līdzīgās iestādes citos augsti attīstītos ekonomiskos reģionos, piemēram, ASV. ES finanšu iestādes cieš daudz vairāk gan no neatgūstamā PVN, gan lavīnveida efekta. Tas palielina izmaksas;
- b) ir pamats uzskatīt, ka sakarā ar domstarpībām starp dalībvalstīm, interpretējot PVN direktīvu par to, kas ir pamatā finanšu pakalpojumu atbrīvošanai vai neatbrīvošanai no nodokļa, uzņēmēji saskaras ar ievērojamu juridisko nenoteiktību komerciālo lēmumu pieņemšanā. Tas šķiet svarīgs apstākļi, lemjot par ārpalpojumu izmantošanu vai neizmantošanu;
- c) atšķirības EKT lēmumu interpretēšanā un atgūšanas likmju aprēķināšanā tika uzskatītas par izkropļojumu avotiem, kuri veicina PVN neitralitātes trūkumu. Pētījumā secināts, ka pašreizējā finanšu pakalpojumu PVN interpretācija vidējā termiņā kļūš par “negodīgas konkurences priekšrocības avotu” un “izjauks finanšu pakalpojumu vienotā tirgus īstenošanu”.

⁽⁹⁾ SEC(2007) 1554, Komisijas darba grupas dokuments “Priekšlikuma pavaddokuments Padomes direktīvai, ar kuru groza Direktīvu 2006/112/EK par kopēju pievienotā vērtības nodokļa sistēmu, saistībā ar apdrošināšanas un finanšu pakalpojumu izstrādāšanu: ietekmes novērtējums”, Brisele, 2007. gada 28. novembris, 1.–61. lpp.

⁽¹⁰⁾ *Price Waterhouse Coopers* piedāvājums Nr. Taxud/2005/AO-006 “Pētījums, lai palielinātu izpratni par ekonomisko efektu no finanšu un apdrošināšanas pakalpojumu atbrīvošanas no PVN” (“Study to increase the Understanding of the Economic Effects of the VAT Exemption for Financial and Insurance Services”), Brisele, 2006. gads, 1.–369. lpp.

⁽¹¹⁾ SEC(2007) 1554, Komisijas darba grupas dokuments “Priekšlikuma pavaddokuments Padomes direktīvai, ar kuru groza Direktīvu 2006/112/EK par kopēju pievienotā vērtības nodokļa sistēmu, saistībā ar apdrošināšanas un finanšu pakalpojumu izstrādāšanu: ietekmes novērtējums”, Brisele, 2007. gada 28. novembris, 12.–13. lpp.

3.4 Pēc turpmākām konsultācijām ar dalībvalstīm un ĢD MARKT tika izstrādāts pamatdokuments — darba dokuments TAXUD 1802/06, kas tika apspriests ar ieinteresētajām pusēm un dalībvalstīm Nodokļu konferencē Briselē 2006. gada maijā. Darba dokumentā raksturotas pamatproblēmas, kā arī iespējamie tehniskie pasākumi to risināšanai.

3.5 No 2006. gada 9. maija līdz 2006. gada 9. jūnijam internetā tika organizētas atklātas apspriedes. Eiropas Komisija saņēma 82 atbildes ⁽¹²⁾. Ieinteresēto pušu ieguldījums sabiedriskajā apspriešanā par finanšu un apdrošināšanas pakalpojumiem ir pamatā trim būtiskākajiem secinājumiem. Pirmkārt, neatkarīgi no tā, kādas iespējas tiek izvēlētas, lai modernizētu finanšu un apdrošināšanas pakalpojumu PVN interpretāciju, tām ir jārada lielāka juridiskā noteiktība un skaidrība un jāsamazina pakalpojumu sniedzēju, apakšuzņēmēju, starpnieku un klientu administratīvie izdevumi. Otrkārt, uzņēmēji no apdrošināšanas nozares un no finanšu pakalpojumu nozares būtībā saskaras ar tām pašām problēmām, taču pasākumu prioritāti šo jautājumu risināšanai nosaka atšķirīgi. Treškārt, uzņēmēju intereses attiecībā uz “uzņēmējdarbība uzņēmējdarbībai” (B2B) piedāvājumu ievērojami atšķiras no to intereses attiecībā uz “uzņēmējdarbība patērētājam” (B2C) piedāvājumu.

3.6 2007. gada jūnijā ģenerāldirektorāta tīmekļa vietnē publicēja darba dokumentus, kuri ietvēra pirmos tiesību aktu projektus. Tiesību aktu projektu plaši apsprieda vairāku sanāksmju laikā ar visām ieinteresētajām pusēm. 2007. gada 31. jūlijā tika organizēts PVN ieinteresēto pušu apaļais galds. 2007. gada 28. novembrī Eiropas Komisija pieņēma iepriekš minētos priekšlikumus, kā arī ietekmes novērtējumu, un paziņoja par tiem.

3.7 Ietekmes novērtējumā ĢD TAXUD uzskaita priekšlikuma gaidāmo ietekmi uz privātajiem patērētājiem, uzņēmējdarbības patērētājiem, Eiropas finanšu un apdrošināšanas sabiedrībām un valsts nodokļu iestādēm. Šis novērtējums ⁽¹³⁾ bija īpaši balstīts uz pētījuma rezultātiem par izpratni par ekonomisko efektu, ko iegūtu, finanšu un apdrošināšanas pakalpojumus atbrīvojot no PVN. Atkarībā no vairākiem faktoriem, piemēram, standarta PVN likmes, pašreizējās finanšu un apdrošināšanas pakalpojumu PVN interpretācijas, savstarpējās mijiedarbības ar citiem nodokļiem, piemēram, darba algas nodokļiem, ietekmes uz sociālo drošību un bezdarba izmaksām u.t.t., paredzams, ka ietekme uz budžetu dažādās ES dalībvalstīs būs atšķirīga. Tomēr, pamatojoties uz PwC pētījumu, ⁽¹⁴⁾ var prognozēt šādus rezultātus ⁽¹⁵⁾:

⁽¹²⁾ Sabiedriskās apspriešanas dokumentu (Apspriešanas dokuments par finanšu un apdrošināšanas pakalpojumu pievienotā vērtības nodokļa saistību modernizāciju) un sīki izstrādātu respondentu pausto uzskatu kopsavilkumu (Rezultātu kopsavilkums — sabiedriskā apspriešana par finanšu un apdrošināšanas pakalpojumiem) var atrast tīmekļa vietnē: http://ec.europa.eu/taxation_customs/common/consultations/tax/article_2447_en.htm.

⁽¹³⁾ *Price Waterhouse Coopers* piedāvājums Nr. Taxud/2005/AO-006 “Pētījums, lai palielinātu izpratni par ekonomisko efektu no finanšu un apdrošināšanas pakalpojumu atbrīvošanas no PVN” (“Study to increase the Understanding of the Economic Effects of the VAT Exemption for Financial and Insurance Services”), Brisele, 2006. gads, 162.–174. lpp.

⁽¹⁴⁾ Skatīt 10. zemsviras piezīmi.

⁽¹⁵⁾ MEMO/07/519 “Finanšu un apdrošināšanas pakalpojumiem piemēroto PVN noteikumu modernizācija — biežāk uzdotie jautājumi” (“Modernising VAT rules applied on financial and insurance services — Frequently Asked Questions”), Brisele, 2007. gada 28. novembris, 2.–4. lpp.

3.7.1 Ietekme uz budžetu attiecībā uz privātajiem uzņēmumu klientiem: pašreizējie apdrošināšanas un finanšu pakalpojumi pārsvarā ir atbrīvoti no PVN. Lielākai iespējai aplikt ar nodokli nevajadzētu nekādā veidā palielināt finanšu pakalpojumu gala izmaksas patērētājiem. Finanšu pakalpojumu transakciju gadījumā neatgūstamā PVN daļa no produktu cenas ir tā saucamais "netiešais nodoklis". Iespējai aplikt ar nodokli būtu jāatceļ šis netiešais nodoklis un būtu jāļauj uzņēmumiem darboties efektīvāk, un tādējādi ļaut produktus piedāvāt ar zemākām izmaksām. Tāda pati loģika attiecas uz izmaksu dalīšanas pasākumiem. Tas tomēr ir tikai pieņēmums, kas balstīts uz pieredzi, izmantojot iespēju aplikt ar nodokli tādās valstīs kā Beļģija. Jāveic papildu darbs, lai turpmāk novērtētu, kāda būs faktiskā ietekme iespējai aplikt ar nodokli uzņēmējdarbības modeļus un finanšu produktu izmaksas dažādos tirgus segmentos. Privātās mazumtirdzniecības patērētāji gūtu labumu no šādas iespējas un neciestu nelabvēlīgas sekas no PVN piemērošanas citiem tirgus segmentiem.

3.7.1.1 Attiecībā uz biznesa klientiem būtu maz ticams, ka iespējai aplikt ar nodokli būtu nelabvēlīgas sekas, jo tie būtībā var atgūt samaksāto PVN. Iespējamās budžeta sekas uz privātajiem patērētājiem tādā mazāk ticamā gadījumā, ka iespēja aplikt ar nodokli tiktu attiecināta uz B2C operācijām, ir mazāk zināmas. Tā kā privātie patērētāji nevar atskaitīt PVN, problēma ar PVN pieskaitītānu citiem nodokļiem ar nodokli var īpaši rasties attiecībā uz apdrošināšanas prēmiju maksājumu. Mūsdienās par šīm prēmijām tiek izrakstīts rēķins ar valsts noteiktajiem nodokļiem un parafiskālajiem maksājumiem tā īpašā iemesla dēļ, ka valsts nodokļu iestādes apdrošināšanas pakalpojumus nevar aplikt ar PVN. Tomēr iespējama iznākums ir atkarīgs no apjoma, kādā finanšu un apdrošināšanas sabiedrības efektīvi izmantos iespēju aplikt ar nodokli B2C vidē.

3.7.2 Ietekme uz nodarbinātību: noteikti jāpiebilst, ka ietekme uz budžetu attiecas ne tikai uz PVN ieņēmumu daudzumu. EESK ir pārliecināta, ka PVN risinājumi, kā, piemēram, iespēja aplikt ar nodokli un izmaksu dalīšanas pasākumi sniegs ieguldījumu dalībvalstu svarīgāko nozares sektoru piesaistīšanā un saglabāšanā. No vienas puses, tas garantē tiešo nodarbinātību finanšu pakalpojumos un apdrošināšanas industrijā. No otras puses, tas rada netiešo nodarbinātību dalībvalstīs. Netiešo nodarbinātību var izveidot citos sektoros, piemēram, IKT un citos ārpalpojumu sniedzēju sektoros. Tas ietver arī preču un pakalpojumu piegādātājus finanšu un apdrošināšanas iestādēm (piem., aparatūras, drošības pakalpojumu, ēdināšanas pakalpojumu sniedzējus, celtniecības piegādātāju uzņēmumus un nekustamā īpašuma pakalpojumu sniedzējus ..). Priekšlikumiem vajadzētu atturēt Eiropas uzņēmumus no ārzonas operācijām (t. i., pārvietot darbības uz valstīm ārpus Eiropas), jo tad, ja tie tiek plānoti un efektīvi īstenoti, jaunie likumi radīs uzņēmumiem pievilcīgu ierosmi centralizēt vai decentralizēt darbību ES robežās. Tas ir balstīts uz normālas biznesa prakses analīzi, ņemot vērā vietējo zināšanu un pārvaldes mehānismu svāri-

gumu. Tomēr tas negarantē to, ka Eiropas uzņēmēji nākotnē neizlems kādu no darbībām pārvietot uz ārzonu. Tāpēc EESK ir īpaši uzmanīga, lai atrastu pareizo līdzsvaru starp konkurētspēju un darba kvalitāti.

3.7.3 Paredzamā ietekme uz Eiropas finanšu un apdrošināšanas sabiedrībām: Eiropas Komisija paredz, ka finanšu un apdrošināšanas pakalpojumu atbrīvošanas no nodokļa definīciju precizēšana samazinās atbilstības izmaksas. Mūsdienās uzņēmumiem ir jānoskaidro, kā atbrīvojums no nodokļiem tiek interpretēts katrā dalībvalstī, un bieži ir jāpaļaujas uz Eiropas Kopienas Tiesu. Tās nav tikai ievērojamas izmaksas, tas ir arī šķērslis Eiropas integrācijai un starptautiskai konkurētspējai. Konsekventa interpretācija nozīmēs to, ka interpretācija, kas tiek izmantota vienā dalībvalstī, ir derīga arī citur. Turklāt plašāka pieeja izmaksu dalīšanas pasākumiem un iespējai aplikt ar nodokli palīdzēs finanšu un apdrošināšanas sabiedrībām labāk pārvarēt neatgūstamā PVN ietekmi uz to iekšējo izmaksu struktūru. Tas palielinās finanšu un apdrošināšanas sabiedrību rentabilitāti, ļaujot tām labāk konkurēt globālajā tirgū un samazināt līdzekļu un apdrošināšanas izmaksas gan Eiropas ekonomikai, gan patērētājiem kopumā.

3.7.4 Ietekme uz valsts nodokļu iestāžu budžetu: Komisija ir pārliecināta, ka juridiskās noteiktības palielināšana nodrošinās dalībvalstīm tiesības aplikt ar nodokli un samazinās agresīvas nodokļu plānošanas iespējas. Turklāt vajadzētu samazināties valsts nodokļu iestāžu administratīvajam slogam saistībā ar skaidrākiem noteikumiem par atbrīvojumu no nodokļiem. Tomēr atbilstošāka atbrīvojuma no nodokļiem piemērošana neizslēdz to, ka dažas dalībvalstis atbrīvos no nodokļa konkrētus pakalpojumus, kurus tās tagad uzskata par apliekamiem ar nodokli un otrādi. Tomēr, pamatojoties uz augsta līmeņa novērtējumu, Komisija uzskata, ka vispārējā ietekme uz ieņēmumu nozīmi būs mazāka vai pat neitrāla. Rentablākajām apdrošināšanas un finanšu sabiedrībām vajadzēs maksāt vairāk tiešos nodokļus, kas attiecīgi dos ieguldījumu to valsts budžetos. Turklāt lielākā daļa no PVN, kas teorētiski tiktu pazaudēts šādos izmaksu dalīšanas pasākumu gadījumos, šodien faktiski netiek iekasēts, jo uzņēmēji samazina šīs izmaksas, centralizējot funkcijas ar tādu atbilstošu, bet sarežģītu administratīvo slogu kā organizatoriskie pasākumi.

3.7.4.1 Tomēr Eiropas Komisija norāda, ka ir grūti novērtēt šo PVN risinājumu iedarbību. Daudz ir atkarīgs no tā, kā finanšu un apdrošināšanas iestādes reaģēs uz šīm izmaiņām. Attiecībā uz izmaksu dalīšanu nodokļu iekasēšanas samazināšana ir atkarīga no tā, vai pasākumi jau tiek īstenoti un ir pakļauti PVN, vai nav. Ja jaunie noteikumi mudinās finanšu un apdrošināšanas sabiedrības uzsākt efektīvus pasākumus, kurus tās citādi nebūtu plānojušas, vispār nebūs PVN zuduma. Ja pasākumi jau tiek veikti un ir pakļauti PVN, kas ir maz ticams, tad tie var būt ieņēmumu zaudējumi sakarā ar lielāko nodokļa atvieglojumu. Attiecībā uz izmaiņām noteikumos par iespēju aplikt ar nodokli var

paredzēt neto nodokļu plūsmu uz uzņēmējdarbība-uzņēmējdarbībai (B2B) darbībām, jo biznesa klienti parasti var atgūt samaksāto PVN. No otras puses, uzņēmējdarbība-patērētājam (B2C) darbību aplikšana ar nodokli teorētiski radītu nodokļu ieņēmumu peļņu. Tomēr nav noteikts, līdz kādam apjomam uzņēmēji izvēlētos finanšu un apdrošināšanas pakalpojumu aplikšanu ar nodokli B2C vidē. Finanšu iestādēm un apdrošināšanas sabiedrībām vispirms vajadzētu pārliecināties, ka tās ir spējīgas palielināt to efektivitāti līdz tādām līmenim, kas ļautu tām pieprasīt maksāt PVN privātajiem klientiem, nepalielinot šiem klientiem izmaksas.

4. Piezīmes attiecībā uz apdrošināšanas un finanšu pakalpojumiem.

4.1 EESK pilnībā atbalsta Eiropas Komisiju tās grandiozajā projektā pieņemt PVN noteikumus par apdrošināšanas un finanšu pakalpojumiem atbilstoši moderna tirgus prasībām. Priekšlikumi ir skaidri paredzēti uzmanības pievēršanai lielāko problēmu jomām finanšu un apdrošināšanas nozarē un to patērētājiem, ievērojot to, ka izvēlēta pieeja, t. i., direktīvas projekts ar pasākumu īstenošanu regulas projektā, šķiet pamatots un loģisks.

4.2 Tomēr EESK mudina Eiropas Komisiju kopā ar dalībvalstīm turpināt strādāt pie turpmākas vairāku definīciju precizēšanas, lai pievērstu uzmanību ievērojamām bažām par lielāku juridisko noteiktību. Attiecībā uz finanšu pakalpojumu definīcijām EESK izsaka savas bažas par dažiem priekšlikuma formulējumiem, piemēram, kredīta piešķiršanu, kā definēts PVN direktīvas 135. panta 2. punktā un PVN regulas 15. pantā. Šīs definīcijas nav pilnībā skaidras un šķiet pārāk ierobežojošas. Piemēram, tikai "naudas aizdevums", šķiet, ir vispārīgi izvērtēts bez īpašas iesaistīšanās dažāda veida pašreizējos vai jaunus finansējuma sniegšanas risinājumos, cita starpā darījumos, kuros lietoti vērtspapīri. Ir izvērtēts tikai "naudas aizdevums"; citu līdzekļu, piemēram, vērtspapīru, aizdevums nav skaidri izvērtēts, bet ir teikts, ka tas tiek ietverts pie citiem nodokļu atvieglojumiem. Tomēr nav skaidrs, kuri ir tie citi atbrīvojumi no nodokļiem, kuri segtu, piemēram, vērtspapīru aizdevumu. Tāpēc EESK iesaka pievērst uzmanību turpmākiem precizējumiem, vienlaikus paredzot finanšu pakalpojumu nozares tālāku attīstību, kā apņēmusies Komisija.

4.3 Tādi paši ieteikumi attiecas uz Regulas priekšlikumu. EESK iesaka turpmāko darbu veikt tā, lai nodrošinātu, ka Regulā izmantoto piemēru saraksts ir pilnībā skaidrs un konsekvents. EESK saprot, ka teorētiski Regula neietver vispusīgu definīciju sarakstu, bet EESK ir paūz bažas par neskaidrības risku un par nezināmu ietekmi finanšu un apdrošināšanas pakalpojumu praksē, kas nav atsevišķi minēta šajā sarakstā.

4.4 Jāapsver iespēja nodrošināt lielāku noteiktību attiecībā uz šo maksājumu pakalpojumu kategorijām, atvasinātajiem finanšu instrumentiem, vērtspapīriem un uzglabāšanas pakalpojumiem un noteiktu pakalpojumu nodokļu atvieglojuma jomu attiecībā uz ieguldījumu fondu pārvaldību. Attiecībā uz pakalpojumiem, kuri tiek uzskatīti par tādiem, kam ir no nodokļa atbrīvojamā pakalpojuma raksturīgais un nepieciešamais raksturojums, EESK uzskata, ka papildu skaidrojums varētu būt nepieciešams jēdzieniem "būtisks" un "specifisks" ⁽¹⁶⁾. Priekšlikumi ne vienmēr sniedz pietiekami skaidru viedokli par to, kuras administratīvās darbības faktiski tiek uzskatītas par specifiskām un būtiskām, turpretim saraksti ne vienmēr ir pilnībā konsekventi, jo pakalpojumi, kuri pieder pie vienas ražošanas-realizēšanas ķēdes, dažreiz var tikt aplūkoti dažādi.

4.5 Attiecībā uz starpniecību ir nepieciešama lielāka skaidrība par definīcijām "līgumslēdzēja puse" un "standartizētie pakalpojumi" ⁽¹⁷⁾. Starpniecībai arī vajadzētu būt ietvertai pakalpojumu definīcijā par to, kas ir "īpašās" un "būtiskās" atbrīvojamā pakalpojuma pamatzīmes ⁽¹⁸⁾. Citādi starpniekiem vairs netiktu nodrošinātas vienādas iespējas. Tas būtu arī pretrunā jaunajai filozofijai par ierosināto atbrīvojumu no nodokļa, kura pievērš uzmanību pakalpojuma sniegšanai, un nevis personai, kas to sniedz, vai veidam, kādā to dara.

4.6 Īpaša uzmanība būtu jāpievērš tādiem pakalpojumiem kā pensijas un ikgadējie pabalsti, kuri gūtu labumu no nodokļu atvieglojuma saskaņā ar dažādajām nodokļu atvieglojumu kategorijām. Saskaņā ar riska esamību vai neesamību tas būs apdrošināšanas ⁽¹⁹⁾ vai finanšu depozīts ⁽²⁰⁾. Problēma ir tāda, ka saistīto pakalpojumu jēdziens ("dokumentu apstrādes birojs") tiks izstrādāts atsevišķi un atšķirīgi ⁽²¹⁾. Tādējādi vienotie ieguldītie produkti tiks atbalstīti ar divām dažādām raksturīgo un specifisko pakalpojumu PVN kategorijām atbilstoši to kvalifikācijai saskaņā ar galveno no nodokļa atbrīvoto piedāvājumu.

4.7 EESK atzinīgi vērtē to, ka tiek paplašinātas tiesības operatoriem izvēlēties banku un apdrošināšanas pakalpojumu aplikšanu ar nodokli un ieviesti izmaksu dalīšanas pasākumi kā līdzeklis, lai samazinātu slēptā PVN ietekmi. Tomēr EESK baidās, ka stingri nosacījumi izmaksu dalīšanas attiecībā, kā arī noteikts skaits pakalpojumu, kurus varētu piedāvāt PVN neitrālo izmaksu dalīšanas pasākuma laikā, praksē samazinās potenciālo labumu no izmaksu dalīšanas noteikumiem līdz ļoti ierobežotam skaitam situāciju.

⁽¹⁶⁾ Skatīt ierosinātās PVN direktīvas 135. panta 1.a punktu un ierosinātās PVN regulas 14. panta 1. punktu.

⁽¹⁷⁾ Skatīt ierosinātās PVN direktīvas 135.a panta 9. punktu un ierosinātās PVN regulas 10. panta 1. un 2. punktu.

⁽¹⁸⁾ Skatīt ierosinātās PVN direktīvas 135. panta 1.a punktu.

⁽¹⁹⁾ Skatīt ierosinātās PVN regulas 2. panta 1. punktu.

⁽²⁰⁾ Skatīt ierosinātās PVN regulas 5. panta 1. punktu.

⁽²¹⁾ Skatīt ierosinātās PVN regulas 14. un 17. pantu.

4.8 Vispārēja PVN grupu (uzņēmumu grupu, kas maksā vienotu PVN, kā paredz pašreizējā PVN direktīva, bet tikai izvēles veidā) ieviešana ar atbilstošiem noteikumiem attiecībā uz ļaunprātīgu izmantošanu varētu izrādīties atbilstošāks un elastīgāks risinājums, kas ļautu uzņēmējiem saskaņot savas pamatfunkcijas bez papildu PVN veidošanās. Tomēr EESK piebilst, ka šobrīd starp dalībvalstīm nav vienprātīga atbalsta PVN grupēšanas noteikumu īstenošanai un ka arī Komisijai ir šaubas šajā sakarā. Šim nevajadzētu būt sasteigtam risinājumam.

4.9 EESK atzinīgi novērtē vispārējas iespējas aplikēt ar nodokli ieviešanu, kas pašlaik apdrošināšanas pakalpojumiem nav pieejama. Īstenojot šo iespēju, acīmredzami plusi ir transakcijas B2B gadījumā, kad patērētājs saņem atpakaļ PVN. Tomēr EESK baidās, ka saskaņā ar jauno likumdošanu var rasties papildu aplikšana ar nodokli, un privātajiem patērētājiem, kuri nevar atgūt PVN, tas var radīt ietekmi uz budžetu. Neatkarīgi no tā, kāds likums attiecas uz līgumiem, apdrošināšanas līgumi ir pakļauti netiešajiem nodokļiem un parafiskālajiem maksājumiem par apdrošināšanas prēmijām tajā dalībvalstī, kurā pastāv risks. Šādu nodokļu likme starp dalībvalstīm un starp apdrošināšanas grupām ievērojami atšķiras (piem., dzīvības apdrošināšana, transporta līdzekļu apdrošināšana utt.). Tas rada jautājumus par

nepieciešamību pēc koordinācijas ES mērogā. EESK šaubās, ka apdrošināšanas sabiedrības izmantos iespēju aplikēt ar nodokli, it īpaši B2C tirgos, tik ilgi, kamēr valsts nodokļu iestādes apdrošināšanas prēmijas aplikas ar citiem nodokļiem. No otras puses, EESK uzskata, ka maz ticams, ka valsts iestādes atceļ vai vismaz procentuāli samazinās apdrošināšanas prēmiju nodokļus, jo tas dalībvalstīm radīs ieņēmumu zaudējumus. Šis ir jautājums, kam noteikti jāpievērš uzmanība.

4.10 Attiecībā uz iespēju aplikēt ar nodokli apdrošināšanas un finanšu pakalpojumus EESK arī atzinīgi novērtētu sistēmu, kas atļautu uzņēmējiem izvēlēties "darījums pēc darījuma" pamatu vai "uz klienta" pamatu, vai iepriekš noteiktas darījumu vai klientu kategorijas. Tādā pašā mērā tiktu labvēlīgi novērtēta atļauja uzņēmējiem atbilstoši atgūt samaksāto PVN, kas attiecas uz PVN spējīgo ieguvu. Tas B2B vidē nodrošinātu maksimālu PVN neitralitāti. Tomēr ir būtiski, ka no 2012. gada tiek garantēta iespēju vienāda īstenošana, un tādējādi dalībvalstīm netiks dota iespēja izmantot atšķirīgus nosacījumus PVN iespējas izmantošanai. Ja iespēja aplikēt ar nodokli netiks īstenota līdzīgā veidā, iespējams, tas izkropļos konkurenci starp dalībvalstīm un uzņēmējiem.

Briselē, 2008. gada 29. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Dimitris DIMITRIADIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas Atzinums par tematu “ES un Serbijas attiecības — pilsoniskās sabiedrības loma”

(2008/C 224/29)

Eiropas Komisijas komisāre *Margot Wallström* kdze un komisārs *Olli Rehn* kgs 2007. gada 18. jūlija vēstulē lūdza Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju izstrādāt izpētes atzinumu par tematu

“ES un Serbijas attiecības — pilsoniskās sabiedrības loma”.

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Ārējo attiecību specializētā nodaļa atzinumu pieņēma 2008. gada 5. maijā. Ziņotājs — *Seppo Kallio* kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 445. plenārajā sesijā, kas notika 2008. gada 28. un 29. maijā (29. maija sēdē), ar 74 balsīm par, 9 balsīm pret un 10 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi

1.1 Ieteikumi Eiropas Savienības (ES) iestādēm un institūcijām:

- atbalstīt Serbijas valdības pūliņus, lai izstrādātu pilsoniskās sabiedrības attīstības stratēģiju ⁽¹⁾;
- palielināt atbalstu, tostarp finansiālo atbalstu, pilsoniskās sabiedrības organizācijām Serbijā, lai saglabātu to neatkarību no valdības un nodrošinātu to īstenoto projektu ilgtspējību;
- izveidot piemērotākas un efektīvākas finansiālā atbalsta sistēmas, sāšinos pieteikšanās un lēmumu pieņemšanas procedūru. Tas attiecas arī uz Eiropas Komisijas (EK) jaunizveidoto mehānismu pilsoniskās sabiedrības attīstības un dialoga veicināšanai. Jānodrošina, lai atbalsts būtu pieejams plašam ieinteresēto organizāciju lokam un to piešķirtu, ņemot vērā minēto organizāciju vajadzības;
- atbalsta stratēģiju izstrādāšanas un pieņemšanas procesā ievērot atšķirības starp nevalstiskām organizācijām un sociālajiem partneriem;
- atbalstīt programmas, kas vērstas uz sociālo partneru kapacitātes palielināšanu, lai veicinātu to spēju risināt efektīvu sociālo dialogu;
- sistemātiski atbalstīt pilsoniskās sabiedrības organizāciju projektus Eiropas integrācijas idejas veicināšanai visā sabiedrībā. Sistemātiskām debatēm par Eiropas integrācijas jautājumiem jāaptver visas sabiedrības jomas, tostarp nevalstiskā pilsoniskā sabiedrība. Tādēļ jāapsver atbalsts plašākam pasākumu spektram Serbijas Nacionālajā konventā Eiropas Savienības jautājumos, kurā ietilpst gan valsts, gan pilsoniskās sabiedrības organizāciju pārstāvji;
- atbalstīt projektus, kuri ir vērsti uz ES dalībvalstu zināšanu un pieredzes pārņemšanu Serbijā. Īpaša pievienotā vērtība varētu būt ieguldījumam, ko var sniegt “jaunās” dalībvalstis no Viduseiropas un Austrumeiropas. ES iestādēm vairāk jāatzīst “mērksadarbības projektu” nozīme un tie jāatbalsta. Jaunizveidotais mehānisms pilsoniskās sabiedrības attīstības un dialoga veicināšanai varētu nodrošināt atbalstu šādai darbībai;
- nodrošināt Serbijas pilsoniskās sabiedrības organizāciju pārstāvjiem iespēju apmeklēt ES iestādes un bez maksas piedalīties ES rīkotajās konferencēs un pasākumos;
- palielināt atbalstu pilsoniskās sabiedrības organizāciju reģionālajiem tīkliem Rietumbalkānos un izstrādāt reģionālās programmas. Īpaša uzmanība jāpievērš dialoga pastiprināšanai starp Serbijas un Kosovas ⁽²⁾ pilsoniskās sabiedrības organizācijām, lai mazinātu saziņas plaisu starp Serbijas un Kosovas ⁽²⁾ valdībām;
- turpināt sistemātisku dialogu ar citiem līdzekļu devējiem, lai nodrošinātu mērķtiecīgu, efektīvu, lietderīgu un savlaicīgu palīdzību pilsoniskās sabiedrības organizācijām Serbijā un Rietumbalkānos kopumā;
- palielināt pilsoniskās sabiedrības organizāciju pārstāvju un Serbijas iedzīvotāju informētību par EK delegāciju Serbijā;
- veidot sistemātisku un strukturētu dialogu starp pilsoniskās sabiedrības organizāciju pārstāvjiem un EK delegāciju Serbijā, lai nodrošinātu tiešu informāciju par Serbijas pilsoniskās sabiedrības stāvokli;
- organizēt regulāras tikšanās ar pilsoniskās sabiedrības organizāciju pārstāvjiem, lai varētu elastīgāk reaģēt uz viņu vēlmēm un vajadzībām.

⁽¹⁾ Saskaņā ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas definīciju termins “pilsoniskā sabiedrība” apzīmē darba devēju organizācijas, darba ņēmēju organizācijas, nevalstiskās organizācijas un interešu grupas.

⁽²⁾ Uz Kosovu attiecas ANO Drošības padomes Rezolūcija Nr. 1244.

1.2 Ieteikumi Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai (EESK):

- izveidot EESK un Serbijas pilsoniskās sabiedrības organizāciju apvienoto konsultatīvo komiteju (AKK), lai veicinātu un atbalstītu pilsonisko un sociālo dialogu Serbijā. Sakarā ar attiecīga juridiskā pamata — Stabilizācijas un asociācijas nolīguma (SAN) — trūkumu līdz SAN parakstīšanai un ratificēšanai EESK varētu izveidot pagaidu AKK, kurai būtu tādi paši mērķi;
- aktīvi piedalīties Eiropas Komisijas Paplašināšanās ģenerāldirektorāta vadītajā jaunajā programmā "Dialogs starp cilvēkiem". EESK varētu sagatavot un organizēt mācību apmeklējumu ES (īpaši Briseļē) Serbijas pilsoniskās sabiedrības organizāciju pārstāvjiem;
- nodrošināt Serbijas pilsoniskās sabiedrības organizāciju pārstāvjiem iespēju apmeklēt EESK un iepazīties ar tās darbu.

1.3 Ieteikumi Serbijas iestādēm:

- pēc iespējas ātrāk jāpieņem likums par pilsoniskās sabiedrības apvienībām un attiecīgi normatīvie akti, īpaši nodokļu jomā;
- jāizstrādā stratēģija pilsoniskās sabiedrības attīstībai, veidojot pamatu dzīvotspējīgai pilsoniskai sabiedrībai kā nobriedušas demokrātiskas sabiedrības neatņemamai sastāvdaļai. Minētā stratēģija jāizstrādā ciešā sadarbībā ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām;
- jāatbild uz jautājumiem, kas attiecas uz pilsoniskās sabiedrības organizācijām, jāveido sistemātisks dialogs ar šo organizāciju pārstāvjiem. Valdībai jācenšas iesaistīt pilsonisko sabiedrību plašāk nekā līdz šim;
- jāievieš dažādi (tostarp finansiāli) atvieglojumi pilsoniskās sabiedrības organizācijām, lai atbalstītu to attīstību un darbības ilgtspējību. Jāizveido pārredzama atbalsta sistēma, kas ļautu pilsoniskās sabiedrības organizācijām pieteikties finansējuma saņemšanai no valsts budžeta;
- jāveicina regulārs trīspusējais sociālais dialogs un jānodrošina Serbijas Ekonomikas un sociālo lietu padomes (SESP) pienācīga darbība saskaņā ar normatīvajiem aktiem. Pienācīgā darbība nozīmē arī visu attiecīgo ministriju regulāru piedalīšanos SESP sanāsmēs;
- jānodrošina līguma ar ES par vīzu režīma atvieglošanu un atpakaļuzņemšanu pareiza un efektīva izpilde un nepieciešamās reformas, lai turpinātu vīzu režīma liberalizācijas

procesu. Bezvīzu ceļošanai ir būtiska nozīme, lai veicinātu kontaktus starp Serbijas pilsoniskās sabiedrības organizācijām un to partnerorganizācijām Eiropas Savienībā.

1.4 Ieteikumi pilsoniskās sabiedrības organizācijām Serbijā:

- jāizveido institucionāla platforma, kas sekmētu regulāru tikšanos un viedokļu apmaiņu;
- jāuzlabo pilsoniskās sabiedrības organizāciju pārstāvju prasmes vadības jomā, piedaloties dažādās apmācības programmās;
- jāpalielina nacionālo un etnisko minoritāšu pārstāvju īpatsvars Serbijas pilsoniskās sabiedrības organizāciju veidotajos projektos;
- jāliek uzsvars uz reģionālo sadarbību, pārņemot pieredzi un sadarbojoties ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām ES dalībvalstīs, īpaši Viduseiropā un Dienvidaustrumeiropā;
- jāpastiprina sadarbība ar plašsaziņas līdzekļiem un jāuzlabo sabiedriskais tēls, popularizējot pilsoniskās sabiedrības organizāciju projektus un sasniegumus.

1.5 Ieteikumi Serbijas un Kosovas ⁽³⁾ pilsoniskās sabiedrības organizācijām:

- darīt visu iespējamo, lai veidotu un/vai uzlabotu sadarbību un personīgos kontaktus starp Kosovas ⁽³⁾ un Serbijas pilsoniskās sabiedrības organizācijām.

2. Vispārīgas piezīmes

2.1 ES mērķi Rietumbalkānos un Serbijā.

Rietumbalkāni ir viena no galvenajām reģionālajām prioritātēm ES ārpolitikā. ES galvenais mērķis Rietumbalkānos ir palielināt reģionālo stabilitāti un labklājību. Vienlīdz svarīgs mērķis ir sagatavot Rietumbalkānu valstis dalībai ES. Lai to īstenotu, ES izmanto īpašus pirmspievienošanos palīdzības instrumentus.

Stabilizācijas un asociācijas process (SAP) sāks, lai atbalstītu šī reģiona valstis ceļā uz ES. Stabilizācijas un asociācijas nolīguma (SAN) parakstīšana ir nozīmīgs solis ceļā uz pilnīgu dalību ES. Līdz 2008. gada maijam SAN bija parakstījušas tikai piecas no sešām Rietumbalkānu valstīm. Horvātija jau ir uzsākusi sarunas par pievienošanos ES, savukārt Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika, būdama kandidātvalsts statusā, sarunas nav sākusi. Serbija SAN parakstīja Luksemburgā 2008. gada 29. aprīlī. Bosnija un Hercegovina ir pabeigusi sarunas un parafējusi SAN, taču nav to parakstījusi.

⁽³⁾ Uz Kosovu attiecas ANO Drošības padomes Rezolūcija Nr. 1244.

2.2 Serbijas pilsoniskās sabiedrības stāvoklis un nozīme.

2.2.1 Nevalstisko organizāciju īpašā nozīme.

Pilsoniskās sabiedrības organizācijām un jo īpaši nevalstiskajām organizācijām bija svarīga nozīme Milošević režīma gāšanā, jo tās mobilizēja lielu daļu iedzīvotāju demokrātisku pārmaiņu īstenošanai. Kopš 2000. gada nevalstiskajās organizācijās notiek pārmaiņas, proti, tās pārskata programmas, mērķus un prioritātes. Tā kā Serbijas Republikā ir novērojamas politiskās, ekonomiskās un sociālās pārveides procesa izraisītās grūtības, izšķirīga nozīme Serbijas sabiedrības demokratizācijā ir nevalstiskajām organizācijām, īpaši tām, kuras nodarbojas ar demokratizācijas un cilvēktiesību jautājumiem. Vairāku nevalstisko organizāciju ieguldījums īpaši izpaudās pēdējās prezidenta vēlēšanās, kas notika 2008. gada janvārī un februārī. Nevalstisko organizāciju devums Eiropas vērtību popularizēšanā un Serbijas tuvināšanā Eiropas Savienībai ir nozīmīgs.

2.2.2 Vajadzība veidot dialogu ar pilsonisko sabiedrību.

Šajā sakarā jāuzsver, ka jāveido ciešs dialogs starp pilsoniskās sabiedrības organizācijām, no vienas puses, un Serbijas valdību, no otras puses. Kaut gan Serbijā ieviestas dažādas valdības un pilsoniskās sabiedrības organizāciju konsultēšanās formas (*), sistemātisks pilsoniskais dialogs joprojām nenotiek. Šāda dialoga uzsākšana ir ne vien pilsoniskās sabiedrības organizāciju un visas Serbijas sabiedrības, bet arī ES interesēs, jo dzīvotspējīga un stipra pilsoniskā sabiedrība ir viens no priekšnoteikumiem sekmīgai integrācijai ES.

3. Politiskā attīstība Serbijā

3.1 Pašreizējais politiskais stāvoklis.

Kopš 2000. gada, kad agrāko Slobodan Milošević režīmu nomainīja demokrātiska un uz integrāciju orientēta valdība, Serbijai bija jāpārvar politiskās, ekonomiskās un sociālās pārveides procesa grūtības. Serbijas politiskās vides radikalizāciju veicināja sarežģītais ekonomisko pārmaiņu process, jautājums par Kosovos (°) galīgo statusu, nacionālistiski aizspriedumi un stereotipi, ko daži politiskie līderi izmantoja populistiskos nolūkos. Tas attiecās ne vien uz opozīciju, bet zināmā mērā arī uz iepriekšējo valdību, kuru vadīja premjerministrs Vojislav Koštunica. Nedrīkstam aizmirst par plašsaziņas līdzekļu līdzdalību šajos procesos, ņemot vērā, ka vairums žurnālistu un raidstaciju ir tālu no patiesas neatkarības. Nesenajās prezidenta vēlēšanās no jauna ievēlēja pašreizējo prezidentu Boris Tadić, kurš Serbijas

(*) Regulāras konsultācijas ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām notiek vairākās jomās, piemēram, Eiropas integrācija, nabadzības izskausana un jaunatnes politika, un tajās iesaistījušās vairākas valsts un pārvaldes iestādes, piemēram, Serbijas prezidenta kanceleja, Serbijā izveidotais Eiropas integrācijas birojs, Sociālās politikas un nodarbinātības ministrija, Serbijas Tirdzniecības kamera un Pilsētu un municipalitāšu pastāvīgā konference.

(°) Uz Kosovu attiecas ANO Drošības padomes Rezolūcija Nr. 1244.

politikā pārstāv mēreno atzaru. Tomēr nestabilitāte valdošajā koalīcijā un spriedze starp Vojislav Koštunica pārstāvēto Serbijas Demokrātisko partiju un Boris Tadić pārstāvēto Demokrātisko partiju, kas saasinājās pēc Kosovos (°) neatkarības pasludināšanas 2008. gada februārī, bija tik liela, ka premjerministrs Vojislav Koštunica 8. martā bija spiests atkāpties. Pirmstermiņa parlamenta vēlēšanas notika 11. maijā.

3.2 Politiskās attiecības ar ES, Krieviju un kaimiņvalstīm.

Kopenhāgenas kritēriju, Stabilizācijas un asociācijas procesa (SAP) nosacījumu, kā arī citu ES izvirzīto nosacījumu un prasību izpilde ir priekšnoteikums integrācijai Eiropas Savienībā. Serbija vēl neatbilst visiem nosacījumiem un prasībām, tomēr tā ir parādījusi labu administratīvo veiktspēju sarunās ar ES par stabilizācijas un asociācijas nolīgumu, kā arī nepieciešamo reformu īstenošanā. ES 2007. gada novembrī parafēja Stabilizācijas un asociācijas nolīgumu. Tomēr SAN parakstīšanu aizkavēja Serbijas nepietiekamā sadarbšanās ar Starptautisko Kriminālo tribunālu bijušajai Dienvidslāvijai (ICTY). Lai apsvērtu, kā panākt straujāku progresu, ES piekrita izveidot darba grupu. Taču Eiropas Komisija ir aicinājusi Serbiju apliecināt, ka tā vēlas veidot ciešākas saites ar Eiropas Savienību (°). Sadarbība ar ICTY joprojām ir viens no svarīgākajiem priekšnosacījumiem ES un Serbijas attiecību tālākajai attīstībai, pat pēc SAN parakstīšanas. Otrs faktors, kas būtiski ietekmēs ES un Serbijas turpmākās attiecības, ir tas, vai Serbijas valdība spēs jautājumu par Kosovos (°) galīgo statusu nesaistīt ar Eiropas integrācijas procesu.

Attiecības starp Serbiju un Krieviju kļūst arvien ciešākas. Tas daļēji izskaidrojams ar faktu, ka jautājumā par Kosovos statusu Krievijas Federācija ir konsekventi atbalstījusi Serbijas nostāju. No otras puses, paplašinās arī ekonomiskā sadarbība, un visspilgtākais piemērs ir Krievijas investoru arvien lielākā interese par Serbijas ekonomiku.

Kaut gan pēdējos gados Serbijas attiecības ar kaimiņvalstīm ir uzlabojušās, ne visos gadījumos tās ir apmierinošas. Serbijas attiecības ar kaimiņvalstīm — ES dalībvalstīm Bulgāriju, Ungāriju un Rumāniju — ir ļoti labas. To pašu var teikt par attiecībām ar Melnkalni un Bijušo Dienvidslāvijas Maķedonijas Republiku. Serbijas un Horvātijas attiecības ir labas, kaut gan daži jautājumi joprojām nav atrisināti, piemēram, jautājums par bēgļu atgriešanos Horvātijā. Attiecības ar Bosniju un Hercegovinu lielā mērā nosaka īpašā saikne starp Serbiju un *Republika Srpska*. Visvairāk spriedzes acimredzami valda attiecībās starp Serbiju un Kosovu (°), īpaši pēc šīs provinces neatkarības pasludināšanas.

(°) "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei "Rietumbalkāni. Eiropas perspektīvas stiprināšana", Brisele, 5.3.2008., COM (2008) 127 galīgā redakcija.

3.3 Serbijas nozīme Balkānu reģiona stabilizācijas un attīstības procesā.

Serbija ir nozīmīga Rietumbalkānu reģiona valsts un svarīgs Eiropas Savienības partneris šajā reģionā. Serbijas reputācija reģionā ir samērā negatīva, kas izskaidrojams ar Serbijas līderu un armijas dalību Balkānu karos kopš 90. gadiem. Vienīgais veids, kā Serbija var uzlabot savu tēlu reģionā, ir veidot labas attiecības ar kaimiņvalstīm un ar ES atbalstu aktīvi piedalīties dažādās reģionālajās iniciatīvās.

4. Ekonomiskā attīstība Serbijā

4.1 Serbijas ekonomikas pašreizējais stāvoklis.

Politiskā un ekonomiskā izolācija, kurā Serbija nonāca Milošević režīma īstenotās politikas dēļ, 90. gados ievērojami palēnināja valsts ekonomisko attīstību. Tomēr kopš 2000. gada Serbijas ekonomiku varētu raksturot kā tipisku pārejas posma ekonomiku ar ilgtspējīgu izaugsmi (5,7 % 2006. gadā salīdzinājumā ar 6,2 % 2005. gadā). IKP pieaug, un samazinās inflācija, kas 2007. gadā sasniedza 10 % (?). Serbijas ekonomiskās priekšrocības neapšaubāmi ir visai liels tirgus potenciāls, izdevīgs ģeogrāfiskais stāvoklis, beznodokļu piekļuve Dienvidaustrumeiropas, ES, Krievijas un ASV tirgiem, kā arī izglītots un kvalificēts darbspēks.

4.2 Privatizācijas process.

Privātā sektora īpatsvars joprojām ir salīdzinoši zems salīdzinājumā ar ES vidējo līmeni. Privātā sektora daļa ražošanas kopapjomā ir aptuveni 55 %, un privātajā sektorā strādā 60 % nodarbināto (?). Privātā sektora relatīvi zemais īpatsvars negatīvi ietekmē Serbijas ekonomikas (it īpaši ražojumu un pakalpojumu) konkurētspēju. Lai Serbijas ekonomiskā izaugsme neapstātos, ir jāturpina valsts un publisko uzņēmumu privatizācija un pārstrukturēšana.

4.3 Serbijas tautsaimniecības svarīgākās nozares.

Serbijas tautsaimniecības svarīgākās nozares (dilstošā secībā) ir pakalpojumi, rūpniecība, lauksaimniecība un būvniecība. Saskaņā ar Serbijas Investīciju un eksporta veicināšanas aģentūras datiem visdinamiskākās tautsaimniecības nozares ir lauksaimniecība, IT nozare, kokapstrāde, mēbeļu ražošana, enerģētika, autotransports, tekstilrūpniecība, elektronika un farmācijas nozare. (?)

4.4 Ārējā tirdzniecība.

Eiropas Savienība ir Serbijas lielākais tirdzniecības partneris. Starp Serbijas desmit lielākajiem eksporta partneriem ir sešas ES

dalībvalstis. Tomēr vissvarīgākais eksporta partneris Serbijai ir kaimiņos esošā Bosnijas un Hercegovinas Republika. Serbijas importa jomā dominē Krievija. (10)

Serbijas ekonomisko sadarbību ar kaimiņvalstīm, tostarp tirdzniecības attiecības, pozitīvi ietekmēs jaunā Viduseiropas brīvās tirdzniecības līguma, ko 2006. gadā parakstīja Rietumbalkānu reģiona valstis un Moldova, īstenošana. Brīvās tirdzniecības zonas izveide Rietumbalkānu reģionā bija viena no pirmspievieņošanās procesa prioritātēm.

4.5 Tiešās ārvalstu investīcijas un lielākie investori Serbijas ekonomikā.

Uz investīciju piesaisti orientētā Serbijas politika ir pievērsusi daudzu ārvalstu investoru uzmanību. Tiešo ārvalstu investīciju kopapjoms 2006. gadā bija visaugstākais reģionā (3,4 miljardi euro) (11). Vislielākās investīcijas tika veiktas tādās jomās kā finanšu pakalpojumi, tirdzniecība, ražošana, nekustamie īpašumi, publiskā pārvalde un transports. Lielākās ieguldītājas ir galvenokārt ES dalībvalstis, starp kurām pirmo vietu ieņem Grieķija. (12)

Kaut gan investīciju apjoms pieaug, Serbijas tirgum joprojām ir liels turpmākās attīstības potenciāls šajā jomā.

5. Pilsoniskās sabiedrības organizāciju pašreizējais stāvoklis un nozīme

5.1 Kopējās problēmas un uzdevumi.

Jāmin trīs galvenās problēmu grupas: finansiālais stāvoklis, plaisa starp pilsētām un laukiem, sadarbības trūkums un arvien lielākā konkurence.

Problēmas rada tas, ka nodokļu likumdošana Serbijā nediferencē pilsoniskās sabiedrības organizācijas no citām bezpeļņas organizācijām. Tādējādi pilsoniskās sabiedrības organizācijām piemēro tādus pašus nosacījumus kā maziem uzņēmumiem, proti, tām ir jāmaksā nodokļi no saņemtajiem ziedojumiem, un tikai nedaudzas ir atbrīvotas no PVN maksājumiem. Serbijā īstenotā nodokļu politika neveicina pilsoniskās sabiedrības organizāciju attīstību.

Vēl viena problēma ir plaisa, kas izveidojusies starp pilsētām un laukiem. Vairums pilsoniskās sabiedrības organizāciju ir koncentrētas Beogradā un vēl divās vai trijās lielās pilsētās, savukārt lauku reģioniem trūkst pieredzes šajā jomā. Tādēļ sabiedrība ir slikti informēta par pilsonisko sabiedrību un pilsoniskās sabiedrības organizāciju darbību.

(?) Serbijas Valsts banka, www.nbs.yu

(8) Progres a ziņojums par Serbiju (2007. gads), Eiropas Komisija, Brisele, 6.11.2007., SEC(2007) 1435.

(9) Serbijas Investīciju un eksporta veicināšanas aģentūra (SIEPA), www.siepa.sr.gov.yu

(10) Serbijas statistikas gadagrāmata par 2006. gadu, www.webzrs.statserb.sr.gov.yu; Eiropas Komisijas dati, www.ec.europa.eu/trade/issues/bilateral/data.htm

(11) www.wiiv.at/e/serbia.html

(12) Southeast Europe Investment Guide 2007, www.seeurope.net/files2/pdf/ig2007/Serbia-pdf

Trešā problēma — pilsoniskās sabiedrības organizācijas nesadarbojas, bet arvien vairāk konkurē, kas rada spriedzi un vājina to pozīcijas attiecībā ar Serbijas iestādēm.

5.2 Sadarbība ar Serbijas iestādēm: pilsoniskā dialoga trūkums.

Vairumā gadījumu Serbijas iestādes joprojām neizturas pret pilsoniskās sabiedrības organizācijām kā pret partneriem, īpaši tām, kuras pievēršas "jūtīgiem" jautājumiem (piemēram, kara noziegumiem, masu apbedījumiem u.c.). Pilsoniskās sabiedrības organizāciju sadarbība ar centrālo valdību un vietējām pašvaldībām veidojas pēc *ad hoc* principa, jo valdība netiecas veidot partnerību ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām. No vienas puses, tas ir tādēļ, ka nav pieņemti tiesību akti, kas regulētu attiecības starp pilsoniskās sabiedrības organizācijām un valdību; no otras puses, jāņem vērā arī politiskās gribas trūkums ciešāk iesaistīt pilsoniskās sabiedrības organizācijas konsultāciju procesos un attiecīgu stratēģisko dokumentu izstrādāšanā. Jāatzīmē arī, ka Serbijas valsts attieksme pret pilsoniskās sabiedrības organizācijām ir visai selektīva.

5.3 Sociālie partneri.

5.3.1 Sociālais dialogs.

Kaut gan efektīvs sociālais dialogs ir viens no priekšnoteikumiem sekmīgai ekonomikas pārveidei, sociālo partneru nozīme Serbijas sabiedrībā nav liela. Pēc Darba likuma spēkā stāšanās 2005. gadā Vispārējais koplīgums ir zaudējis spēku. Tas attiecas arī uz visiem speciālajiem koplīgumiem, kuri noslēgti pirms 2001. gada. Pēc jaunā tiesiskā regulējuma ieviešanas notikušas arī citas pārmaiņas, proti, valdība vairs nepiedalās jauna vispārējā koplīguma slēgšanā, bet turpina aktīvi piedalīties nozaru un speciālo koplīgumu slēgšanā. Pārstāvošajām arodbiedrībām un darba devēju apvienībām, kas tagad atbild par jauna vispārējā koplīguma slēgšanu, līdz šim vēl nav izdevies panākt vienošanos. Tādēļ jauna vispārējā koplīguma noslēgšana ir viens no svarīgākajiem priekšnoteikumiem, lai sekmētu sociālo dialogu Serbijas sabiedrībā.

Serbijas Republikas Ekonomikas un sociālo lietu padome, kas izveidota 2005. gadā saskaņā ar Likumu par Ekonomikas un sociālo lietu padomi, nodrošina institucionālo bāzi trīspusējām sarunām. Tomēr minētā padome saskaras ar vairākām problēmām, kas negatīvi ietekmē tās darbību. Pirmkārt, jāatzīmē finanšu resursu nepietiekamība. Neraugoties uz palielināto finansējumu no valsts budžeta, finanšu resursu nepietiekamība negatīvi iespaido sekretariāta darbu un neļauj padomei izveidot pietiekami daudz darba grupu un organizēt regulāras sanāksmes. Vēl vien problēma ir sociālo partneru pārstāvju neregulāra

piedalīšanās padomes sanāksmēs. Tādējādi virkne likumu parlamentā pieņemti bez apspriešanas padomē.

5.3.2 Serbijas darba devēju organizācijas.

Serbijas darba devēju apvienība (*UPS*) ir galvenā darba devēju organizācija valstī. Atšķirībā no arodbiedrībām *UPS* veiksmīgi sadarbojas ar Sociālās politikas un nodarbinātības lietu ministriju. Tā regulāri piedalās Serbijas Republikas Ekonomikas un sociālo lietu padomes darbā. Tomēr tas, ka vairums Serbijas lielāko uzņēmumu nav pārstāvēti *UPS*, vājina šīs organizācijas leģitimitāti sociālajā dialogā. *UPS* piedalās Dienvidaustrumeiropas darba devēju foruma un Starptautiskās darba devēju organizācijas darbā. *UPS* starptautiskā dimensija nostiprināsies līdz ar tās iesaistīšanos *BusinessEurope* darbībā novērotāja statusā. Paredzēts, ka 2008. gada jūnijā *UPS* iestāties Vidusjūras reģiona Darba devēju apvienībā.

5.3.3 Arodbiedrību pašreizējais stāvoklis un nozīme.

Arodbiedrībām piemīt lielāka neviendabība. Kopumā Serbijā ir aptuveni 20 000 arodbiedrību, kas darbojas visos līmeņos — no uzņēmumu līdz valsts līmenim. Vairums no tām ietilpst divās galvenajās nacionālajās konfederācijās — *Nezavisnost* un Serbijas Brīvo arodbiedrību konfederācijā (*SSSS*). Nereti trūkst kopīgas rīcības. Vēl viena saistīta problēma ir sadarbības trūkums starp arodbiedrībām. Kaut gan valda uzskats, ka arodbiedrības Serbijā ir samērā vājas, to aktīvā dalība kolektīvajās sarunās publiskajā sektorā un valsts un pašvaldību uzņēmumos liecina, ka to nozīmi sociālā dialoga stiprināšanā nevajadzētu novērtēt par zemu. Gan *Nezavisnost*, gan *SSSS* ir Starptautiskās arodbiedrību konfederācijas dalībnieces un piedalās Eiropas Arodbiedrību konfederācijas Balkānu forumā.

5.4 Stāvoklis dažādu interešu grupās.

5.4.1 Nesakārtotā tiesiskā vide.

Neraugoties uz daudziem Serbijas valdību paziņojumiem kopš 2000. gada un to solījumiem pieņemt jaunu likumu par pilsoņu apvienībām, bezpeļņas organizāciju darbība un to attiecības ar Serbijas valsti joprojām nav tiesiski noregulētas. Faktiski dažādu interešu grupu un jo īpaši nevalstisko organizāciju tiesisko statusu nosaka Likums par pilsoņu apvienībām, sabiedriskajām un politiskajām organizācijām, kas tika pieņemts vēl Dienvidslāvijas Sociālistiskās Federatīvās Republikas laikā, un Serbijas Republikas 1982. gada likums par sabiedriskajām organizācijām un pilsoņu apvienībām, kas grozīts 1989. gadā. ⁽¹³⁾

⁽¹³⁾ Zdenka Miliivojević "Civil Society in Serbia. Suppressed during the 1990s — gaining legitimacy and recognition after 2000. Civicus Civil Society Index Report for Serbia", Belgrada, 2006. gads.

Serbijas valdība 2006. gadā pieņēma likumprojektu par pilsoniskajām apvienībām. Šis dokuments, kas saskaņots ar dažādu interešu grupu pārstāvjiem, parlamentā vēl nav pieņemts. Likumprojektā tiek vienkāršota pilsonisko apvienību reģistrācijas procedūra un paredzēts, ka šādas apvienības var iegādāties īpašumu un aktīvus, minētajam mērķim izlietojot dalības maksas, brīvprātīgos ieguldījumus, ziedojumus, dāvinājumus u.c. Tas paredz arī, ka valsts un vietējās pašvaldības iestādes var piešķirt dotācijas un dāvinājumus dažādu interešu grupām. Tomēr likums par pilsoniskajām apvienībām neatrisinātu visas problēmas saistībā ar to tiesisko un ekonomisko statusu. Tādēļ būs jāpieņem virkne papildu likumu.

5.4.2 Mazo un vidējo uzņēmumu (MVU), lauksaimniecības un patērētāju organizāciju nozīme un ietekme.

Jāsaka, ka MVU un lauksaimniecības organizāciju pārstāvībai piemīt tādas pašas problēmas kā arodbiedrībām — nelietderīga sadrumstalotība un savstarpēja konkurence, kas neļauj tām veidoties par spēcīgām ietekmes grupām. Plaši izplatītās korupcijas dēļ visām organizācijām nav nodrošināta vienāda piekļuve valsts iestādēm. Kā sadrumstalotību veicinošu faktoru var minēt arī šādu organizāciju politisko tuvību un ģeogrāfisko piesaisti. Lai arī salīdzinājumā ar MVU un lauksaimniecības organizācijām patērētāju organizāciju ir mazāk, tām ir vairāk vai mazāk līdzīgas problēmas.

5.4.3 Nevalstiskās organizācijas Serbijas sabiedrībā.

Serbijas nevalstiskās organizācijas nostiprinājās 90. gadu otrajā pusē — pēc Bosnijas kara beigām. Tām bija būtiska nozīme Milošević režīma gāšanās 2000. gadā, mobilizējot iedzīvotājus un piedaloties sarunās ar Milošević režīma pretiniekiem. Kampanja ("Izlaz 2000"), lai atbalstītu vēlēšanu norisi, bija ļoti sekmīgs dažādu nevalstisko organizāciju projekts, kas liecināja par to nozīmi demokrātisko pārmaiņu procesā.

Kopš 2000. gada nevalstisko organizāciju nozīme Serbijas sabiedrībā ir mainījusies. Nevalstisko organizāciju sektorā pašlaik notiek pārmaiņas. Turklāt dažas nevalstiskās organizācijas cieš no entuziasma trūkuma, ko izraisījusi reformu tempa palēnināšanās pēc 2000. gadā notikušajām pārmaiņām. Vēl viena problēma ir dažādu nevalstisko organizāciju atšķirīgā attieksme pret sadarbību ar valdību — dažas no tām pastāvīgi ir opozīcijā valdībai, savukārt citas meklē veidus, kā ar to sadarboties. Zināmā mērā nevalstisko organizāciju sektora pavājināšanos veicināja arī tas, ka pēc 2000. gada daudzi minēto organizāciju vadītāji iesaistījās politikā un pārtrauca savu darbību nevalstiskajā sektorā. Šajā ziņā varam secināt, ka dažas nevalstiskās organizācijas pastiprināja savu darbību, taču ievērojama daļa nespēja izpildīt vajadzīgos darbības profesionālisma un specializācijas kritērijus un saskārās ar nopietnām problēmām. Kā vienu no pozitīvas attīstības piemēriem var minēt vides organizācijas.

Visbūtiskākās ir ekonomiskās problēmas, jo tās ietekmē gandrīz visu nevalstisko organizāciju dzīvotspēju. Tās saņem finansējumu tikai ierobežotam projektu skaitam un ierobežotam laika periodam, galvenokārt no ārvalstu avotiem. Tādējādi daudzām organizācijām trūkst specializācijas, un tās spiestas īstenot dažādus projektus ar ļoti atšķirīgu ievirzi. Tas ne vien ietekmē to profesionālo reputāciju, bet arī apgrūrina iespēju pārvarēt ļoti nopietnas problēmas, kuras apdraud to pastāvēšanu.

6. Pilsoniskās sabiedrības organizāciju nozīme ES integrācijas procesā

6.1 Pilsoniskās sabiedrības organizācijas un Eiropas integrācijas process.

Vairākām pilsoniskās sabiedrības organizācijām Serbijā jau pašlaik ir būtiska nozīme, jo tās veicina sabiedrības izpratni par ES un Eiropas integrāciju. Organizējot publiskas lekcijas un seminārus, kā arī izplatot bukletus un citus materiālus par ES un ar to saistītiem jautājumiem, pilsoniskās sabiedrības organizācijas iesaistās informācijas kampaņās par ES, īpaši lauku apvidos un mazāk attīstītos reģionos. Kaut gan pilsoniskās sabiedrības organizāciju viedokļi dažkārt atšķiras, piemēram, jautājumā par Serbijas pilnīgu sadarbošanos ar Starptautisko Kriminālo tribunālu bijušajai Dienvidslāvijai (ICTY) kā priekšnoteikumu SAN sarunu atsākšanai 2007. gada pavasarī, to uzskatu vienotība izpaudās prezidenta vēlēšanās, kas notika 2008. gada janvārī un februārī. Pilsoniskās sabiedrības organizāciju pārliecinošs vairākums iestājās par Eiropas perspektīvu Serbijai un visnotaļ veicināja vēlēšanu aktivitāti.

Ciešāka valdības sadarbība ar darba devēju organizācijām, arodbiedrībām un dažādu interešu grupām vēl vairāk sekmētu iedzīvotāju labāku sagatavotību Serbijas dalībai ES. Tomēr, lai pilsoniskās sabiedrības organizācijas iesaistītos dialogā ar valdību un varētu apspriest būtiskus jautājumus, ir jāpalielina pārredzamība un tām regulāri jāsaņem attiecīgie dokumenti un informācija.

6.2 Pilsoniskās sabiedrības organizācijas un reģionālā sadarbība.

Reģionālās sadarbības uzlabošana un labas attiecības ar kaimiņvalstīm ir galvenie priekšnoteikumi sekmīgai integrācijai ES. Pilsoniskās sabiedrības organizācijām jau pašlaik ir būtiska nozīme, lai uzlabotu attiecības un mazinātu plaisu starp reģiona valstīm. Šajā sakarā kā visnotaļ pozitīvu piemēru varētu minēt arvien ciešāku sadarbību starp Serbijas un Horvātijas pilsoniskās sabiedrības organizācijām. Uzlabojot savstarpējo sadarbību un veidojot kopīgus projektus, pilsoniskās sabiedrības organizācijas būs labāk sagatavotas risināt reģionālās problēmas un pievērsties reģionāliem uzdevumiem. Turklāt sekmīga sadarbība starp pilsoniskās sabiedrības organizācijām reģionālā mērogā var kalpot kā pozitīva ierosme reģiona politiskajiem līderiem.

Kaut gan kontakti starp pilsoniskās sabiedrības organizācijām attīstās no gada uz gadu, pašreizējie rezultāti ne tuvu nav apmierinoši, galvenokārt tādēļ, ka joprojām pastāv politiski šķēršļi un finansējums, tostarp ES finansējums, nav pietiekams. Šajā saistībā atbalsts vietējā līmeņa organizāciju reģionālajām ierosmēm varētu būt viena no iespējām, kā stiprināt sadarbību starp reģiona pilsoniskās sabiedrības organizācijām.

6.3 *Serbijas pilsoniskās sabiedrības organizāciju starptautiskās aktivitātes.*

Serbijas pilsoniskās sabiedrības organizāciju iekļaušana kopīgos projektos, kas tiek īstenoti sadarbībā ar partnerorganizācijām konkrētajā reģionā vai ārpus tā, var veicināt cilvēku personīgos kontaktus un atjaunot saiknes, kas tika izjauktas kara laikā. Šajā

ziņā ir panāktas noteiktas pozitīvas ievirzes daudzās jomās. Sadarbība un tīklu veidošana ir īpaši attīstīta pilsoniskās sabiedrības organizācijām cilvēktiesību un vides aizsardzības jomā, kā arī sieviešu organizācijām. Lai sekmētu pilsoniskās sabiedrības un pilsoniskās sabiedrības organizāciju turpmāko attīstību, būtu jāliek uzsvars arī uz pozitīvajiem rezultātiem, kas panākti sadarbībā starp Serbijas pilsoniskajām apvienībām un to partnerorganizācijām jaunajās ES dalībvalstīs.

Nevajadzētu par zemu novērtēt arī pilsoniskās sabiedrības organizāciju iekļaušanu ārpolitiskajā darbībā. Intensīvāka sadarbība starp oficiālo diplomātiju, no vienas puses, un sabiedrisko diplomātiju, no otras puses, var dot ieguldījumu Serbijas ārpolitikas uzlabošanā un pozitīvi ietekmēt Eiropas integrācijas procesu.

Briselē, 2008. gada 29. maijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas

priekšsēdētājs

Dimitris DIMITRIADIS
